

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

ΤΥΠΟΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΕΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αν. Καθηγητής Παναγιώτης Σ. Κορδούτης (κύριος επόπτης)

Αν. Καθηγήτρια Αλεξάνδρα Χαντζή

Αν. Καθηγητής Φώτιος Αναγνωστόπουλος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Καταρχήν, ευχαριστώ εγκάρδια τον καθηγητή μου, κύριο επόπτη αυτής της εργασίας, κ. Παναγιώτη Κορδούτη, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών για την αρμονικότερη συνεργασία μας, κατά την οποία προσέφερε ώρες πολύτιμων συζητήσεων και ανταλλαγής ιδεών, αλλά και καίριες υποδείξεις και συμβουλές, όποτε χρειαζόταν, με τη διακριτικότητα και την ευγένεια που τον διακρίνει. Πολυτιμότερη ήταν, ιδιαίτερα, η βοήθειά του στο διαδικαστικό μέρος της έρευνας και κυρίως στην διεξαγωγή των στατιστικών αναλύσεων, τις οποίες κατάφερε να εξηγήσει, όσο σύνθετες και αν ήταν, με εύληπτο τρόπο. Πέρα όμως από το διαδικαστικό κομμάτι, σημαντικότερη ήταν η συμβολή του, επίσης, στην διαχείριση του άγχους μου, το οποίο αντιμετώπιζε με εντυπωσιακή αποτελεσματικότητα. Ιδιαίτερα σε κάποια δύσκολη συγκυρία, όταν υπήρξε η πιθανότητα διακοπής της εργασίας, με προέτρεψε και με στήριξε να συνεχίσω, ώστε σε αυτόν οφείλω την συνέχιση και την πραγματοποίηση αυτού του δύσκολου και απαιτητικού έργου.

Επίσης, ευχαριστώ θερμά τη μητέρα μου, Χαρούλα, για την πρακτική και ηθική υποστήριξη που μου παρείχε, καθώς και τον σύζυγό μου, Θανάση, για την αμέριστη κατανόηση και συμπαράστασή του, καθώς και για τις χρήσιμες υποδείξεις του στη μορφοποίηση των πινάκων και των σχημάτων.

Και βέβαια, ευχαριστώ, όλα τα άτομα που ενεπλάκησαν στην έρευνα, για την υπομονή και το κουράγιο τους να απαντήσουν σε ένα απαιτητικό πολύ-ερωτηματολόγιο και να αποκαλύψουν προσωπικά και ιδιαίτερα κομμάτια του εαυτού τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	13
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	17
ΜΕΡΟΣ Α: Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ	20
1. Τα Χαρακτηριστικά της Σύναψης Δεσμού.....	21
2. Οι Φάσεις που Χαρακτηρίζουν τη Σύναψη Δεσμού.....	22
3. Τα Ενεργά Μοντέλα Επεξεργασίας που Εμπλέκονται στη Σύναψη Δεσμού.....	24
4. Οι Τύποι Σύναψης Δεσμού (ΤΣΔ)	25
5. Συμπέρασμα	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΔΕΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.....	32
1. Ομοιότητες ανάμεσα στη Σύναψη Δεσμού στα Μικρά Παιδιά και την Ερωτική Σχέση των Ενηλίκων.....	33
2. Οι Φάσεις στη Σύναψη Δεσμού των Ενηλίκων.....	38
3. Τα Ενεργά Μοντέλα Επεξεργασίας	44
4. Οι Τύποι Σύναψης Δεσμού	46
5. Οι Τέσσερις Τύποι Σύναψης Δεσμού έναντι των Τριών Τύπων Σύναψης Δεσμού	52
6. Συμπέρασμα	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΕΣΜΟΥ

ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	56
1. Οι Διαστάσεις.....	56
2. Οι Κατηγορίες.....	58
3. Τα Πρότυπα.....	61
4. Το Μοντέλο των Τεσσάρων Κατηγοριών.....	62
5. Συμπέρασμα	65

ΜΕΡΟΣ Β: Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΕΣΜΟΥ ΜΕ

ΑΛΛΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ.....	67
1. Αναμνήσεις των Ενηλίκων για τη Φροντίδα που Δέχτηκαν ως Παιδιά.....	67
2. Αλληλεξάρτηση του Τύπου Σύναψης Δεσμού και της Παροχής Φροντίδας	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑΣ..... **71** |

1. Κοινωνικο-σεξουαλικός Προσανατολισμός.....	71
2. Αλληλεξάρτηση του Τύπου Σύναψης Δεσμού και της Σεξουαλικότητας	72
3. Κοινωνικο-σεξουαλικός Προσανατολισμός και Φύλο.....	73
4. Συμπέρασμα	74

ΜΕΡΟΣ Γ: Η ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΗ ΕΛΞΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ..... **75** |

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΙ ΚΑΝΕΙ ΈΝΑΝ ΥΠΟΨΗΦΙΟ ΣΥΝΤΡΟΦΟ

ΕΛΚΥΣΤΙΚΟ.....	75
----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ..... **79** |

1. Η Υπόθεση για την Ομοιότητα.....	79
-------------------------------------	----

2. Η Υπόθεση για τη Συμπληρωματικότητα.....	81
3. Η Υπόθεση για την Αναζήτηση Ασφάλειας στις Σχέσεις.....	82
4. Συμπέρασμα	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΗ	
ΕΛΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ.....	84
1. Γενικά ευρήματα.....	84
2. Ευρήματα Αναφορικά με την Πρωταρχική Έλξη.....	94
3. Συμπέρασμα	96
ΜΕΡΟΣ Δ: Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ : Ο ΤΥΠΟΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΕΣΜΟΥ,	
Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΆΛΛΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ	
ΟΛΩΝ ΜΑΖΙ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΗ ΕΡΩΤΙΚΗ ΕΛΞΗ	
	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ.....	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	103
1. Συμμετέχοντες και Συμμετέχουσες	103
1.1. Ιδιότητες του Δείγματος.....	103
1.2. Το Φύλο και η Ηλικία του Δείγματος.....	104
1.3. Το Ίδρυμα Σπουδών και η Σχολή Φοίτησης του Δείγματος.....	104
1.4. Ο Τόπος Κατοικίας και ο Τόπος Προέλευσης του Δείγματος.....	105
2. Εργαλεία.....	106
2.1. Βασικά Ερωτηματολόγια.....	107
2.1.1. Δημογραφικά Στοιχεία	107
2.1.2. Συμπληρωματικές Αδρανείς Ερωτήσεις	107
2.1.3. Γενικές Ερωτήσεις για την Ερωτική Ζωή.....	107

2.2. Κυρίως ερωτηματολόγια.....	108
2.2.1. Το Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση (RQ: Relationship Questionnaire Items)	108
2.2.2. Οι Κλίμακες για την Παροχή Φροντίδας (Caregiving Scales).....	110
2.2.3. Το Ερωτηματολόγιο για τον Κοινωνικο-σεξουαλικό Προσανατολισμό (SOI: Sociosexual Orientation Inventory)	112
2.2.4. Τα Τέσσερα Πρότυπα για τον Τύπο Σύναψης Δεσμού του/της Πραγματικού/ής Συντρόφου της Latty-Mann (Latty-Mann’s Four Actual Partner Attachment Style Prototypes)	113
2.2.5. Τα Τέσσερα Πρότυπα για τον Τύπο Σύναψης Δεσμού του/της Ιδανικού/ής Συντρόφου της Carnelley (Carnelley’s Four Ideal Partner Attachment Style Prototypes).....	114
3. Διαδικασία.....	114
ΜΕΡΟΣ Ε: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	117
1. Ερωτήσεις για την Ερωτική Ζωή.....	117
1.1 Αν Έχουν Ερωτευτεί Ποτέ	117
1.2 Πόσες Φορές Έχουν Ερωτευτεί	117
1.3. Αν Είναι Ερωτευμένοι/ες Τώρα	118
1.4. Ένταση.....	118

1.5. Κατάσταση σχέσης	119
1.6. Αν Έχουν Τώρα Σχέση	120
1.7. Διάρκεια Τωρινής Σχέσης σε Μήνες	120
1.8. Διάρκεια Προηγούμενης Σχέσης σε Μήνες.....	120
1.9. Περιγραφή Σχέσης	121
1.10. Ηλικία Συντρόφου	121
1.11. Συχνότητα Σεξουαλικών Επαφών	121
1.12. Αποκλειστικότητα της Σχέσης	122
1.13. Ελεύθερος Χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί	122
1.14. Επανασυνδέσεις	123
1.15. Αναφερόμενη Πιθανότητα Παντρείας με τον/την Τωρινό/ή Σύντροφο	123
1.16. Αναφερόμενη Πιθανότητα Χωρισμού με τον/την Τωρινό/ή Σύντροφο.....	124
2. Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον Εαυτό	124
2.1. Κατανομή	124
2.2. Τύπος Σύναψης Δεσμού για Εαυτό και Φύλο	126
3. Παροχή Φροντίδας	126
3.1. Οι Προτάσεις – Δηλώσεις	126
3.2. Παροχή Φροντίδας και Φύλο	131
3.3. Παραγοντική Ανάλυση για την Παροχή Φροντίδας	134
3.4. Γενικός Βαθμός Φροντίδας	140
4. Σεξουαλικότητα	141
4.1. Οι Προτάσεις – Δηλώσεις	141
4.2. Σεξουαλικότητα και Φύλο	142

4.3. Ελευθεριάζουσα – μη Ελευθεριάζουσα Στάση	
Απέναντι στο Σεξ	143
5. Η Επίδραση της Σειράς των Ερωτηματολογίων	143
5.1. Η Επίδραση της Σειράς των Ερωτηματολογίων	
πάνω στον/στην Πραγματικό/ή Σύντροφο	143
5.2. Η Επίδραση της Σειράς των Ερωτηματολογίων	
πάνω στον/στην Ιδανικό/ή Σύντροφο	144
6. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Πραγματικό/ή Σύντροφο	144
7. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Ιδανικό/ή Σύντροφο	145
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	148
1. Πρώτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ερωτική Ζωή	148
1.1. Αν έχουν Ερωτευτεί Ποτέ	148
1.2. Πόσες Φορές έχουν Ερωτευτεί	149
1.3. Ένταση	150
1.4. Διάρκεια της Τωρινής Σχέσης	151
1.5. Διάρκεια της Προηγούμενης Σχέσης	152
1.6. Επανασυνδέσεις	153
1.7. Κατάσταση Σχέσης	155
1.8. Ελεύθερος Χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί	158
1.9. Αναφερόμενη Πιθανότητα Παντρείας	159
1.10. Αναφερόμενη Πιθανότητα Χωρισμού	160
2. Δεύτερη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Παροχή Φροντίδας	161
3. Τρίτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Σεξουαλική Έκφραση	167
4. Τέταρτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ιδανικός/ή Σύντροφος.....	169

5. Πέμπτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Πραγματικός/ή Σύντροφος	176
ΜΕΡΟΣ ΣΤ: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	184
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	185
1. Γενικά Περιγραφικά Χαρακτηριστικά	185
2. Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον Εαυτό	186
2.1. Κατανομή	186
2.2. Τύπος Σύναψης Δεσμού για Εαυτό και Φύλο	188
3. Παροχή Φροντίδας	188
3.1. Γενικά	188
3.2. Παροχή Φροντίδας και Φύλο	189
4. Σεξουαλικότητα	190
4.1. Γενικά	190
4.2. Σεξουαλικότητα και Φύλο	191
5. Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Πραγματικό/ή Σύντροφο	192
6. Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Ιδανικό/ή Σύντροφο	193
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΥΖΗΤΗΣΗ	194
1. Πρώτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ερωτική Ζωή	195
1.1. Αν Έχουν Ερωτευτεί Ποτέ	196
1.2. Πόσες Φορές Έχουν Ερωτευτεί	197
1.3. Ένταση	198
1.4. Διάρκεια της Τωρινής Σχέσης	199
1.5. Διάρκεια της Προηγούμενης Σχέσης	199

1.6. Επανασυνδέσεις	201
1.7. Κατάσταση Σχέσης	201
1.8. Ελεύθερος Χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί	202
1.9. Αναφερόμενη Πιθανότητα Παντρείας	203
1.10. Αναφερόμενη Πιθανότητα Χωρισμού	203
2. Δεύτερη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Παροχή Φροντίδας	204
3. Τρίτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Σεξουαλική Έκφραση	206
4. Τέταρτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ιδανικός/ή Σύντροφος	207
4.1. Ο Βαθμός Ασφάλειας, Φοβικότητας, Υπερεμπλοκής και Απορριπτικότητας που Προτιμάται στον/στην Ιδανικό/ή Σύντροφο	208
4.2. Οι Διαστάσεις: Εικόνα για τον Εαυτό – Εικόνα για τον Άλλο.....	211
4.3. Οι Διαστάσεις: Άγχος – Αποφυγή	212
4.4. Η Συνολική Εικόνα των Προτιμήσεων για τον/την Ιδανικό/ή Σύντροφο για κάθε Τύπο Σύναψης Δεσμού του Εαυτού	213
4.5. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού του/της Ιδανικού/ής Συντρόφου που Προτιμάται από κάθε Τύπο Σύναψης Δεσμού	215
4.6. Οι συμμεταβλητές Ελεύθερος Χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί και Παροχή Φροντίδας	217
5. Πέμπτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Πραγματικός/ή Σύντροφος	218
5.1. Ο Βαθμός Ασφάλειας, Φοβικότητας, Υπερεμπλοκής και Απορριπτικότητας που Χαρακτηρίζει τον/την Πραγματικό/ή Σύντροφο	219

5.2. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού του/της Πραγματικού/ής Συντρόφου που Έχει κάθε Τύπος Σύναψης Δεσμού	220
5.3. Οι Διαστάσεις Εικόνα για τον Εαυτό-Εικόνα για τον Άλλο και Άγχος-Αποφυγή	222
5.4. Σύγκριση των Προτιμήσεων του Εαυτού για τον/την Ιδανικό/ή και τον/την Πραγματικό/ή Συντρόφο	223
5.5. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Πραγματικό/ή Συντρόφο που Αντιστοιχεί σε κάθε Τύπο Σύναψης Δεσμού για τον/την Ιδανικό/ή Συντρόφο	225
5.6. Οι συµµεταβλητές: Ελεύθερος χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί και Παροχή Φροντίδας	227
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	229
1. Πρώτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ερωτική Ζωή	229
2. Δεύτερη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Παροχή Φροντίδας ...	230
3. Τρίτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Σεξουαλική Έκφραση ...	231
4. Τέταρτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ιδανικός/ή Συντρόφος	231
5. Πέμπτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Πραγματικός/ή Συντρόφος	233
6. Γενικό Συμπέρασμα	234
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ.....	237
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ.....	240
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ	242

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ259

1. Ερωτηματολόγιο Α260

2. Ερωτηματολόγιο Β280

3. Συμπληρωματικές αδρανείς ερωτήσεις (Filler)298

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

1. Ευρετήριο πινάκων300

2. Ευρετήριο σχημάτων304

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η θεωρία για τη σύναψη δεσμού που ανέπτυξε ο Bowlby αφορά τον τρόπο με τον οποίο δομείται η σχέση του παιδιού με τη μητέρα του κατά τα δύο πρώτα χρόνια της ζωής του. Κάθε σχέση που χαρακτηρίζεται από την αναζήτηση εγγύτητας, τον παράδεισο ασφάλειας, την ταραχή από τον αποχωρισμό και την ασφαλή βάση ορίζεται ως δεσμός. Η σύναψη δεσμού διέρχεται από 4 φάσεις: την φάση πριν τη σύναψη δεσμού, τη σύναψη δεσμού υπό δημιουργία, τη σαφή σύναψη δεσμού και τη στοχο-διορθούμενη συντροφικότητα. Στη σύναψη δεσμού εμπλέκονται τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας που αναπτύσσει το παιδί για τον εαυτό του και τον άλλον (κύριο κηδεμόνα). Τα κοινά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν κάποια παιδιά στη σύναψη δεσμού οδήγησαν στη διάκριση των τύπων σύναψης δεσμού, αρχικά στον Ασφαλή, τον Αγχώδη-Αμφιθυμικό και τον Αγχώδη-Αποφευκτικό και στη συνέχεια και στον Αποδιοργανωμένο/Αποπροσανατολισμένο Τύπο.

Ο ίδιος ο Bowlby είπε πως η σύναψη δεσμού επεκτείνεται στην ενήλικη ζωή, δεδομένου ότι οι ενήλικες έχουν την τάση να συνάπτουν συναισθηματικούς δεσμούς που κρατάνε, με συνομηλικούς του αντίθετου φύλου. Πράγματι οι δεσμοί παιδιών και ενηλίκων παρουσιάζουν ομοιότητες στα χαρακτηριστικά τους, στις φάσεις που διέρχονται και στα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας που εμπεριέχουν, αλλά και στους τύπους στους οποίους κατανέμονται.

Η σύναψη δεσμού μετρείται με βάση τις διαστάσεις, τις κατηγορίες και τα πρότυπα. Η Bartholomew συστηματοποιώντας τη σύλληψη του Bowlby όρισε το μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών εμπεριέχοντας τις παραπάνω μεθόδους μέτρησης και δίνοντας 4 τύπους σύναψης δεσμού: τον Ασφαλή, τον Φοβικό, τον Υπερεμπλεκόμενο και τον Απορριπτικό.

Στην ενήλικη ερωτική σχέση το σύστημα της σύναψης δεσμού αλληλεπιδρά με το σύστημα της παροχής φροντίδας και το σύστημα της σεξουαλικότητας. Τα συστήματα αυτά, με καθοριστικό το σύστημα της σύναψης δεσμού, επιδρούν στην επιλογή συντρόφου γενικά και την πρωταρχική έλξη ειδικότερα. Για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η επιλογή συντρόφου έχουν προταθεί οι υποθέσεις για την ομοιότητα, για τη συμπληρωματικότητα και για την αναζήτηση ασφάλειας. Τα ευρήματα είναι αντικρουόμενα και μόνο, σε γενικές γραμμές, δείχνουν ότι περισσότεροι Ασφαλείς δεσμεύονται σε σοβαρή σχέση.

Η παρούσα έρευνα έθεσε πέντε υποθέσεις: (α) ο τύπος σύναψης δεσμού θα επιτρέπει προβλέψεις για την ερωτική ζωή του ατόμου, δηλαδή τον τρόπο που συνηθίζει να λειτουργεί μέσα στις σχέσεις του, (β) ο τύπος σύναψης δεσμού θα επιτρέπει προβλέψεις για την φροντίδα που παρέχει μέσα στην ερωτική του σχέση, (γ) ο τύπος σύναψης δεσμού θα επιτρέπει προβλέψεις για την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση του απέναντι στο σεξ, (δ) τα τρία συστήματα θα επιτρέπουν προβλέψεις για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της ιδανικού/ής συντρόφου, (ε) τα τρία συστήματα θα επιτρέπουν προβλέψεις για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου.

Το δείγμα αποτέλεσαν 159 φοιτητές και 154 φοιτήτριες. Τα κύρια εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν: Το Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση (RQ: Relationship Questionnaire Items), Οι Κλίμακες για την Παροχή Φροντίδας (Caregiving Scales), Το Ερωτηματολόγιο για τον Κοινωνικο-σεξουαλικό Προσανατολισμό (SOI: Sociosexual Orientation Inventory), Τα Τέσσερα Πρότυπα για τον Τύπο Σύναψης Δεσμού του/της Πραγματικού/ής Συντρόφου της Latty-Mann (Latty-Mann's Four Actual Partner Attachment Style Prototypes) και Τα Τέσσερα Πρότυπα για τον Τύπο

Σύναψης Δεσμού του/της Ιδανικού/ής Συντρόφου της Carnelley (Carnelley's Four Ideal Partner Attachment Style Prototypes).

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι τύποι σύναψης δεσμού διέφεραν ως προς την ένταση του ερωτικού συναισθήματος και τον ελεύθερο χρόνο που τα άτομα περνούν μαζί με τον/την σύντροφό τους. Ως προς την παροχή φροντίδας έδειξαν ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι προτιμούσαν τη μεγαλύτερη εγγύτητα και ευαισθησία, ενώ οι Απορριπτικοί τη μικρότερη. Οι Υπερεμπλεκόμενοι έτειναν να είναι περισσότερο ελεγκτικοί, ενώ οι Φοβικοί έτειναν να είναι πιο συνεργατικοί. Οι Απορριπτικοί προτιμούσαν μεγαλύτερη αυτονομία, ενώ οι Φοβικοί τη μικρότερη. Οι Υπερεμπλεκόμενοι έτειναν να επιδεικνύουν περισσότερες συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας, ενώ οι Φοβικοί και οι Απορριπτικοί τις λιγότερες. Γενικά, οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Ασφαλείς έτειναν να αναφέρουν περισσότερες συμπεριφορές φροντίδας, ενώ οι Φοβικοί τις λιγότερες. Ως προς την ελευθεριάζουσα ή μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού δεν παρουσίασαν διαφορές.

Όσον αφορά τον/την ιδανικό/ή σύντροφο τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι Ασφαλείς τείνουν να ελκύονται από Ασφαλείς και οι Υπερεμπλεκόμενοι από Υπερεμπλεκόμενους, ενώ οι Φοβικοί από Υπερεμπλεκόμενους και οι Απορριπτικοί από Φοβικούς. Ως προς τον/την πραγματικό/ή σύντροφο και οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού έτειναν να έχουν ως πραγματικό/ή τους σύντροφο Ασφαλή Τύπο.

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το σύστημα της σύναψης δεσμού έχει προβλεπτική αξία για τα συστήματα της παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας, όπως περιγράφεται στη βιβλιογραφία. Ωστόσο, φάνηκε πως καθοριστικό ρόλο στην πρωταρχική έλξη και την επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου παίζει κυρίως ο τύπος σύναψης δεσμού, ίσως επειδή υπερκαθορίζει τα

δύο άλλα συστήματα. Πέρα από τις διαφοροποιήσεις των τύπων σύναψης δεσμού, εκείνο που συμπεραίνεται είναι ότι η επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου εξαρτάται από την εικόνα που έχει το άτομο για τον εαυτό του και από το βαθμό του άγχους του. Αντίθετα, όσον αφορά τον/την πραγματικό/ή σύντροφο τον κυριότερο ρόλο φαίνεται να παίζει το σύστημα της παροχής φροντίδας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα τελευταία χρόνια η θεωρία για τη σύνναψη δεσμού αποτελεί μία από τις σημαντικότερες θεωρίες στη μελέτη των ερωτικών σχέσεων (Fraley & Shaver, 2000· Simpson & Rholes, 2010). Ένας λόγος γι' αυτό είναι ότι προσφέρει ένα ενοποιημένο πλαίσιο για να γίνουν κατανοητές οι διαδικασίες της ανάπτυξης, της διατήρησης και της διάλυσης των στενών σχέσεων, ενώ συγχρόνως παρέχει μια προοπτική για τη μελέτη της ανάπτυξης της προσωπικότητας, της ρύθμισης των συναισθημάτων, αλλά και θεμάτων σχετιζόμενων με την ψυχοπαθολογία. Αποτελεί μια πλούσια θεωρία, καθώς συγκεντρώνει στοιχεία από ποικίλες θεωρητικές περιοχές, όπως η ηθολογία, η ψυχοφυσιολογία, η θεωρία συστημάτων ελέγχου, η αναπτυξιακή ψυχολογία, οι γνωστικές επιστήμες και η ψυχανάλυση (Fraley & Shaver, 2000).

Σημαντικά πλεονεκτήματα της θεωρητικής προσέγγισης του δεσμού έχουν επισημανθεί από τους Shaver and Hazan (1988) και έχουν αναγνωριστεί από άλλους ερευνητές (π.χ. Clark & Reis, 1988· Brumbaugh & Fraley, 2010). Τρεις μέγιστες συμβολές της είναι οι ακόλουθες.

Πρώτον, το πλαίσιο της θεωρίας του δεσμού παρέχει μια προοπτική εξέλιξης. Οι διαφορετικοί τρόποι που ερωτεύονται οι άνθρωποι θεωρείται ότι οφείλονται σε διαφορές στις πρώιμες κοινωνικές εμπειρίες τους, ενώ οι διαδικασίες που διαμεσολαβούν, συμπεριλαμβανομένων των ενεργών μοντέλων επεξεργασίας, μπορούν να ερμηνεύσουν τη συνέχεια των πρώιμων σχημάτων σχέσης, αλλά και την πιθανότητα αλλαγής τους. Έτσι, ο έρωτας θεωρείται, όχι ένα απομονωμένο φαινόμενο, αλλά ένα αφομοιωμένο κομμάτι της ανθρώπινης συναισθηματικής δυνατότητας δόμησης δεσμού.

Δεύτερον, η θεωρία του δεσμού είναι επαρκώς πλατιά, για να συμπεριλάβει ένα εύρος θεμάτων αναφορικά με τις σχέσεις, όπως ο έρωτας, το άγχος, η μοναξιά και το πένθος. Έτσι, η θεωρία του δεσμού ασχολείται με θέματα που σχετίζονται με την εμπειρία του έρωτα, αυτά με τη σειρά τους περιγράφουν την επίδραση των ερωτικών σχέσεων στις άλλες σχέσεις και την εργασία, καθώς και τις επιδράσεις του αποχωρισμού από τον ερωτικό σύντροφο και της απώλειας του στη ζωή του ατόμου.

Τρίτον, η οπτική του δεσμού είναι μια οικονομική οπτική που επιτρέπει και τους υγιείς και τους μη υγιείς τύπους έρωτα να εξηγηθούν με όρους των ίδιων γενικών αρχών. Οι ποικίλες μορφές αγάπης θεωρούνται ότι προέρχονται από προβλέψιμες προσαρμογές σε συγκεκριμένες κοινωνικές καταστάσεις.

Η παρούσα εργασία, μέσα από το εύρος των θεμάτων που περιλαμβάνει η θεωρία για τη σύναψη δεσμού, έθεσε ως αντικείμενό της το πρωταρχικό στάδιο της δόμησης δεσμού στις ενήλικες ερωτικές σχέσεις, δηλαδή την πρωταρχική έλξη. Προκειμένου να είναι πιο ολοκληρωμένη η οπτική και να δώσει πιο ασφαλή συμπεράσματα, κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθούν στην έρευνα τα συστήματα της παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας, που καθορίζονται από τη σύναψη δεσμού και στη συνέχεια αλληλεπιδρούν μαζί της. Ένας δεύτερος λόγος που έγινε αυτό ήταν να καλυφθούν τα κενά των προηγούμενων ερευνών, οι οποίες εξέταζαν κάθε ένα από τα τρία συστήματα μεμονωμένα και εξήγαγαν επιμέρους συμπεράσματα. Η σύγχρονη μελέτη των τριών συστημάτων θα έδινε τη δυνατότητα να εξακριβωθεί πόσο καθοριστική είναι τελικά η σύναψη δεσμού. Μήπως, όταν μελετούνταν τα δύο άλλα συστήματα μεμονωμένα και έδιναν επιδράσεις, κρυβόταν από πίσω η σύναψη δεσμού, οπότε και η επίδραση ήταν κυρίως ή αποκλειστικά της σύναψης δεσμού ή τα τρία συστήματα έχουν μια, με κάποιον τρόπο, μοιρασμένη δράση;

Η παρούσα έρευνα αποτελείται από έξι μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται βιβλιογραφική ανασκόπηση της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού. Αυτή περιλαμβάνει τη γέννηση της θεωρίας, τα χαρακτηριστικά της σύναψης δεσμού, τις φάσεις που τη χαρακτηρίζουν, τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας που εμπλέκονται σ' αυτήν και τους τύπους στους οποίους κατανέμονται τα άτομα με βάση τα παραπάνω. Έπειτα, συζητείται η εφαρμογή της θεωρίας στην ενήλικη ερωτική ζωή μέσα από τους παραλληλισμούς της με τη σύναψη δεσμού στην παιδική ηλικία και ακολουθεί το θέμα της μέτρησης της σύναψης δεσμού των ενηλίκων. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η αλληλεπίδραση της σύναψης δεσμού με το σύστημα της παροχής φροντίδας και το σύστημα της σεξουαλικότητας. Στο τρίτο μέρος η παρούσα εργασία εστιάζεται στο θέμα της πρωταρχικής έλξης στα πλαίσια της επιλογής συντρόφου και συζητάει τις θεωρίες που αναπτύχθηκαν αναφορικά με αυτήν, καθώς και τα υπάρχοντα ερευνητικά δεδομένα. Στο τέταρτο μέρος παρουσιάζεται η έρευνα. Διατυπώνονται οι υποθέσεις και οι προβλέψεις, αναπτύσσεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και περιγράφονται το δείγμα και τα εργαλεία που επιστρατεύθηκαν. Στο πέμπτο μέρος παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, ενώ στο έκτο αναπτύσσεται η συζήτησή τους.

ΜΕΡΟΣ Α

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ

Η θεωρία του Bowlby (1969/1982, 1973, 1979, 1980, 1988) για τη σύναψη δεσμού προέκυψε από τις παρατηρήσεις του πάνω στη συμπεριφορά μικρών παιδιών που είχαν αποχωριστεί το βασικό άτομο που τα φρόντιζε (συνήθως τη μητέρα), για ποικίλα χρονικά διαστήματα. Ο Bowlby πρόσεξε ότι, όταν το μικρό παιδί αποχωρίζεται τη μητέρα του, περνάει από μια προβλέψιμη σειρά συναισθηματικών αντιδράσεων. Η πρώτη συναισθηματική αντίδραση είναι η *διαμαρτυρία*, η οποία περιλαμβάνει κλάματα, ενεργητική αναζήτηση της μητέρας και αντίσταση στις προσπάθειες των άλλων να το ηρεμήσουν. Η δεύτερη είναι η *απελπισία*, η οποία αποτελεί μία κατάσταση παθητικότητας και εμφανούς λύπης. Η τρίτη (η οποία συναντάται μόνο στο ανθρώπινο είδος) είναι η *αποσύνδεση*, μια ενεργητική, που μοιάζει αμυντική, παύση ενδιαφέροντος για τη μητέρα και αποφυγή της, όταν επιστρέφει.

Στηριζόμενος σε αυτά τα παγκόσμια δυναμικά ο Bowlby κατέληξε στην ύπαρξη ενός έμφυτου συστήματος συμπεριφοράς. Όπως και τα φυσιολογικά συστήματα εξυπηρετούν στο να διατηρούν έναν προκαθορισμένο στόχο (π.χ. τη θερμοκρασία του σώματος και την πίεση), έτσι και η ύπαρξη του συστήματος σύναψης δεσμού ρυθμίζει την εγγύτητα με το άτομο που προστατεύει το παιδί.

Το σύστημα σύναψης δεσμού είναι μόνο ένα από πολλά συστήματα (για παράδειγμα, παροχή βοήθειας, επιλογή συντρόφου, εξερεύνηση) το καθένα με το

δικό του ξεχωριστό σύνολο συμπεριφορών και λειτουργιών. Σύμφωνα με τον Bowlby, ωστόσο, το σύστημα σύναψης δεσμού είναι κεντρικό και καθοριστικής σημασίας για την ομαλή λειτουργία των άλλων συστημάτων.

1. Τα Χαρακτηριστικά της Σύναψης Δεσμού

Ο ίδιος ο Bowlby και άλλοι ερευνητές της ανθρώπινης συμπεριφοράς αλλά και της συμπεριφοράς των ανώτερων θηλαστικών παρατήρησαν ότι, όταν ένα μικρό παιδί είναι υγιές, σε εγρήγορση, δεν φοβάται και βρίσκεται κάπου παρουσία της μητέρας του, φαίνεται να ενδιαφέρεται να εξερευνήσει και να χειριστεί το περιβάλλον του, καθώς και να δημιουργήσει επαφή και σχέση με άλλα άτομα της οικογένειας και της κοινότητάς του. Οι ερευνητές ονομάζουν αυτή τη συνθήκη «ασφαλή βάση» θεωρώντας ότι το βρέφος χρησιμοποιεί τη μητέρα ως ασφαλή βάση.

Όταν η μητέρα δεν είναι διαθέσιμη, το μικρό παιδί υπεραπασχολείται με το να ξαναποκτήσει την παρουσία της και η εξερεύνηση και η κοινωνικοποίησή του πέφτουν δραματικά. Επομένως, οι συμπεριφορές εξερεύνησης (το σύστημα της εξερεύνησης) μπορούν να κατοχυρωθούν με την ενεργοποίηση του συστήματος σύναψης δεσμού.

Συστηματικές παρατηρήσεις δείχνουν ότι ένα φυσιολογικό μικρό παιδί ελέγχει κατά διαστήματα κοιτάζοντας πίσω ή/και γυρνώντας πίσω, ώστε να σιγουρεύεται ότι η μητέρα του είναι διαθέσιμη και μπορεί να ανταποκριθεί σ' αυτό. Αν εκείνη κινηθεί ή κατευθύνει την προσοχή της αλλού, το παιδί προσπαθεί να ξανακερδίσει αυτή την προσοχή βγάζοντας φωνές ή γυρνώντας στην πλευρά της.

Όταν το σύστημα σύναψης δεσμού ενεργοποιείται έντονα, τα περισσότερα παιδιά κλαίνε και αναζητάνε σωματική επαφή με το άτομο που τα φροντίζει. Όταν το σύστημα είναι ήρεμο (δεν πυροδοτείται από κάποια «απειλή»), τα παιδιά παίζουν

χαρούμενα, χαμογελάνε εύκολα, μοιράζονται παιχνίδια και ανακαλύψεις με το άτομο που τα φροντίζει και εκδηλώνουν θερμό ενδιαφέρον στους άλλους ανθρώπους. Σε αυτή την περίπτωση, το σύστημα σύναψης δεσμού είναι η βάση της χαράς, της ασφάλειας και της αυτοπεποίθησης.

Το σύνολο των παρατηρήσεων φάνηκε ότι οδηγούσε σε έναν περιορισμένο αριθμό στοιχείων που έτειναν να επαναλαμβάνονται σε κάθε δεσμό, ώστε να μπορεί να ειπωθεί ότι τον χαρακτηρίζουν. Συγκεκριμένα, τα χαρακτηριστικά που ορίζουν τη σύναψη δεσμού είναι: η *αναζήτηση εγγύτητας* (η τάση για αναζήτηση και διατήρηση μιας σχετικά στενής φυσικής εγγύτητας), ο *παράδεισος ασφάλειας* (η τάση για αναζήτηση ανακούφισης και επιβεβαίωσης, ειδικά μπροστά σε υποκειμενικά αντιλαμβανόμενη ή πραγματική απειλή), η *ταραχή από τον αποχωρισμό* (η τάση για αντίσταση στον αποχωρισμό και η βίωση ταραχής εξαιτίας του) και η *ασφαλής βάση* (η τάση για άντληση ασφάλειας και ενθάρρυνσης από τη διαθεσιμότητα του ατόμου με το οποίο έχει συναφθεί δεσμός, κάτι που διευκολύνει δραστηριότητες μη σχετικές με τη σύναψη δεσμού, όπως η εξερεύνηση και το παιχνίδι). Μια σχέση στην οποία είναι παρόντα αυτά τα τέσσερα χαρακτηριστικά ορίζεται ως δεσμός. Στη συνέχεια ο Bowlby περιέγραψε τις φάσεις από τις οποίες διέρχεται η σύναψη δεσμού.

2. Οι Φάσεις που Χαρακτηρίζουν τη Σύναψη Δεσμού

Από τη γέννηση τους, τα βρέφη είναι προετοιμασμένα με ποικίλους τρόπους να εμπλέκονται σε κοινωνικές αλληλεπιδράσεις (π.χ. Trevarthen, 1979) και, όταν βρίσκονται σε ταραχή, να αναζητούν και να δέχονται ανακούφιση χωρίς διάκριση. Ο Bowlby ονόμασε το στάδιο αυτό ως φάση *πριν τη σύναψη δεσμού*.

Βαθμιαία, και ξεκινώντας περίπου από τους 3-4 μήνες, τα βρέφη αρχίζουν να κατευθύνουν επιλεκτικά τα σήματά τους (μονάδες αλληλεπίδρασης και επαφής) προς

γνωστούς ενήλικες και ιδιαίτερα προς το κύριο άτομο που τα φροντίζει. Ο Bowlby ονόμασε αυτή τη φάση ως *σύναψη δεσμού υπό δημιουργία ή σύναψη δεσμού στα σκαριά*.

Λίγο καιρό αργότερα, τυπικά γύρω στους 6 ή 7 μήνες, συμβαίνει μια μεγάλη αλλαγή. Τα βρέφη, όχι μόνο γίνονται ικανά να κινούνται από μόνα τους, αλλά, επίσης, αρχίζουν να εκδηλώνουν δύο νέους φόβους: οι ξένοι αντιμετωπίζονται με αυξανόμενη προσοχή και κάποιες φορές με εγρήγορση και οι αποχωρισμοί από τον κύριο κηδεμόνα συνοδεύονται από κραυγές. Το άγχος του αποχωρισμού έχει παραδοσιακά θεωρηθεί ως το στοιχείο-χαρακτηριστικό της δόμησης δεσμού (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wall, 1978· Bowlby, 1969/1982· Sroufe & Waters, 1977) και η συνδεόμενη με αυτό φάση έχει ονομαστεί *σαφής σύναψη δεσμού*.

Μια τελική αλλαγή συμβαίνει κάποια στιγμή στη διάρκεια του δεύτερου χρόνου ζωής. Η αυξανόμενη αναπαραστασιακή ικανότητα και άλλες γνωστικές ικανότητες κάνουν τους σύντομους αποχωρισμούς πιο ανεκτούς και τις καθυστερήσεις στη διαθεσιμότητα του κηδεμόνα πιο κατανοητές. Επιπρόσθετα, τα παιδιά αυτής της ηλικίας δείχνουν όλο και λιγότερο ενδιαφέρον για τους κηδεμόνες τους (και λιγότερο συχνή ανάγκη για ανακούφιση μέσω της επαφής), καθώς και ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για δραστηριότητες εξερεύνησης και για σχέσεις με τους συνομηλίκους. Ο Bowlby ονόμασε αυτή την τελική φάση στη δόμηση του δεσμού *στοχο-διορθούμενη συντροφικότητα*. Η αναπαραστασιακή ικανότητα που είναι η βάση για το πέρασμα σε αυτή την τελευταία φάση αποτέλεσε αντικείμενο εκτενέστερης μελέτης από τον Bowlby, ο οποίος μίλησε για τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας αναφορικά με τη σύναψη δεσμού.

3. Τα Ενεργά Μοντέλα Επεξεργασίας που Εμπλέκονται στη Σύναψη Δεσμού

Ο Bowlby υποστήριξε ότι τα μικρά παιδιά φτιάχνουν ενεργά μοντέλα επεξεργασίας για τον εαυτό τους και για τα άτομα με τα οποία έχουν τη μεγαλύτερη αλληλεπίδραση και ότι αυτά τα μοντέλα ρυθμίζουν την κοινωνική συμπεριφορά και τα συναισθήματά τους σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

Ολόκληρη η θεωρία του μπορεί να συνοψιστεί σε τρεις θέσεις: (α) αυτός που είναι πεπεισμένος ότι το άτομο με το οποίο έχει συνάψει δεσμό θα είναι διαθέσιμο, όποτε το επιθυμήσει, είναι λιγότερο επιρρεπής σε έντονο ή χρόνιο άγχος, (β) η πεποίθηση ή η έλλειψή της για τη διαθεσιμότητα του ατόμου με το οποίο έχει συναφθεί δεσμός αναπτύσσεται αργά κατά τα χρόνια της ανωριμότητας – πρώτη παιδική ηλικία, παιδική ηλικία, εφηβεία – και οι προσδοκίες που δημιουργούνται σε εκείνα τα χρόνια τείνουν να παραμένουν σχετικά अपαράλλακτες σε όλη την υπόλοιπη ζωή και (γ) οι προσδοκίες αυτές είναι σχετικά ακριβείς αντανakλάσεις των εμπειριών που αυτά τα άτομα πραγματικά βίωσαν (Bowlby, 1973).

Η πεποίθηση ότι το άλλο άτομο του δεσμού είναι εκτός από διαθέσιμο και ικανό να ανταποκρίνεται μπορεί να ιδωθεί ότι αφήνει ανοιχτά δύο ενδεχόμενα: (α) αν το άτομο με το οποίο συνάπτει δεσμό το βρέφος θεωρείται ως το είδος του ανθρώπου που γενικά ανταποκρίνεται σε αιτήματα για υποστήριξη και προστασία και (β) αν ο εαυτός θεωρείται ως το είδος του ανθρώπου απέναντι στον οποίο οποιοσδήποτε και ιδιαίτερα το άτομο με το οποίο έχει συναφθεί δεσμός θα ανταποκριθεί με έναν βοηθητικό τρόπο. Το πρώτο αφορά την εικόνα του παιδιού για τους άλλους και το δεύτερο την εικόνα του παιδιού για τον εαυτό του.

Οι δύο πλευρές των ενεργών μοντέλων επεξεργασίας – μοντέλο για τον εαυτό και μοντέλο για τον άλλον – συσχετίζονται στενά. Αρκετές έρευνες μελέτησαν αυτή τη θεωρία (Bretherton, 1985· Cassidy, 1988· Kaplan & Main, 1985· Main, Kaplan, &

Cassidy, 1985). Λογικά, αυτές οι δύο παράμετροι αλληλοεξαρτώνται και στην πράξη τείνουν να συγχωνεύονται. Το αποτέλεσμα είναι το μοντέλο για τον άλλον και το μοντέλο για τον εαυτό να αναπτύσσονται έτσι, ώστε να συμπληρώνουν και αμοιβαία να επιβεβαιώνουν το ένα το άλλο (Bowlby 1973).

Τη θεωρία του Bowlby μελέτησαν περαιτέρω και εμπλούτισαν με τα ευρήματά τους επόμενοι ερευνητές. Η ουσιαστική συμβολή αυτής της προσπάθειας ήταν να οριστούν κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία μοιράζονταν κάποια παιδιά στον τρόπο σύναψης δεσμού με τη μητέρα τους και οδήγησαν στη διάκριση των τύπων σύναψης δεσμού.

4. Οι Τύποι Σύναψης Δεσμού (ΤΣΔ)

Η δόμηση κατά την πρώτη παιδική ηλικία ενός ομαλού στη λειτουργία δεσμού με το πρόσωπο που έχει αναλάβει τη φροντίδα του παιδιού, αν και είναι η νόρμα, δεν είναι με κανένα τρόπο εγγυημένη. Η Mary Ainsworth, η οποία μελέτησε πειραματικά τη θεωρία του Bowlby με την «Αλλόκοτη Κατάσταση» ή «Συνθήκη του Ξένου», μπόρεσε να δείξει πώς το σύστημα της σύναψης δεσμού αλληλεπιδρά με τα διαφορετικά περιβάλλοντα παροχής φροντίδας, ώστε να παράγει μόνιμες διαφορές στην προσωπικότητα (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wall, 1978).

Στην προσπάθειά της αυτή βρήκε ότι η ευαισθησία και η ανταπόκριση της μητέρας στα σήματα και τις ανάγκες του μικρού παιδιού κατά τον πρώτο χρόνο της ζωής του είναι σημαντικές προϋποθέσεις για μια ασφαλή πρώτη σύναψη δεσμού. Η σειρά των γεγονότων στη «Συνθήκη του Ξένου» δίνονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1
Η σειρά των γεγονότων στην «Αλλόκοτη Συνθήκη» ή «Συνθήκη του Ξένου»

1. Η μητέρα και το νήπιο είναι μαζί σε ένα ξένο δωμάτιο με παιχνίδια.
 2. Η μητέρα και το νήπιο δέχονται την παρουσία μιας ξένης γυναίκας.
 3. Η μητέρα αφήνει το νήπιο με την ξένη γυναίκα.
 4. Η μητέρα επιστρέφει και η ξένη φεύγει.
 5. Η μητέρα αφήνει το νήπιο μόνο του.
 6. Η ξένη επιστρέφει.
 7. Η μητέρα επιστρέφει.
-

Πηγή: Ainsworth et al. (1978).

Οι μητέρες που αργούν να απαντήσουν στα κλάματα του παιδιού ή το κάνουν με ασυνέπεια ή παρεμβαίνουν συχνά στις δραστηριότητες του (μερικές φορές επιβάλλοντας την «αγάπη» τους πάνω στο παιδί σε μια συγκεκριμένη στιγμή) «φτιάχνουν» παιδιά που κλαίνε πιο συχνά, εξερευνούν λιγότερο (ακόμα και στην παρουσία της μητέρας), ανακατεύουν τις συμπεριφορές σύναψης δεσμού με εμφανείς εκφράσεις θυμού και φαίνονται γενικά αγχωμένα. Αν απεναντίας, ή επιπρόσθετα, η μητέρα συχνά αποδιώχνει ή απορρίπτει τις προσπάθειες του μικρού παιδιού για σωματική επαφή, αυτό θα μάθει να την αποφεύγει.

Στη βάση αυτών των παρατηρήσεων η Ainsworth και οι συνεργάτες της έδωσαν τρεις τύπους σύναψης δεσμού, που καλούνται Ασφαλής, Αγχώδης/Αμφιθυμικός και Αγχώδης/Αποφευκτικός. Ο Αγχώδης/Αμφιθυμικός τύπος συχνά εκδηλώνει συμπεριφορές που ο Bowlby ονόμασε διαμαρτυρία, ενώ ο Αποφευκτικός τύπος φαίνεται αποσυνδεδεμένος. Τα κύρια χαρακτηριστικά τους φαίνονται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2
Χαρακτηριστικά των τριών τύπων σύναψης δεσμού

ΤΣΔ	Συμπεριφορά μωρού	Ποιότητα της φροντίδας
Αποφευκτικός (Ομάδα Α)	συμπεριφορές αποσύνδεσης, αποφυγή του κηδεμόνα	απορριπτική, αυστηρή, εχθρική, ενάντια στην επαφή
Ασφαλής (Ομάδα Β)	ενεργητική εξερεύνηση, ανησυχία κατά τον αποχωρισμό, θετική ανταπόκριση στον κηδεμόνα	διαθέσιμη, ανταποκρίσιμη, θερμή
Αγχώδης-Αμφιθυμικός (Ομάδα Γ)	συμπεριφορές διαμαρτυρίας, ταραχή κατά τον αποχωρισμό, θυμός-αμφιθυμία προς τον κηδεμόνα	μη-ευαίσθητη, διεισδυτική, ασυνεπής

Αργότερα οι Main and Solomon (1986, 1990) παρατήρησαν ότι πολλοί ερευνητές του δεσμού είχαν αφήσει ένα συγκεκριμένο ποσοστό παιδιών ακατηγοριοποίητο, επειδή η συμπεριφορά τους δεν ταίριαζε σε κανέναν από τα τρία πρότυπα της Ainsworth. Έτσι εμπλούτισαν την προηγούμενη προσέγγιση και περιέγραψαν τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού αναφορικά με την παιδική ηλικία. Τα προφίλ των τεσσάρων τύπων, όπως προκύπτουν από ένα μεγάλο αριθμό ερευνών, θα μπορούσαν να περιγραφούν ως εξής:

Ασφαλής Τύπος. Τα Ασφαλή νήπια φαίνεται να έχουν πίστη και στον εαυτό τους και στη διαθεσιμότητα της μητέρας τους (Elicker et al., 1992). Κατά την επανένωση μαζί της, αναζητούνε επαφή αμέσως, ανακουφίζονται εύκολα και επιστρέφουν γρήγορα στην εξερεύνηση του περιβάλλοντος (Ainsworth et al., 1978). Είναι γενικά χαρούμενα (LaFreniere & Sroufe, 1985), εύκολα στη συνδιαλλαγή τους, συνεργατικά (Arend, Gove, & Sroufe, 1979), διαθέτουν ενσυναίσθηση (Sroufe & Fleeson, 1988) και είναι δημιουργικά (Elicker et al., 1992). Φαίνεται να εργάζονται καλά με τους γονείς και τους δασκάλους τους και σε συνθήκες επίλυσης προβλημάτων μπορούν άνετα να δεχτούν κατευθύνσεις και καθοδήγηση (Arend et al.,

1979· Matas, Arend, & Sroufe, 1978· Sroufe & Fleeson, 1988). Τα Ασφαλή παιδιά τείνουν να τα πηγαίνουν καλά με τους συνομηλίκους τους και απολαμβάνουν τις στενές φιλίες (Elicker et al., 1992· Pancake, 1989· Sroufe et al., 1993). Τα σχέδια της οικογένειας που ζωγραφίζονται από Ασφαλή παιδιά δείχνουν εξατομίκευση, ολοκληρωμένες μορφές που πατάνε στο έδαφος ή βρίσκονται στο κέντρο της σελίδας. Οι μορφές φαίνεται να είναι κατάλληλα τοποθετημένες, φανερώνοντας μια φυσιολογική εγγύτητα ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας. Οι Ασφαλείς, επίσης, συμπεριλαμβάνουν και άλλες όψεις της οικογενειακής ζωής στις ζωγραφιές τους, όπως ποδήλατα, κατοικίδια και δέντρα (Fury, 1993· Kaplan & Main, 1985· Sroufe et al., 1993).

Αγχώδης-Αμφιθυμικός Τύπος. Τα Αγχώδη-Αμφιθυμικά νήπια είναι ανήσυχα αναφορικά με την παρουσία ή την απουσία της μητέρας τους, υπεραπασχολούνται με τη συμπεριφορά της και ταραάζονται πολύ, όταν φεύγει για λίγα λεπτά. Κατά την επανένωση μαζί της φαίνονται θυμωμένα και ανακουφίζονται δύσκολα.

Παρατηρήσεις, στο σπίτι και το εργαστήριο, της πραγματικής συμπεριφοράς της μητέρας τους αποκαλύπτουν ότι αυτή είναι ασυνεπής ή χαοτική (Sroufe et al., 1993). Θεωρητικά, τα Αγχώδη-Αμφιθυμικά νήπια υπεραπασχολούνται με τα αντικείμενα του δεσμού και, αμέσως, κλαίνε ή εκφράζουν θυμό, επειδή αυτές οι αντιδράσεις έχουν συνδεθεί στο παρελθόν με επιτυχία στην προσέλκυση της επιθυμητής προσοχής. Τα Αγχώδη-Αμφιθυμικά παιδιά δεν έχουν ανεξαρτησία στο να λύνουν τα προβλήματά τους και, όταν πάνε σχολείο, εξαρτώνται εξολοκλήρου από τους δασκάλους τους. Στις σχέσεις τους με τους συνομηλίκους είναι επιρρεπή στη θυματοποίηση από άλλα παιδιά, ειδικά Αποφευκτικά (Troy & Sroufe, 1987). Όταν τους ζητείται στο μέσο της παιδικής ηλικίας να φτιάξουν τη ζωγραφιά της οικογένειας τους, τα Αγχώδη-Αμφιθυμικά παιδιά παράγουν σχέδια χαρακτηριστικά της ευαλωτότητάς τους (Fury,

1993· Kaplan & Main, 1985). Στην ηλικία των 10 και 11 ετών τα Αγχώδη-Αμφιθυμικά παιδιά είναι λιγότερο επιδέξια στις σχέσεις τους με τους συνομηλίκους από τα Ασφαλή παιδιά και εκδηλώνουν αρνητικές προκαταλήψεις και άγχη, όταν συζητάνε για τις σχέσεις με τους συνομηλίκους. (Elicker et al., 1992).

Αγχώδης-Αποφευκτικός τύπος. Τα Αγχώδη-Αποφευκτικά νήπια φαίνεται ότι γίνονται, πρώιμα, ανεξάρτητα και ότι στηρίζονται στον εαυτό τους, αφού έχουν επανειλημμένα απορριφθεί οι προσπάθειές τους για αναζήτηση επαφής και επιβεβαίωσης. Οι μητέρες τους φαίνεται να μην αρέσκονται στη στενή σωματική επαφή και σε μερικές περιπτώσεις εύχονται να μην είχαν παιδί (Main, 1990). Όταν αφήνονται μόνα στη «Συνθήκη του Ξένου» φαίνεται ότι καταπιέζουν τα συναισθήματα άγχους τους [ενώ παρουσιάζουν αυξημένους καρδιακούς ρυθμούς (Sroufe & Waters, 1977) – σημάδι ίσως κρυμμένου άγχους] και δεν αναζητούνε επαφή με τη μητέρα τους κατά την επανένωση μαζί της. Στην προσχολική ηλικία ζευγάρια συνομηλίκων τα οποία περιέχουν τουλάχιστον ένα Αποφευκτικό μέλος δομούν σχέσεις που είναι λιγότερο βαθιές (χαρακτηρίζονται λιγότερο από αμοιβαιότητα, ανταπόκριση και συναισθηματική εμπλοκή) και πιο επιθετικές απ' ότι οι σχέσεις παιδιών από τους άλλους τύπους (Pancake, 1989). Τα Αποφευκτικά παιδιά είναι πιο συχνά επιθετικά απέναντι στα άλλα παιδιά και είναι πιο πιθανό να δέχονται θυμωμένες αποδοκιμασίες από τους δασκάλους τους. Όταν τους ζητείται κατά τη μέση παιδική ηλικία να ζωγραφίσουν την οικογένεια τους, παράγουν σχέδια που χαρακτηρίζονται από άκαμπτες μορφές με άκαμπτες θέσεις, χωρίς χέρια ή πόδια και απουσιάζει η ατομικότητα και η απόσταση ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας (Fury, 1993· Kaplan & Main, 1985· Sroufe et al., 1993). Στην ηλικία των 10 και 11 χρόνων τα Αποφευκτικά παιδιά έχουν τις χειρότερες σχέσεις με τους συνομηλίκους τους από τους αρχικούς τρεις τύπους σύναψης δεσμού, παρουσιάζουν αρνητικές αντιληπτικές

προκαταλήψεις, ισοδύναμες με αυτές των Αγχωδών-Αμφιθυμικών παιδιών και, επίσης, φαίνεται να μην καταλαβαίνουν τις κοινωνικές σχέσεις πολύ καλά.

Αποδιοργανωμένος/Αποπροσανατολισμένος Τύπος. Τα Αποδιοργανωμένα ή Φοβικά παιδιά στερούνται αυτοπεποίθησης και έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση (Cassidy, 1988· Jacobsen, Edelstein, & Hofmann, 1994). Υποφέρουν από προβλήματα προσοχής, καθώς είναι «ανήσυχα» και «χάνουν εύκολα το ενδιαφέρον τους» (Jacobsen et al., 1994). Δεν είναι ικανά να λαμβάνουν υπόψη τους την προοπτική και έχουν πιο φτωχή απόδοση σε έργα συγκεκριμένης λειτουργικής λογικής απ' ό,τι τα Ασφαλή και τα Αγχώδη-Αποφευκτικά παιδιά (Jacobsen et al., 1994). Μέχρι την ηλικία των 6 χρόνων κάποια Αποδιοργανωμένα παιδιά μοιάζουν να έχουν ελεγκτικές και γονεϊκές συμπεριφορές απέναντι στους ίδιους τους γονείς τους (Main & Cassidy, 1988). Τα Αποδιοργανωμένα νήπια και παιδιά είναι πιο πιθανόν απ' ό,τι τα μέλη των άλλων τύπων να είναι απόγονοι συναισθηματικά διαταραγμένων γονιών (Cicchetti, Cummings, Greenberg, & Marvin, 1990· Cummings & Cicchetti, 1990· Main & Hesse, 1990) και να είναι θύματα γονεϊκής κακοποίησης και παραμέλησης (Carlson, Cicchetti, Barnett, & Braunwald, 1989· Crittenden, 1988· Egeland & Sroufe, 1981).

5. Συμπέρασμα

Ο Bowlby (1973) όρισε τη συμπεριφορά σύναψης δεσμού ως «οποιαδήποτε συμπεριφορά που έχει ως αποτέλεσμα ένα άτομο να αποκτήσει ή να διατηρήσει εγγύτητα με κάποιο άλλο, διαφοροποιημένο και προτιμώμενο άτομο, το οποίο συνήθως εκλαμβάνεται ως δυνατότερο και/ή σοφότερο». Συμπεριφορές όπως πιπίλισμα, γράπωμα, ακολούθηση, χαμόγελα και κλάματα πυροδοτούν προστατευτικές αντιδράσεις από τους ενήλικες κηδεμόνες και δένουν το μωρό και τον κηδεμόνα μαζί. Η συμπεριφορά σύναψης δεσμού παρέχει στα μωρά ένα προνόμιο

επιβίωσης, αφού τα προστατεύει από τους κινδύνους κρατώντας τα κοντά στον κύριο κηδεμόνα τους (συνήθως τη μητέρα). Από την πλευρά ενός εξωτερικού παρατηρητή ο στόχος του συστήματος δεσμού είναι να ρυθμίζει τις συμπεριφορές που σχεδιάστηκαν να δομήσουν ή να διατηρήσουν επαφή με ένα αντικείμενο δεσμού. Από την πλευρά του ατόμου που έχει δομήσει το δεσμό ο στόχος του συστήματος είναι «η αίσθηση ασφάλειας».

Σύμφωνα με τον Bowlby η αναζήτηση εγγύτητας (συμπεριλαμβανομένης της διαμαρτυρίας κατά τον αποχωρισμό), η ασφαλής βάση και ο παράδεισος ασφάλειας είναι τα τρία καθοριστικά χαρακτηριστικά και οι τρεις λειτουργίες του δεσμού στη σχέση. Οι προσδοκίες για τη διαθεσιμότητα και την ανταποκρισιμότητα του αντικειμένου του δεσμού θεωρείται ότι ενσωματώνονται στα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας του δεσμού.

Η θεωρία για τη σύναψη δεσμού μπορεί να περιγραφεί ως η θεωρία ρύθμισης του συναισθήματος (Kobak & Sceery, 1988· Sroufe & Waters, 1977). Ο Ασφαλής τύπος δεσμού θεωρείται ότι αντανakλάει κανόνες που επιτρέπουν στο άτομο να αναγνωρίσει την ταραχή του και να στραφεί στους άλλους για ανακούφιση και υποστήριξη. Ο Αποφευκτικός τύπος δεσμού αντανakλάει κανόνες που περιορίζουν την επιθυμία για αναγνώριση της ταραχής και αναζήτηση υποστήριξης. Ο Αγχώδης-Αμφιθυμικός τύπος χαρακτηρίζεται από υπερευαισθησία απέναντι στα αρνητικά συναισθήματα και από έντονες εκφράσεις ταραχής.

Εκκινώντας από τη ρήση του Bowlby ότι η σύναψη δεσμού ακολουθεί ένα άτομο «από την κούνια ως τον τάφο», το επόμενο βήμα μετά τη διεξοδική μελέτη της θεωρίας στα παιδιά ήταν η επέκταση της στους ενήλικες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΔΕΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ο σκοπός του Bowlby (1969, 1973, 1980), όπως καταγράφεται στο τρίτομο έργο του για τη Σύναψη Δεσμού, τον Αποχωρισμό και την Απώλεια (τα στάδια μέσα από τα οποία οι δεσμοί αγάπης φτιάχνονται και διαλύονται), ήταν να περιγράψει και να εξηγήσει σε ένα λειτουργικό, εξελικτικό πλαίσιο, τον τρόπο με τον οποίο τα μικρά παιδιά συνδέονται συναισθηματικά με το άτομο που κυρίως τα φροντίζει και διαταράσσονται συναισθηματικά, όταν αποχωρίζονται απ' αυτό. Η επέκταση της θεωρίας του, προκειμένου να εξηγηθεί η ερωτική σχέση και η απώλεια που βιώνουν οι ενήλικες, είναι ένα εγχείρημα που ξεκίνησε ο ίδιος ο Bowlby, όταν είπε (1979) ότι οι συμπεριφορές που σχετίζονται με τη σύναψη δεσμού χαρακτηρίζουν ένα άτομο «από την κούνια ως τον τάφο». Ο Bowlby πίστευε ότι οι ενήλικες διατηρούν μια ισχυρή τάση να συνάπτουν συναισθηματικούς δεσμούς που κρατάνε. Ενώ το βρέφος συνάπτει δεσμό με τον γονιό του, οι συνάψεις δεσμού στους ενήλικες δομούνται με συνομηλίκους του αντίθετου φύλου.

Οι Hazan and Shaver (1987) ήταν αυτοί που ξεκίνησαν τη διερεύνηση του πώς εφαρμόζονται οι αρχές της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού στην ενήλικη ερωτική σχέση. Οι βασικές αρχές της εφαρμογής αυτής μπορούν να συνοψιστούν στις εξής:

1. Οι συναισθηματικές και συμπεριφορικές δυναμικές που αναπτύσσονται στην πρώτη παιδική ηλικία και την ερωτική σχέση διέπονται από το ίδιο βιολογικό σύστημα, το οποίο είναι σχεδιασμένο να προωθεί την ασφάλεια και την επιβίωση (Bowlby, 1969/1982· Israel, 2000).

2. Οι ατομικές διαφορές που παρατηρούνται στις σχέσεις των παιδιών με το άτομο που τα φροντίζει (συνήθως τη μητέρα) είναι παρόμοιες με αυτές που παρατηρούνται στις ερωτικές σχέσεις, με αποτέλεσμα να υπάρχει αντιστοιχία των τύπων σύναψης δεσμού των παιδιών και των ενηλίκων.

3. Οι ατομικές διαφορές όσον αφορά τη σύναψη δεσμού στους ενήλικες αντανακλούν τις προσδοκίες και τις πεποιθήσεις που έχουν οι άνθρωποι για τους εαυτούς τους και τις στενές σχέσεις και βασίζονται στο ιστορικό των σχέσεών τους. Τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας (Pietromonaco & Barrett, 2000), που περιλαμβάνουν αυτές τις προσδοκίες και τις πεποιθήσεις, είναι σχετικά σταθερά και παραπέμπουν στις πρώιμες εμπειρίες σχέσεων και φροντίδας από την πλευρά της μητέρας.

4. Η ερωτική σχέση, όπως έχει πλέον συλληφθεί εννοιολογικά, περιλαμβάνει την εμπλοκή τριών συστημάτων: της σύναψης δεσμού, της παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας. Αυτά τα συστήματα λειτουργούν διαπλεκόμενα, ενώ ο διαχωρισμός τους εξυπηρετεί μόνο θεωρητικούς σκοπούς.

Οι τέσσερις αρχές που αναφέρθηκαν εδώ αναλύονται παρακάτω ξεκινώντας από τις ομοιότητες στη σύναψη δεσμού παιδιών και ενηλίκων.

1. Ομοιότητες Ανάμεσα στη Σύναψη Δεσμού στα Μικρά Παιδιά και την Ερωτική Σχέση των Ενηλίκων

Με βάση τη θεωρία για τη σύναψη δεσμού μπορεί να ειπωθεί ότι όλες οι σημαντικές σχέσεις αγάπης – ιδιαίτερα οι πρώτες με τους γονείς και αργότερα αυτές με τους/τις ερωτικούς/ές συντρόφους και τους/τις συζύγους – είναι δεσμοί, όπως τους περιέγραψε ο Bowlby. Πράγματι, υπάρχουν ομοιότητες ανάμεσα στη σύναψη δεσμού

στη σχέση των μικρών παιδιών με τη μητέρα τους και στην ερωτική σχέση στους ενήλικες.

Οι δύο σχέσεις ξεχωρίζουν, όχι μόνο επειδή θεωρούνται ευρέως ως οι πιο στενές (Berscheid & Graziano, 1979), αλλά, επίσης, επειδή επιτρέπουν την έκφραση πολλών συμπεριφορών, όπως η παρατεταμένη στήθος με στήθος σωματική επαφή, καθώς και η παρατεταμένη βλεμματική επαφή, που δεν θεωρούνται φυσιολογικές στο πλαίσιο άλλων κοινωνικών σχέσεων. Ο Πίνακας 3 δίνει έναν κατάλογο με τα σημαντικά χαρακτηριστικά αυτών των ομοιοτήτων.

Πίνακας 3

Σύγκριση των χαρακτηριστικών της σύναψης δεσμού και της ερωτικής σχέσης

Σύναψη Δεσμού

Ερωτική Σχέση

Η δόμηση και η ποιότητα του δεσμού εξαρτάται από την ευαισθησία και την ανταπόκριση του αντικειμένου του δεσμού (ΑΔ) (συνήθως της μητέρας)

Τα ερωτικά αισθήματα σχετίζονται με την έντονη επιθυμία για το ενδιαφέρον και την ανταπόκριση του αντικειμένου της αγάπης (ΑΑ) (πραγματικού ή φανταστικού).

Το ΑΔ παρέχει μια ασφαλή βάση και το μικρό παιδί νιώθει ικανό και ασφαλές να εξερευνήσει.

Η πραγματική ή φανταστική ανταπόκριση του ΑΑ κάνει το άτομο να νιώθει αυτοπεποίθηση, ασφάλεια, σιγουριά κ.λπ.

Όταν το ΑΔ είναι παρών, το μικρό παιδί είναι πιο χαρούμενο, έχει μία υψηλότερη ουδό ταραχής, φοβάται λιγότερο τους ξένους κ.λπ.

Όταν το ΑΑ δίνει την εντύπωση πως ανταποκρίνεται, ο ερωτευμένος είναι πιο χαρούμενος, πιο αισιόδοξος για τη ζωή γενικά, πιο εξωστρεφής και πιο ευγενικός με τους άλλους.

Όταν το ΑΔ δεν είναι διαθέσιμο, δεν είναι ευαισθητοποιημένο κ.λπ., το μικρό παιδί είναι αγχωμένο, αφηρημένο, ανίκανο να εξερευνήσει ελεύθερα.

Όταν το ΑΑ δείχνει ότι δεν ενδιαφέρεται ή είναι απορριπτικό, ο ερωτευμένος είναι αγχωμένος, αφηρημένος, ανίκανος να συγκεντρωθεί κ.λπ.

Οι συμπεριφορές αναφορικά με τη σύναψη δεσμού περιλαμβάνουν την αναζήτηση εγγύτητας και επαφής - κράτημα, άγγιγμα, χάρδια φιλιά, κούνημα, χαμόγελα, κλάματα, ακολούθημα, προσκόλληση κ.λπ.

Ο έρωτας εκδηλώνεται με την επιθυμία να περνάει ο ερωτευμένος χρόνο με το ΑΑ - κράτημα, άγγιγμα, χάρδια, φιλιά, ερωτική συνεύρεση, χαμόγελα και γέλια, κλάματα, προσκόλληση, φόβος αποχωρισμού κ.λπ.

Όταν τα μικρά παιδιά φοβούνται, είναι ταραγμένα, άρρωστα, απειλούνται κ.λπ., αναζητούνε σωματική επαφή με το ΑΔ.

Όταν οι ερωτευμένοι φοβούνται, είναι ταραγμένοι, άρρωστοι, απειλούνται κ.λπ., προτιμούνε να κρατιούνται και να παρηγοριούνται από το ΑΑ.

Ταραχή στον αποχωρισμό ή την απώλεια: το μικρό παιδί κλαίει, φωνάζει το ΑΔ, προσπαθεί να βρει το ΑΔ, νιώθει στεναχώρια και εξάντληση σε περίπτωση που η επανασύνδεση μοιάζει αδύνατη.

Ταραχή στον αποχωρισμό ή την απώλεια: ο ερωτευμένος κλαίει, καλεί το ΑΑ, προσπαθεί να βρει το ΑΑ, νιώθει στεναχώρια και εξάντληση σε περίπτωση που η επανασύνδεση είναι αδύνατη.

Στην επανασύνδεση με το ΑΔ: τα μικρά παιδιά χαμογελάνε, χαιρετάνε το ΑΔ, βγάζουν θετικά χρωματισμένες φωνούλες ή κλαίνε, χοροπηδάνε χαρούμενα και κινούνται ρυθμικά, πλησιάζουν, τεντώνουν τα χέρια για αγκαλιά κ.λπ.

Στην επανασύνδεση με το ΑΑ ή όταν το ΑΑ ανταποκρίνεται, ενώ μέχρι τότε η ανταπόκρισή του ήταν αμφίβολη, ο ερωτευμένος νιώθει ότι βρίσκεται σε έκσταση, αγκαλιάζει το ΑΑ κ.λπ.

Το μικρό παιδί μοιράζεται τα παιχνίδια, τις ανακαλύψεις κ.λπ. με το ΑΔ.

Οι ερωτευμένοι αρέσκονται στο να μοιράζονται εμπειρίες, να κάνουν δώρα κ.λπ. και να φαντάζονται πώς θα αντιδρούσε το ΑΑ σε ενδιαφέροντα αξιοθέατα κ.λπ.

Το μικρό παιδί και το ΑΔ συχνά εμπλέκονται σε εκτεταμένη βλεμματική επαφή, το μικρό παιδί μοιάζει συχνά εντυπωσιασμένο από τα φυσικά χαρακτηριστικά του ΑΔ και χαίρεται να πιάνει τη μύτη, τα αυτιά, τα μαλλιά κ.λπ.

Οι ερωτευμένοι συχνά εμπλέκονται σε εκτεταμένη βλεμματική επαφή και μοιάζουν εντυπωσιασμένοι ο ένας με τα φυσικά χαρακτηριστικά του άλλου και αρέσκονται στο να εξερευνούν μύτες, αυτιά, μαλλιά κ.λπ.

Το μικρό παιδί αισθάνεται ένα με το ΑΔ και, με την ανάπτυξη, γίνεται αμφιθυμικό σχετικά με την ισορροπία ανάμεσα στη συγχώνευση και την αυτονομία.

Ο ερωτευμένος συχνά αισθάνεται ένα με το ΑΑ και η ισορροπία ανάμεσα στην συγχώνευση και την αυτονομία είναι συχνά ένα θέμα που τον απασχολεί.

Αν και το μικρό παιδί μπορεί να κάνει δεσμό με περισσότερα από ένα άτομα τη φορά, υπάρχει συνήθως μία σχέση κλειδί (μία "ιεραρχία δεσμών").

Αν και πολλοί ενήλικες νιώθουν ότι μπορούν και πράγματι "αγαπάνε" περισσότερους από έναν ανθρώπους, η έντονη αγάπη τείνει να συμβαίνει με έναν μόνο σύντροφο τη φορά.

Αποχωρισμοί, έλλειψη μητρικής ανταπόκρισης κ.λπ., μέχρι ενός σημείου, αυξάνουν την ένταση των συμπεριφορών του μικρού παιδιού που σχετίζονται με τη σύναψη δεσμού (αναζήτηση εγγύτητας, προσκόλληση κ.λπ.)

Αντιξοότητες (κοινωνική απόρριψη, αποχωρισμοί κ.λπ.), μέχρι ενός σημείου, αυξάνουν την ένταση των συναισθημάτων των ερωτευμένων και τη δέσμευση μεταξύ τους.

Το μικρό παιδί βγάζει απαλούς μουρμουριστούς ήχους, "τραγουδάει", μιλάει μωρουδίστικα κ.λπ., η μητέρα μιλάει έναν συνδυασμό από μωρουδίστικη ομιλία και "μητρική". Πολλή μη λεκτική επικοινωνία.

Οι ερωτευμένοι βγάζουν απαλούς μουρμουριστούς ήχους, μιλάνε μωρουδίστικα, χρησιμοποιούν απαλούς μητρικούς τόνους κ.λπ. και πολλή από την επικοινωνία τους είναι μη λεκτική.

Η μητέρα που ανταποκρίνεται αντιλαμβάνεται τις ανάγκες του μικρού παιδιού, "διαβάζει το μυαλό του" κ.λπ. Ισχυρή ενσυναίσθηση.

Ο ερωτευμένος νιώθει ότι σχεδόν με ένα μαγικό τρόπο το ΑΑ τον καταλαβαίνει και τον νιώθει. Ισχυρή ενσυναίσθηση.

Το μικρό παιδί βιώνει το ΑΔ ως ισχυρό, καλό και γενναιόδωρο, ότι τα ξέρει όλα κ.λπ. Στα πρώτα στάδια της εξέλιξης το "καλό ΑΔ" είναι νοητικά ξεχωριστό από το "κακό ΑΔ"

Ο ερωτευμένος στην αρχή αγνοεί ή αρνείται τις αρνητικές πλευρές του ΑΑ και αντιλαμβάνεται το ΑΑ ως ισχυρό, ξεχωριστό, καλό σε όλα, "ένα θαύμα" κ.λπ.

Πίν. 3 (συνέχεια)

Σύναψη Δεσμού

Ερωτική Σχέση

Όταν η σχέση δεν πηγαίνει καλά και το μικρό παιδί αγχώνεται, γίνεται υπερευαίσθητο σε σήματα αποδοχής ή απόρριψης από το ΑΔ

Πριν μια ερωτική σχέση γίνει ασφαλής, ο ερωτευμένος είναι υπερευαίσθητος σε σήματα ανταπόκρισης ή μη ανταπόκρισης από το ΑΑ, και τα συναισθήματά του (από την έκσταση ως την απελπισία) εξαρτώνται από αυτά τα σήματα.

Το μικρό παιδί φαίνεται να παίρνει ιδιαίτερη χαρά από την αποδοχή, το χειροκρότημα, την προσοχή κ.λπ. του ΑΔ.

Τουλάχιστον στην αρχή της σχέσης, η μεγαλύτερη χαρά του ερωτευμένου προέρχεται από την αποδοχή, την προσοχή κ.λπ. του ΑΑ.

Πηγή: Τα στοιχεία για τη σύναψη δεσμού προέρχονται από τους: Ainsworth et al., 1978· Bell & Ainsworth, 1972· Bowlby, 1969, 1973, 1980· Campos et al., 1975· Cohen & Campos, 1974· Haith, Bergman, & Moore, 1977· Heinicke & Westheimer, 1966· Kaye, 1982· Mahler, Pine, & Bergman, 1975· Morgan & Ricciuti, 1969· Robeson, 1967· Schaffer & Emerson, 1964· Stayton & Ainsworth, 1973· Stern, 1977· Tracy, Lamb, & Ainsworth, 1976· Waters et al., 1979. Τα στοιχεία για την ερωτική σχέση προέρχονται από τους: Hazan & Shaver, 1987· Driscoll, Davis, & Lipetz, 1972· McCready, 1981· Pope et al., 1980· Reedy, Birren, & Schaie, 1981· Reik, 1941· Rubin, 1973· Tennov, 1979· Vaillant, 1977· Walster & Walster, 1978· Weiss, 1979.

Σημείωση: Αντικείμενο του δεσμού (ΑΔ) είναι το άτομο με το οποίο συνάπτει δεσμό το βρέφος και το μικρό παιδί. Ομοίως, αντικείμενο της αγάπης (ΑΑ) ορίζεται το άτομο στο οποίο απευθύνει την αγάπη του ο ενήλικας.

Για κάθε χαρακτηριστικό της σύναψης δεσμού που έχει εντοπιστεί υπάρχει ένα παράλληλο χαρακτηριστικό της ερωτικής σχέσης και για τα περισσότερα χαρακτηριστικά της ερωτικής σχέσης υπάρχει ένα παράλληλο χαρακτηριστικό της σύναψης δεσμού που έχει βρεθεί ή είναι αρκετά πειστικό ως προς την παραλληλότητά του. (Αναφορές για τις πηγές αυτών των στοιχείων παρατίθεται στο κάτω μέρος του πίνακα). Τα δύο σύνολα χαρακτηριστικών είναι τόσο αξιοσημείωτα όμοια που πριν κάποιος απορρίψει την υπόθεση ότι η σύναψη δεσμού στην πρώτη παιδική ηλικία και η ερωτική σχέση στην ενήλικη ζωή είναι παραλλαγές μιας μοναδικής υπολανθάνουσας διαδικασίας, θα έπρεπε, αναγκαστικά, να παρουσιάσει μια εναλλακτική εξήγηση γι' αυτόν τον παραλληλισμό.

Πέρα από τα πολλά κοινά χαρακτηριστικά, τα δύο είδη σύναψης δεσμού παρουσιάζουν και παρόμοιες δυναμικές. Όταν το αντικείμενο του δεσμού είναι διαθέσιμο και ανταποκρίνεται, το μικρό παιδί ή το ερωτευμένο άτομο αισθάνεται αρκετά ασφαλές να περιπλανηθεί και να εξερευνήσει το περιβάλλον και να αλληλεπιδράσει με τους άλλους, περιστασιακά ελέγχοντας για το αντικείμενο του δεσμού. Αν το αντικείμενο του δεσμού γίνει ξαφνικά μη διαθέσιμο, οι συμπεριφορές οι σχετιζόμενες με τη σύναψη δεσμού, όπως να κινηθεί κοντύτερα, ενεργοποιούνται και παραμένουν μέχρι να αποκατασταθεί η αίσθηση ασφάλειας.

Τέλος, οι ομοιότητες επεκτείνονται και στις φάσεις από τις οποίες διέρχεται η σύναψη δεσμού μέχρι να φτάσει στην πλήρη δόμησή της. Οι φάσεις αναφορικά με τα μικρά παιδιά περιγράφηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Παρακάτω παρατίθενται οι αντίστοιχες στη σύναψη δεσμού των ενηλίκων.

2. Οι Φάσεις στη Σύναψη Δεσμού των Ενηλίκων

Οι φάσεις από τις οποίες διέρχεται η διαδικασία σύναψης δεσμού στους ενήλικες έχουν περιγραφεί από τους Zeifman and Hazan, (2000).

Η Πριν-τη-σύναψη-δεσμού Φάση: «Ελξη και Ερωτοτροπία». Τα χαρακτηριστικά αυτής της φάσης είναι τα εξής: εγκαθιδρύεται βλεμματική επαφή ανάμεσα στα δύο άτομα της αλληλεπίδρασης και παρατηρείται επίμονο βλέμμα για σύντομα χρονικά διαστήματα. Τα δύο άτομα συζητάνε για ασήμαντα θέματα αλλά με πολύ ζωντάνια, όπως φαίνεται από τα σκαμπανεβάσματα της φωνής, τα επιφωνήματα, την υπερβολή, τα γέλια, τους υψηλούς τόνους και την ένταση, καθώς και τη γρήγορη ταχύτητα. Βαθμιαία, στρέφονται σε μία θέση πρόσωπο με πρόσωπο, αγγίζονται ελαφρά σαν κατά λάθος, χωρίς να το αποφεύγουν, όταν συμβαίνει και συγχρονίζουν τη στάση, τις χειρονομίες και τις εκφράσεις του προσώπου. Τυπικά, οι

εκδηλώσεις της ερωτοτροπίας είναι αμφιλεγόμενες και επομένως εύκολο και για τους δύο να τις αρνηθούν (Denzin, 1970)· η σύνθεση και η σημασία τους μπορεί να ποικίλει υπό την επίδραση του φύλου (Montgomery, 1986).

Στην ερωτοτροπία υπάρχει μεγάλη ευχαρίστηση στην συνδιαλλαγή με τον άλλο, με αποτέλεσμα ακόμα και ασήμαντες πληροφορίες να αντιμετωπίζονται με μεγάλο ενθουσιασμό. Αυτό στέλνει το μήνυμα του ενδιαφέροντος. Με τον τονισμό του συναισθηματικού περιεχομένου των λέξεων και των χειρονομιών διευκολύνεται το να συγχρονίζονται τα δύο άτομα στη συζήτηση.

Αντίθετα με τη σχέση μωρού-γονιού όπου υπάρχει μια έμφυτη εγγύτητα, οι ενήλικες που ερωτοτροπούν ξεκινούν με κλειστές ματιές και μετά στρέφουν το βλέμμα αλλού ή με ένα φαινομενικά «τυχαίο» άγγιγμα. Η θεώρηση της εγγύτητας ως δεδομένης από τον ένα δεν εγγυάται κάτι σε αυτή την φάση, και είναι πιο πιθανό να κάνει τον άλλο να αποτραβηχτεί, όπως, για παράδειγμα, μπορεί να συμβεί με τις πρόωρες αυτοαποκαλύψεις (Berg, 1984· Taylor, Altman, & Wheeler, 1972).

Η σεξουαλική έλξη σε αυτή τη φάση είναι πιθανό να κινητοποιεί την αναζήτηση εγγύτητας (Hazan & Zeifman, 1994), ώστε να οδηγήσει τα δύο άτομα στη σύναψη δεσμού. Επιπλέον, η οικειότητα και η ανταπόκριση είναι καταλυτικοί παράγοντες προς την ίδια κατεύθυνση (Aron, Dutton, Aron, & Iverson, 1989· Zajonc, 1968).

Η Σύναψη Δεσμού Υπό Δημιουργία: «Ερωτεύομαι». Αυτή η φάση είναι παρόμοια με την προηγούμενη με την έννοια ότι οι κοινωνικές συναλλαγές τείνουν να αναπτύσσονται. Ωστόσο, η διέγερση που ακολουθεί του να είναι κανείς ερωτευμένος παρατείνεται και πέρα από την αλληλεπίδραση. Για παράδειγμα, οι ερωτευμένοι έχουν αϋπνίες και μειωμένη όρεξη και, παραδόξως, απεριόριστη ενέργεια (Tennon, 1979). Επιπλέον, αν και ο ένας νιώθει την παρουσία του άλλου

διεγερτική, συγχρόνως αρχίζουν στη διάρκεια αυτής της φάσης να βρίσκουν ανακούφιση στο να είναι μαζί (κάτι που αποδίδεται στις νευροχημικές και ορμονικές αλλαγές που τους συμβαίνουν συγχρόνως).

Αλλαγές παρατηρούνται και στην ποιότητα της φωνής, συμπεριλαμβανομένων των καθησυχαστικών ψιθύρων και του επιβεβαιωτικού «μωρουδίστικου» μιλήματος. Επιπλέον, αν και στην προηγούμενη φάση οι αυτοαποκαλύψεις μπορεί να περιορίζονται σε θετικά ή ουδέτερα γεγονότα, τα ζευγάρια που είναι ερωτευμένα αρχίζουν να ανταλλάσσουν πιο προσωπικές πληροφορίες, που συμπεριλαμβάνουν ιστορίες για επώδυνες εμπειρίες, φόβους, οικογενειακά μυστικά και λεπτομερείς περιγραφές των προηγούμενων σχέσεων (Altman & Taylor, 1973). Οι ανταλλαγές αυτού του είδους πληροφοριών περιέχουν μία δοκιμασία δέσμευσης, καθώς και μια προσφορά αποδοχής και φροντίδας. Έτσι, τα ζευγάρια αρχίζουν να λειτουργούν ως πηγή αμοιβαίας συναισθηματικής υποστήριξης. Η σχέση τους παίρνει το επιπρόσθετο χαρακτηριστικό της σύναψης δεσμού – αυτό που ονομάζεται «παράδεισος ασφάλειας». Ο σύντροφος που στην αρχή ήταν πηγή διέγερσης, προοδευτικά γίνεται πηγή ανακούφισης.

Ένα ερωτευμένο ζευγάρι εμπλέκεται σε συμπεριφορές που διευκολύνουν τη σύναψη δεσμού. Παρατεταμένη βλεμματική επαφή, παρατεταμένη αμοιβαία στήθος με στήθος επαφή, ακκισμοί και αγκαλιές είναι τυπικές και διακριτές συμπεριφορές.

Αν η σχέση σταματήσει σε αυτή τη φάση, τα δύο άτομα πιθανώς να νιώσουν συναισθήματα που είναι το αντίθετο της ενεργητικότητας, ίσως ακόμα μια ήπια στεναχώρια ή μια ήπια κατάθλιψη, για παράδειγμα θα κοιμούνται ή/και θα τρώνε περισσότερο απ' ό,τι συνήθως και θα είναι γενικότερα λιγότερο ενεργητικοί, αλλά είναι απίθανο να νιώσουν έντονο άγχος ή μια βίαιη διακοπή της καθημερινής λειτουργικότητάς τους (Liebowitz, 1983, κατά τον οποίο αυτή η φάση κυριαρχείται

από ενδογενείς αμφεταμίνες, οπότε και βιώνεται το αντίστοιχο στερητικό σύνδρομο). Οι ανάγκες για συναισθηματική υποστήριξη («παράδεισος ασφάλειας») μπορούν εύκολα να ικανοποιηθούν από την οικογένεια και τους φίλους και η διέγερση μπορεί να αναζητηθεί και αλλού.

Σαφής Σύναψη Δεσμού: «Έρωτας». Καθώς το ζευγάρι αναπτύσσει μεγαλύτερη οικειότητα, απλά το να είναι μαζί δεν είναι πλέον διεγερτικό. Η εξιδανίκευση αντικαθίσταται από μία περισσότερο ρεαλιστική άποψη για τα ελαττώματα και τους περιορισμούς του συντρόφου (Hatfield, Traupmann, & Sprecher, 1984). Η αναλογία θετικών και αρνητικών συναλλαγών στρέφεται προς την αρνητική κατεύθυνση (Huston & Vangelisti, 1991). Η συχνότητα της σεξουαλικής δραστηριότητας μειώνεται (Fisher, 1992· Traupmann & Hatfield, 1981) και η σημασία της συναισθηματικής υποστήριξης και φροντίδας έναντι της σεξουαλικής ικανοποίησης αυξάνει (Kotler, 1985· Reedy, Birren, & Schaie, 1981). Τα ζευγάρια περνούν όλο και λιγότερο χρόνο με επίμονες βλεμματικές επαφές και, έχοντας ήδη μοιραστεί τις πιο μυστικές λεπτομέρειες της ζωής τους, αρχίζουν να περνούν τον κοινό τους χρόνο συζητώντας λιγότερο προσωπικά και σχετιζόμενα με τη σχέση θέματα (Brehm, 1992). Όταν μιλάνε μεταξύ τους, περνούν λιγότερο χρόνο ψιθυρίζοντας και περισσότερο μιλώντας σε κανονικούς τόνους. Σε αντίθεση με την ευφορία, την ασυνήθιστη ενέργεια και το μειωμένο ενδιαφέρον για φαί και ύπνο, που χαρακτήριζαν τις πρώτες μέρες και τις πρώτες εβδομάδες μαζί, τώρα απολαμβάνουν κοινά γεύματα και πολλές ώρες κοινού ύπνου.

Οι χωρισμοί σε αυτή τη φάση, όπου έχει δομηθεί η σύναψη δεσμού, αναμένεται να οδηγήσουν σε αυξημένο άγχος, ακόμα και πανικό, μειωμένη ενεργητικότητα, απορρύθμιση των σωματικών λειτουργιών, μειωμένη όρεξη και

αϋπνία (Leibowitz, 1983, κατά τον οποίο αυτή η φάση κυριαρχείται από ενδογενή οπιοειδή, οπότε και πάλι βιώνεται το αντίστοιχο στερητικό σύνδρομο).

Στοχο-διορθούμενη Συντροφικότητα: «Η Ζωή Όπως Συνήθως». Το ζευγάρι αναλαμβάνει τελικά ξανά τις δραστηριότητες που είχαν πριν ερωτευθούν. Οι φίλιες, η δουλειά και άλλες υποχρεώσεις του πραγματικού κόσμου, που συνήθως παραμελούνται στο μέσο της διαδικασίας του έρωτα, προοδευτικά παίρνουν τη θέση τους στην ιεραρχία των δεσμεύσεων. Με αυτή την έννοια, η ζωή επιστρέφει στους κανονικούς της ρυθμούς. Σε αυτή τη φάση η ισχυρή συναισθηματική σύνδεση ανάμεσα στους συντρόφους δεν είναι άμεσα εμφανής, αλλά κάτω από την επιφάνεια μπορεί να υπάρχει μια βαθιά αλληλεξάρτηση (Berscheid, 1983). Ο Hofer (1984) δείχνει πως αυτή η αλληλεξάρτηση περικλείει ακόμα και έναν συντονισμό στη ρύθμιση των φυσιολογικών συστημάτων των δύο συντρόφων. Κάτι τέτοιο βοηθάει να εξηγηθούν οι καταστροφικές επιδράσεις που διαπερνούν όλη τη ζωή των ατόμων μετά από έναν χωρισμό ή απώλεια σε αυτή τη φάση. Άτομα που πενθούν αναφέρουν ως και ψευδαισθήσεις αναφορικά με τον/την απολεσθέντα/θείσα σύντροφό τους (Lindemann, 1942), ένας μηχανισμός που παρέχει ασφάλεια, έστω και σε φαντασιωσικό επίπεδο.

Το επόμενο στοιχείο της ομοιότητας ή της αντιστοιχίας ανάμεσα στη σύναψη δεσμού στα παιδιά και την ενήλικη ερωτική ζωή αφορά τους τύπους σύναψης δεσμού. Αυτοί με τη σειρά τους βρίσκονται σε άμεση συσχέτιση με τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας που δομούνται στην πρώτη παιδική ηλικία, όπως έχουν αναφερθεί στο προηγούμενο κεφάλαιο. Οι φάσεις στη σύναψη δεσμού στις ενήλικες ερωτικές σχέσεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 4 Οι φάσεις στη σύναψη δεσμού στις ενήλικες ερωτικές σχέσεις

Φάση	Μη-σύναψη-δεσμού		Σύναψη δεσμού	
	Πριν τη σύναψη δεσμού	Σύναψη δεσμού υπό δημιουργία	Σαφής σύναψη δεσμού	Στοχο-διορθούμενη συντροφικότητα
Το στοιχείο της σύναψης δεσμού	Αναζήτηση εγγύτητας	Παράδεισος ασφάλειας	Άγχος αποχωρισμού	Βάση ασφάλειας
Σωματική επαφή	τυχαία	συχνή, παρατεταμένη, διεγερτική "γονεϊκή"	συχνή, λιγότερο παρατεταμένη, ανακουφιστική	λιγότερο συχνή, σκόπιμη, πλαισιωμένη
Βλεμματική επαφή	"κλεφτές" ματιές, διακοπτόμενη η επίμονη	συχνή, παρατεταμένη ή επίμονη	συχνή, λιγότερο παρατεταμένη ή επίμονη	λιγότερο συχνή, πλαισιωμένη και αμοιβαία ή επίμονη
Το περιεχόμενο της συζήτησης	συναισθηματικά ουδέτερο, επιφανειακό, δείχνει έναν καλό εαυτό	δείχνει φροντίδα, συναισθηματικές αποκαλύψεις	λιγότερο συναισθηματικό, δείχνει φροντίδα, πιο κοντά στο καθημερινό και συνηθισμένο	κυρίως καθημερινό και συνηθισμένο
Ποιότητα φωνής	ζωντανή, υψηλοί τόνοι, συναισθηματικά χρωματισμένα	σιωπές, ψίθυροι, καθησυχαστικοί τόνοι	πλαισιωμένοι καθησυχαστικοί τόνοι, πιο φυσιολογικοί τόνοι	κυρίως φυσιολογικοί τόνοι
Όρεξη/Υπνος	κανονική/ός	μειωμένη/ος	κοντά στο φυσιολογικό	φυσιολογική/ός
Ενεργά μοντέλα επεξεργασίας για τον άλλο	γενικευμένες προσδοκίες	υπό κατασκευή	αρχίζουν να σταθεροποιούνται	καλώς εγκαθιδρυμένα, ανακαλούνται εύκολα
Νευροχημεία/Ορμόνες	φερορμόνες, φενυλεθουλαμίνη (ΦΕΑ)	ΦΕΑ, οξυτοκίνη	ΦΕΑ, οξυτοκίνη, οπιοειδή	οξυτοκίνη, οπιοειδή
Αντιδράσεις στον τερματισμό	καμία, ελάχιστη απογοήτευση	λήθαργος, ήπια κατάθλιψη	άγχος, διακοπή των δραστηριοτήτων	έντονο άγχος, αποδιοργάνωση των σωματικών και ψυχολογικών λειτουργιών που διαπερνάει όλη τη ζωή

3. Τα Ενεργά Μοντέλα Επεξεργασίας

Η Bartholomew (1990· Bartholomew & Horowitz, 1991· Griffin & Bartholomew, 1994) συνέλαβε το μοντέλο για την ενήλικη σύναψη δεσμού ως μια τυπολογία 2 x 2, δηλαδή τεσσάρων κατηγοριών βάσει των ενεργών μοντέλων επεξεργασίας για τον εαυτό και για τον άλλο, όπως αυτές ορίστηκαν από τον Bowlby. Αν η εικόνα για τον εαυτό διχοτομηθεί σε θετική και αρνητική (ο εαυτός αξίζει να αγαπιέται και να υποστηρίζεται ή όχι) και αν η εικόνα για τον άλλο διχοτομηθεί, επίσης, σε θετική και αρνητική (οι άλλοι θεωρούνται άξιοι εμπιστοσύνης και διαθέσιμοι ή αναξιόπιστοι και απορριπτικοί), τότε προκύπτουν τέσσερις συνδυασμοί. Ο Πίνακας 5 παρουσιάζει τους συνδυασμούς των ενεργών μοντέλων επεξεργασίας και τους τύπους σύναψης δεσμού που προκύπτουν.

Πίνακας 5

Οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού, όπως προκύπτουν από τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας για τον εαυτό και τον άλλο

		Εικόνα για τον Εαυτό	
		<u>θετική</u>	<u>αρνητική</u>
Εικόνα για τον Άλλο	<u>θετική</u>	ΚΥΨΕΛΗ 1 Ασφαλής	ΚΥΨΕΛΗ 2 Υπερεμπλεκόμενος
	<u>αρνητική</u>	ΚΥΨΕΛΗ 3 Αποφευκτικός- Απορριπτικός	ΚΥΨΕΛΗ 4 Αποφευκτικός- Φοβικός

Η κυψέλη 1 υποδηλώνει την αίσθηση ότι ο εαυτός αξίζει (αξίζει να αγαπηθεί) και την προσδοκία ότι οι άλλοι γενικά είναι άνθρωποι που τον αποδέχονται και

ανταποκρίνονται σ' αυτόν. Έτσι προέκυψε ο Ασφαλής τύπος, ο οποίος εννοιολογικά έχει εντοπιστεί από τους ερευνητές (π.χ. Hazan & Shaver, 1987· Main et al., 1985).

Η κυψέλη 2 υποδηλώνει την αίσθηση ότι ο εαυτός δεν αξίζει (δεν αξίζει να αγαπηθεί) σε συνδυασμό με την θετική αξιολόγηση των άλλων (οι άλλοι είναι διαθέσιμοι και αξιόπιστοι). Αυτός ο συνδυασμός ωθεί το άτομο να αγωνίζεται να αποδεχτεί τον εαυτό του κερδίζοντας την αποδοχή των άλλων. Έτσι προέκυψε ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος, ο οποίος εννοιολογικά έχει εντοπιστεί ως Αμφιθυμικός από τους Hazan and Shaver (1987) και ως Υπερεμπλεκόμενος από τους Main et al. (1985).

Η κυψέλη 3 υποδηλώνει την αίσθηση ότι ο εαυτός δεν αξίζει (δεν αξίζει να αγαπηθεί) σε συνδυασμό με την προσδοκία ότι οι άλλοι είναι αρνητικά διατεθειμένοι (αναξιόπιστοι και απορριπτικοί). Με την αποφυγή της στενής εμπλοκής με τους άλλους ο τύπος αυτός δεσμού διευκολύνει το άτομο να προστατεύει τον εαυτό του ενάντια σε μια επικείμενη απόρριψη από τους άλλους. Έτσι προέκυψε ο Φοβικός-Αποφευκτικός τύπος, ο οποίος αντιστοιχεί στον Αποφευκτικό τύπο των Hazan and Shaver (1987).

Η κυψέλη 4 υποδηλώνει την αίσθηση ότι ο εαυτός αξίζει (αξίζει να αγαπηθεί) σε συνδυασμό με την αρνητική προδιάθεση προς τους άλλους (οι άλλοι είναι αναξιόπιστοι και απορριπτικοί). Αυτοί οι άνθρωποι προστατεύουν τον εαυτό τους από την απογοήτευση αποφεύγοντας τις στενές σχέσεις και διατηρώντας την αίσθηση ότι είναι ανεξάρτητοι και άτρωτοι. Έτσι προέκυψε ο Απορριπτικός-Αποφευκτικός τύπος, ο οποίος περιγράφηκε από τους Main et. al., (1985) ως Αποσυνδεδεμένος ή Απορριπτικός ως προς το δεσμό.

Οι έρευνες που διεξήγαγαν οι Bartholomew and Horowitz (1991) επιβεβαίωσαν αυτή τη θεωρητική κατασκευή. Άλλοι ερευνητές (Brenan, Shaver, &

Tobey, 1991· Collins & Read, 1990· Latty-Mann, 1989, 1991· Latty-Mann & Davis, 1996· Main, Kaplan, & Cassidy, 1985) υποστήριξαν την αναγκαιότητα και τη χρησιμότητα της ύπαρξης του Φοβικού-Αποφευκτικού τύπου.

Τα ευρήματα αυτά βοήθησαν να σκιαγραφηθούν τα προφίλ των τεσσάρων τύπων σύναψης δεσμού για τους ενήλικες, που θα μπορούσαν να θεωρηθούν συνέχεια των προφίλ που δόθηκαν παραπάνω για την παιδική ηλικία.

4. Οι Τύποι Σύναψης Δεσμού

Στο προηγούμενο κεφαλαίο αναφέρθηκαν οι τύποι σύναψης δεσμού όπως δομούνται στην παιδική ηλικία. Επίσης, επισημάνθηκε η παραλληλία τους με τους τύπους σύναψης δεσμού των ενηλίκων. Σε αυτό το κεφάλαιο συζητήθηκαν τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας και επισημάνθηκε η συμβολή τους στην κατανόηση των τύπων σύναψης δεσμού. Όλες αυτές οι γνώσεις βοήθησαν να καταστεί δυνατή μια περιεκτική και εκτενής περιγραφή των τύπων σύναψης δεσμού των ενηλίκων, οι οποίοι παρατίθενται παρακάτω.

Ασφαλής Τύπος. Οι Ασφαλείς ενήλικες επενδύουν πολύ στις σχέσεις τους και τείνουν να έχουν μακρόχρονες, σταθερές σχέσεις που χαρακτηρίζονται από εμπιστοσύνη και φιλία (Collins & Read, 1990· Hazan & Shaver, 1987· Keelan, Dion, & Dion, 1994· Kirkpatrick & Davis, 1994· Kirkpatrick & Hazan, 1994). Περιγράφουν τους γονείς τους ευνοϊκά (αν και με ισορροπημένους και ρεαλιστικούς όρους) και έχουν καλές σχέσεις μαζί τους, όταν είναι φοιτητές (Hazan & Hutt, 1993· Hazan & Shaver, 1987· Levy, Blatt, & Shaver, 1994· Rothbard & Shaver, 1994). Οι Ασφαλείς έχουν σχετικά υψηλή αυτοπεποίθηση και μεγάλη έγνοια για τους άλλους (Collins & Read, 1990· Feeney & Noller, 1990) και αισθάνονται ότι οι συνάδελφοί τους αρέσκονται μαζί τους (Hazan & Shaver, 1990). Όταν βρίσκονται σε συνθήκες

αγχώδους πίεσης, τις αντιμετωπίζουν με την αναζήτηση κοινωνικής υποστήριξης (Mikulincer et al., 1993) και υποστηρίζουν τον/την ερωτικό/ή τους σύντροφο, όταν εκείνος/η βρίσκεται σε συνθήκες πίεσης (Simpson et al., 1992). Αναζητούνε αμοιβαία ικανοποιητικές λύσεις των συγκρούσεων (Pistole, 1989), αυτοαποκαλύπτονται κατάλληλα και αρέσκονται με άλλους ανθρώπους που αυτοαποκαλύπτονται (Mikulincer & Nachshon, 1991). Συνήθως, υιοθετούν τις θρησκευτικές αντιλήψεις των γονιών τους και φαντάζονται τον Θεό ως μια ζεστή, αξιόπιστη μορφή (Kirkpatrick & Shaver, 1990, 1992). Σχετικά, δεν φοβούνται το θάνατο και συνειδητά και ασυνείδητα (Mikulincer et al., 1990).

Τα Ασφαλή άτομα αναφέρουν ότι έρχονται κοντά στους άλλους εύκολα, νιώθουν άνετα να στηρίζονται στους άλλους και οι άλλοι να στηρίζονται σε αυτούς και σπάνια ανησυχούν για το αν τους εγκαταλείψει ο άλλος ή έρθει πολύ κοντά τους (Hazan & Shaver, 1987).

Οι ερωτικές τους σχέσεις χαρακτηρίζονται από πιο συχνά θετικά συναισθήματα (Simpson, 1990), υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης, δέσμευσης, ικανοποίησης και αλληλεξάρτησης (Collins & Read, 1990· Simpson, 1990), καθώς και από χαρά, θετική στάση και αξιοπιστία (Hazan & Shaver, 1987· Hendrick & Hendrick, 1989· Levy & Davis, 1988).

Υπερεμπλεκόμενος Τύπος. Οι Αγχώδεις-Αμφιθυμικοί ενήλικες, επίσης Υπερεμπλεκόμενοι ή Υπερεμπλεκόμενοι με τη σχέση, έχουν εμμονή με τους/τις ερωτικούς/ές συντρόφους τους, υποφέρουν από ακραία ζήλεια (Carnelley & Pietromonaco, 1991· Collins, 1994· Hazan & Shaver, 1987) και αναφέρουν ένα υψηλό ποσοστό χωρισμών (ειδικά σε σχέσεις με Αγχώδεις-Αμφιθυμικούς συντρόφους) (Hazan & Shaver, 1987· Kirkpatrick & Hazan, 1994· Shaver & Brennan, 1992). Περισσότερο συχνά από ό,τι οι άλλοι τύποι, χωρίζουν με τον/την σύντροφό τους και

επιστρέφουν σ' αυτόν/ήν ξανά (Kirkpatrick & Hazan, 1994). Τους συνεπαίρνει το να φύγουν από το σπίτι και να πάνε στο Πανεπιστήμιο, αλλά νιώθουν κοινωνικά μη ικανοποιημένοι και μόνοι μετά το πρώτο εξάμηνο (Hazan & Hutt, 1993). Έχουν σχετικά χαμηλή και ίσως ασταθή αυτοεκτίμηση (Collins & Read, 1990· Feeney & Noller, 1990). Προτιμούν να δουλεύουν με άλλους, αλλά νιώθουν ότι οι άλλοι δεν τους εκτιμάνε και ότι τους παρεξηγούνε στη δουλειά τους. Τείνουν να ονειροπολούν σχετικά με την επιτυχία, αλλά μειώνουν το επίπεδο της δραστηριοποίησής τους μετά από έναν έπαινο (Hazan & Shaver, 1990). Γίνονται πολύ συναισθηματικοί σε συνθήκες πίεσης και έτσι αναγκάζονται να χρησιμοποιήσουν τεχνικές επικεντρωμένες στο συναίσθημα, για να τις αντιμετωπίσουν (Mikulincer, Florian, & Weller, 1993). Περιγράφουν τους γονείς τους ως διεισδυτικούς και άδικους, το οποίο είναι μάλλον η ερμηνεία αυτού που οι ερευνητές της βρεφικής ηλικίας ονόμασαν ασυνεπή γονεϊκή συμπεριφορά (Hazan & Shaver, 1987· Rothbard & Shaver, 1994).

Οι Υπερεμπλεκόμενοι ανησυχούν στις αλληλεπιδράσεις τους για την απόρριψη, αυτοαποκαλύπτονται αδιάκριτα, πάρα πολύ και πολύ σύντομα και αποδέχονται τους άλλους που αυτοαποκαλύπτονται ελεύθερα (Mikulincer & Nachshon, 1991). Τείνουν να είναι επιθετικοί, παρεμβατικοί και να παίρνουν τον έλεγχο (Kunze & Shaver, 1994). Συχνά διεκδικούν τα συναισθήματα και τις ανάγκες τους χωρίς αρκετό ενδιαφέρον για τον/την ερωτικό/ή τους σύντροφο (Daniels & Shaver, 1991). Οι Υπερεμπλεκόμενες μητέρες είναι πιο πιθανό από τις Ασφαλείς ή τις Αποφευκτικές να παραμελούν τα παιδιά τους (Crittenden, Partridge, & Claussen, 1991). Φοβούνται συνειδητά και ασυνείδητα το θάνατο, τον οποίο αντιλαμβάνονται ως «τον απόλυτο αποχωρισμό» (Mikulincer, Florian, & Tolmacz, 1990).

Οι Υπερεμπλεκόμενοι αναφέρουν ότι οι άλλοι είναι απρόθυμοι να πλησιάσουν τόσο κοντά όσο αυτοί επιθυμούν, ανησυχούν συχνά ότι οι σύντροφοί τους δεν

τους/τις αγαπάνε αληθινά ή ότι θα τους/τις εγκαταλείψουν και συχνά επιθυμούν να έρθουν υπερβολικά κοντά στους/στις συντρόφους τους (Hazan & Shaver, 1987).

Οι ερωτικές σχέσεις τους τείνουν να εμπλέκουν πιο συχνά αρνητικά συναισθήματα (Simpson, 1990), χαμηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης, δέσμευσης, ικανοποίησης και αλληλεξάρτησης (Collins & Read, 1990· Simpson, 1990), καθώς και εμμονή, υπεραπασχόληση και ζήλια (Hazan & Shaver, 1987· Hendrick & Hendrick, 1989· Levy & Davis, 1988).

Αποφευκτικός Τύπος (Απορριπτικός και Φοβικός). Στις έρευνες με ενήλικες που βασίζονται στην τυπολογία των τριών κατηγοριών, παρόμοια με αυτή της Ainsworth, η οποία προφανώς περιλαμβάνει την ένταξη ενός μείγματος Απορριπτικών και Φοβικών ατόμων στην κατηγορία των Αποφευκτικών, οι Αποφευκτικοί, έχει βρεθεί ότι, σχετικά, δεν επενδύουν στις ερωτικές σχέσεις τους (Shaver & Brennan, 1992), έχουν ένα υψηλότερο ποσοστό χωρισμών από τους Ασφαλείς (Hazan & Shaver, 1987· Kirkpatrick & Davis, 1994· Shaver & Brennan, 1992) και θρηγούν λιγότερο μετά από έναν χωρισμό (Simpson, 1990), αν και συχνά νιώθουν μοναξιά (Hazan & Shaver, 1987). Προτιμούν να δουλεύουν μόνοι και χρησιμοποιούν την εργασία ως δικαιολογία για να αποφεύγουν τις στενές σχέσεις (Hazan & Shaver, 1990). Οι Αποφευκτικοί περιγράφουν τους γονείς τους ως απορριπτικούς και κάπως ψυχρούς (Hazan & Hutt, 1993· Hazan & Shaver, 1987· Rothbard & Shaver, 1994), αναφέρουν ότι είχαν κακές σχέσεις με τους γονείς τους, όταν φοιτούσαν στο Πανεπιστήμιο (Hazan & Hutt, 1993· Rothbard & Shaver, 1994) και είναι πιο πιθανό απ' ό,τι οι Ασφαλείς ή οι Αγχώδεις-Αμφιθυμικοί να είχαν έναν γονιό που έκανε κατάχρηση αλκοόλ (Brennan, Shaver, & Tobey, 1991). Τείνουν να αποσύρονται από τους/τις ερωτικούς/ές τους συντρόφους (π.χ. αποφεύγουν τη φροντίδα και την υποστήριξη), όταν βιώνουν αγχώδη πίεση (Simpson, Rholes, &

Nelligan, 1992), προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την αγχώδη πίεση με το να την αγνοούν ή να την αρνούνται (Dozier & Kobak, 1992) και αργότερα παρουσιάζουν ψυχοσωματικά συμπτώματα (Hazan & Hutt, 1993· Mikulincer et al., 1993). Οι Αποφευκτικοί τείνουν να βαριούνται και να νιώθουν απόμακροι κατά τις αλληλεπιδράσεις τους – άλλο ένα σημάδι χαμηλής εμπλοκής ή άρνησης ενδιαφέροντος (Tidwell, Shaver, Lin, & Reis, 1991). Δεν θέλουν να μοιράζονται προσωπικές γνώσεις για τους εαυτούς τους και δεν αποδέχονται τους άλλους που αυτοαποκαλύπτονται ανοιχτά (Mikulincer & Nachshon, 1991). Οι Αποφευκτικοί είναι κάπως απαισιόδοξοι και, στην πραγματικότητα, μπορεί να φαίνονται κυνικοί αναφορικά με τις μακροχρόνιες σχέσεις (Carnelley & Janoff-Bulman, 1992). Ισχυρίζονται ότι δεν φοβούνται συνειδητά το θάνατο, αλλά αποκαλύπτουν ασυνείδητο άγχος θανάτου, όταν απαντάνε στις κάρτες του TAT (Mikulincer et al., 1990).

Οι Αποφευκτικοί δηλώνουν ότι δεν είναι άνετοι στο να είναι κοντά στους άλλους, δυσκολεύονται να εμπιστευτούν απόλυτα τους άλλους και να εξαρτηθούν από αυτούς και γίνονται νευρικοί οποτεδήποτε κάποιος έρχεται πολύ κοντά τους (Hazan & Shaver, 1987).

Στις έρευνες, όπου γίνεται ο διαχωρισμός ανάμεσα στους Απορριπτικούς-Αποφευκτικούς και τους Φοβικούς-Αποφευκτικούς ενήλικες, οι Απορριπτικοί-Αποφευκτικοί έχουν υψηλή αυτοεκτίμηση, είναι ψυχροί, ανταγωνιστικοί και εσωστρεφείς (Bartholomew & Horowitz, 1991). Αξιοσημείωτα, δεν είναι αγχώδεις, καταθλιπτικοί ή εξαρτημένοι (από τους άλλους) (Bartholomew & Horowitz, 1991). Οι Απορριπτικοί είναι αμυντικά αυτόνομοι και προτιμούν να μην βασίζονται στους άλλους για συναισθηματική υποστήριξη (Bartholomew 1993).

Όμοια με τους Αγχώδεις, οι Αποφευκτικοί τείνουν να εμπλέκονται σε σχέσεις που χαρακτηρίζονται από πιο συχνά αρνητικά συναισθήματα (Simpson, 1990), και από χαμηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης, δέσμευσης, ικανοποίησης και αλληλεξάρτησης (Collins & Read, 1990· Simpson, 1990). Η αρνητική φύση των σχέσεών τους, ωστόσο, φαίνεται να προέρχεται από έναν έντονο φόβο για την εγγύτητα παρά από μια έμμονη υπεραπασχόληση με τους/τις ερωτικούς/ές συντρόφους τους (Hazan & Shaver, 1987· Hendrick & Hendrick, 1989· Levy & Davis, 1988).

Οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί, από την άλλη, είναι εσωστρεφείς και μη διεκδικητικοί και τείνουν να νιώθουν ότι τους εκμεταλλεύονται (Bartholomew & Horowitz, 1991). Δεν έχουν αυτοπεποίθηση και είναι ανήσυχοι για τις σκέψεις και τις αντιδράσεις των άλλων (Bartholomew 1993). Γενικά, νιώθουν περισσότερο αρνητικά παρά θετικά για τους εαυτούς τους (Clark, Shaver, & Calverley, 1994). Σε σύγκριση με τους άλλους τρεις τύπους σύναψης δεσμού, οι Φοβικοί είναι αγχώδεις, καταθλιπτικοί και επιθετικοί (Bartholomew & Horowitz, 1991· Carnelley, Pietromonaco, & Jaffe, 1994· Dutton, Saunders, Starzomski, & Bartholomew, 1994· Shaver & Brennan, 1992). Πετυχαίνουν το αντίθετο από αυτό που επιδιώκουν (αυτόηττώμενοι), αναφέρουν έναν μεγάλο αριθμό από σωματικές αρρώστιες και (πιο συχνά από τους άλλους τύπους σύναψης δεσμού) παρουσιάζουν δείγματα οριακής προσωπικότητας (Alexander, 1993· Dutton et al., 1994). Η φοβική-αποφευκτική συμπεριφορά στους ενήλικες έχει συσχετισθεί θετικά με αναφορές σκληρής τιμωρίας και κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία (Clark et al., 1994) και, στη συνέχεια, με αναφορές για συμπεριφορές κυριαρχίας, απομόνωσης και συναισθηματικής κακοποίησης του/της συντρόφου τους στην ενήλικη ζωή (Dutton et al., 1994).

Ο Φοβικός τύπος, έχει βρεθεί ότι, τοποθετείται χαμηλά στην αυτοπεποίθηση, την εγγύτητα, την εμπιστοσύνη, την εμπλοκή στην ερωτική σχέση, τον έλεγχο των κοινωνικών σχέσεων και την στήριξη στους άλλους, ενώ ο Απορριπτικός τύπος, έχει βρεθεί ότι, είναι ψηλά στην αυτοπεποίθηση και τον έλεγχο των κοινωνικών σχέσεων και χαμηλά στην συναισθηματική εκφραστικότητα, την παροχή φροντίδας και τη ζεστασιά (Bartholomew & Horowitz, 1991· Griffin & Bartholomew, 1994).

Η εκτενής περιγραφή των τεσσάρων τύπων σύναψης δεσμού προιδεάζει για την υπεροχή τους έναντι των τριών. Ωστόσο, δεδομένου ότι κάποιοι ερευνητές εξακολουθούν να δουλεύουν με τους τρεις τύπους σύναψης δεσμού, σκόπιμο είναι να παρουσιαστούν τα επιχειρήματα που αναφέρονται στη λειτουργικότητα της διάκρισης των δύο Αποφευκτικών τύπων και τη χρησιμότητα στη θεωρία και την έρευνα των τεσσάρων τύπων έναντι των τριών.

5. Οι Τέσσερις Τύποι Σύναψης Δεσμού έναντι των Τριών Τύπων Σύναψης Δεσμού

Εμπειρικά δεδομένα υποστηρίζουν τη χρησιμότητα του μοντέλου των τεσσάρων τύπων στους ενήλικους δεσμούς. Πρώτον, διασταυρώσεις των μετρήσεων της Bartholomew (1990) με αυτές που ανέπτυξαν οι Hazan & Shaver (1987) δίνουν θεωρητικά σημαντικά αποτελέσματα (Brennan, Shaver, & Tobey, 1991). Όπως ήταν αναμενόμενο, τα άτομα που εντάχθηκαν στην Ασφαλή κατηγορία στη μία μέτρηση ήταν επίσης πιθανό να ενταχθούν στην Ασφαλή κατηγορία της άλλης και εκείνοι που εντάσσονταν στην Υπερεμπλεκόμενη κατηγορία της Bartholomew ήταν πιθανό να δουν τους εαυτούς τους ως Αγχώδεις-Αμφιθυμικούς με τους όρους των Hazan & Shaver (1987). Οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί της Bartholomew προέρχονταν κυρίως από

τους Αποφευκτικούς των Hazan & Shaver, ενώ οι Απορριπτικοί-Αποφευκτικοί προέρχονταν και από τους Ασφαλείς και από τους Αποφευκτικούς. Το τελευταίο στοιχείο είναι πολύ πιθανό να ευθύνεται για πολλά ασαφή ή αντιφατικά αποτελέσματα των ερευνών που χρησιμοποιούν τους τρεις τύπους σύναψης δεσμού.

Δεύτερον, υπάρχει αξιοσημείωτη υποστήριξη για την πρόταση ότι πρέπει να οριστούν δυο διακριτές κατηγορίες Αποφευκτικών. Οι Bartholomew and Horowitz (1991) έδειξαν ότι οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί και οι Απορριπτικοί-Αποφευκτικοί, όπως ορίστηκαν από τις συνεντεύξεις που διερευνούσαν τους τύπους σύναψης δεσμού, μπορούν να διαφοροποιηθούν σε σχετικές μετρήσεις. Για παράδειγμα, τα διαπροσωπικά προβλήματα των Φοβικών-Αποφευκτικών περιλαμβάνουν κοινωνική ανασφάλεια και έλλειψη διεκδικητικότητας, ενώ εκείνα των Απορριπτικών-Αποφευκτικών περιλαμβάνουν υπερβολική ψυχρότητα. Επιπλέον, οι Feeney, Noller, and Hanrahan (1994) βρήκαν ότι οι πέντε κλίμακες δεσμού της μέτρησης τους αυτοαναφοράς μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ορίσουν τέσσερις διακριτές κατηγορίες σύναψης δεσμού, οι οποίες ήταν γενικά όμοιες με εκείνες που προτάθηκαν από την Bartholomew (1990). Σε σύγκριση με τους Απορριπτικούς-Αποφευκτικούς οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί ανέφεραν λιγότερη αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στους άλλους, περισσότερη δυσφορία με την εγγύτητα, μεγαλύτερη ανάγκη για αποδοχή από τους άλλους και μεγαλύτερη υπερεμπλοκή με τις σχέσεις.

Δεδομένων αυτών των ευρημάτων οι ερευνητές που χρησιμοποιούν εκ των προτέρων περιγραφές για τον δεσμό ολοένα και συχνότερα υιοθετούν το μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών. Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι η τυπολογία των τεσσάρων κατηγοριών είναι επίσης συνεπής με την έρευνα στη συμπεριφορά των νηπίων ως προς τη σύναψη δεσμού, κάτι που δείχνει τη σημασία της πρόσφατης προσθήκης του Αποπροσανατολισμένου-Αποδιοργανωμένου τύπου (Δ ή Α-Γ). Οι

Brennan, Shaver, and Tobey (1991) πρότειναν ότι ο Φοβικός-Αποφευκτικός τύπος είναι ανάλογος του Α-Γ τύπου της νηπιακής ηλικίας. Αυτή η πρόταση λαμβάνει κάποια έμμεση υποστήριξη από το γεγονός ότι οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί παρουσιάζουν ένα προφίλ δεσμού ενδεικτικό ακραίας ανασφάλειας (Feeney, Noller, & Hanrahan 1994).

Υποστήριξη παρέχει άλλωστε το ίδιο το μοντέλο του Bowlby (1973) για τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας αναφορικά με τον εαυτό και τους άλλους, στο οποίο στηρίχθηκαν οι Bartholomew and Horowitz (1991), για να επινοήσουν την τυπολογία των τεσσάρων τύπων σύναψης δεσμού στην ενήλικη σύναψη δεσμού.

Τέλος, οι διαφορετικές απαντήσεις των Φοβικών και των Απορριπτικών τύπων στην έρευνα των Stephan and Bachman (1999) κατέδειξε τη χρησιμότητα των τεσσάρων τύπων έναντι των τριών στη μελέτη των ερωτικών σχέσεων (Bartholomew, 1990· Bartholomew & Horowitz, 1991).

6. Συμπέρασμα

Η σύναψη δεσμού εγκαθιδρύεται στην παιδική ηλικία και ακολουθεί το άτομο σε όλες τις υπόλοιπες σχέσεις του, αποδεικνύοντας τη συνέχεια του εαυτού. Η αντιστοιχία ανάμεσα στην παιδική ηλικία και την ερωτική σχέση είναι σχεδόν πλήρης και παρατηρείται στη λειτουργία του δεσμού, στα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας που εμπλέκονται σ' αυτόν, στις φάσεις από τις οποίες διέρχεται και στους τύπους με τους οποίους περιγράφεται, με αποτέλεσμα αυτοί να μπορούν να οριστούν ως σχετικά συνεπή και σταθερά σχήματα συναισθημάτων και συμπεριφορών που εκδηλώνονται στις στενές σχέσεις.

Με την παραπάνω συζήτηση ολοκληρώνεται η εννοιολογική θεώρηση του δεσμού στις ενήλικες ερωτικές σχέσεις. Ωστόσο, ο δεσμός από μόνος του δεν

περιγράφει πλήρως την ερωτική σχέση, καθώς αποτελεί μόνο ένα κομμάτι αυτής. Η πλήρης εικόνα θα πρέπει να συμπεριλάβει την αλληλεπίδραση του δεσμού με τα συστήματα που επίσης μετέχουν σ' αυτήν, δηλαδή τα συστήματα της παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας που θα συζητηθούν στο μέρος Β.

Συζητώντας τη θεωρία του δεσμού και ξεδιπλώνοντας τα δεδομένα της, ανακύπτει άμεσα το θέμα της μέτρησης, το οποίο από τη μία αφορά ζητήματα που συνδέονται με τη μέτρηση του τύπου σύναψης δεσμού και από την άλλη την αντιστοιχία αυτών των τρόπων μέτρησης με τη θεωρία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ

ΤΗΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Η σύναψη δεσμού έχει μετρηθεί και επομένως υπονοήθηκε ότι θεωρητικά μπορεί να ορίζεται έτσι (α) με δύο και τρεις συνεχείς διαστάσεις (π.χ. Collins & Read, 1990· Simpson, Rholes, & Nelligan, 1992· Bäckström & Holmes, 2007), (β) με τρεις ή τέσσερις διακριτές κατηγορίες (π.χ. Hazan & Shaver, 1987· Main, Kaplan, & Cassidy, 1985) και (γ) με τέσσερα πρότυπα σύναψης δεσμού αξιολογούμενα σε ένα συνεχές το καθένα (Bartholomew & Horowitz, 1991). Παρακάτω περιγράφεται το καθένα από αυτά.

1. Οι Διαστάσεις

Συνήθως, οι Ψυχολόγοι μετράνε τις ατομικές διαφορές με πολλαπλές κλίμακες αυτο-αναφοράς. Τυπικά, αυτές αποτελούν δίπολα και χαρακτηρίζουν ένα άτομο σαν ένα σημείο πάνω σε μία συνεχή διάσταση. Η χρήση των διαστάσεων υπονοεί ότι οι άνθρωποι μπορούν να ταξινομηθούν μόνο ποσοτικά, μη λαμβάνοντας υπόψη ποιοτικές αλλαγές και την αλληλεπίδραση ανάμεσα στις διαφορετικές διαστάσεις.

Οι μετρήσεις πάνω σε συνεχή έχουν αναπτυχθεί, προκειμένου να εκτιμήσουν ποικίλα στοιχεία της συμπεριφοράς στην ενήλικη σύναψη δεσμού (π.χ. χωρισμός, άγχος, αναζήτηση εγγύτητας, για να αναφέρουμε μερικά ανάμεσα σε άλλα, Brennan & Shaver, 1992· West & Sheldon, 1987).

Υπάρχουν σαφή πλεονεκτήματα στη μέτρηση των ατομικών διαφορών γενικά και στη σύναψη δεσμού ιδιαίτερα, όταν χρησιμοποιείται η μέτρηση μέσω

διαστάσεων. Οι διαστάσεις εμποδίζουν την απώλεια πληροφοριών, κάτι που συμβαίνει όταν χωρίζονται οι άνθρωποι σε ομάδες με βάση αυθαίρετες διαδικασίες, όπως είναι ο μέσος όρος. Επιπρόσθετα, προσφέρουν ευελιξία στις συσχετιστικές αναλύσεις. Ειδικά όταν χρησιμοποιούνται κλίμακες με πολλά στοιχεία, συχνά είναι πολύ αξιόπιστες. Επιπλέον, όταν χρησιμοποιούνται μοντέλα δύο διαστάσεων, όπως αυτό των Simpson et al. (1992) ή των Kobak and Hazan (1991) υπάρχει το πλεονέκτημα της απλοποίησης, δηλαδή η σύναψη δεσμού ενός ατόμου μπορεί να εκφραστεί πλήρως με δύο μόνο βαθμολογίες.

Υπάρχουν και κάποια πιθανά μειονεκτήματα. Καταρχήν, οποιαδήποτε στοιχεία προκύπτουν από τους συνδυασμούς των διαστάσεων χάνονται. Σε αντίθεση με τις προσεγγίσεις που χρησιμοποιούν τις κατηγορίες και τα πρότυπα, τα οποία είναι προσωπο-κεντρικά και σχεδιασμένα να περιγράφουν τύπους ατόμων, οι διαστάσεις επικεντρώνονται στις μεταβλητές και εστιάζονται στις σχέσεις ανάμεσα στις μεταβλητές. Έτσι οι διαστάσεις υπονοούν ένα νομοθετικό-κανονιστικό μοντέλο των ατομικών διαφορών, ενώ οι κατηγορίες και τα πρότυπα πλησιάζουν περισσότερο το ιδιογραφικό μοντέλο (Bem, 1983).

Ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός πως για τους έμπειρους κριτές είναι περισσότερο δύσκολο να ταξινομήσουν τα άτομα πάνω σε διαστάσεις απ' ό,τι με βάση τα πρότυπα σε κάποιον ιδανικό τύπο, γεγονός που βρίσκεται σε συνέπεια με το επιχείρημα του Bem (1983) ότι από τη φύση τους οι άνθρωποι είναι «θεωρητικοί των τύπων παρά θεωρητικοί των χαρακτηριστικών». Αυτό όμως θα συζητηθεί περισσότερο στο κομμάτι που αφορά τη μέτρηση μέσω προτύπων.

Οι μετρήσεις με διαστάσεις δεν είναι τόσο συνηθισμένες στην έρευνα για τη σύναψη δεσμού στους ενήλικες όσο οι μετρήσεις με κατηγορίες, αν και έχει προταθεί ότι δύο θεμελιώδεις διαστάσεις υπολανθάνουν στην ενήλικη σύναψη δεσμού (Griffin

& Bartholomew, 1993· Shaver & Hazan, 1993). Αυτές θα περιγραφούν παρακάτω στη συζήτηση των προτύπων.

2. Οι Κατηγορίες

Η ομαδοποίηση ή κατηγοριοποίηση είναι η πιο αρχική – και πιο συνηθισμένη – μέθοδος μέτρησης στη σύναψη δεσμού στα μικρά παιδιά στην «Αλλόκοτη Κατάσταση» ή «Συνθήκη του Ξένου». Μέσα από το πέρασμα της χρήσης της ομαδοποίησης από τη σύναψη δεσμού στα μικρά παιδιά στην ενήλικη σύναψη δεσμού από τους Hazan and Shaver (1987) οι κατηγορίες έφτασαν να κυριαρχούν στην έρευνα της σύναψης δεσμού στους ενήλικες.

Τα άτομα τοποθετούνται σε ομάδες άμεσα ή έμμεσα. Η άμεση κατηγοριοποίηση συνίσταται μόνο στο να τοποθετείται το κάθε άτομο στην πιο κατάλληλη ομάδα. Η έμμεση μέθοδος, αντίθετα, ξεκινάει με βαθμολογίες σε μια συνεχόμενη διάσταση ή διαστάσεις και μετά προχωράει στο να διαχωρίσει ομάδες στη βάση αυτών των συνεχών βαθμολογιών.

Η κατηγοριοποίηση φέρει αυτόματα έναν αριθμό υποθέσεων. Πρώτον, μια ισχυρή θεωρία κατηγοριών υπονοεί ότι τα άτομα υπάρχουν σε διακριτούς τύπους, έτσι ώστε αυτά που ανήκουν στον ίδιο τύπο να είναι ανταλλάξιμα μεταξύ τους βάσει της μεταβλητής που αποτελεί το κριτήριο ένταξης. Επιπλέον, αυτό υπονοεί ότι μόνο η μεταβλητότητα ανάμεσα στις ομάδες έχει νόημα, ενώ μέσα στην ίδια ομάδα οποιαδήποτε μεταβλητότητα είναι ουσιαστικά ένα τυχαίο λάθος.

Οι περισσότεροι ερευνητές χρησιμοποιούν τις κατηγορίες, επειδή είναι βολικές («οι τύποι ως ονοματοδοσίες») και όχι για τις μετρικές συνέπειές τους («οι τύποι ως διακριτές φόρμες», βλ. Block, 1961). Πράγματι, η αναφορά σε σχετικά λίγους τύπους κάνει την επικοινωνία πιο οικονομική είτε οι τύποι είναι τύπος Α προς

τύπο Β είτε είναι Ασφαλή προς Ανασφαλή άτομα. Το πλεονέκτημα της οικονομικής επικοινωνίας συνδυάζεται με πλεονεκτήματα στις στατιστικές αναλύσεις. Η μέτρηση διακριτών κατηγοριών επιτρέπει στον/στην ερευνητή/ήτρια να αναλύει διαφορές μέσω των όρων με την ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) και να δίνει μια περίληψη των δεδομένων χρησιμοποιώντας αποτελεσματικά ονοματοδοσίες και σχήματα των προφίλ των ομάδων. Το πιο σημαντικό πλεονέκτημα της κατηγοριοποίησης είναι, φυσικά, ότι μπορεί να συλλάβει την «πραγματική» φύση του φαινομένου υπό μελέτη. Για παράδειγμα οι Hazan and Shaver (1994) προτείνουν ότι οι διαφορετικές κατηγορίες δεσμού χρησιμοποιούν ποιοτικά διαφορετικές στρατηγικές συναισθηματικής ρύθμισης. Η στρατηγική που συνδέεται με κάθε ομάδα σημαίνει ένα διαφορετικό προφίλ μεταβλητών. Με αυτή τη λογική, ένας μικρός αριθμός ομάδων ή κατηγοριών μπορεί να λειτουργήσει ως μια σύντομη περίληψη ενός σύνθετου σχήματος ατομικών διαφορών – δεδομένου, βέβαια, πως όλα τα μέλη μιας ομάδας μοιράζονται το ίδιο προφίλ (βλ. π.χ. Weinberger & Schwarz, 1990).

Τα μειονεκτήματα της κατηγοριοποίησης προκύπτουν άμεσα από την αποτυχία του/της ερευνητή/ήτριας να δοκιμάσει ή να συζητήσει τις υπολανθάνουσες υποθέσεις. Είναι μια θεμελιωδώς διαφορετική οπτική της ανθρώπινης φύσης το να θέτει κανείς ως αξίωμα διαφορετικά είδη ανθρώπων από το να σκέφτεται τους ανθρώπους ως να διαφέρουν κατά μήκος υπολανθανουσών διαστάσεων. Αν η προσέγγιση μέσω διαστάσεων είναι πιο κατάλληλη θεωρητικά, τότε τα πλεονεκτήματα της οικονομίας θα πρέπει να ισοζυγιστούν με τα μειονεκτήματα του να χάνει κανείς πολύτιμες μεταβλητές μέσα στην ίδια ομάδα. Μία συμβιβαστική προσέγγιση είναι να μετράει κανείς λεπτότερες διαφορές σε υπο-ομάδες μέσα στις κύριες ομάδες (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wall, 1978), αν και πρακτικά αυτές οι υπο-ομάδες είναι συνήθως πολύ μικρές για να είναι χρήσιμες.

Η απλότητα των στατιστικών αναλύσεων που βασίζονται στις ομάδες μπορεί να έχει δυσάρεστες συνέπειες. Η σύγκριση των μέσων όρων των ομάδων με την Ανάλυση Διακύμανσης παράγει τον πειρασμό να σκεφτεί κανείς τη μεταβλητή των ομάδων – την ονομαζόμενη «ανεξάρτητη μεταβλητή» - με όρους αιτιότητας, ένας πειρασμός στον οποίο πιο εύκολα αντιστέκεται κανείς (ή πιο εύκολα τον εντοπίζει) στις συσχετιστικές αναλύσεις που είναι χαρακτηριστικές των προσεγγίσεων με τις διαστάσεις.

Ένα μεγαλύτερο πρόβλημα με τις κατηγορίες είναι η φυσική ανθρώπινη τάση να χρησιμοποιούμε στερεότυπα, για να απλοποιούμε την επεξεργασία των πληροφοριών. Τριάντα χρόνια κοινωνικής ψυχολογικής έρευνας πάνω στη γνωστική βάση των στερεοτύπων έχει καταδείξει ότι, από τη στιγμή που οι άνθρωποι ταξινομηθούν σε ομάδες, οι παρατηρητές τείνουν να υπερβάλλουν τις ομοιότητες μεταξύ των μελών της ίδιας κατηγορίας, να ελαχιστοποιούν τις διαφορές μεταξύ τους και να παραβλέπουν αποδείξεις που έρχονται σε αντίθεση με το υπάρχον απλό σχήμα της κατηγοριοποίησης. Αυτές οι γνωστικές και αντιληπτικές προκαταλήψεις είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν τον τρόπο που οι επιστήμονες και οι κλινικοί σκέφτονται για τα μέλη μιας διαγνωστικής κατηγορίας όσο και τον τρόπο που οι απλοί/λαϊκοί άνθρωποι σκέφτονται για τα μέλη των μειονοτικών ομάδων (Horowitz, Wright, Loewenstein, & Parad, 1981). Έτσι, οι κατηγορίες μπορεί όχι μόνο να οδηγήσουν σε υπερβολικά απλουστευτικές και γενικευμένες κρίσεις για τα μέλη μιας ομάδας, αλλά και σε στερεότυπες θεραπευτικές συνεδρίες που μεταχειρίζονται τους ανθρώπους σαν μέλη μιας διαγνωστικής κατηγορίας παρά σαν μοναδικά άτομα. Το ταξινομικό σχήμα που ρητά αναγνωρίζει και μετράει τις διαφοροποιήσεις μέσα σε μια κατηγορία είναι η προσέγγιση των προτύπων.

3. Τα Πρότυπα

Σύμφωνα με τη θεωρία των προτύπων (Rosch, 1978) οι περισσότερες φυσικές κατηγορίες, όπως τα πουλιά, δεν έχουν διακριτά όρια, όπως αυτά υπονοούνται από τις κλασικές θεωρίες που προσεγγίζουν την κατηγοριοποίηση με τη λογική του όλα ή τίποτα. Αντίθετα, τα πουλιά ποικίλουν από την πιο πρότυπη ή κεντρική κατηγορία (π.χ. καναρίνι) ως τη λιγότερο πρότυπη (π.χ. στρουθοκάμηλος). Ένα πρότυπο είναι ένα ιδανικό μέλος της κατηγορίας, το οποίο ορίζεται από τα πιο κοινά χαρακτηριστικά των μελών αυτής της κατηγορίας, χωρίς να υπάρχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που να είναι απαραίτητα από μόνα τους ή σε συνδυασμό με άλλα, για να ορίσουν ένα άτομο ως μέλος. Επομένως, τα μέλη της ομάδας διαφέρουν ως προς το βαθμό στον οποίο ανταποκρίνονται στο ιδανικό παράδειγμα ή πρότυπο. Μ' αυτή την οπτική οι κατηγορίες μπορεί να επικαλύπτονται μεταξύ τους και να περιέχουν μέλη με ποικίλους βαθμούς τυπικότητας.

Τα πρότυπα, ως προς την κατηγοριοποίηση, συλλαμβάνουν σύνθετες δομές που εμπεριέχουν τις ατομικές διαφορές και μπορούν να ορίζονται ως «τύποι» ανθρώπων, ενώ αναγνωρίζουν συγχρόνως ότι όλα τα μέλη μιας ομάδας δεν είναι εξίσου καλά παραδείγματα αυτής της ομάδας. Έτσι, αυτή η προσέγγιση ενσωματώνει και απευθύνεται στους περιορισμούς των δύο άλλων προσεγγίσεων, δηλαδή των διαστάσεων και των κατηγοριών, στη μέτρηση των ατομικών διαφορών και έχει χρησιμοποιηθεί στην ταξινόμηση τύπων προσωπικότητας, ψυχολογικών συμπτωμάτων και διαγνωστικών κατηγοριών (π.χ. Cantor, Smith, French, & Mezzich, 1980· Horowitz et al., 1981).

Οι μετρήσεις που βασίζονται στα πρότυπα φαίνεται να είναι ιδιαίτερα κατάλληλες στην έρευνα που αφορά τη θεωρία για τη σύναψη δεσμού. Είναι απίθανο πολλοί ενήλικες να ανταποκρίνονται τέλεια σε οποιονδήποτε από τους τύπους

σύναψης δεσμού, δεδομένου του μεγέθους (α) των παρελθουσών επιδράσεων (π.χ. γενετική προδιάθεση και εμπειρίες ζωής) και (β) των παρόντων περιστασιακών και σχεσιακών επιδράσεων στον προσανατολισμό τους ως προς τις σχέσεις σύναψης δεσμού. Αντίθετα, με το χρόνο και ανάλογα με τις περιστάσεις οι περισσότεροι ενήλικες αναμένεται να εκδηλώνουν ποικίλους βαθμούς από δύο ή περισσότερους τύπους σύναψης δεσμού. Η προσέγγιση των προτύπων επιτρέπει την εκτίμηση του πόσο καλά ένα άτομο ταιριάζει σε κάθε πρότυπο μια οποιαδήποτε στιγμή και κατά πόσο αυτό το ταίριασμα διαφοροποιείται με το πέρασμα του χρόνου.

Η Bartholomew (1990· Bartholomew & Horowitz, 1991) ανέπτυξε ένα μοντέλο τεσσάρων κατηγοριών τύπων σύναψης δεσμού, το οποίο ξεκάθαρα ακολουθεί την προσέγγιση των προτύπων. Το μοντέλο αυτό μπορεί να εκφραστεί με όρους και των τριών ειδών μετρήσεων: διαστάσεων, ομαδοποίησης/κατηγοριών και προτύπων.

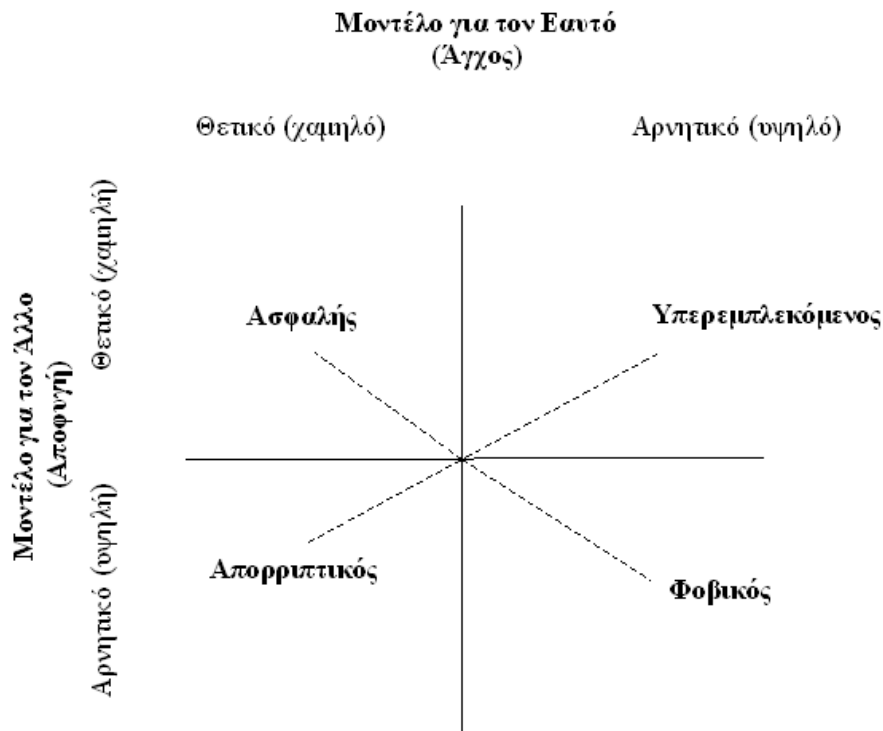
4. Το Μοντέλο των Τεσσάρων Κατηγοριών

Η Bartholomew (1990· Bartholomew & Horowitz, 1991) συστηματοποίησε τη σύλληψη του Bowlby για τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας ορίζοντας τις ατομικές διαφορές στην ενήλικη σύναψη δεσμού με όρους τομής δυο διαστάσεων – διάσταση του μοντέλου για τον εαυτό και διάσταση του μοντέλου για τους υποθετικούς άλλους. Διχοτομώντας κάθε διάσταση ως θετική ή αρνητική οδηγήθηκε σε τέσσερα πρότυπα στη σύναψη δεσμού.

Προηγούμενη έρευνα έχει επιβεβαιώσει ότι τα τέσσερα πρότυπα σύναψης δεσμού έχουν μετρηθεί με αξιοπιστία, ότι οι δύο διαστάσεις βρίσκονται κάτω από αυτά τα πρότυπα, όπως είχε υποθεθεί και ότι οι διαφορετικές μέθοδοι εκτίμησης

συγκλίνουν, όπως αναμενόταν (Bartholomew & Horowitz, 1991· Griffin & Bartholomew, 1993).

Αν και καθεμία από τις τρεις προσεγγίσεις στον ορισμό των ατομικών διαφορών βρίσκεται κάτω από το μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών, το μοντέλο αυτό είναι ξεκάθαρα βασισμένο στην προσέγγιση των προτύπων. Καθένας από τους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού, όπως ορίζεται από αυτό το μοντέλο, συλλαμβάνεται θεωρητικά ως ένα ιδανικό ή πρότυπο, στο οποίο τα άτομα ανταποκρίνονται σε ποικίλους βαθμούς. Αυτή η προσέγγιση αναγνωρίζει, επίσης, ότι οι περισσότεροι άνθρωποι εκδηλώνουν στοιχεία από περισσότερους από έναν τύπο σύναψης δεσμού και ότι για να εκτιμηθούν ή να αξιολογηθούν επαρκώς τα συναισθήματα, οι προσδοκίες και οι συμπεριφορές των ατόμων στο πεδίο της σύναψης δεσμού, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη τα προφίλ τους και στους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού. Για παράδειγμα, ένα άτομο που είναι κύρια Ασφαλές και δευτερευόντως Απορριπτικό θα φαίνεται αρκετά διαφορετικό από ένα άτομο που είναι κύρια Ασφαλές και δευτερευόντως Υπερεμπλεκόμενο. Το μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών παρουσιάζεται στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1. Το μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών κατά Bartholomew.

Αν και το μοντέλο των τεσσάρων προτύπων βασίζεται θεωρητικά στη διατομή των δύο υπολανθανουσών διαστάσεων (του μοντέλου για τον εαυτό και του μοντέλου για τους άλλους), η εκτιμητική διαδικασία της Bartholomew δεν συμπεριλαμβάνει μια άμεση μέτρηση των δύο αυτών υπολανθανουσών διαστάσεων. Αντίθετα, οι εκτιμήσεις των δύο διαστάσεων μπορούν να εξαχθούν με γραμμικούς συνδυασμούς των εκτιμήσεων των τεσσάρων προτύπων. Για παράδειγμα, η θετικότητα του μοντέλου για τον εαυτό εξάγεται προσθέτοντας τις εκτιμήσεις των θετικών μοντέλων για τον εαυτό (ο Ασφαλής και ο Απορριπτικός) και αφαιρώντας τις εκτιμήσεις από τα αρνητικά μοντέλα για τον εαυτό (ο Φοβικός και ο Υπερεμπλεκόμενος). Με βάση τα αποτελέσματα των τιμών για τις διαστάσεις του εαυτού και των άλλων, τα άτομα μπορούν να τοποθετηθούν μέσα σε ένα χώρο που ορίζεται από τη διατομή των διαστάσεων του μοντέλου για τον εαυτό και του μοντέλου για τους άλλους. Έτσι οι

τέσσερις εκτιμήσεις για τη σύναψη δεσμού μπορούν να συμπυκνωθούν σε ένα μοναδικό σημείο σε ένα χώρο δύο διαστάσεων.

Στο μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών, η υψηλότερη βαθμολόγηση σε έναν τύπο σύναψης δεσμού, ανάμεσα στους τέσσερις, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ταξινομήσει τα άτομα σε έναν τύπο. Έτσι κάθε άτομο θα είναι μέλος μιας ομάδας, με την έννοια ότι εντάσσεται στον πιο ταιριαστό για αυτό τύπο. Με αυτή τη λογική μια τέτοια κατηγοριοποίηση θα δείχνει πόσο καλά αυτός ο τύπος σύναψης δεσμού περιγράφει το συγκεκριμένο άτομο.

Στο πλαίσιο του μοντέλου των τεσσάρων κατηγοριών έχουν προταθεί τέσσερα εργαλεία, Η Συνέντευξη για τη Σύναψη Δεσμού των Συνομηλίκων [Peer Attachment Interview (PAI)], Η Συνέντευξη για τη Σύναψη Δεσμού στην Οικογένεια [Family Attachment Interview (FAI)], το Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση [The Relationship Questionnaire (RQ)] και το Ερωτηματολόγιο με Κλίμακες για τη Σχέση [The Relationship Scales Questionnaire (RSQ)].

5. Συμπέρασμα

Η ανασκόπηση της μεθοδολογίας αναφορικά με τη μέτρηση της σύναψης δεσμού, ξεκινώντας από τις διαστάσεις και τις κατηγορίες, κατέληξε στα πρότυπα και την ανάπτυξη του μοντέλου των τεσσάρων κατηγοριών, το οποίο εμπεριέχει όλες τις προηγούμενες προσεγγίσεις και μπορεί να δώσει αποτελέσματα για αυτές, καταδεικνύοντας την εμφανή υπεροχή του.

ΜΕΡΟΣ Β

Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΕΣΜΟΥ ΜΕ ΆΛΛΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Παρά τις πολλές ομοιότητες ανάμεσα στη δυάδα βρέφους-τροφού και τα ερωτευμένα ζευγάρια, υπάρχουν και αρκετές αξιοσημείωτες διαφορές. Ο δεσμός ανάμεσα στο βρέφος και το άτομο που του παρέχει φροντίδα είναι συμπληρωματικός: το μωρό αναζητάει ανακούφιση και ο κηδεμόνας την παρέχει. Ο δεσμός ανάμεσα στους ερωτευμένους ενήλικες είναι αμφίδρομος: οι σύντροφοι δίνουν και παίρνουν φροντίδα. Επιπρόσθετα, στην αμοιβαία προστασία και παροχή φροντίδας οι ενήλικοι ερωτικοί δεσμοί εξυπηρετούν τη λειτουργία της σεξουαλικής αναπαραγωγής. Έτσι, οι σχέσεις σύναψης δεσμού στους ενήλικες εμπεριέχουν τρία συστήματα συμπεριφοράς: τη σύναψη δεσμού, τη γονεϊκότητα και το σεξουαλικό ζευγάρι (Shaver et al., 1988).

Με βάση τα παραπάνω οι Hazan and Shaver (1987· επίσης, Fraley & Shaver, 2000) πρότειναν ότι η ερωτική σχέση εμπλέκει τη λειτουργία τριών συστημάτων: της σύναψης δεσμού, της παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας. Αν και η περισσότερη βαρύτητα ερευνητικά έχει δοθεί στη μελέτη της σύναψης δεσμού, υπάρχουν κάποιες έρευνες και για τα δύο άλλα συστήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Η θεωρία και η έρευνα για τη σύναψη δεσμού παρέχει ένα πλαίσιο, όπου η παροχή φροντίδας συλλαμβάνεται ως σύστημα συμπεριφοράς που εντοπίζεται όχι μόνο στη σχέση γονέα-παιδιού, αλλά και στις στενές σχέσεις των ενηλίκων. Τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας για τον εαυτό και τους άλλους περιγράφουν και τις δύο πλευρές στη διαδικασία σύναψης δεσμού, δηλαδή την αναζήτηση φροντίδας και την παροχή φροντίδας (Collins & Feeney, 2000). Η παροχή φροντίδας, παρόμοια με τη διαδικασία σύναψης δεσμού, διαμορφώνεται μέσα από τη σχέση με τους γονείς και συγκεκριμένα έχει να κάνει με τη φροντίδα που δέχτηκε το άτομο ως παιδί. Έτσι, παρά τη διάκριση ανάμεσα στις δύο διαδικασίες, προσδοκούμε ότι οι ατομικές διαφορές στα δύο συστήματα θα συνδέονται, επειδή τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας που εμπλέκονται σε αυτά προέρχονται από τις ίδιες πρώιμες εμπειρίες με τους σημαντικούς άλλους.

1. Αναμνήσεις των Ενηλίκων για τη Φροντίδα που Δέχτηκαν ως Παιδιά

Οι έρευνες με ενήλικες στα πλαίσια της μελέτης για τη σύναψης δεσμού (π.χ. Bartholomew & Horowitz, 1991· Main, Kaplan, & Cassidy, 1985· Hazan & Shaver, 1987· Kobak & Sceery, 1988· Simpson, Rholes, Orina, & Grich, 2002) δείχνουν ότι ο τύπος σύναψης δεσμού συνδέεται με τρόπο συνεπή προς τη θεωρία με τις εμπειρίες που περιγράφουν οι ενήλικες από την παιδική τους ηλικία: (α) οι Ασφαλείς ενήλικες περιγράφουν με άνεση σχετικά ζεστές και αντίστοιχες, κάθε φορά, με την ηλικία τους σχέσεις με τους γονείς τους, (β) οι Υπερεμπλεκόμενοι τείνουν να αναφέρουν περισσότερο αρνητικές εμπειρίες από την παιδική τους ηλικία, ιδιαίτερα εμπειρίες

που έχουν να κάνουν με αντιστροφή ρόλων (π.χ. ένα παιδί που έπρεπε να φροντίσει ένα αγχώδη, ανίκανο ή γεμάτο ανάγκες γονέα), (γ) οι Απορριπτικοί-Αποφευκτικοί, ενώ εξιδανικεύουν τους γονείς τους, συγχρόνως αναφέρουν περισσότερες εμπειρίες απόρριψης και δείχνουν μια δυσκολία να θυμηθούν αρκετά πράγματα από την παιδική τους ηλικία, (δ) οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί φαίνεται να έχουν τις δυσκολότερες ιστορίες στη σχέση γονιού-παιδιού, οι οποίες περιλαμβάνουν απόρριψη από το γονιό, αντιστροφή ρόλων και έλλειψη συναισθήματος.

Με βάση όσα έχουν ειπωθεί μέχρι τώρα και αφού οι τύποι σύναψης δεσμού και η παροχή φροντίδας έχουν κοινή βάση στην παιδική ηλικία, είναι λογικό να εικάσει κανείς ότι η αλληλεξάρτησή τους συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής.

2. Αλληλεξάρτηση του Τύπου Σύναψης Δεσμού και της Παροχής Φροντίδας

Αν και η σύνδεση ανάμεσα στις παιδικές εμπειρίες και την παροχή φροντίδας στην ενήλικη ζωή δεν έχει διερευνηθεί, πρόσφατη έρευνα (Kunze & Shaver, 1994) έχει μελετήσει τη σύνδεση ανάμεσα στους τύπους σύναψης δεσμού των ενηλίκων και την παροχή φροντίδας κατά την ενήλικη ζωή. Οι Kunze and Shaver (1994) βρήκαν πως τα Ασφαλή άτομα ανέφεραν ότι παρείχαν περισσότερη αποδοχή, προσβασιμότητα, συνεργασία, ευαισθησία και θετική σωματική και συναισθηματική επαφή, οι Υπερεμπλεκόμενοι επίσης ανέφεραν ότι παρείχαν αποδοχή, προσβασιμότητα και θετική σωματική επαφή, αλλά ανέφεραν λιγότερη ευαισθησία, λιγότερη συνεργατικότητα και περισσότερη καταναγκαστική παροχή φροντίδας. Επιπλέον, οι Απορριπτικοί-Αποφευκτικοί και οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί (Bartholomew & Horowitz, 1991) συγκρινόμενοι με τους Ασφαλείς ανέφεραν ότι παρείχαν λιγότερη θετική φροντίδα (π.χ. λιγότερη αποδοχή, προσβασιμότητα,

συνεργατικότητα, ευαισθησία), αλλά οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί επίσης ανέφεραν περισσότερη καταναγκαστική παροχή φροντίδας.

Συμπληρώνοντας και επεκτείνοντας τα παραπάνω, οι έρευνες δείχνουν ότι οι Αποφευκτικοί ενήλικες, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους, είναι λιγότερο διατεθειμένοι να αποδεχτούν και να υποστηρίξουν τον/την ερωτικό/ή τους σύντροφο ανεξάρτητα από τα σφάλματά του/της (Hazan & Shaver, 1987), παρουσιάζουν χαμηλότερες μετρήσεις ως προς την εκφραστικότητα, την ευγένεια και την ενημερότητα που έχουν για τους άλλους (Collins & Read, 1990) και είναι λιγότερο διατεθειμένοι να παρέχουν στους/στις συντρόφους τους επιβεβαίωση και υποστήριξη σε αγχογόνες καταστάσεις (Simpson et al., 1992).

Αντίθετα, οι Υπερεμπλεκόμενοι (ή Αγχώδεις/Αμφιθυμικοί) φαίνεται να συνδέονται με μια τάση για υπερβολική παροχή φροντίδας (Bartholomew & Horowitz, 1991), με θετικές συμπεριφορές παροχής φροντίδας κατευθυνόμενες σε έναν//μία αγχώδη σύντροφο (π.χ. άγγιγμα, παροχή επιβεβαιώσεων και συναισθηματικής υποστήριξης, Simpson et al., 1992) και με μία τάση των ανδρών να περιγράφουν την Υπερεμπλεκόμενη σύντροφό τους ότι είναι λιγότερο θερμή, ότι ανταποκρίνεται λιγότερο και ότι είναι εξαρτημένη από αυτούς (Collins & Read, 1990).

Αν και το κύριο ενδιαφέρον των ερευνών για την παροχή φροντίδας ήταν οι διαφορές ανάμεσα στους διαφορετικούς τύπους σύναψης δεσμού, ωστόσο στα αποτελέσματα αυτών των ερευνών παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες ανέφεραν πιο συχνές και θετικές συμπεριφορές φροντίδας σε σύγκριση με τους άνδρες.

Αυτό το εύρημα είναι κατανοητό στα πλαίσια των διαφορετικών κοινωνικών προσδοκιών αναφορικά με τα δύο φύλα. Πράγματι, οι γυναίκες, περισσότερο από

τους άνδρες, κοινωνικοποιούνται με τρόπο τέτοιο, ώστε να ενισχύονται σε αυτές συμπεριφορές φροντίδας, περιποίησης και ανατροφής εν όψει της προοπτικής της μητρότητας. Αξιοσημείωτο είναι ωστόσο το γεγονός πως το μέγεθος της επίδρασης του φύλου ήταν αρκετά μικρό και δεν επαναλήφθηκε σε επόμενη έρευνα (Kunze & Shaver, 1994).

Συμπερασματικά, το σύστημα παροχής φροντίδας συνδέεται με τον τύπο σύναψης δεσμού του ατόμου ήδη από τη βρεφική ηλικία και συνεχίζει σε όλη την πορεία της ζωής του. Η σύνδεση των δύο συστημάτων είναι τόσο συνεπής και αρμονική, ώστε το άτομο που ανήκει σε κάποιον τύπο σύναψης δεσμού να παρέχει φροντίδα με ένα συγκεκριμένο τρόπο, σύμφωνα με την ιδιαιτερότητα του τύπου σύναψης δεσμού του. Μετά το σύστημα παροχής φροντίδας, το επόμενο σύστημα που θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη είναι αυτό που περιλαμβάνει τις σεξουαλικές συμπεριφορές και στάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑΣ

Το τρίτο σύστημα που συζήτησε ο Bowlby (1969/1972) ήταν αυτό της σεξουαλικότητας. Σε αντίθεση με τους δεσμούς νηπίων-κηδεμόνων που είναι συμπληρωματικοί, οι ενήλικες σχέσεις δεσμού προσδοκείται, όπως αναφέρθηκε, να είναι αμοιβαίες και θεωρείται ότι δομούνται κυρίως με σεξουαλικούς/ές συντρόφους (Hazan & Zeifman, 1994). Στην πορεία μιας μακρόχρονης σεξουαλικής σχέσης τείνει να δομείται ένας δεσμός ανάμεσα στους συντρόφους και τα στοιχεία του δεσμού και της παροχής φροντίδας αλληλεπιδρούν με τη σεξουαλικότητα προκειμένου να δημιουργηθεί μια αμοιβαία σχέση (Ainsworth, 1989). Έτσι, η σεξουαλικότητα γίνεται ένα ενσωματωμένο μέρος του δεσμού στην πορεία της φυσιολογικής εξέλιξης. Ωστόσο, όπως είναι αναμενόμενο, και αυτό το μέρος περιλαμβάνει ατομικές διαφορές. Αυτές τοποθετούνται στη διάσταση του κοινωνικο-σεξουαλικού προσανατολισμού.

1. Κοινωνικο-σεξουαλικός Προσανατολισμός

Ο κοινωνικο-σεξουαλικός προσανατολισμός είναι μια διάσταση που ενέχει ατομικές διαφορές και διαφοροποιείται από τη συχνότητα της σεξουαλικής πράξης και το επίπεδο της σεξουαλικής ορμής. Στο ένα άκρο του συνεχούς είναι τα άτομα που διαθέτουν έναν μη περιορισμένο κοινωνικο-σεξουαλικό προσανατολισμό, ο οποίος περικλείει περισσότερους/ές σεξουαλικούς/ές συντρόφους, περισσότερες σχέσεις της μιας νύχτας, περισσότερες σεξουαλικές φαντασιώσεις και περισσότερο ελευθεριάζουσες ή επιτρεπτικές στάσεις απέναντι στο σεξ χωρίς δέσμευση. Στο άλλο άκρο του συνεχούς είναι εκείνοι που διαθέτουν έναν περιορισμένο κοινωνικο-

σεξουαλικό προσανατολισμό, ο οποίος περικλείει τις αντίθετες τάσεις (Simpson & Gangestad, 1991).

Στην προσπάθειά τους να εξηγήσουν τις αρχές του κοινωνικο-σεξουαλικού προσανατολισμού, οι ερευνητές (Simpson & Gangestad, 1991) έχουν υποστηρίξει ότι οι πρώιμες κοινωνικές εμπειρίες, όπως αντανακλώνται στους τύπους σύναψης δεσμού, πρέπει να έχουν έναν έντονο αντίκτυπο στην ενήλικη έκφραση της κοινωνικο-σεξουαλικότητας. Οι Αποφευκτικοί θα πρέπει να προτιμούνε βραχύχρονες ερωτικές σχέσεις χωρίς υψηλά επίπεδα εγγύτητας ή δέσμευσης και θα πρέπει να είναι πιο πρόθυμοι να εμπλέκονται σε περιστασιακό σεξ. Οι Ασφαλείς θα πρέπει να προτιμούνε μακρόχρονες σχέσεις με υψηλή δέσμευση, αλλά χωρίς την έμμονη ανάγκη για εγγύτητα και δέσμευση που είναι τυπική στους Αγχώδεις/Αμφιθυμικούς. Έτσι, άμεσα προκύπτει η αλληλεξάρτηση των δύο συστημάτων.

2. Αλληλεξάρτηση του Τύπου Σύναψης Δεσμού και της Σεξουαλικότητας

Η θεωρητική άποψη που περιγράφηκε παραπάνω για την αλληλεξάρτηση του τύπου σύναψης δεσμού και της σεξουαλικότητας αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης και έχει υποστηριχθεί ερευνητικά (Davis & Kirkpatrick, 1990· Davis, Shaver, & Vernon, 2004· Brennan & Shaver, 1995· Feeney, 1990· Feeney et al., 1993). Συγκεκριμένα, τα Ασφαλή υποκείμενα ανέφεραν καλύτερη ποιότητα σχέσης και ήταν πιο πιθανό να προβαίνουν σε σεξουαλική συνεύρεση μέσα σε μια σταθερή σχέση. Οι Αποφευκτικοί ανέφεραν σχετικά χαμηλότερα επίπεδα αλληλεπίδρασης, είχαν τις λιγότερο αρνητικές στάσεις απέναντι στο περιστασιακό σεξ, ήταν δε πιο πιθανό να εμπλέκονται σε σεξ χωρίς δεσμεύσεις. Οι Αγχώδεις/Αμφιθυμικοί (ή Υπερεμπλεκόμενοι) ανέφεραν περιορισμένη εμπλοκή με αγνώστους, όπως θα προβλεπόταν, εξαιτίας του φόβου της απόρριψης. Ενδιαφέρον ήταν το εύρημα ότι οι Αποφευκτικές γυναίκες και οι

Αγχώδεις/Αμφιθυμικοί άντρες ήταν λιγότερο πιθανό να εμπλακούν σε σεξουαλική συνεύρεση στη διάρκεια της έρευνας, δείχνοντας την συνδυασμένη επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και του φύλου στην εξέλιξη της σχέσης στις ηλικίες 17-20.

3. Κοινωνικο-σεξουαλικός Προσανατολισμός και Φύλο

Οι έρευνες στην κοινωνικο-σεξουαλικότητα έχουν δείξει συνεπείς διαφορές στα πρότυπα συμπεριφοράς σε σχέση με τα φύλα. Οι άντρες αναφέρουν περισσότερο επιτρεπτικές ή ελευθεριάζουσες στάσεις απέναντι στο σεξ απ' ό,τι οι γυναίκες και λιγότερο περιορισμένο κοινωνικο-σεξουαλικό προσανατολισμό (Hendrick et al., 1985; Snyder, Simpson, & Gangestad, 1986). Οι Snyder et al. (1986) βρήκαν ότι οι άντρες είχαν πιο ελευθεριάζουσες στάσεις απέναντι στο περιστασιακό σεξ και στο σεξ χωρίς δέσμευση, ανέφεραν περισσότερες σχέσεις της μιας νύχτας και περισσότερες φαντασιώσεις με άλλες συντρόφους, καθώς και ότι είχαν έναν μεγαλύτερο κατάλογο από τρέχουσες, διαθέσιμες συντρόφους. Αυτές οι διαφορές φύλου αντανακλούν, εν μέρει, την επίδραση της κοινωνικοποίησης με βάση το φύλο, με τις γυναίκες να κοινωνικοποιούνται έτσι, ώστε να θεωρούν το σεξ ως ένα αγαθό που πρέπει να εκτιμάται και να φυλάσσεται (Hendrick & Hendrick, 1986).

Συμπερασματικά, το σύστημα της σεξουαλικότητας, αν και αναπτύσσεται τελευταίο, παρουσιάζει την ίδια συνέπεια και αρμονία στη σύνδεσή του με τον τύπο σύναψης δεσμού που παρατηρήθηκε με το σύστημα παροχής φροντίδας. Έτσι, οι σεξουαλικές συμπεριφορές και στάσεις του ατόμου ακολουθούν την ιδιαιτερότητα του τύπου σύναψης δεσμού στον οποίο ανήκει.

4. Συμπέρασμα

Η θεωρία της σύναψης δεσμού στην πρώτη παιδική ηλικία οδήγησε στην επέκτασή της στην ενήλικη ζωή και ιδιαίτερα στις ερωτικές σχέσεις και εξελίχθηκε ώστε να συμπεριλάβει την αλληλεπίδρασή της με τα συστήματα της παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας. Τα τρία συστήματα φάνηκε πως βρίσκονται σε αρμονία και μαζί περιγράφουν την ερωτική σχέση στις ποικίλες εκφάνσεις της. Αυτή η διαπίστωση αποτέλεσε τη βάση για να διερευνηθούν ποικίλα ερωτήματα από την οπτική του δεσμού, με την προσδοκία να δοθούν ικανοποιητικότερες απαντήσεις από αυτές που είχαν δοθεί μέχρι τώρα, δεδομένου ότι η νέα θεωρία έβλεπε ενοποιημένη την ερωτική σχέση στις ποικίλες εκφάνσεις της. Τα πρώτα ερωτήματα που απασχόλησαν τους ερευνητές ήταν αυτά που αφορούσαν την επιλογή συντρόφου.

Ερευνητικά, η επιλογή συντρόφου ενδιέφερε, επειδή θα διερευνούσε την υπόθεση του Bowlby ότι η σύναψη δεσμού ακολουθεί ένα άτομο από τη γέννηση μέχρι το θάνατό του. Αν επιβεβαιωνόταν αυτή η ρήση, θα αποδείκνυε ακράδαντα τον καταλυτικό ρόλο της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού στην ανθρώπινη ζωή, τη λειτουργικότητά της και την ανάγκη να της δοθεί περισσότερη προσοχή, ώστε να διαφωτιστεί περισσότερο ο τρόπος που λειτουργούμε στις σχέσεις μας, ένα σημαντικό κομμάτι της ζωής μας που συχνά μας ταλαιπωρεί.

Κοινωνικά, η επιλογή συντρόφου, ως η πρώτη φάση από την οποία διέρχεται μια σχέση ενδιέφερε για τον λόγο ότι είναι καθοριστική για την σχέση και την ευχάριστη ή δύσκολη πορεία της. Η συνειδητοποίηση των «νόμων» που διέπουν την επιλογή συντρόφου θα μπορούσε να βοηθήσει το άτομο να κατανοήσει καλύτερα τον εαυτό του και τις επιλογές του και να αποφασίσει αν θέλει να διατηρήσει ή να τροποποιήσει τη συμπεριφορά του.

ΜΕΡΟΣ Γ

Η ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΗ ΕΛΞΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΙ ΚΑΝΕΙ ΕΝΑΝ ΥΠΟΨΗΦΙΟ ΣΥΝΤΡΟΦΟ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟ

Από την οπτική της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού οι άνθρωποι έχουν βασικές ανάγκες, οι οποίες ικανοποιούνται μέσα στις σχέσεις που αναπτύσσουν στο κοινωνικό δίκτυο, όπου ζουν. Τέτοιες είναι οι ανάγκες για συναισθηματική υποστήριξη, φροντίδα και σεξουαλική ικανοποίηση. Θεωρητικά, καθεμία από αυτές τις ανάγκες ρυθμίζεται από ένα ξεχωριστό σύστημα συμπεριφορών φτιαγμένο για να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένα ερεθίσματα του κοινωνικού περιβάλλοντος. Επομένως, θα έπρεπε να μας ελκύουν άνθρωποι που παρέχουν τα ερεθίσματα αυτά. Δεδομένου ότι η πιο βασική ανάγκη (αυτή για ασφάλεια) ρυθμίζεται από το σύστημα σύναψης δεσμού και δεδομένου ότι το σύστημα αυτό λειτουργεί με μια σχετική σταθερότητα σε όλη τη διάρκεια της ζωής, ανάμεσα στα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά ενός υποψήφιου συντρόφου θα πρέπει να είναι τα χαρακτηριστικά εκείνα που είναι κεντρικά στη σύναψη δεσμού κατά τη διάρκεια της πρώτης παιδικής και της παιδικής ηλικίας- δηλαδή η εγγύτητα και η ανταπόκριση. Με άλλα λόγια τα χαρακτηριστικά αυτά θα πρέπει να είναι εκείνα που θα βιώνονται ως ελκυστικά, ώστε σε διαπροσωπικό επίπεδο να οδηγούν στην επιθυμία σύναψης σχέσης (Hazan & Diamond, 2000· Brumbaugh & Fraley, 2010).

Η διαπροσωπική έλξη είναι το πρώτο στάδιο μιας σχέσης και το πρώτο στάδιο από το οποίο ξεκίνησαν οι μελέτες για τις διαπροσωπικές σχέσεις, με την πρωτοπόρα δουλειά των Berscheid and Hatfield (Berscheid & Walster, 1974) και του Rubin

(1973). Ο κατάλογος με τα χαρακτηριστικά που φάνηκαν να είναι καθοριστικά στην έλξη είναι μακρύς και ποικίλος (βλ. Aronson, 1988· Berscheid, 1984· Kurzban & Weeden, 2005). Για παράδειγμα, μας ελκύουν αυτοί που έχουν τις ίδιες αξίες, στάσεις και ιδέες, ακόμα και ίδια φυσικά/σωματικά χαρακτηριστικά (Hinsz, 1989· Rubin, 1973). Εκτός αν αντιπαθούμε κάποιον, ώστε να μπούμε στη διαδικασία να τον γνωρίσουμε, η αυξανόμενη αλληλεπίδραση συνδέεται με αυξανόμενη αρέσκεια (Zajonc, 1968). Τα παιδιά που είναι πιο κοινωνικά, είναι και πιο ελκυστικά στους συνομηλίκους τους (Rubin, 1980). Από όλους τους ανθρώπους με τους οποίους θα μπορούσαμε να κάνουμε παρέα, συνήθως επιλέγουμε εκείνους με τους οποίους ζούμε ή δουλεύουμε κοντά (Festinger, Schachter, & Beck, 1950· Newcomb, 1961). Έχουμε μια προτίμηση για ανθρώπους που χαμογελάνε συχνά, έχουν καλό χιούμορ και μας κάνουν να γελάμε (Folkes & Sears, 1977). Μας ελκύουν ιδιαίτερα οι άνθρωποι που ξέρουμε ότι μας βρίσκουν ελκυστικούς (Aron, Dutton, Aron, & Iverson, 1989). Το άγχος τείνει να αυξάνει την έλξη (Dutton & Aron, 1974· Hatfield & Rapson, 1987) και την επιθυμία για δόμηση σχέσης (Schachter, 1959).

Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι η έλξη αυξάνει με την εγγύτητα και την πιθανότητα θετικής ανταπόκρισης από τον άλλο. Οποιοσδήποτε μας μοιάζει (στην εμφάνιση, τις στάσεις, κ.λπ.) ή μας βρίσκει αρεστούς, μας χαμογελάει ή μας κάνει να χαμογελάμε είναι πιο πιθανό, σε σύγκριση με ένα άγνωστο άτομο που δεν μας ανταποκρίνεται, να θεωρηθεί ασφαλής, προσιτός και επομένως ελκυστικός. Το άγχος εντείνει την ανάγκη να είναι κανείς κοντά σε κάποιον άλλον ή κάνει πιο εμφανή τη δυνατότητα αυτού του ατόμου να παρέχει ασφάλεια. Στα πλαίσια της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού το άγχος είναι ένα στοιχείο που σηματοδοτεί την πρόκληση εγγύτητας.

Βέβαια, η ανάγκη για σύναψη δεσμού δεν είναι το μόνο σύστημα συμπεριφορών που κινητοποιεί την διαπροσωπική έλξη. Άλλωστε η ερωτική σχέση, όπως έχει αναφερθεί, εμπλέκει την σύναψη δεσμού, την παροχή φροντίδας και την σεξουαλική ικανοποίηση (Shaver, Hazan, & Bradshaw, 1988). Επομένως, η έλξη μπορεί να προκύψει, όταν ένα άτομο αντιλαμβάνεται ότι κάποιο άλλο είναι ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες του για σύναψη δεσμού, παροχή φροντίδας και σεξουαλική ικανοποίηση. Η ελκυστικότητα κάποιου ορίζεται από το είδος της σχέσης που θέλει κανείς και από τις ανάγκες ή τις επιθυμίες που θέλει να ικανοποιήσει. Από την οπτική της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού, τα πολλά χαρακτηριστικά της ελκυστικότητας μπορούν να δώσουν έναν μικρό αριθμό εννοιολογικών κατηγοριών, οι οποίες ανταποκρίνονται στα συστήματα συμπεριφοράς που συνδέονται με τις στενές σχέσεις και καθένα από τα οποία πυροδοτείται από διαφορετικά και διακριτά ερεθίσματα.

Το σύστημα παροχής φροντίδας, για παράδειγμα, ανταποκρίνεται σε χαρακτηριστικά που ταιριάζουν σε βρέφη, σε καταστάσεις που φέρνουν ταραχή και σε ευαλωτότητα – που στην περίπτωση των ενηλίκων περιλαμβάνουν αυτο-αποκαλύψεις φόβου και αδυναμίας ή την ευαλωτότητα που συνοδεύει την ρήξη των αμυνών. Ένα άτομο που θέλει να παρέχει φροντίδα, λογικά, θα ελκύεται από κάποιο άλλο που θα φαίνεται να έχει την ανάγκη φροντίδας. Ωστόσο, το σύστημα αυτό συμπεριφοράς αποτελεί μια περιοχή που πρόσφατα άρχισε να γίνεται αντικείμενο έρευνας, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει κατάλογος με στοιχεία που το πυροδοτούν.

Από την άλλη μεριά ένα άτομο που αναζητάει την ικανοποίηση των σεξουαλικών του αναγκών θα ελκύεται από κάποιο άλλο που θα δείχνει στοιχεία σεξουαλικής διαθεσιμότητας και ποιότητας. Στις σεξουαλικές σχέσεις μια ελκυστική εξωτερική εμφάνιση είναι πολύ σημαντική (π.χ. Walster, Aronson, Abrahams, &

Rottmann, 1966). Επίσης, φαίνεται να υπάρχουν διαφορές με βάση την κουλτούρα και την ηλικία ως προς το τι θεωρείται ελκυστικό στην εξωτερική εμφάνιση. Τα στοιχεία αυτά συνδέονται με την νεότητα ή/και την υγεία – λεία επιδερμίδα, λαμπερά μάτια, άσπρα δόντια και χαριτωμένη κίνηση. Ακόμη, επιθυμητά σε έναν σεξουαλικό σύντροφο – ειδικά όταν αξιολογείται ένας άντρας από μία γυναίκα – είναι δείγματα κοινωνικής επιφάνειας, όπως το να είναι κανείς δημοφιλής, να διαθέτει πλούσια υλικά αγαθά, σωματική δύναμη, εξυπνάδα και έξυπνο χιούμορ (Buss, 1985· Eastwick & Finkel, 2008).

Το να λέμε ότι κάποιος μας ελκύει είναι σαν να λέμε ότι θέλουμε να έρθουμε σωματικά ή/και ψυχολογικά κοντά του. Στο πλαίσιο της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού, αυτό που κινητοποιεί την επιζήτηση μιας τέτοιας εγγύτητας εξαρτάται από το ποιο σύστημα συμπεριφοράς θα ενεργοποιηθεί. Ωστόσο, είναι γεγονός ότι όλες οι προηγούμενες έρευνες έβλεπαν τον τύπο σύναψης δεσμού ξέχωρα από τα δύο άλλα συστήματα συμπεριφοράς και ίσως αυτό, δεδομένων των αντιφατικών αποτελεσμάτων τους, να συνιστά μια βασική τους μεθοδολογική αδυναμία. Οι θεωρίες που αναπτύχθηκαν για την επιλογή συντρόφου μέσα από την οπτική του δεσμού, λαμβάνοντας υπόψη την ενοποίηση των συστημάτων που μετέχουν στην ερωτική σχέση γενικά και στην πρωταρχική έλξη ειδικότερα, καθώς και οι έρευνες που τις ακολούθησαν και που παρουσιάζονται αντίστοιχα στα κεφάλαια 2 και 3, αφήνουν να διαφανεί η προσπάθεια να καλυφθούν οι προηγούμενες μεθοδολογικές αδυναμίες, με το τίμημα να ανακύψουν νέα ερωτήματα και προβληματισμοί προς διερεύνηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ

Οι λόγοι για τους οποίους επιλέγουμε τους ερωτικούς μας συντρόφους είναι ένα από τα παλαιότερα και τα πιο σημαντικά θέματα στην κατανόηση των στενών διαπροσωπικών σχέσεων και έχουν διερευνηθεί στο πλαίσιο των θεωριών για την ομοιότητα ή τη συμπληρωματικότητα (Byrne, 1971· Duck, 1994). Η θεωρία για την σύναψη δεσμού, καθώς έχει επεκταθεί στην ενήλικη ζωή, προσφέρει μια νέα θεωρητική βάση, για να απαντηθούν τέτοια ερωτήματα διατυπώνοντας την υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στις σχέσεις. Έτσι, οι θεωρίες για την ομοιότητα και τη συμπληρωματικότητα αναπτύχθηκαν εξαρχής και διατηρήθηκαν με την εμφάνιση της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού, ενώ η θεωρία για την αναζήτηση ασφάλειας στις σχέσεις είναι κατεξοχήν γέννημα της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού (Holmes & Johnson, 2009· Klohmen & Luo, 2003).

1. Η Υπόθεση για την Ομοιότητα

Έρευνες στην Κοινωνική Ψυχολογία έχουν δείξει την ομοιότητα των ερωτικών συντρόφων σε μια ποικιλία δημογραφικών χαρακτηριστικών και χαρακτηριστικών προσωπικότητας (π.χ. Buss, 1984· Buss & Barnes, 1986). Έτσι, επειδή η ομοιότητα ή συμφωνία όσον αφορά τις στάσεις συνδέεται με την έλξη που ασκείται ανάμεσα σε δύο άτομα (Byrne, 1971), οι άνθρωποι τείνουν να ελκύονται από εκείνους που έχουν όμοιες πεποιθήσεις και προσδοκίες για τον έρωτα και που συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο με αυτούς μέσα στη σχέση.

Στηριζόμενοι σε αυτά τα ευρήματα μπορούμε να υποθέτουμε ότι θα υπάρχει και μία ομοιότητα των ερωτικών συντρόφων ως προς τον τύπο σύναψης δεσμού. Η υπόθεση για την ομοιότητα προβλέπει ότι οι άνθρωποι θα δείχνουν μια προτίμηση για

συντρόφους με τύπο σύναψης δεσμού όμοιο με τον δικό τους. Σύμφωνα λοιπόν με αυτή την υπόθεση, οι Αποφευκτικοί θα δείχνουν προτίμηση για Αποφευκτικούς συντρόφους, ενώ οι Αγχώδεις για Αγχώδεις.

Η ομοιότητα υποστηρίζεται στην Κοινωνική Ψυχολογία από τη θεωρία της αυτό-ενίσχυσης (Baumeister, 1982· Greenwald, 1980· Jones, 1973· Kaplan, 1975), που λέει ότι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη θετικής ανατροφοδότησης από τους άλλους, ώστε να προάγουν την αυτο-εικόνα τους. Συνεπώς, το ταίριασμα με έναν σύντροφο με όμοιο τύπο δεσμού και όμοιους στόχους μέσα στη σχέση, δηλαδή αναφορικά με τα επιθυμητά επίπεδα εγγύτητας και αυτονομίας, θα παρείχε και στα δύο άτομα θετική ανατροφοδότηση, καθώς και οι δύο θα ανταποκρίνονταν ευνοϊκά στις συμπεριφορές δεσμού του άλλου.

Ωστόσο, το πώς ταιριάζουν οι άνθρωποι δεν προβλέπεται απλά από μία γραμμική σχέση. Οι τύποι σύναψης δεσμού και τα συνδεδόμενα με αυτούς ενεργά μοντέλα επεξεργασίας μπορεί να οδηγούν σε ένα ταίριασμα μέσα από το πώς αυτά οργανώνουν τη συμπεριφορά και την αντίληψη του κοινωνικού κόσμου. Έτσι, τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας για τη φύση του έρωτα και για τον εαυτό ως ερωτικό αντικείμενο επηρεάζουν το πώς ανταποκρινόμαστε στους άλλους και πώς ερμηνεύουμε τις πράξεις τους, επηρεάζουν, επίσης, τις δικές μας προσδοκίες για το πώς πρέπει να είναι ο/η σύντροφος μας κ.τ.ο. Για παράδειγμα, κάποια γυναίκα που είναι «άνετη» με την εγγύτητα μπορεί να μην είναι διατεθειμένη να αντέξει έναν σύντροφο που αποφεύγει τη «στενή» σχέση. Από την άλλη μεριά ωστόσο, μπορεί να της είναι πιο εύκολο να σχετιστεί με τον παραπάνω σύντροφο, δεδομένου ότι αυτός θα επιβεβαιώνει τις προσδοκίες της ότι οι άλλοι πάντα την αποφεύγουν (Collins & Read, 1990).

2. Η Υπόθεση για τη Συμπληρωματικότητα

Η υπόθεση για τη συμπληρωματικότητα προβλέπει την προτίμηση στη βάση του κατά πόσο καλά οι σύντροφοι επιβεβαιώνουν τις σχετιζόμενες με τον δεσμό προσδοκίες τους. Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση, οι Αγχώδεις θα έπρεπε να εκδηλώνουν προτίμηση για Αποφευκτικούς συντρόφους, καθώς ένα τέτοιο ταίριασμα θα επιβεβαίωνε τις αρνητικές προσδοκίες τους για τους άλλους ως απόμακρους στη σχέση, ενώ οι Αποφευκτικοί θα έπρεπε να εκδηλώνουν προτίμηση για Αγχώδεις συντρόφους επιβεβαιώνοντας τις προσδοκίες τους ότι οι άλλοι γαντζώνονται και είναι εξαρτημένοι.

Αν και η ιδέα ότι τα άτομα ξεκινούν και παραμένουν σε σχέσεις με συντρόφους που επιβεβαιώνουν τις αρνητικές προσδοκίες τους μπορεί να φαίνεται ενάντια στο ευλογοφανές, η συμπληρωματικότητα στην Κοινωνική Ψυχολογία υποστηρίζεται από την θεωρία για τη συνέπεια του εαυτού (Snyder & Swann, 1978· Swann, 1983· Swann & Read, 1981). Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, οι άνθρωποι έχουν μια έντονη επιθυμία να παραμένουν σε μια προβλέψιμη κοινωνική πραγματικότητα και, αλληλεπιδρώντας με άλλους που ταιριάζουν με τις παγιωμένες προσδοκίες τους, μπορούν να διατηρούν μια συνεπή εικόνα του εαυτού τους. Για παράδειγμα, για τους Αγχώδεις τύπους ένας Αποφευκτικός σύντροφος θα επιβεβαίωνε την αρνητική εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους, ανταποκρινόμενος αρνητικά στην επιζήτηση εγγύτητας από μέρους τους και θα επιβεβαίωνε τις αρνητικές προσδοκίες τους με το να είναι απόμακρος και απορριπτικός. Ομοίως, ενώ η υψηλή εγγύτητα και η χαμηλή αυτονομία ενός Αγχώδους συντρόφου θα επιβεβαίωνε την θετική εικόνα του Αποφευκτικού για τον εαυτό του, οι συμπεριφορές αυτές θα επιβεβαίωναν επιπλέον τις αρνητικές του προσδοκίες ότι οι άλλοι γαντζώνονται στη σχέση και είναι εξαρτημένοι από αυτήν.

3. Η Υπόθεση για την Αναζήτηση Ασφάλειας στις Σχέσεις

Προηγούμενες έρευνες πάνω στους τύπους σύναψης δεσμού και την επιλογή συντρόφου αντιμετώπισαν το θέμα από τη σκοπιά του αν οι τύποι σύναψης δεσμού ακολουθούν τις αρχές της ομοιότητας ή της συμπληρωματικότητας (π.χ. Davis & Latty-Mann, 1987· Levy & Davis, 1988· Collins & Read, 1990· Kirkpatrick & Davis, 1994). Ωστόσο, οι Chappell and Davis (1998) ανέπτυξαν τη θεωρία που βασίζεται στην αρχή ότι οι άνθρωποι αναζητάνε έναν ερωτικό σύντροφο που θα τους παρέχει την καλύτερη πιθανότητα να δομήσουν έναν ασφαλή δεσμό (η υπόθεση η σχετιζόμενη με την αναζήτηση ασφάλειας στις σχέσεις). Η λογική είναι απλή: για να ικανοποιήσει κανείς την ανάγκη για έναν «ασφαλή παράδεισο», μια «ασφαλή βάση» και εγγύτητα σε «πηγή ασφάλειας», θα πρέπει να βρει έναν σύντροφο που θα μπορεί να του παρέχει αυτές τις δυνατότητες.

Με βάση την υπόθεση αυτή, οι τύποι σύναψης δεσμού, από τον ασφαλή ως τον λιγότερο ασφαλή, μπορούν να διαβαθμιστούν ως προς τη δυνατότητα που έχουν να παρέχουν μια «ασφαλή βάση». Έτσι οι Ασφαλείς θα πρέπει να παρέχουν την καλύτερη πιθανότητα από όλους, ενώ, από τους ανασφαλείς, οι Υπερεμπλεκόμενοι θα παρέχουν καλύτερες πιθανότητες από τους Αποφευκτικούς. Αυτό είναι ευνόητο για δύο λόγους. Από τη μια, οι Υπερεμπλεκόμενοι, αν και είναι απαιτητικοί όσον αφορά την εγγύτητα και επικριτικοί όσον αφορά τα λάθη των συντρόφων τους, είναι επικεντρωμένοι στο να έχουν σχέση και να τη διατηρήσουν. Οι Αποφευκτικοί, και των δύο τύπων, από την άλλη, είναι περισσότερο επικεντρωμένοι στους κινδύνους και τις δυσκολίες μιας σχέσης, οπότε έχουν και ελάχιστες πιθανότητες να καταφέρουν να δομήσουν έναν ασφαλή δεσμό.

Με βάση την υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στις σχέσεις, η πρόβλεψη είναι ότι όλα τα άτομα θα προτιμούν τον Ασφαλή τύπο από τους

υποψήφιους ερωτικούς συντρόφους, ενώ ανάμεσα στους ανασφαλείς θα προτιμούνε τον Υπερεμπλεκόμενο τύπο και έπειτα τους Αποφευκτικούς, βάζοντας στη συνέχεια τον Απορριπτικό-Αποφευκτικό και αφήνοντας τελευταίο τον Φοβικό-Αποφευκτικό.

Βέβαια, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της ομοιότητας, συνεπάγεται η πρόβλεψη ότι η δεύτερη προτίμηση όλων των ατόμων θα είναι ο δικός τους τύπος, ενώ με βάση την αρχή της συμπληρωματικότητας έπεται ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι θα προτιμούν τους Αποφευκτικούς και το αντίθετο.

4. Συμπέρασμα

Κάθε θεωρία προσπάθησε από τη δική της οπτική να ερμηνεύσει τις επιλογές των ατόμων και να φτάσει σε γενικούς κανόνες που καθορίζουν ή ρυθμίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Κάποιες φορές φάνηκε η μία θεωρία να είναι πιο ικανοποιητική των άλλων, χωρίς όμως να μπορεί να δώσει πλήρεις απαντήσεις και άλλες πάλι φορές φάνηκε πως θα μπορούσαν να λειτουργούν και συμπληρωματικά.

Καθώς λοιπόν, θεωρητικά, κάθε υπόθεση θα μπορούσε να στηριχθεί επαρκώς με επιχειρήματα με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, ήταν απαραίτητο να διερευνηθεί η ισχύς και το εύρος της καθεμίας, αλλά και η πιθανότητα υπεροχής κάποιας έναντι των άλλων με τη βοήθεια είτε γενικών ερευνών είτε ερευνών εστιασμένων σε συγκεκριμένες παραμέτρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΗ ΕΛΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ

Καθώς λοιπόν από τη θεωρία φαίνεται αρκετά περίπλοκο και ίσως και ασαφές το τι τελικά μπορεί να ισχύει αναφορικά με την επιλογή ερωτικού συντρόφου, τα αποτελέσματα των ερευνών που έγιναν στην προσπάθεια αυτή ίσως διαφωτίσουν καλύτερα το ερώτημα αυτό. Τα ευρήματα αυτά θα μπορούσαν να διαχωριστούν σε εκείνα που αφορούν γενικά την επιλογή συντρόφου, εμπεριέχοντας την πρωταρχική έλξη που μας ενδιαφέρει και σε εκείνα που εστιάζονται στην πρωταρχική έλξη.

1. Γενικά Ευρήματα

Αρκετές έρευνες, που έχουν γίνει με παντρεμένα ζευγάρια ή ζευγάρια που βγαίνουν ραντεβού αλλά έχουν σοβαρή δέσμευση, έδειξαν ότι υπάρχουν περισσότερα Ασφαλή απ' ότι Ανασφαλή άτομα ανάμεσά τους (Kirkpatrick & Davis, 1994· Kobak & Hazan, 1991· Senchak & Leonard, 1992). Το πιο συνεπές εύρημα είναι ότι τα Ασφαλή άτομα τείνουν να ζευγαρώνουν με άλλα Ασφαλή και ότι τα Ανασφαλή άτομα είναι περισσότερο πιθανό να ζευγαρώνουν με Ασφαλή άτομα παρά με άλλα Ανασφαλή. Έτσι, τα Ανασφαλή-Ανασφαλή ζευγαρώματα είναι τα λιγότερο συχνά ανάμεσα στις τρεις πιθανότητες.

Οι Collins and Read (1990), χρησιμοποιώντας μια συνεχή μέτρηση των διαστάσεων των σχετικών με τη σύναψη δεσμού, βρήκαν θετικές συσχετίσεις ανάμεσα στην άνεση με την εγγύτητα και το βαθμό στον οποίο στηρίζεται κανείς στους άλλους, ένα σχήμα το οποίο είναι συνεπές με την υπόθεση για την ομοιότητα ή με την προτίμηση για Ασφαλείς συντρόφους.

Ωστόσο, υπάρχουν κάποια ευρήματα, ειδικά για τους Ανασφαλείς τύπους, που δείχνουν ότι τείνουν να καταλήγουν με συντρόφους, οι οποίοι είναι Ανασφαλείς με τρόπο που συμπληρώνει τη δική τους ανασφάλεια. Έτσι, οι Υπερεμπλεκόμενοι (στη συγκεκριμένη έρευνα Αγχώδεις) ήταν περισσότερο πιθανό να είναι μαζί με Αποφευκτικούς συντρόφους απ' ότι με έναν ομοίως Υπερεμπλεκόμενο (Αγχώδη) σύντροφο στην έρευνα των Kirkpatrick and Davis (1994). Οι Collins and Read (1990) και ο Simpson (1990) βρήκαν ότι ο φόβος της εγκατάλειψης συσχετιζόταν θετικά με το βαθμό της αποφευκτικότητας του συντρόφου ή με την έλλειψη άνεσης με την εγγύτητα, υποστηρίζοντας έτσι την ίδια θέση.

Επομένως, οι έρευνες με ζευγάρια (παντρεμένα ή με σοβαρή σχέση) δείχνουν την ύπαρξη θετικής συσχέτισης όσον αφορά την ασφάλεια, καθώς και μια τάση για συγκεκριμένους συνδυασμούς ανάμεσα στους Ανασφαλείς τύπους που θα μπορούσαν να περιγραφούν ως συμπληρωματικοί. Ωστόσο, οι Frazier, Byer, Fischer, Wright, and DeBord (2005) παρατήρησαν ότι έρευνες με τέτοια ζευγάρια μπορεί να δίνουν υπερβολική έμφαση στην επίδραση της συμπληρωματικότητας, επειδή τα ερευνητικά σχέδια που εφαρμόστηκαν δεν μπορούσαν να διαχωρίσουν τις επιδράσεις της «επιλογής» από την ανάπτυξη μιας συμπληρωματικότητας με το πέρασμα του χρόνου.

Οι Latty-Mann and Davis (1996) εξέτασαν την υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στη σχέση σε δύο δείγματα ενηλίκων, όπου το ένα αποτελούνταν από φοιτητές και φοιτήτριες και το άλλο από τις μητέρες τους. Σύμφωνα με το ερευνητικό σχέδιο, που αφορούσε αναλύσεις μέσα στα δείγματα, σύντομα σενάρια που περιέγραφαν πιθανούς συντρόφους αξιολογούνταν με βάση την προτίμησή τους από τα υποκείμενα (ιδανικός σύντροφος) και τον βαθμό ομοιότητάς τους με τον

πραγματικό σύντροφο (ή σύζυγο). Τα στοιχεία που αφορούσαν τις προτιμήσεις έδειξαν μεγάλη συνέπεια με την υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στη σχέση. Για παράδειγμα οι Ασφαλείς σύντροφοι προτιμούνταν έναντι των Υπερεμπλεκόμενων, οι οποίοι προτιμούνταν έναντι των Απορριπτικών-Αποφευκτικών (στην έρευνα «Αποφευκτικών»), οι οποίοι προτιμούνταν έναντι των Φοβικών-Αποφευκτικών (στην έρευνα «Αμφιθυμικών», που συγκέντρωναν τα αρνητικά χαρακτηριστικά και των Αγχωδών και των Αποφευκτικών τύπων, όπως ορίζονταν παλαιότερα).

Καμία ένδειξη που να υποστηρίζει την υπόθεση της ομοιότητας δεν βρέθηκε ανάμεσα στα Ανασφαλή άτομα και των δύο δειγμάτων. Υπήρξε μόνο η ένδειξη ότι όσο πιο ασφαλές ήταν κάποιο άτομο τόσο πιο ασφαλή έβλεπε τον/την σύντρόφό του. Τέτοια στοιχεία όμως είναι αμφιλεγόμενα αναφορικά με την επιλογή, γιατί οι αντιλήψεις των ατόμων μπορεί να διαστρεβλώνονται προς την κατεύθυνση της ομοιότητας ή η συμπεριφορά των δύο συντρόφων μπορεί να γίνεται πιο όμοια με το πέρασμα του χρόνου.

Ωστόσο, μια κύρια προτίμηση για τον Ασφαλή τύπο θα μπορούσε να ερμηνευθεί από το γεγονός ότι δεδομένης της άνεσής του και με την εγγύτητα και με την απόσταση, κάθε άλλος τύπος μπορεί να βρίσκει σε αυτόν, εν μέρει, ανταπόκριση στις ανάγκες του (ο Υπερεμπλεκόμενος στην εγγύτητα, ο Αποφευκτικός στην απόσταση). Από την άλλη ο ίδιος ο Ασφαλής ως πιο ώριμος τύπος σύναψης δεσμού, θα έχει την ευελιξία να προσαρμόζεται στους άλλους τύπους σύναψης δεσμού και να διαχειρίζεται ικανοποιητικά τις ιδιαιτερότητές τους, ώστε να ανταπεξέρχεται στη σχέση.

Οι Pietromonaco and Carnelley (1994) ανέπτυξαν σενάρια που περιέγραφαν τρεις φανταστικούς συντρόφους, οι οποίοι αντιστοιχούσαν στους τρεις τύπους σύναψης δεσμού που έδωσαν οι Hazan and Shaver (1987). Βρήκαν ότι όλα τα υποκείμενα ανεξαρτήτως τύπου σύναψης δεσμού είχαν πιο θετικές αντιδράσεις, όταν φαντάζονταν τον εαυτό τους σε μια σχέση με έναν Ασφαλή σύντροφο. Συγχρόνως, υπήρχε η τάση των Ασφαλών υποκειμένων να απορρίπτουν εξίσου τους Υπερεμπλεκόμενους και τους Αποφευκτικούς τύπους. Αξιοσημείωτη είναι η τάση των Αποφευκτικών υποκειμένων να ευνοούν τους Υπερεμπλεκόμενους τύπους. Η αντίστροφη τάση, οι Υπερεμπλεκόμενοι τύποι να ευνοούν τους Αποφευκτικούς υπήρχε, αλλά δεν ήταν στατιστικά σημαντική. Επομένως, υπήρξε μεγαλύτερη στήριξη της υπόθεσης για την αναζήτηση ασφάλειας στις σχέσεις και εν μέρει στήριξη της υπόθεσης για την συμπληρωματικότητα.

Η εξήγηση που δίνουν οι Pietromonaco and Carnelley σε αυτό το εύρημα που υποστηρίζει την υπόθεση της επιζήτησης ασφάλειας στις σχέσεις είναι ότι οι απαντήσεις των υποκειμένων αντανακλούσαν τις ιδανικές προτιμήσεις τους ή τις επιθυμίες τους και όχι τις πραγματικές προσδοκίες τους. Αν και οι άνθρωποι εύχονται για έναν ασφαλή δεσμό (π.β. Bowlby, 1969) και εκφράζουν μια τέτοια επιθυμία στις συνθήκες του εργαστηρίου, είναι πολύ πιθανό να μην περιμένουν ότι θα ικανοποιήσουν αυτή τους την επιθυμία στις πραγματικές τους σχέσεις. Συνεπώς, είναι σημαντικό το ότι έχουν αναπτυχθεί μετρήσεις που διαφοροποιούν ανάμεσα στις ιδανικές και τις πραγματικές επιλογές.

Επιπλέον, με μια προσεκτικότερη ανάγνωση της παραπάνω έρευνας (αλλά και άλλων ερευνών), μπορεί να γίνει αντιληπτή μία σύγχυση ανάμεσα στο επίθετο «ασφαλής» και στον όρο Ασφαλής τύπος δεσμού ή Ασφαλής σύντροφος (αναφερόμενο σε έναν σύντροφο που εντάσσεται στον Ασφαλή τύπο δεσμού).

Ωστόσο, ασφαλής δεσμός είναι αυτός που υποκειμενικά κάνει κάποιον να νιώθει ασφαλής στη σχέση του. Έτσι, για παράδειγμα, ένας Αποφευκτικός νιώθει περισσότερη ασφάλεια, όταν υπάρχει αρκετή απόσταση και δεν απειλείται η αυτονομία του και ένας Υπερεμπλεκόμενος νιώθει ασφαλής, όταν υπάρχει πολύ μεγάλη εγγύτητα και δεν απειλείται με εγκατάλειψη. Αντίθετα, Ασφαλής τύπος (δεσμού ή εναλλακτικά Ασφαλής σύντροφος) είναι ο τύπος που ορίστηκε συμβατικά ως τέτοιος, με βάση κάποια χαρακτηριστικά και που ίσως θα ήταν λειτουργικότερο να είχε ονομαστεί διαφορετικά.

Τα αποτελέσματα από τις έρευνες (1, 2 και 3) των Frazier Byer, Fischer, Wright, and DeBord (2005), οι οποίοι, επίσης, χρησιμοποίησαν τα προφίλ των πιθανών ερωτικών συντρόφων με βάση τους τρεις τύπους σύναψης δεσμού που έδωσαν οι Hazan and Shaver (1987), γενικά, υποστηρίζουν την υπόθεση ότι τα άτομα έλκονται από συντρόφους με όμοιες απόψεις όσον αφορά τις σχέσεις τους. Όσον αφορά το Ασφαλές-Ασφαλές ταίριασμα, τα Ασφαλή άτομα τείνουν να βγαίνουν ραντεβού μεταξύ τους και να ελκύονται περισσότερο από Ασφαλείς συντρόφους (σε σύγκριση με τους Υπερεμπλεκόμενους – εδώ Αγχώδεις – και τους Αποφευκτικούς – εδώ μία κατηγορία). Αυτό το εύρημα είναι συνεπές με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών (Collins & Read, 1990· Kirkpatrick & Davis, 1994· Senchak & Leonard, 1992).

Οι ίδιοι ερευνητές βρήκαν συνεπή στοιχεία για το Αγχώδες-Αγχώδες ταίριασμα. Για παράδειγμα τα Αγχώδη υποκείμενα έτειναν να βγαίνουν ραντεβού μεταξύ τους και ήταν περισσότερο ικανοποιημένα μέσα σε μια σχέση με έναν Αγχώδη σύντροφο. Σε έρευνες που χρησιμοποιούν πειραματικές μεθόδους τα Αγχώδη υποκείμενα ελκύονται περισσότερο από Αγχώδεις συντρόφους (σε σύγκριση με άλλα

υποκείμενα και άλλους συντρόφους). Ενδιαφέρον είναι ότι τα Αγχώδη υποκείμενα φαίνονται να μην προτιμούν καθόλου τους Αποφευκτικούς συντρόφους και να τους δίνουν τις χαμηλότερες αξιολογήσεις (στις έρευνες 2 και 3 των Frazier et al.).

Αυτό το εύρημα παρέχει υποστήριξη στην ιδέα ότι οι σημαντικές Αγχώδεις – Αποφευκτικές συσχετίσεις σε προηγούμενες έρευνες πρέπει να αντανακλούν τις επιδράσεις συγκεκριμένων σχέσεων όσον αφορά σχετικές με τη σύναψη του δεσμού πεποιθήσεις.

Τα αποτελέσματα για τα Αποφευκτικά υποκείμενα δεν ήταν τόσο συνεπή. Στην έρευνα 2 τα Αποφευκτικά υποκείμενα έδιναν υψηλότερες αξιολογήσεις στους Αποφευκτικούς συντρόφους από ότι κάνουν τα υπόλοιπα υποκείμενα και ήταν πιο πιθανό να επιλέξουν έναν Αποφευκτικό σύντροφο, για να βγουν ραντεβού. Ωστόσο, δεν αξιολογούσαν τους Αποφευκτικούς συντρόφους υψηλότερα από τους άλλους. Άλλη έρευνα έχει επίσης βρει αδύναμες επιδράσεις για τα Αποφευκτικά υποκείμενα (Baldwin, Fehr, Keedian, Seidel, & Thomson, 1993).

Πιθανώς αυτό να οφείλεται στην αποφευκτικότητα των ατόμων αυτών όσον αφορά τις σχέσεις γενικά, που σημαίνει ότι είναι δύσκολο γι' αυτά να προσεγγίσουν υποψήφιους/ες συντρόφους και να συνάψουν σχέση. Με βάση αυτή τη λογική θα έπρεπε να είναι αναμενόμενο οι προσδοκώμενες αξιολογήσεις να είναι χαμηλές και οι υπόλοιπες ακόμα χαμηλότερες. Περαιτέρω έρευνα με τη χρήση των τεσσάρων τύπων σύναψης δεσμού της Bartholomew (1990), η οποία θα διαχώριζε τους Απορριπτικούς-Αποφευκτικούς από τους Φοβικούς-Αποφευκτικούς ίσως να παρείχε μια καλύτερη κατανόηση του τρόπου που αυτοί λειτουργούν.

Οι Chappell and Davis (1998) χρησιμοποιώντας σενάρια πιθανών συντρόφων, των οποίων οι συμπεριφορές αντανακλούσαν τα χαρακτηριστικά των τεσσάρων

τύπων σύναψης δεσμού, όπως ορίστηκαν από τις Bartholomew and Horowitz (1991), βρήκαν μια ισχυρή επίδραση της υπόθεσης για την αναζήτηση ασφάλειας στη σχέση (που ερμήνευε το 38% της διακύμανσης), με βάση την οποία οι Ασφαλείς σύντροφοι προτιμούνταν έναντι των Υπερεμπλεκόμενων, οι οποίοι προτιμούνταν έναντι των Απορριπτικών-Αποφευκτικών, οι οποίοι με τη σειρά τους προτιμούνταν έναντι των Φοβικών-Αποφευκτικών, καθώς και μια πιο αδύναμη αλλά στατιστικά σημαντική επίδραση της υπόθεσης της ομοιότητας (που ερμήνευε το 1% της διακύμανσης), αλλά καμία επίδραση της υπόθεσης της συμπληρωματικότητας.

Ωστόσο, η προτίμηση των Ασφαλών τύπων για Ασφαλείς τύπους είναι συνεπής και με τις δύο υποθέσεις, την υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στη σχέση και την υπόθεση της ομοιότητας και συνεπώς η διαφοροποίηση θα πρέπει να γίνεται ανάμεσα στους Ανασφαλείς τύπους. Στο δείγμα των Chappell and Davis (1998) οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Απορριπτικοί-Αποφευκτικοί έδειχναν αρκετή προτίμηση για όμοιους συντρόφους. Οι Φοβικοί-Αποφευκτικοί δεν έδειχναν προτιμήσεις.

Δεδομένου ότι το παραπάνω εύρημα είναι συνεπές με τα αποτελέσματα των Frazier et al. (2005) αλλά όχι με αυτά των Pietromonaco and Carnelley (1994), είναι πιθανό ένα τέτοιο αποτέλεσμα να επηρεάζεται από το γεγονός ότι κάποιες έρευνες αναφέρθηκαν σε πιο θετικά χαρακτηριστικά των Ανασφαλών τύπων (π.χ. στη ζεστασιά των Υπερεμπλεκόμενων), ενώ άλλες σε ανεπιθύμητες παραμέτρους τους (Brumbaugh & Fraley, 2010). Άλλη πιθανή εξήγηση είναι η διαστρέβλωση που κάνουν οι Υπερεμπλεκόμενοι, οι οποίοι θεωρούν τα άτομα με χαρακτηριστικά ίδια με τα δικά τους ως πιο ασφαλή απ' ότι είναι στην πραγματικότητα ή απ' ότι θα έκρινε ένας αντικειμενικός παρατηρητής. Το τελευταίο κάνουν και οι Απορριπτικοί-Αποφευκτικοί. Αυτή η διαστρέβλωση, βέβαια, είναι πιθανό να επηρέασε τα

αποτελέσματα και άλλων ερευνών που βρήκαν ισχυρή επίδραση της υπόθεσης της ομοιότητας.

Οι Chappell and Davis (1998) λοιπόν, εξαιτίας, πρώτον, του ότι τα δεδομένα τους υποστηρίζουν μία αντίθεση ανάμεσα στους Ασφαλείς από τη μία και όλους τους Ανασφαλείς από την άλλη υποψήφιους συντρόφους, ενώ η υπόθεσή τους και τα δεδομένα άλλων ερευνών ξεχωρίζουν τους Υπερεμπλεκόμενους από τους υπόλοιπους Ανασφαλείς συντρόφους και δεύτερον, εξαιτίας της διαπίστωσής τους για την ύπαρξη διαστρέβλωσης στην αντίληψη κάποιων ανασφαλών ατόμων, ώστε, εντελώς υποκειμενικά, να θεωρούν τους εαυτούς τους ασφαλείς, κατέληξαν ότι δεν μπορούν να κάνουν προβλέψεις για τη μορφή που θα έπρεπε να πάρει η υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στη σχέση. Σημειωτέον ότι οι Chappell and Davis ήταν αυτοί που ανέπτυξαν τη θεωρία για την υπόθεση της αναζήτησης ασφάλειας στις σχέσεις.

Οι Carnelley, Pietromonaco, and Jaffe (1996) βρήκαν ότι οι παντρεμένες γυναίκες που ήταν Φοβικές-Αποφευκτικές ήταν πιο πιθανό να έχουν συζύγους που ήταν Φοβικοί-Αποφευκτικοί και/ή Υπερεμπλεκόμενοι. Επιπλέον, αυτές που ήταν Υπερεμπλεκόμενες ήταν πιο πιθανό να έχουν συζύγους που ήταν Φοβικοί-Αποφευκτικοί. Αυτά τα ευρήματα συνάδουν με εκείνα άλλων ερευνών (Cohn, Silver, Cowan, Cowan, & Pearson, 1992; Senchak & Leonard, 1992) που δείχνουν ότι τα Ανασφαλή άτομα φαίνεται να είναι πιο πιθανό να παντρεύονται Ανασφαλείς συντρόφους. Επίσης, συμφωνούν με άλλες έρευνες (π.χ. Kirkpatrick & Davis, 1994), που δείχνουν ότι τα Ανασφαλή άτομα είναι πιο πιθανό να ζευγαρώνουν με συντρόφους με διαφορετικό Ανασφαλή τύπο. Σε αντίθεση με προηγούμενες έρευνες (Collins & Davis, 1994) ωστόσο, οι Ανασφαλείς σύζυγοι ήταν επίσης πιθανό να

ζευγαρώσουν με έναν σύντροφο με όμοιο Ανασφαλή τύπο (βλ. ζευγάρια όπου και οι δύο ήταν Φοβικοί-Αποφευκτικοί).

Οι Carnelley, Pietromonaco, and Jaffe (1996), στην προσπάθειά τους να εξηγήσουν αυτές τις διαφορές στα ευρήματα, κατέληξαν ότι οι παντρεμένοι άντρες και γυναίκες που βαθμολογούνταν ως Φοβικοί-Αποφευκτικοί έτειναν να βαθμολογούνται και ως Υπερεμπλεκόμενοι. Αυτή η μείξη των δύο τύπων σύναψης δεσμού φάνηκε να είναι υπεύθυνη για τη διαφοροποίηση ανάμεσα στα δικά τους ευρήματα με παντρεμένα ζευγάρια και στα ευρήματα άλλων ερευνών (βλ. Collins & Read, 1990· Kirkpatrick & Davis, 1994).

Οι Singelis, Levine, Hatfield, Bachman, Muto, and Choo (1995) μελέτησαν τις προτιμήσεις των φοιτητών για ερωτικούς συντρόφους και την προθυμία τους να δεσμευτούν σε μια ερωτική σχέση. Όταν από τα υποκείμενα ζητήθηκε να αξιολογήσουν τα πιθανά ραντεβού από περιγραφές που αντιστοιχούσαν στους τύπους σύναψης δεσμού, ήταν πιο πιθανό να επιλέξουν πιθανά ραντεβού όπου περιγράφονταν Ασφαλείς τύποι. Όταν όμως τους ζητήθηκε να αξιολογήσουν πόσο ελκυστικό ήταν το καθένα από τα πιθανά ραντεβού, οι αξιολογήσεις των συμμετεχόντων συνδέονταν σημαντικά με τον δικό τους τύπο σύναψης δεσμού, δηλαδή καθένας θεωρούσε το ραντεβού με κάποιον που είχε τον ίδιο με αυτόν τύπο σύναψης δεσμού ως πιο ελκυστικό.

Οι Baldwin, Keelan, Fehr, Enns, and Koh-Rangarajoo (1996) βρήκαν ότι, αν και κάθε μία ομάδα από τους Ανασφαλείς τύπους σύναψης δεσμού ανέφερε σχετικά περισσότερες σχέσεις που ταίριαζαν στον δικό τους τύπο σύναψης δεσμού, για όλες τις ομάδες τύπων σύναψης δεσμού τα μεγαλύτερα ποσοστά των σχέσεων που

αναφέρονταν ήταν οι Ασφαλείς σχέσεις. Ακόμα και όταν συζητούσαν ειδικά για ερωτικές σχέσεις, όπου ήταν πιο πιθανό να υπάρχουν απρόβλεπτοι ή χαλασμένοι δεσμοί στην ηλικιακή ομάδα που μελετούσαν (μέσος όρος τα 19 χρόνια), οι συμμετέχοντες με Αποφευκτικό τύπο σύναψης δεσμού και αυτοί με Αγχώδη-Αμφιθυμικό ανέφεραν ουσιαστικά τόσες Ασφαλείς σχέσεις όσες και αυτές που ταίριαζαν με τον δικό τους τύπο σύναψης δεσμού.

Τα αποτελέσματα των Senchak and Leonard (1992) υποστήριξαν την θέση τους ότι οι τύποι σύναψης δεσμού είναι η βάση για το ζευγάρι στις σχέσεις με σκοπό το γάμο. Το σχήμα του ζευγαρώματος ήταν πιο σαφές όταν έπαιρναν υπόψη τους Ανασφαλείς τύπους. Μεγαλύτερο ποσοστό των Ανασφαλών (έναντι των Ασφαλών) συζύγων (αντρών και γυναικών) ήταν παντρεμένοι με Ανασφαλείς συντρόφους και μεγαλύτερο ποσοστό των Ασφαλών (έναντι των Ανασφαλών) συζύγων (αντρών και γυναικών) ήταν παντρεμένοι με Ασφαλείς συντρόφους. Αυτό το εύρημα είναι συνεπές με μελέτες που αναφέρονται στο θετικό επιλεκτικό ταίριασμα (“positive assortative mating”) (Caspi & Herbener, 1990) και προτείνει ότι οι τύποι σύναψης δεσμού μπορεί να είναι μια σημαντική διάσταση βάσει της οποίας οι άνθρωποι επιλέγουν τους/τις συζύγους τους. Προφανώς, ο τύπος σύναψης δεσμού κάποιου επικυρώνεται από έναν/μία όμοιο/α σύντροφο. Ωστόσο, και οι Ανασφαλείς και οι Ασφαλείς σύζυγοι ήταν πιο πιθανό να παντρευτούν με Ασφαλείς παρά με Ανασφαλείς συντρόφους, κάτι το οποίο δεν ήταν μη αναμενόμενο, δεδομένου του μικρού αριθμού Ασφαλών ατόμων στο δείγμα.

Συμπερασματικά, όπως φαίνεται από τα παρατιθέμενα στοιχεία, παρατηρείται η ύπαρξη αντικρουόμενων ευρημάτων (βλ. Holmes & Johnson, 2009). Πιθανότατα,

αυτό να οφείλεται, πέρα από την πολυπλοκότητα του ίδιου του θέματος καθαυτού, στη διαφορετική μεθοδολογία που ακολούθησαν οι διάφορες έρευνες, μετρώντας διαφορετικές παραμέτρους, χρησιμοποιώντας διαφορετικούς τρόπους για να μετρήσουν τους τύπους σύναψης δεσμού, εντάσσοντας τα υποκείμενα άλλοτε σε τρεις και άλλοτε σε τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού, επικαλούμενες άλλοτε φανταστικούς και άλλοτε πιθανούς ή υποψήφιους συντρόφους, κάποτε και πραγματικούς κοκ. Μόνο σε πολύ γενικές γραμμές θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει μια κανονικότητα. Αυτή περιλαμβάνει το γεγονός ότι περισσότεροι Ασφαλείς δεσμεύονται σε σοβαρή σχέση σε σύγκριση με όλους τους Ανασφαλείς τύπους, καθώς και ότι οι Ασφαλείς, αλλά και οι Ανασφαλείς τύποι, τείνουν να ζευγαρώνουν με Ασφαλείς. Επίσης, όταν συναντώνται ζευγαρώματα μεταξύ Ανασφαλών τύπων αυτά τείνουν να είναι, σε μεγαλύτερη συχνότητα, μεταξύ Υπερεμπλεκόμενων και Αποφευκτικών, χωρίς ωστόσο η συχνότητά τους να είναι πάντα σημαντική.

Προκύπτει, λοιπόν, η αναγκαιότητα για την εστίαση σε συγκεκριμένες παραμέτρους, ώστε να ξεχωρίσει η καθεμία με τα αποτελέσματά της και να βοηθηθεί η καλύτερη κατανόηση ενός φαινομένου που είναι αρκετά πλατύ. Μια τέτοια εστίαση είναι η επιλογή συντρόφου η περιορισμένη στην πρωταρχική έλξη.

2. Ευρήματα Αναφορικά με την Πρωταρχική Έλξη

Είναι γεγονός ότι ερευνητικά έχουν υποστηριχθεί και οι τρεις θεωρητικές κατασκευές αναφορικά με τους μηχανισμούς που ενεργοποιούνται κατά την επιλογή ερωτικού συντρόφου. Πιο συνεπή είναι τα ευρήματα από έρευνες οι οποίες επικεντρώνονται άμεσα στην πρωταρχική έλξη και την επιλογή συντρόφου, όπως όταν τα άτομα πρόκειται να διαλέξουν κάποιον/α για ραντεβού ή να αξιολογήσουν

πόσο ελκυστικός/ή είναι (Pietromonaco & Carnelley, 1994· Frazier et al., 2005· Baldwin et al., 1996).

Στην έρευνα των Pietromonaco and Carnelley (1994) με φανταστικές σχέσεις, οι Υπερεμπλεκόμενοι (ή Αγχώδεις) συμμετέχοντες ανέφεραν πιο θετικά συναισθήματα και ανταποκρίνονταν πιο ευνοϊκά σε ομοίως Υπερεμπλεκόμενους συντρόφους σε σύγκριση με τους Αποφευκτικούς και έτειναν να επιλέγουν Υπερεμπλεκόμενους συντρόφους έναντι των Αποφευκτικών για μια υποθετική σχέση. Επίσης, οι Frazier et al. (2005) μελέτησαν τα αποτελέσματα των τύπων σύναυης δεσμών αναφορικά με την έλξη με το να βάζουν τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σκέφτονται πιθανούς/ές συντρόφους που περιγράφονταν από μία υπηρεσία συνοικεσίου. Τα αποτελέσματά τους υποστήριξαν την ιδέα της έλξης από την ομοιότητα. Το ίδιο υποστήριξε και η έρευνα των Singelis, Levine, Hatfield, Bachman, Muto, and Choo (1995) που ζητούσε από τα υποκείμενα την αξιολόγηση της ελκυστικότητας πιθανών ραντεβού.

Η προτίμηση για όμοιους ερωτικούς συντρόφους ταιριάζει, επίσης, με την βιβλιογραφία που αναφέρεται στην έλξη, όπου η ομοιότητα στάσεων έχει φανεί να είναι ισχυρός προβλεπτικός παράγοντας για την έλξη στη φιλία και τις ερωτικές σχέσεις (Byrne, 1971). Οι Berscheid & Walster, (1978) θεώρησαν ότι αυτή η επίδραση προέρχεται από την προσδοκία των ανθρώπων ότι θα έχουν ευχάριστές αλληλεπιδράσεις με τους όμοιους άλλους (βλ. επίσης και Burkson, 1994). Το εύρημα ότι τα υποκείμενα τείνουν να προτιμούν συντρόφους με όμοιο τύπο σύναυης δεσμού με τον δικό τους είναι συνεπές και με την έρευνα στην περιοχή της Κοινωνικής Ψυχολογίας, η οποία προτείνει ότι οι άνθρωποι προτιμούν συντρόφους που επικυρώνουν τις πεποιθήσεις τους για τον εαυτό τους (self-verification theory) (βλ. Swann, 1992). Για παράδειγμα, ο Swann και οι συνεργάτες του βρήκαν ότι τα άτομα

δεσμεύονταν περισσότερο με συζύγους που επιβεβαίωναν τις πεποιθήσεις τους για τον εαυτό τους είτε αυτές ήταν θετικές είτε ήταν αρνητικές. Ωστόσο, και πάλι δεν είναι σαφές αν τα υποκείμενα προτιμούν συντρόφους που επιβεβαιώνουν τις πεποιθήσεις τους για τον εαυτό τους ή συντρόφους που επιβεβαιώνουν τις πεποιθήσεις τους για τους άλλους, καθώς κάποιες φορές αυτά τα δύο δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζονται (βλ. Griffin & Bartholomew, 1994).

3. Συμπέρασμα

Το πλήθος των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν, προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα για την επιλογή συντρόφου, φάνηκε να καταλήγει σε διαφορετικά και κάποιες φορές αντικρουόμενα αποτελέσματα (βλ. Holmes & Johnson, 2009). Όταν το ενδιαφέρον εστιάστηκε στην πρωταρχική έλξη, θέτοντας στην άκρη πιθανούς διαμεσολαβητικούς παράγοντες στην πορεία μιας σχέσης, τα ευρήματα έγιναν πιο σαφή και συνεπή. Σε όλη αυτή την πορεία των ερευνών οι προσπάθειες διερεύνησης των ερωτημάτων που προέκυπταν γίνονταν με διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης.

Το κύριο μεθοδολογικό θέμα σε αυτές τις προσεγγίσεις αφορούσε τους εναλλακτικούς τρόπους μέτρησης των τύπων σύναψης δεσμού και η προσπάθεια κάθε φορά ήταν να διασφαλιστεί, όσο το δυνατόν καλύτερα, η ακριβέστερη αντιστοίχιση των απαντήσεων των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών με τον πραγματικό τους τύπο σύναψης δεσμού. Μπορούσαν δηλαδή τα άτομα να δώσουν στις απαντήσεις τους τον ακριβή τύπο σύναψης δεσμού στον οποίο εντάσσονταν, ώστε να βοηθήσουν, με βάση αυτόν, να μελετηθούν τα επόμενα ερωτήματα με τρόπο έγκυρο και αξιόπιστο; Με βάση όσα συζητήθηκαν παραπάνω για τη θεωρία, την έρευνα και τη μεθοδολογία ξεκίνησε ο σχεδιασμός της παρούσας έρευνας.

ΜΕΡΟΣ Δ

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ:

Ο ΤΥΠΟΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΕΣΜΟΥ, Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΑΛΛΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΟΛΩΝ ΜΑΖΙ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΗ ΕΡΩΤΙΚΗ ΕΛΞΗ

Δεδομένου, πρώτον, ότι η ενήλικη ερωτική σχέση ενσωματώνει τη σύναψη δεσμού, την παροχή φροντίδας και την σεξουαλικότητα και, δεύτερον, του γεγονότος ότι αυτά τα συστήματα συμπεριφοράς έχουν μελετηθεί, αλλά όχι αρκετά (με εξαίρεση το πρώτο) και πάντως μεμονωμένα, κρίθηκε σκόπιμη η σύγχρονη μελέτη τους σε μία έρευνα, ώστε να έχουμε μια ολοκληρωμένη οπτική της ερωτικής σχέσης και βεβαίως μια ερευνητική απόδειξη για την θεωρητικά εκφραζόμενη συνύπαρξη και αλληλεπίδραση των τριών συστημάτων.

Εξαιτίας των πολλών και αντικρουόμενων ερευνητικών δεδομένων αναφορικά με την επιλογή συντρόφου, τέτοιων που άλλοτε υποστηρίζουν τη μία θεωρία και άλλοτε την άλλη, κρίθηκε σκόπιμο στην παρούσα έρευνα να τεθούν πολύ συγκεκριμένοι στόχοι ως προς τα πεδία διερεύνησης. Ο ένας ήταν ο περιορισμός της επιλογής συντρόφου στην πρωταρχική έλξη, η οποία άλλωστε εμπεριέχει ένα ενστικτώδες ή ασυνείδητο στοιχείο και θα ανταποκρινόταν καλύτερα στην καθοδηγητική και ασυνείδητη δράση των τύπων σύναψης δεσμού. Ο δεύτερος ήταν η επιστράτευση των τεσσάρων τύπων σύναψης δεσμού έναντι των τριών τύπων σύναψης δεσμού, ως λειτουργικότερων στο να αντιπροσωπεύσουν τις διαφορές ενός πληθυσμού και επομένως να δώσουν περισσότερο αξιόπιστα και έγκυρα αποτελέσματα.

Ο σκοπός μας ήταν διπλός. Πρώτον, να μελετήσουμε πώς τα τρία συστήματα, το σύστημα της σύναψης δεσμού, το σύστημα της παροχής φροντίδας και το σύστημα της σεξουαλικότητας λειτουργούν μαζί και μέσα από τις αλληλεπιδράσεις τους δίνουν μια συνεπή εικόνα του ατόμου, σαν να επαναλαμβάνουν και τα τρία ένα μοτίβο συμπεριφοράς. Με αυτόν τον τρόπο θα ήταν δυνατό να διερευνηθεί η αρμονική συνύπαρξη των τριών συστημάτων, καθώς και η καθοριστική επίδραση του συστήματος της σύναψης δεσμού πάνω στα άλλα δύο. Ένα τέτοιο εύρημα θα μπορούσε να βοηθήσει, ώστε στις επόμενες έρευνες να μη χρειάζεται να μελετάται από την αρχή το σύνολο όλων αυτών των συμπεριφορών, ούτε, κατ' ανάγκη, να παραμελούνται κάποιες, αλλά να θεωρείται, με ασφάλεια, αντιπροσωπευτικό το σύστημα της σύναψης δεσμού ως ανεξάρτητη μεταβλητή πάνω σε ποικίλα θέματα της ερωτικής ζωής και σχέσης. Δεύτερον, να μελετήσουμε την επίδραση αυτών των συστημάτων στην περίπτωση που ένα άτομο έρχεται αντιμέτωπο με τη συνθήκη όπου «συναντώντας» έναν/μία άγνωστο/η νιώθει ότι ελκύεται από αυτόν/ήν, ώστε να τον/την δει ως υποψήφιο/α σύντροφό του/της.

Έτσι η παρούσα έρευνα, η οποία βλέπει την ενήλικη ερωτική σχέση μέσα από την οπτική της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού, αποτελείται από δύο μέρη. Το ένα αφορά τη διερεύνηση της εναρμόνισης των συστημάτων παροχής φροντίδας και σεξουαλικότητας με το σύστημα της σύναψης δεσμού, από το οποίο και επηρεάζεται η βασική δομή τους. Το άλλο αφορά τη διερεύνηση της εναρμόνισης της επιλογής συντρόφου, αναφορικά με την πρωταρχική έλξη, τόσο με τον τύπο σύναψης δεσμού του ατόμου που «κάνει» την επιλογή όσο και με τα άλλα δύο συστήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Με βάση τα θεωρητικά δεδομένα προκύπτουν οι ακόλουθες υποθέσεις και οι προβλέψεις που τις συνοδεύουν.

Πρώτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ερωτική Ζωή. Ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου θα επιτρέπει προβλέψεις για την ερωτική του ζωή. Οι προβλέψεις που απορρέουν από την υπόθεση είναι οι ακόλουθες. (1) Οι Αποφευκτικοί θα τείνουν να αναφέρουν περισσότερο ότι δεν έχουν ερωτευτεί ποτέ και οι Υπερεμπλεκόμενοι ότι είχαν τρεις ή περισσότερες ερωτικές εμπειρίες (2) οι Αποφευκτικοί θα τείνουν να αναφέρουν μικρότερη ένταση του ερωτικού τους συναισθήματος, ενώ οι υπόλοιποι τύποι σύναψης δεσμού θα αναφέρουν παρόμοια ένταση (3) οι Ασφαλείς θα τείνουν να έχουν μεγαλύτερης διάρκειας σχέσεις από τους Αποφευκτικούς και αυτοί από τους Υπερεμπλεκόμενους (4) Οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν περισσότερους χωρισμούς και επανασυνδέσεις από τους υπόλοιπους τύπους σύναψης δεσμού (5) οι Αποφευκτικοί και οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν περισσότερο ότι δεν βγαίνουν καθόλου ραντεβού και οι Αποφευκτικοί ότι βγαίνουν με περισσότερους από έναν/μία συντρόφους (6) οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν ότι περνάνε περισσότερο ελεύθερο χρόνο μαζί με τους/τις συντρόφους τους σε σύγκριση με τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς, ενώ οι Ασφαλείς θα κατανέμουν πιο ισόρροπα τον χρόνο τους (7) οι Απορριπτικοί θα τείνουν να θεωρούν μικρότερη την πιθανότητα να παντρευτούν τον/την τωρινό/ή τους σύντροφο σε σύγκριση με τους υπόλοιπους τύπους και (8) οι Απορριπτικοί θα τείνουν να υπολογίζουν μεγαλύτερη την πιθανότητα να χωρίσουν από τον/την τωρινό/ή τους σύντροφο σε σύγκριση με τους υπόλοιπους τύπους.

Δεύτερη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Παροχή Φροντίδας. Ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου θα επιτρέπει προβλέψεις για τις συμπεριφορές φροντίδας που αυτό προτιμάει μέσα στη σχέση. Προσδοκούμε ότι: (1) ο Ασφαλής τύπος θα προτιμάει υψηλή εγγύτητα, υψηλή ευαισθησία, υψηλή συνεργασία, υψηλή αυτονομία και οριοθετημένες συμπεριφορές φροντίδας (2) ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος θα προτιμάει χαμηλή ευαισθησία, χαμηλή συνεργασία, χαμηλή αυτονομία, υψηλή εγγύτητα και συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας (3) ο Απορριπτικός τύπος θα προτιμάει χαμηλή εγγύτητα, χαμηλή ευαισθησία, οριοθετημένες συμπεριφορές φροντίδας, υψηλό έλεγχο και υψηλή αυτονομία και (4) ο Φοβικός τύπος συγκεντρώνοντας τα αρνητικά χαρακτηριστικά του Υπερεμπλεκόμενου και του Αποφευκτικού θα προτιμάει χαμηλή ευαισθησία, χαμηλή συνεργασία, υψηλό έλεγχο, υψηλή αυτονομία και συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας.

Τρίτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Σεξουαλική Έκφραση. Ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου θα επιτρέπει προβλέψεις για τη σεξουαλική έκφραση που αυτό προτιμάει μέσα στη σχέση. Προσδοκούμε ότι: (1) ο Ασφαλής και ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος θα παρουσιάζουν μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ, ενώ (2) ο Απορριπτικός και ο Φοβικός τύπος θα παρουσιάζουν ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ.

Τέταρτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ιδανικός/ή Συντρόφος. Ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου μαζί με την ερωτική ζωή, την παροχή φροντίδας και την σεξουαλική έκφραση θα επιτρέπουν προβλέψεις για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της συντρόφου που τον/την ελκύει και άρα του/της ιδανικού/ής συντρόφου. Προσδοκούμε ότι ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου μαζί με τις μεταβλητές από την ερωτική ζωή που θα προκύψουν σημαντικές από την πρώτη υπόθεση, μαζί με τους παράγοντες της παροχής φροντίδας που θα τον χαρακτηρίζουν,

όπως θα προκύψουν από τη δεύτερη υπόθεση και μαζί με την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ που θα προκύψει από την τρίτη υπόθεση θα προβλέπουν ότι θα ελκύεται και άρα θα θεωρεί ιδανικό/ή σύντροφο αυτόν/ήν που θα έχει τύπο σύναψης δεσμού όμοιο με τον δικό του.

Πέμπτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Πραγματικός/ή Σύντροφος. Ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου μαζί με την ερωτική ζωή, την παροχή φροντίδας και την σεξουαλική έκφραση θα επιτρέπουν προβλέψεις για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου. Προσδοκούμε ότι ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου μαζί με τις μεταβλητές από την ερωτική ζωή που θα προκύψουν σημαντικές από την πρώτη υπόθεση, μαζί με τους παράγοντες της παροχής φροντίδας που θα τον χαρακτηρίζουν, όπως θα προκύψουν από τη δεύτερη υπόθεση και μαζί με την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ που θα προκύψει από την τρίτη υπόθεση θα προβλέπουν ότι θα επιλέγει ως πραγματικό/ή σύντροφο αυτόν/ήν που θα έχει τύπο σύναψης δεσμού όμοιο με τον δικό του. Σχηματικά, οι υποθέσεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 6.

Πίνακας 6
Οι υποθέσεις

Υπόθεση	Ανεξάρτητη Μεταβλητή	Εξαρτημένη Μεταβλητή
Πρώτη	Τύπος Σύναψης Δεσμού	Ερωτική Ζωή
Δεύτερη	Τύπος Σύναψης Δεσμού	Παροχή Φροντίδας
Τρίτη	Τύπος Σύναψης Δεσμού	Ελευθεριάζουσα ή Μη-Ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ
Τέταρτη	Τύπος Σύναψης Δεσμού + Ερωτική Ζωή + Παροχή Φροντίδας + Σεξουαλική Έκφραση	Τύπος Σύναψης Δεσμού Ιδανικού/ής Συντρόφου
Πέμπτη	Τύπος Σύναψης Δεσμού + Ερωτική Ζωή + Παροχή Φροντίδας + Σεξουαλική Έκφραση	Τύπος Σύναψης Δεσμού Πραγματικού/ής Συντρόφου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

1. Συμμετέχοντες και Συμμετέχουσες

Το δείγμα ορίστηκε ως προς τα δημογραφικά στοιχεία και την προέλευσή του έτσι ώστε να διασφαλιστεί, με βάση πάντα τη θεωρία, ότι οι απαντήσεις θα εξυπηρετούσαν τη διερεύνηση των ερωτημάτων που είχαν τεθεί από τις υποθέσεις. Συγκεκριμένα, κρίθηκε σκόπιμο να προέρχεται από το φοιτητικό πληθυσμό, καθώς οι φοιτητές και οι φοιτήτριες βρίσκονται σε μία ηλικία που παρουσιάζει, πρώτον, ένα σημαντικό ενδιαφέρον για την επιλογή συντρόφου και, δεύτερον, μικρή πιθανότητα να υπήρξαν εμπειρίες ζωής και σχέσεων (γάμοι, διαζύγια, πολλές σχέσεις κλπ.) που θα μπορούσαν να αλλοιώσουν τον τύπο σύναψης δεσμού, έτσι όπως δομήθηκε στην πρόωμη σχέση τους με τη μητέρα τους.

1.1. Ιδιότητες του Δείγματος

Συγκεκριμένα, το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 313 άτομα από τα οποία η συντριπτική πλειοψηφία τους ήταν φοιτητές/τριες και σπουδαστές/τριες. Η απασχόληση των συμμετεχόντων/ουσών παρουσιάζεται στον Πίνακα 7.

Πίνακας 7

Απασχόληση των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών

Απασχόληση	N	%
Εργαζόμενος/η	6	1,9
Σπουδαστής/τρια-φοιτητής/τρια	287	92,6
Άνεργος/η	1	,3
Σπουδαστής/τρια-φοιτητής/τρια και εργαζόμενος/η	15	4,8
Άλλο	1	,3
Δεν επέλεξαν καμία κατηγορία	3	1,0
Σύνολο	313	100,0

1.2. Το Φύλο και η Ηλικία του Δείγματος

Ως προς το φύλο, από το σύνολο των ατόμων οι 159 ήταν άντρες (ποσοστό 50,8%) και οι 154 γυναίκες (ποσοστό 49,2%).

Ο μέσος όρος ηλικίας του δείγματος ήταν τα 20,87 έτη (Τ.Α. = 2,72). Η μικρότερη ηλικία ήταν τα 18 χρόνια και η μεγαλύτερη τα 39.

Ο μέσος όρος της ηλικίας των ανδρών ήταν τα 21,24 έτη (Τ.Α. = 2,87) και των γυναικών τα 20,48 έτη (Τ.Α. = 2,52). Η διαφορά του φύλου ως προς την ηλικία ελέγχθηκε με τον έλεγχο ισότητας των δύο μέσων όρων σε ανεξάρτητα δείγματα (t-test) σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05. Η διαφορά ήταν στατιστικά σημαντική $t(311) = 2,48, p = ,014$.

1.3. Το Ίδρυμα Σπουδών και η Σχολή Φοίτησης του Δείγματος

Το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών/τριών προέρχονταν από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ενώ λιγότεροι από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και από ένα ιδιωτικό ΙΕΚ. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα για το ίδρυμα σπουδών που παρακολουθούν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες παρουσιάζονται στον Πίνακα 8.

Πίνακας 8

Ίδρυμα σπουδών των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών

Ίδρυμα Σπουδών	N	%
Πάντειο Πανεπιστήμιο	20	6,4
Ανατολή	1	,3
Α.Π.Θ.	203	64,8
Εθν. & Καποδ.Παν.Αθ.	2	,6
Ι.Ι.Ε.Κ.	13	4,2
ΠΑ.ΜΑΚ	73	23,3
Τ.Ε.Ι.	1	,3
Σύνολο	313	100,0

Οι σχολές στις οποίες φοιτούσαν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες ήταν κυρίως η Πολυτεχνική Σχολή, η Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, η Ιατρική Σχολή και η Σχολή Θετικών Επιστημών. Συνολικά προέρχονταν από 24 διαφορετικά τμήματα. Τα αναλυτικά αποτελέσματα δίνονται στον Πίνακα 9.

Πίνακας 9
Σχολή φοίτησης των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών

Σχολή	N	%
Θεολογική	2	,6
Θετικών Επιστημών	26	8,3
Ιατρική	32	10,2
Καλών Τεχνών	9	2,9
Νομικών, Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών	42	13,4
Πολυτεχνική	61	19,5
Φιλοσοφική	9	2,9
Δεν απάντησαν	132	42,2
Σύνολο	313	100,0

1.4. Ο Τόπος Κατοικίας και ο Τόπος Προέλευσης του Δείγματος

Ως προς τον τόπο κατοικίας, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος κατοικούσε στη Θεσσαλονίκη. Ως προς τον τόπο προέλευσης, επίσης, τα περισσότερα άτομα προέρχονταν από τη Θεσσαλονίκη, ενώ λιγότερα από πόλη και μικρή πόλη. Τα αναλυτικά αποτελέσματα και για τις δύο περιπτώσεις δίνονται στον Πίνακα 10.

Πίνακας 10

Τόπος κατοικίας και προέλευσης των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών

	<u>Τόπος Κατοικίας</u>		<u>Τόπος Προέλευσης</u>	
	N	%	N	%
Αθήνα	24	7,7	23	7,3
Θεσσαλονίκη	272	86,9	134	42,8
Μεγάλο Αστικό Κέντρο	3	1,0	17	5,4
Πόλη	4	1,3	61	19,5
Μικρή Πόλη	4	1,3	42	13,4
Χωριό	4	1,3	23	7,3
Άλλο	2	,6	12	3,8
Σύνολο	313	100,0	313	100,0

2. Εργαλεία

Η ανασκόπηση των προηγούμενων ερευνών οδήγησε στον εντοπισμό των εργαλείων που πιθανόν θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα στη δική μας έρευνα. Βρέθηκαν αρκετά για κάθε επιμέρους υπο-θέμα της έρευνας, κάτι που έδωσε τη δυνατότητα και την πολυτέλεια της επιλογής εκείνων που θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα πλέον κατάλληλα, με οδηγό πάντα τις υποθέσεις μας.

Τα εργαλεία αυτά ελέγχθηκαν βάσει της βιβλιογραφίας τους, ώστε να πληρούν τα στοιχεία αξιοπιστίας και εγκυρότητας που είναι απαραίτητα. Στη συνέχεια μεταφράστηκαν και έγινε η απαραίτητη φρασεολογική επεξεργασία, ώστε να μπορούν να δοθούν αβίαστα στον ελληνικό πληθυσμό. Έπειτα, γράφτηκε ένα γενικό εισαγωγικό κείμενο, καθώς και εισαγωγικές οδηγίες για κάθε επιμέρους ερωτηματολόγιο. Τέλος, κατασκευάστηκαν οι κλίμακες πάνω στις οποίες θα απαντούσαν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες. Έτσι προέκυψε ένα εργαλείο συντεθειμένο από επιμέρους ερωτηματολόγια, τα οποία περιγράφονται παρακάτω.

2.1. Βασικά Ερωτηματολόγια

Οι βασικές πληροφορίες για την περιγραφή του δείγματος και τον τρόπο που τα άτομα που το αποτελούσαν λειτουργούν και συμπεριφέρονται μέσα στις ερωτικές τους σχέσεις αντλήθηκαν με τα παρακάτω ερωτηματολόγια.

2.1.1. Δημογραφικά Στοιχεία

Ζητήθηκαν κάποια δημογραφικά στοιχεία για τον έλεγχο της ποιότητας του δείγματος (φύλο, ηλικία, απασχόληση, εκπαίδευση, τόπος κατοικίας και τόπος προέλευσης).

2.1.2. Συμπληρωματικές Αδρανείς Ερωτήσεις

Επειδή η διαδικασία της έρευνας προέβλεπε αντιστάθμιση ερωτηματολογίων, για να μην παρουσιαστούν φαινόμενα σειράς, χρησιμοποιήθηκαν κάποιες πρόσθετες ερωτήσεις, ερευνητικά αδιάφορες, όπως συζητάται παρακάτω στη διαδικασία. Οι ερωτήσεις αυτές ήταν ποιοτικά ουδέτερες (συγκατοίκηση, εκπαίδευση μητέρας, εκπαίδευση πατέρα, επάγγελμα μητέρας, επάγγελμα πατέρα), έτσι ώστε να μην επηρεάζουν τη σκέψη των συμμετεχόντων/ουσών και να μην αλλοιώνουν τις απαντήσεις τους,

2.1.3. Γενικές Ερωτήσεις για την Ερωτική Ζωή

Ζητήθηκαν πληροφορίες αναφορικά με την ερωτική ζωή και την κατάσταση σχέσης του ατόμου (αν έχει ερωτευθεί και πόσες φορές, αν είναι ερωτευμένος/η τώρα, η ένταση της τωρινής ή, αν δεν υπάρχει, της προηγούμενης ερωτικής του/της σχέσης, η τωρινή κατάσταση σχέσης του/της, αν έχει τώρα σχέση και η διάρκειά της, αλλιώς η διάρκεια της προηγούμενης, περιγραφή σε ανοιχτή ερώτηση της αναφερόμενης σχέσης, η ηλικία και το φύλο του/της συντρόφου της αναφερόμενης σχέσης, η συχνότητα των σεξουαλικών επαφών, η αποκλειστικότητα ή όχι της σχέσης, το ποσοστό του ελεύθερου χρόνου που περνάνε ή περνούσανε μαζί ως

ζευγάρι, αν υπήρξαν επανασυνδέσεις ή όχι και πόσες, καθώς και η πιθανότητα να παντρευτεί και να χωρίσει τον/την σύντροφο της τωρινής σχέσης).

Οι πληροφορίες αυτές συνδέονται με τον τύπο σύναψης δεσμού, όπως έδειξαν οι Feeney and Noller (1990), Feeney, Noller, and Patty (1993) και Kirkpatrick and Hazan (1994). Συγκεκριμένα, ένα υψηλό ποσοστό των Αποφευκτικών (43%) ανέφεραν ότι ποτέ δεν είχαν ερωτευτεί και ένα υψηλό ποσοστό Αγχωδών/Αμφιθυμικών (33%) ανέφεραν τρεις ή περισσότερες ερωτικές εμπειρίες. Οι Αποφευκτικοί ανέφεραν λιγότερο έντονες ερωτικές σχέσεις από τους δύο άλλους τύπους σύναψης δεσμού, που είχαν σχέσεις, παρόμοιες, ως προς την ένταση. Οι Ασφαλείς είχαν μεγαλύτερες σε χρόνο σχέσεις από τους Αγχώδεις/Αμφιθυμικούς, ενώ οι Αποφευκτικοί ήταν ανάμεσά τους. Ένα υψηλό ποσοστό των Αποφευκτικών και των Αγχωδών/Αποφευκτικών δεν έβγαιναν ραντεβού καθόλου και ένα υψηλό ποσοστό Αποφευκτικών έβγαιναν με περισσότερους/ες από έναν/μία συντρόφους. (Feeney, Noller, & Patty, 1993)

2.2. Κυρίως Ερωτηματολόγια

Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν για τον έλεγχο των υποθέσεων ήταν τα ακόλουθα.

2.2.1. Το Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση (RQ: Relationship Questionnaire Items)

Το Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση αποτελείται από τέσσερις σύντομες παραγράφους, οι οποίες περιγράφουν τα πρότυπα της σύναψης δεσμού, όπως αυτά εφαρμόζονται στις στενές σχέσεις. Είναι μία περαιτέρω επεξεργασία του εργαλείου με τις τρεις παραγράφους των Hazan and Shaver (1987), ώστε να συμπεριληφθεί και ο τέταρτος τύπος σύναψης δεσμού, που μέχρι τότε δεν είχε διαχωριστεί και δεν είχε αναγνωριστεί η σημασία και η ιδιαιτερότητά του.

Το εργαλείο αυτό μπορεί, με τις κατάλληλες φρασεολογικές αλλαγές, να προσαρμοστεί, ώστε να αναφέρεται γενικά στις στενές σχέσεις, ειδικά στις ερωτικές σχέσεις ή σε μια συγκεκριμένη σχέση. Στην ίδια μέτρηση μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί το τρίτο πρόσωπο, ώστε να αξιολογηθεί ο τύπος σύναψης δεσμού άλλων προσώπων, για παράδειγμα στενών φίλων ή ερωτικών συντρόφων.

Το εργαλείο αυτό έγινε αντικείμενο εκτενούς επεξεργασίας από την Bartholomew, σύμφωνα με την οποία είναι σημαντικό να δίνεται δύο φορές, πάντα με την ίδια σειρά. Την πρώτη φορά οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες ορίζουν ποιες από τις τέσσερις περιγραφές και ουσιαστικά ποιος από τους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού περιγράφει καλύτερα πώς οι ίδιοι/ες είναι στις ερωτικές τους σχέσεις. Τη δεύτερη φορά, η οποία τους/τις παρουσιάζεται μετά την προαναφερόμενη, τους/τις ζητείται να ορίσουν σε μια 7βαθμη κλίμακα σε ποιο βαθμό κάθε μία από τις τέσσερις περιγραφές χαρακτηρίζει το πώς λειτουργούν στις ερωτικές τους σχέσεις (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Όσον αφορά τα αποτελέσματα για την εξαγωγή του τύπου σύναψης δεσμού, επιλέγεται η περιγραφή που έχει την υψηλότερη βαθμολογία στην 7βαθμη κλίμακα. Στις περιπτώσεις που δύο περιγραφές βαθμολογούνται εξίσου υψηλά, επιλέγεται εκείνη που το άτομο το ίδιο έχει προτιμήσει την πρώτη φορά που του ζητείται να ορίσει ποια από τις τέσσερις περιγραφές τον/την χαρακτηρίζει περισσότερο.

Επιπρόσθετα, με συγκεκριμένους υπολογισμούς μπορούν να εξαχθούν οι υπολανθάνουσες διαστάσεις αναφορικά με τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας για τον εαυτό και για τον άλλο (Griffin & Bartholomew, 1994) και τα οποία έχουν συζητηθεί στο κομμάτι που αφορούσε τα Πρότυπα. Το πλήρες Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση παρουσιάζεται στο Παράρτημα.

2.2.2. Οι Κλίμακες για την Παροχή Φροντίδας (Caregiving Scales)

Το ερωτηματολόγιο για την Παροχή Φροντίδας αποτελείται από τέσσερις κλίμακες.

Η πρώτη κλίμακα, Εγγύτητα έναντι Απόστασης, αντανακλά την ικανότητα του ατόμου να παρέχει σωματική και συναισθηματική υποστήριξη σε έναν/μία ανήσυχο/η σύντροφο, για παράδειγμα, «Όταν ο/η σύντροφός μου δείχνει πως θέλει ή χρειάζεται μια αγκαλιά, χαίρομαι να του/της προσφέρω.». Αυτό ταιριάζει με τη θεωρία για τη σύναψη δεσμού. Αν ο στόχος που τίθεται από το σύστημα της σύναψης δεσμού είναι να δημιουργήσει ή να διατηρήσει την εγγύτητα με το άτομο που έχει τη λειτουργία της φροντίδας, τότε είναι λογικό ότι ένα θεμελιώδες στοιχείο του συστήματος παροχής φροντίδας θα είναι η παροχή εγγύτητας.

Η δεύτερη κλίμακα, Ευαισθησία έναντι Έλλειψης Ευαισθησίας, δηλώνει την ικανότητα του ατόμου να παρατηρεί και να ερμηνεύει με ακρίβεια τις ανάγκες, τα συναισθήματα, τα μη λεκτικά και τα λεκτικά σήματα του/της συντρόφου του/της. Επίσης, ανταποκρίνεται στην έμφαση που δίνουν οι θεωρητικοί της σύναψης δεσμού στην ευαισθησία που εκδηλώνει η μητέρα στα σήματα του μωρού της, ως προβλεπτικού παράγοντα για τον τύπο σύναψης δεσμού του μωρού, για παράδειγμα, «Είμαι πολύ καλός/ή στο να αναγνωρίζω τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου, ακόμα κι όταν διαφέρουν από τα δικά μου.»

Η πρώτη και η δεύτερη κλίμακα συσχετίζονται σημαντικά [$r(325) = ,49$, $p < ,001$].

Η τρίτη κλίμακα, Συνεργασία έναντι Ελέγχου, συσχετίζεται μέτρια με τις δύο προηγούμενες [$r(325) = ,30$, $p < ,001$ και για τις δύο], δείχνοντας ότι τα άτομα που είναι περισσότερο διατεθειμένα να υποστηρίξουν τις προσπάθειες του/της συντρόφου τους στο να λύσουν τα προβλήματά τους είναι επίσης περισσότερο διατεθειμένα να

παρέχουν εγγύτητα και να είναι ευαίσθητα στα σήματα των συντρόφων τους.

Παράδειγμα μιας τέτοιας πρότασης-δήλωσης είναι η ακόλουθη: «Όταν βοηθάω τον/την σύντροφό μου να βρει λύση σ' ένα πρόβλημα, φέρομαι περισσότερο σαν να συνεργάζομαι μαζί του/της παρά σαν να τον/την ελέγχω.»

Η τέταρτη κλίμακα, Καταναγκαστική Παροχή Φροντίδας, συσχετίζεται σημαντικά μόνο με την τρίτη [$r(325) = -.44, p < .001$]. Αυτό δηλώνει ότι τα άτομα που τείνουν να υπερεμπλέκονται στα προβλήματα των συντρόφων τους είναι περισσότερο πιθανό να αναφέρουν ότι οι προσπάθειές τους έχουν περισσότερο έναν «ελεγκτικό» παρά έναν «συνεργατικό» χαρακτήρα (Kunce & Shaver, 1994). Για παράδειγμα, στην κλίμακα αυτή ανήκει η πρόταση-δήλωση: «Έχω την τάση να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματα και τις δυσκολίες του/της συντρόφου μου.»

Κάθε κλίμακα περιλαμβάνει 8 προτάσεις-δηλώσεις. Το ερωτηματολόγιο-πρότυπο παρουσιάζει τις οχτώ προτάσεις-δηλώσεις κάθε κλίμακας, συγκεντρωμένες. Στο ερωτηματολόγιο που δόθηκε στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες ανακατεύθηκαν με τον εξής τρόπο. Χρησιμοποιήθηκε η πρώτη πρόταση-δήλωση από κάθε κλίμακα, έπειτα η δεύτερη κοκ., ώστε να διασκορπισθούν. Έπειτα ζητήθηκε από τα άτομα να σημειώσουν πάνω σε μια 7βαθμη κλίμακα πόσο τους/τις περιγράφει κάθε μία από τις προτάσεις δηλώσεις που διαβάζουν. Η 7βαθμη κλίμακα κυμαίνεται από το 1 το οποία αντιστοιχεί στο «δεν με περιγράφει καθόλου» έως το 7 που αντιστοιχεί στο «με περιγράφει απόλυτα». Οι Κλίμακες για την Παροχή Φροντίδας παρουσιάζονται στο Παράρτημα.

2.2.3. Το Ερωτηματολόγιο για τον Κοινωνικο-σεξουαλικό Προσανατολισμό (SOI: Sociosexual Orientation Inventory)

Οι Snyder et al., (1986) και οι Gangestad and Simpson (1990) πρότειναν ότι υπάρχει μία διάσταση που αντανακλά τον κοινωνικο-σεξουαλικό προσανατολισμό και την κοινωνικο-σεξουαλικότητα.

Στο ένα άκρο του συνεχούς βρίσκονται όσοι έχουν περιορισμένο κοινωνικο-σεξουαλικό προσανατολισμό, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από ανάγκη για δέσμευση και εγγύτητα μέσα σε μία σχέση, προτού αποφασίσουν να εμπλακούν σ' αυτήν σεξουαλικά. Τα άτομα αυτά ισχυρίζονται, για παράδειγμα, ότι έχουν ανάγκη από εγγύτητα, προκειμένου να νιώσουν άνετα με τη σεξουαλική επαφή, ότι είχαν λιγότερες σεξουαλικές σχέσεις τον προηγούμενο χρόνο και ότι σπάνια, αν όχι ποτέ, είχαν σεξουαλική επαφή με κάποιον/α για μία και μόνο φορά.

Αντίθετα, όσοι/ες έχουν μη-περιορισμένο κοινωνικο-σεξουαλικό προσανατολισμό τείνουν να νιώθουν άνετα ως προς το να εμπλακούν σε μία σεξουαλική επαφή χωρίς να έχει προηγηθεί δέσμευση ή εγγύτητα. Αυτά τα άτομα δηλώνουν, για παράδειγμα, ότι μπορούν να απολαύσουν τη σεξουαλική πράξη χωρίς δέσμευση, ότι είχαν πολλούς/ές διαφορετικούς/ές σεξουαλικούς/ές συντρόφους τον προηγούμενο χρόνο και ότι έχουν εμπλακεί σε σεξουαλικές σχέσεις για μία και μόνο φορά σε αρκετές και διαφορετικές περιστάσεις.

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο χαρακτηρίζεται από συγκλίνουσα και διακρίνουσα εγκυρότητα, εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής (Simpson & Gangestad, 1991), καθώς και από επαναληπτική εγκυρότητα (Simpson & Gangestad, 1989α). Αποτελείται από τέσσερις ερωτήσεις που αφορούν σεξουαλικές συμπεριφορές και στις οποίες ζητείται από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να γράψουν την απάντησή τους στο κενό που υπάρχει, για

παράδειγμα «Με πόσους/ες διαφορετικούς/ές συντρόφους κάνατε έρωτα (είχατε σεξουαλική συνένευση) μέσα στον προηγούμενο χρόνο;» και από τρεις προτάσεις-δηλώσεις που αφορούν σκέψεις και στάσεις απέναντι στο σεξ, για παράδειγμα, «Το σεξ χωρίς αγάπη είναι μια χαρά.» και στις οποίες ζητείται από τα άτομα που το απαντούν να σημειώσουν πάνω σε μια 9βαθμη κλίμακα πόσο διαφωνούν ή συμφωνούν με την κάθε πρόταση-δήλωση. Η 9βαθμη κλίμακα κυμαίνεται από το 1 που αντιστοιχεί στο «διαφωνώ απόλυτα» έως το 9 που αντιστοιχεί στο «συμφωνώ απόλυτα».

Σχετικά πρόσφατη έρευνα έδειξε ότι τα άτομα με μη-περιορισμένο κοινωνικο-σεξουαλικό προσανατολισμό τείνουν περισσότερο να εντάσσονται στον Αποφευκτικό τύπο σύναψης δεσμού (Simpson & Gangestad, 1989b), χρειάζεται όμως περισσότερη διερεύνηση σχετικά. Το πλήρες Ερωτηματολόγιο για τον Κοινωνικο-σεξουαλικό Προσανατολισμό παρουσιάζεται στο Παράρτημα.

2.2.4. Τα Τέσσερα Πρότυπα για τον Τύπο Σύναψης Δεσμού του/της Πραγματικού/ής Συντρόφου της Latty-Mann (Latty-Mann's Four Actual Partner Attachment Style Prototypes (Latty-Mann, 1991))

Τα πρότυπα για τους/τις πραγματικούς/ές ερωτικούς/ές συντρόφους βασίστηκαν στην αρχική δουλειά των Hazan and Shaver (1987) όπως αναπτύχθηκε από την Latty-Mann (1989). Το εργαλείο αποτελείται από τέσσερις περιγραφές, οι οποίες αντιστοιχούν στους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού, όπως αυτοί θα λειτουργούσαν σε πραγματικούς ανθρώπους και στη συγκεκριμένη περίπτωση σε πραγματικούς/ές ερωτικούς/ές συντρόφους. Όπως και η Bartholomew, η Latty-Mann, αν και ξεκίνησε από τους τρεις τύπους σύναψης δεσμού, συμπεριέλαβε και τον τέταρτο.

Το εργαλείο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τον τρόπο που πρότεινε η Bartholomew για το Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση και περιγράφηκε παραπάνω. Το πλήρες Ερωτηματολόγιο για τα τέσσερα πρότυπα για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου της Latty-Mann παρουσιάζεται στο Παράρτημα.

2.2.5 Τα Τέσσερα Πρότυπα για τον Τύπο Σύναψης Δεσμού του/της Ιδανικού/ής Συντρόφου της Carnelley (Carnelley's Four Ideal Partner Attachment Style Prototypes (Carnelley, 1991))

Τα πρότυπα για τον/την ιδανικό/ή ερωτικό/ή σύντροφο βασίστηκαν στα πρότυπα της Carnelley (1991), τα οποία εξήγαγε από τους τρεις τύπους σύναψης δεσμού, ώστε να αντανakλούν τον ιδανικό Ασφαλή, τον ιδανικό Υπερεμπλεκόμενο και τον ιδανικό Αποφευκτικό τύπο. Επίσης, πρόσθεσε και τον ιδανικό Φοβικό τύπο. Παρουσίασε τα προφίλ των μη Ασφαλών τύπων, όπως οι ίδιοι θα παρουσίαζαν ιδανικά τον εαυτό τους (π.χ. ο ιδανικός Αποφευκτικός θα παρουσίαζε τον εαυτό του ως τον δυνατό, ήρεμο τύπο). Η εργασία της Latty-Mann (1989, 1991) παρέχει αποδείξεις για το ότι αυτά τα προφίλ εκμαιεύουν τις προσδοκόμενες αντιδράσεις από τους κριτές.

Το εργαλείο αυτό μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί με τον τρόπο που πρότεινε η Bartholomew για το Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση και περιγράφηκε παραπάνω. Το πλήρες Ερωτηματολόγιο τα τέσσερα πρότυπα για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της ιδανικού/ής συντρόφου της Carnelley παρουσιάζεται στο Παράρτημα.

3. Διαδικασία

Η έρευνα αποτελούνταν από δύο σκέλη, τα οποία έπονταν το ένα του άλλου χωρίς, ωστόσο, να υπάρχει εμφανής διαχωρισμός της ακολουθίας τους για τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες.

Όσον αφορά το πρώτο σκέλος, δόθηκε πρώτο το Ερωτηματολόγιο για τη Σχέση, της Bartholomew, δύο φορές, όπως όρισε η ίδια και περιγράφηκε παραπάνω. Στη συνέχεια δόθηκαν τα ερωτηματολόγια για την Παροχή Φροντίδας και τον Κοινωνικο-Σεξουαλικό Προσανατολισμό.

Στο δεύτερο σκέλος δόθηκαν τα Ερωτηματολόγια για τον/την Πραγματικό/ή και τον/την Ιδανικό/ή Σύντροφο. Όσον αφορά τον/την πραγματικό/ή σύντροφο ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να αναφερθούν στον/στην τωρινό/ή τους σύντροφο και σε περίπτωση που δεν είχαν σχέση στον/στην αμέσως προηγούμενο/η. Όσον αφορά τον/την ιδανικό/ή σύντροφο ζητήθηκε από τα άτομα να αναφερθούν στο ποιος/α τους φαινόταν πιο ελκυστικός/ή, για να βγουν ραντεβού, καθώς η έρευνα επικεντρώνεται στην πρωταρχική έλξη.

Ακολουθώντας η παρούσα έρευνα τη λογική του Ερωτηματολογίου για τη Σχέση, της Bartholomew, όπως περιγράφηκε παραπάνω, και δεδομένης της συστηματικής δουλειάς που η ίδια έχει κάνει πάνω στο αντικείμενο, δόθηκε και το ερωτηματολόγιο για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο με τον ίδιο τρόπο, δηλαδή δύο φορές. Τη μία οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες επέλεξαν τον τύπο σύναψης δεσμού που πίστευαν ότι αντιστοιχούσε στον τρόπο που σχετίζεται ο/η (πραγματικός/η, τωρινός/η ή σε περίπτωση που δεν υπήρχε, προηγούμενος/η) σύντροφός τους μαζί τους και τη δεύτερη εκτιμούσαν σε μια 7βαθμη κλίμακα σε ποιο βαθμό κάθε μία περιγραφή χαρακτήριζε τον τρόπο που ο/η σύντροφός τους λειτουργούσε μαζί τους. Το ίδιο εφαρμόστηκε και για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο, δηλαδή δόθηκε δύο φορές και την πρώτη φορά οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες επέλεξαν τον τύπο σύναψης δεσμού που αντιστοιχούσε στο άτομο που τους/τις φαινόταν πιο ελκυστικό, για να βγουν ραντεβού μαζί του/της, ενώ τη

δεύτερη φορά εκτιμούσαν σε μια 7βαθμη κλίμακα σε ποιο βαθμό κάθε μία περιγραφή παρουσίαζε ένα ελκυστικό άτομο, για να βγουν ραντεβού μαζί του.

Η σειρά των δύο ερωτηματολογίων για τον/την πραγματικό/ή και τον ιδανικό/ή σύντροφο εναλλασσόταν, προκειμένου να ελεγχθεί η επίδρασή της στις απαντήσεις των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών. Για το σκοπό αυτό κρίθηκε απαραίτητος ο χειρισμός της θέσης των δημογραφικών στοιχείων και των γενικών ερωτήσεων για την ερωτική ζωή και χρησιμοποιήθηκε η τεχνική των συμπληρωματικών αδρανών ερωτήσεων, ώστε να ελεγχθεί η επίδραση της εγγύτητας των δύο εργαλείων. Για τη συμπλήρωση επιλέχθηκαν ουδέτερες ερωτήσεις, όπως συζητήθηκε παραπάνω στο κομμάτι «Εργαλεία».

Όσον αφορά την εξαγωγή του τύπου σύναψης δεσμού για τον εαυτό, τον/την πραγματικό/ή και τον/την ιδανικό/ή σύντροφο, με βάση πάντα τη δουλειά της Bartholomew, επιλέχθηκε εκείνος ο τύπος σύναψης δεσμού που είχε την υψηλότερη βαθμολογία στις κλίμακες και σε περίπτωση ίσης βαθμολογίας εκείνος που προτιμούσε ο συμμετέχων ή η συμμετέχουσα, όπως συζητήθηκε παραπάνω.

ΜΕΡΟΣ Ε
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1
ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Ερωτήσεις για την Ερωτική Ζωή

Παρακάτω περιγράφονται οι απαντήσεις που έδωσαν τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα στις ερωτήσεις που αφορούσαν τον τρόπο που σκέφτονται και λειτουργούν μέσα στις σχέσεις τους ή γενικά στην ερωτική τους ζωή. Στόχος ήταν να δοθεί μια όσο το δυνατόν πληρέστερη περιγραφή του δείγματος, αλλά και να παρουσιαστεί το υλικό που ενδιαφέρει την πρώτη υπόθεση. Στην περίπτωση της συχνότητας των σεξουαλικών επαφών επισημαίνεται επιπρόσθετα η διαφορά φύλου, επειδή συνδέεται με την τρίτη υπόθεση που αναφέρεται στον κοινωνικο-σεξουαλικό προσανατολισμό.

1.1. Αν έχουν ερωτευτεί ποτέ

Ως προς την ερώτηση αν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες έχουν ερωτευτεί ποτέ, οι 294 (ποσοστό 93,9%) απάντησαν «ναι» και οι 19 (ποσοστό 6,1%) «όχι».

1.2. Πόσες φορές έχουν ερωτευτεί

Όσον αφορά την ερώτηση για το πόσες φορές έχουν ερωτευτεί τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, ο μέσος όρος ήταν Μ.Ο. = 1,85 φορές (Τ.Α. = 1,46), με μικρότερη τιμή τις 0 φορές και μεγαλύτερη τις 15. Τα αποτελέσματα των απαντήσεων των ατόμων για το πόσες φορές έχουν ερωτευτεί δίνονται στον Πίνακα 11.

Πίνακας 11

Πόσες φορές έχουν ερωτευτεί οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες

		f	%
Πόσες φορές	0	19	6,1
ερωτευτεί	1	129	41,2
	2	102	32,6
	3	39	12,5
	4	11	3,5
	5	8	2,6
	6	1	,3
	7	1	,3
	8	1	,3
	10	1	,3
	15	1	,3
	Σύνολο	313	100,0

1.3. Αν Είναι Ερωτευμένοι/ες Τώρα

Από το σύνολο του δείγματος, 169 άτομα (ποσοστό 54%) απάντησαν ότι είναι ερωτευμένα τώρα, ενώ 144 (ποσοστό 46%) ότι δεν είναι, αφήνοντας να φανεί ότι το δείγμα είναι περίπου μοιρασμένο στη μέση.

1.4. Ένταση

Ως προς την ένταση του ερωτικού συναισθήματος, ο μέσος όρος έτεινε προς το «αρκετή» (Μ.Ο. = 1,71 και Τ.Α. = ,78) με ελάχιστη τιμή το μεγάλη (= 1) και μέγιστη το μικρή (= 4). Πράγματι, η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων απάντησαν

«μεγάλη» και «αρκετή», ενώ πολύ λιγότεροι απάντησαν «μέτρια» και «λίγη». Τα αποτελέσματα για την ένταση δίνονται στον Πίνακα 12.

Πίνακας 12
Ένταση ερωτικού συναισθήματος

		N	%
Ένταση	μεγάλη	145	46,3
	αρκετή	125	39,9
	μέτρια	33	10,5
	λίγη	10	3,2
	Σύνολο	313	100,0

1.5. Κατάσταση Σχέσης

Όσον αφορά την κατάσταση σχέσης περίπου τα μισά άτομα ανέφεραν ότι βλέπουν κάποιον/α, πολύ λιγότερα, το 1/5, ότι δεν βλέπουν κάποιον/α, αλλά ψάχνουν και ακόμα λιγότερα, το 1/10, ότι ζουν με τον/την σύντροφό τους ή ότι δεν βλέπουν κάποιον/α και δεν ψάχνουν. Αντίθετα πολύ λίγα άτομα απάντησαν ότι βλέπουν περισσότερους από έναν ανθρώπους και ότι έχουν χωρίσει πρόσφατα. Τα αποτελέσματα, απόλυτοι αριθμοί και ποσοστά των ατόμων για την κατάσταση σχέσης δίνονται στον Πίνακα 13.

Πίνακας 13

Κατάσταση σχέσης

		f	%
Κατάσταση	βλέπω κάποιον/α	136	43,5
σχέσης	βλέπω περισσότερους/ες	21	6,7
	δεν βλέπω, ψάχνω	61	19,5
	δεν βλέπω, δεν ψάχνω	32	10,2
	ζω με τον/την σύντροφο	34	10,9
	λογοδοσμ/αρραβωνιασμ.	7	2,2
	παντρεμένος/η	2	,6
	χωρισμένος/η πρόσφατα	17	5,4
	σε διάσταση	2	,6
	χήρος/α	1	,3
	Σύνολο	313	100,0

1.6. Αν έχουν τώρα σχέση

Στην ερώτηση αν έχουν τώρα σχέση, 152 άτομα απάντησαν ναι, ενώ 161 όχι, δείχνοντας ότι το δείγμα είναι μοιρασμένο σχεδόν στη μέση.

1.7. Διάρκεια Τωρινής Σχέσης σε Μήνες

Η μέση διάρκεια της τωρινής σχέσης σε μήνες ήταν $M.O. = 9,51$ ($T.A. = 16,28$) με ελάχιστη τιμή τους 0 μήνες και μέγιστη τους 108.

1.8. Διάρκεια Προηγούμενης Σχέσης σε Μήνες

Η μέση διάρκεια της προηγούμενης σχέσης σε μήνες ήταν $M.O. = 5,17$ ($T.A. = 9,38$) με ελάχιστη τιμή τους 0 και μέγιστη τους 72 μήνες.

1.9. Περιγραφή Σχέσης

Από το σύνολο του δείγματος 247 άτομα (79,9%) περιέγραψαν τη σχέση τους. Οι περιγραφές ζητήθηκαν, ώστε να βοηθηθούν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες να ανακαλέσουν καλύτερα τη σχέση τους. Οι περιγραφές αυτές είχαν ως δεύτερο στόχο να χρησιμοποιηθούν σε άλλη έρευνα και δεν θα συζητηθούν εδώ.

1.10. Ηλικία Συντρόφου

Η μέση ηλικία του/της συντρόφου ήταν Μ.Ο. = 21,79 (Τ.Α. = 3,67) με ελάχιστη τιμή τα 15 χρόνια και μέγιστη τα 46.

1.11. Συχνότητα Σεξουαλικών Επαφών

Η μέση συχνότητα των σεξουαλικών επαφών για τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες ήταν Μ.Ο. = 6,04 που σημαίνει μία φορά την εβδομάδα, με Τ.Α. = 2,31, μέση τιμή το 7 = μερικές φορές την εβδομάδα, ελάχιστη τιμή το 1 = καμία επαφή και μέγιστη το 9 = τουλάχιστον μία φορά τη μέρα.

Αναλυτικά, περισσότεροι από το 1/3 του δείγματος απάντησαν ότι είχαν σεξουαλικές επαφές «μερικές φορές την εβδομάδα», λιγότεροι ότι είχαν «σχεδόν κάθε μέρα» και ακόμα λιγότεροι «μία φορά την εβδομάδα» ή δήλωσαν πως δεν είχαν «καμία επαφή».

Επειδή η συχνότητα των σεξουαλικών επαφών σχετίζεται με το σύστημα της σεξουαλικότητας που θα συζητηθεί στην τρίτη υπόθεση κρίθηκε σκόπιμο να διερευνηθεί η διαφορά φύλου. Ως προς την κατανομή των απαντήσεων, περισσότερες γυναίκες ανέφεραν «καμία επαφή» ή «μία φορά το μήνα» και περισσότεροι άνδρες ανέφεραν συχνότητα σεξουαλικών επαφών «μία φορά κάθε 2-3 μήνες», «μερικές φορές την εβδομάδα» και «τουλάχιστον μία φορά τη μέρα». Η διαφορά φύλου ως προς τη συχνότητα των σεξουαλικών επαφών ελέγχθηκε με τον έλεγχο ισότητας των

μέσων όρων σε ανεξάρτητα δείγματα (t-test) και αποδείχθηκε στατιστικά σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας $p < ,05$. Συγκεκριμένα οι άνδρες (Μ.Ο. = 6,43 και Τ.Α. = 2,03) διέφεραν από τις γυναίκες (Μ.Ο. = 5,64 και Τ.Α. = 2,51) $t(311) = 3.05$, $p = ,003$ που σημαίνει ότι οι άνδρες ανέφεραν περισσότερες σεξουαλικές επαφές από τις γυναίκες.

1.12. Αποκλειστικότητα της Σχέσης

Ως προς την αποκλειστικότητα της σχέσης, 269 άτομα (ποσοστό 86,5%) ανέφεραν ότι η σχέση τους ήταν αποκλειστική.

1.13. Ελεύθερος Χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί

Ως προς τον ελεύθερο χρόνο που περνάνε οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες με τον/την ερωτικό/ή τους σύντροφο, ο μέσος όρος της συχνότητας ήταν Μ.Ο. = 4,10 (Τ.Α. = 1,28) που σημαίνει ότι περνάνε το «μισό ελεύθερο χρόνο μαζί» με ελάχιστη τιμή το 1 = καθόλου μαζί και μέγιστη το 7 = συνέχεια μαζί.

Συγκεκριμένα, τα $\frac{3}{4}$ των ατόμων κατανεμήθηκαν στις απαντήσεις «μεγάλο ποσοστό» του ελεύθερου χρόνου μαζί, «μισό» ελεύθερο χρόνο μαζί και «μικρό ποσοστό» του. Τα αναλυτικά αποτελέσματα δίνονται στον Πίνακα 14.

Πίνακας 14

Ελεύθερος χρόνος ως ζευγάρι ή μαζί

		N	%
Ελεύθερος χρόνος μαζί	καθόλου	3	1,0
	ελάχιστα	34	10,9
	μικρό ποσοστό	65	20,8
	μισό	85	27,2
	μεγάλο ποσοστό	87	27,8
	σχεδόν όλο	31	9,9
	συνέχεια	8	2,6
	Σύνολο	313	100,0

1.14. Επανασυνδέσεις

Αναφορικά με τις επανασυνδέσεις περισσότερα άτομα (N = 195, ποσοστό 62,3%) ανέφεραν ότι δεν έχουν χωρίσει και επανασυνδεθεί με τον/την ίδιο/α σύντροφο.

Ως προς την ποσότητα των επανασυνδέσεων, ερώτηση στην οποία απάντησαν μόνο τα 117 άτομα από τα 313, ο μέσος όρος ήταν M.O. = 2,35 (T.A. = 2,57) με ελάχιστη τιμή τις 0 επανασυνδέσεις και μέγιστη τις 15.

1.15. Αναφερόμενη Πιθανότητα Παντρείας με τον/την Τωρινό/ή Σύντροφο

Η αναφερόμενη πιθανότητα να παντρευτούν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες τον/την σύντροφό τους ήταν κατά μέσο όρο «μικρή» (M.O. = 2,15 και T.A. = 1,01) με ελάχιστη τιμή το 1 = καμία και μέγιστη το 4 = μεγάλη.

1.16. Αναφερόμενη Πιθανότητα Χωρισμού με τον/την Τωρινό/ή Σύντροφο

Η αναφερόμενη πιθανότητα να χωρίσουν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες από τον/την σύντροφό τους ήταν κατά μέσο όρο περίπου ανάμεσα στο μικρή και το μέτρια (Μ.Ο. = 2,40 και Γ.Α. = 1,03) με ελάχιστη τιμή το 1 = καμία και μέγιστη το 4 = μεγάλη.

2. Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον Εαυτό

Ο εντοπισμός του τύπου σύναψης δεσμού του ατόμου έγινε με τη μέθοδο που περιγράφηκε στη διαδικασία και έδωσε τα ακόλουθα αποτελέσματα, τα οποία περιγράφονται εδώ, επειδή είναι σημαντικό να γνωρίζουμε την κατανομή και να κάνουμε συγκρίσεις με άλλους πληθυσμούς.

2.1. Κατανομή

Από το σύνολο των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών σχεδόν το 1/3 των ατόμων του δείγματος κατανεμήθηκαν στον Ασφαλή τύπο, ένα λίγο μικρότερο ποσοστό στον Φοβικό και τον Υπερεμπλεκόμενο και ένα αρκετά μικρότερο στον Απορριπτικό. Τα ακριβή αποτελέσματα όσον αφορά την κατανομή του δείγματος στους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού δίνονται στον Πίνακα 15.

Πίνακας 15

Ο τύπος σύναψης δεσμού για τον εαυτό

ΤΣΔ για εαυτό	N	%
Ασφαλής	96	30,7
Φοβικός	84	26,8
Υπερεμπλεκόμενος	81	25,9
Απορριπτικός	52	16,6
Σύνολο	313	100,0

Τα αποτελέσματα για το πόσο περιγράφει τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού δείχνουν ότι ο μέσος όρος τους κυμαίνεται στο «με περιγράφει μέτρια» με εξαίρεση τον Απορριπτικό ο οποίος τείνει προς το «με περιγράφει λίγο». Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις για το πόσο περιγράφει τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού δίνονται στον Πίνακα 16.

Πίνακας 16

Πόσο περιγράφει ο κάθε ΤΣΔ τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες

		N	M.O.	T.A.
ΤΣΔ για εαυτό	Ασφάλεια	313	3,92	1,80
	Φοβικότητα	313	3,83	1,81
	Υπερεμπλοκή	313	3,82	1,87
	Απορριπτικότητα	313	3,33	1,84

2.3. Τύπος Σύναψης Δεσμού για Εαυτό και Φύλο

Ως προς το φύλο, περισσότεροι άντρες έναντι των γυναικών ανέφεραν ότι ανήκουν στον Ασφαλή και τον Απορριπτικό τύπο σύναψης δεσμού, ενώ περισσότερες γυναίκες ανέφεραν ότι ανήκουν στον Φοβικό και τον Υπερεμπλεκόμενο. Οι διαφορές φύλου ως προς την κατανομή στους τύπους σύναψης δεσμού ελέγχθηκαν με τον έλεγχο ισότητας των μέσων όρων σε ανεξάρτητα δείγματα (t-test) και αποδείχθηκαν στατιστικά σημαντικές για την ασφάλεια, τη φοβικότητα, και την απορριπτικότητα, αλλά όχι για την υπερεμπλοκή. Τα αποτελέσματα δίνονται στον Πίνακα 17.

Πίνακας 17

Οι διαφορές φύλου ως προς την ασφάλεια, τη φοβικότητα, την υπερεμπλοκή και την απορριπτικότητα

		<u>Φύλο</u>				
		<u>Άνδρας</u>		<u>Γυναίκα</u>		
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	t(311)
ΤΣΔ	Ασφάλεια	4,20	1,69	3,63	1,86	2,81**
για	Φοβικότητα	3,42	1,76	4,25	1,77	-4,21***
Εαυτό	Υπερεμπλοκή	3,71	1,80	3,94	1,94	-1,10
	Απορριπτικότητα	3,53	1,82	3,12	1,84	1,96*

Σημείωση: *p <,05, **p <,01 και ***p <,001

3. Παροχή Φροντίδας

3.1. Οι Προτάσεις - Δηλώσεις

Οι προτάσεις-δηλώσεις που αναφέρονταν στην παροχή φροντίδας κάλυπταν ένα σύνολο συμπεριφορών, ώστε να περιγράψουν όλες τις εκφάνσεις της φροντίδας

και να εκφράζουν όλους τους τύπους σύναψης δεσμού. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών πάνω στην 7βαθμη κλίμακα και οι αντίστοιχες τυπικές αποκλίσεις τους παρουσιάζονται στον Πίνακα 18.

Πίνακας 18
Παροχή φροντίδας

Προτάσεις-δηλώσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.
Χαίρομαι να προσφέρω μια αγκαλιά, όταν ο/η σύντροφός μου τη χρειάζεται.	6,05	1,16
Αναγνωρίζω τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου.	4,95	1,30
Τείνω να επιβάλλομαι, όταν προσπαθώ να βοηθήσω τον/την σύντροφό μου.	4,48	1,53
Τείνω να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματα του/της συντρόφου μου.	3,70	1,58
Προσφέρω υποστήριξη και ανακούφιση, όταν ο/η σύντροφός μου είναι προβληματισμένος/η.	5,72	1,24
Προσέχω τα μη-λεκτικά σημάδια του/της συντρόφου μου.	5,19	1,27
Συνεργάζομαι στη λύση των προβλημάτων του/της συντρόφου μου παρά τον/την ελέγχω.	5,17	1,28
Είμαι υπερβολικά χωμένος/η στα προβλήματά του/της συντρόφου μου.	3,55	1,45
Γυρίζω το κεφάλι αλλού, όταν ο/η σύντροφός μου χρειάζεται μια αγκαλιά.	2,54	1,60
Καταλαβαίνω τότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται παρηγοριά.	4,73	1,38
Τα κάνω όλα με τον δικό μου τρόπο, όταν βοηθώ τον/την σύντροφό μου.	4,69	1,40

Πιν. 18 (συν.)

Προτάσεις-δηλώσεις	M.O.	T.A.
Παίρνω πάνω μου τα προβλήματα του/της συντρόφου μου και μετά τα νιώθω ως βάρος.	3,14	1,53
Νιώθω άνετα να κρατώ αγκαλιά τον/την σύντροφό μου, όταν χρειάζεται σωματική επαφή για υποστήριξη.	5,74	1,25
Δεν αντιλαμβάνομαι πότε ο/η σύντροφός μου είναι στεναχωρημένος/η.	2,99	1,47
Δεν παίρνω τον έλεγχο, όταν βοηθώ τον/την σύντροφό μου.	4,33	1,44
Παίρνω πάνω μου τις σκοτούρες του/της συντρόφου μου και δημιουργώ προβλήματα.	2,73	1,50
Αποδιώχνω τον/την σύντροφό μου, όταν ζητάει μια αγκαλιά ή ένα φιλί.	2,44	1,56
Μου ξεφεύγουν τα λεπτά σημάδια για το πώς νιώθει ο/η σύντροφός μου.	3,57	1,46
Στηρίζω τις προσωπικές προσπάθειες του/της συντρόφου μου να λύσει τα προβλήματά του/της.	5,40	1,23
Δεν ανακατεύομαι υπερβολικά, όταν βοηθώ τον/την σύντροφό μου στα προβλήματά του/της.	4,84	1,36
Όταν ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η, η πρώτη μου αντίδραση είναι η αγκαλιά.	5,93	1,31
Καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται βοήθεια και πότε όχι.	4,72	1,37
Το παρακάνω με την κριτική μου στις προσπάθειες του/της συντρόφου μου να χειριστεί τα προβλήματά του/της.	4,08	1,57

Πιν. 18 (συν.)

Προτάσεις-δηλώσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.
Μπορώ να πω όχι, χωρίς ενοχές, στις εκκλήσεις του/της συντρόφου μου για βοήθεια.	3,27	1,78
Όταν ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η, θέλω να αποτραβηχτώ.	2,26	1,48
Δεν συντονίζομαι με τις ανάγκες του/της συντρόφου μου.	3,04	1,39
Σέβομαι τις δυνατότητές του/της συντρόφου μου να παίρνει αποφάσεις και να βρίσκει λύσεις.	5,27	3,84
Δεν το παρακάνω με την έγνοια και την προστατευτικότητά μου για τον/την σύντροφό μου.	4,38	1,47
Δεν μου αρέσει ο/η σύντροφός μου να έχει ανάγκη και να γαντζώνεται πάνω μου.	4,02	1,80
Μου διαφεύγουν ή παρερμηνεύω τα σημάδια του/της συντρόφου μου για βοήθεια και κατανόηση.	3,68	1,48
Λέω στον/στην σύντροφό μου τι να κάνει, όταν προσπαθεί να πάρει μια απόφαση.	4,38	1,47
Όταν είναι σημαντικό φροντίζω πρώτα τις δικές μου ανάγκες και μετά του/της συντρόφου μου .	4,30	1,60

Σημείωση: Οι προτάσεις-δηλώσεις είχαν ελάχιστη τιμή το 1 = δεν με περιγράφει καθόλου και μέγιστη το 7 = με περιγράφει απόλυτα.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει πως τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα τα περιγράφει πολύ το να χαίρονται να προσφέρουν μια αγκαλιά στον/στην σύντροφό τους, όταν τη χρειάζεται, προσφέρουν υποστήριξη και ανακούφιση, αναγνωρίζουν τα

μη-λεκτικά σημάδια και τις ανάγκες του/της και συνεργάζονται μαζί του/της στην επίλυση των προβλημάτων του/της παρά είναι ελεγκτικοί/ές ή κριτικοί/ές.

3.2. Παροχή Φροντίδας και Φύλο

Οι διαφορές φύλου ως προς την παροχή φροντίδας ελέγχθηκαν με τον έλεγχο ισότητας των μέσων όρων σε ανεξάρτητα δείγματα (t-test). Σε 21 από τις 32 μεταβλητές υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων δίνονται στον Πίνακα 19.

Πίνακας 19

Οι διαφορές φύλου για τις προτάσεις – δηλώσεις για την παροχή φροντίδας

	<u>Φύλο</u>				t(311)
	<u>Ανδρας</u>		<u>Γυναίκα</u>		
Προτάσεις δηλώσεις	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	
Χαίρομαι να προσφέρω μια αγκαλιά, όταν ο/η σύντροφός μου τη χρειάζεται.	5,77	1,16	6,34	1,07	-4,55***
Αναγνωρίζω της ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου.	4,69	1,31	5,21	1,24	-3,58***
Τείνω να επιβάλλομαι, όταν προσπαθώ να βοηθήσω τον/την σύντρόφό μου.	4,53	1,40	4,44	1,66	,54
Τείνω να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματα του/της συντρόφου μου.	3,67	1,53	3,73	1,64	-,37
Προσφέρω υποστήριξη και ανακούφιση, όταν ο/η σύντροφός μου είναι προβληματισμένος/η.	5,41	1,35	6,01	1,03	-4,71***
Προσέχω τα μη-λεκτικά σημάδια του/της συντρόφου μου.	4,88	1,28	5,52	1,19	-4,57***
Συνεργάζομαι στη λύση των προβλημάτων του/της συντρόφου μου παρά τον/την έλεγχο.	4,96	1,28	5,40	1,24	-3,08**

Πίν. 19 (συν.)

Προτάσεις δηλώσεις	<u>Φύλο</u>				
	<u>Ανδρας</u>		<u>Γυναίκα</u>		t(311)
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	
Είμαι υπερβολικά χωμένος/η στα προβλήματα του/της συντρόφου μου.	3,23	1,38	3,77	1,48	-2,75*
Γυρίζω το κεφάλι αλλού, όταν ο/η σύντροφός μου χρειάζεται μια αγκαλιά.	2,93	1,57	2,14	1,53	4,54***
Καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται παρηγοριά.	4,52	1,37	4,94	1,36	-2,67**
Τα κάνω όλα με τον δικό μου τρόπο, όταν βοηθώ τον/την σύντρόφό μου.	4,78	1,38	4,60	1,42	1,15
Παίρνω πάνω μου τα προβλήματα του/της συντρόφου μου και μετά τα νιώθω ως βάρος.	3,11	1,55	3,17	1,52	-,32
Νιώθω άνετα να κρατώ αγκαλιά τον/την σύντρόφό μου, όταν χρειάζεται σωματική επαφή για υποστήριξη.	5,49	1,25	5,99	1,20	-3,63***
Δεν αντιλαμβάνομαι πότε ο/η σύντροφός μου είναι στεναχωρημένος/η.	3,18	1,42	2,79	1,49	2,37*
Δεν παίρνω τον έλεγχο, όταν βοηθώ τον/την σύντρόφό μου.	4,13	1,38	4,53	1,48	-2,52*
Παίρνω πάνω μου της σκοτούρες του/της συντρόφου μου και δημιουργώ προβλήματα.	2,85	1,55	2,62	1,43	1,38
Αποδιώχνω τον/την σύντρόφό μου, όταν ζητάει μια αγκαλιά ή ένα φιλί.	2,66	1,58	2,21	1,51	2,56*
Μου ξεφεύγουν τα λεπτά σημάδια για το πώς νιώθει ο/η σύντροφός μου.	3,84	1,43	3,28	1,44	3,47**
Στηρίζω της προσωπικές προσπάθειες του/της συντρόφου μου να λύσει τα προβλήματα του/της.	5,23	1,37	5,56	1,05	-2,41*
Δεν ανακατεύομαι υπερβολικά, όταν βοηθώ τον/την σύντρόφό μου στα προβλήματα του/της.	4,72	1,35	4,96	1,36	-1,59

Πίν. 19 (συν.)

Προτάσεις δηλώσεις	<u>Φύλο</u>				t(311)
	<u>Άνδρας</u>		<u>Γυναίκα</u>		
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	
Όταν ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η η πρώτη μου αντίδραση είναι η αγκαλιά.	5,67	1,33	6,19	1,24	-3,60***
Καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται βοήθεια και πότε όχι.	5,53	1,39	4,90	1,34	-2,39*
Το παρακάνω με την κριτική μου στις προσπάθειες του/της συντρόφου μου να χειριστεί τα προβλήματά του/της.	4,18	1,54	3,98	1,60	1,14
Μπορώ να πω όχι, χωρίς ενοχές, στις εκκλήσεις του/της συντρόφου μου για βοήθεια.	3,58	1,72	2,95	1,79	3,14*
Όταν ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η, θέλω να αποτραβηχτώ.	2,44	1,52	2,08	1,42	2,18*
Δεν συντονίζομαι με τις ανάγκες του/της συντρόφου μου.	3,25	1,38	2,82	1,36	2,71*
Σέβομαι τις δυνατότητές του/της συντρόφου μου να παίρνει αποφάσεις και να βρίσκει λύσεις.	4,92	1,31	5,64	5,30	-1,64
Δεν το παρακάνω με την έγνοια και την προστατευτικότητα μου για τον/την σύντροφό μου.	4,44	1,52	4,31	1,42	,77
Δεν μου αρέσει ο/η σύντροφός μου να έχει ανάγκη και να γαντζώνεται πάνω μου.	4,12	1,65	3,92	1,92	1,00
Μου διαφεύγουν ή παρερμηνεύω τα σημάδια του/της συντρόφου μου για βοήθεια και κατανόηση.	3,94	1,38	3,42	1,52	3,21**
Λέω στον/στην σύντροφό μου τι να κάνει, όταν προσπαθεί να πάρει μια απόφαση.	4,62	1,40	4,00	1,53	3,92***
Όταν είναι σημαντικό φροντίζω πρώτα τις δικές μου ανάγκες και μετά του/της συντρόφου μου.	4,24	1,55	4,37	1,64	-,73

Σημείωση: *p < ,05, **p < ,01 και ***p < ,001

3.3. Παραγοντική Ανάλυση για την Παροχή Φροντίδας

Οι απαντήσεις των ατόμων όσον αφορά την παροχή φροντίδας υποβλήθηκαν σε ανάλυση παραγόντων με περιστροφή varimax. Ως κριτήριο για τη συμπερίληψη μιας απάντησης (μεταβλητής) σε έναν παράγοντα επελέγη φόρτιση μεγαλύτερη του 0,50. Η παραγοντική ανάλυση κρίθηκε σκόπιμη, επειδή θεωρήθηκε απαραίτητος ένας έλεγχος της κατασκευαστικής εγκυρότητας του ερωτηματολογίου, δεδομένου ότι δεν έχει ξαναχρησιμοποιηθεί στην Ελλάδα. Επίσης, ήταν σημαντικό να μειωθούν οι μεταβλητές, ώστε να γίνουν πιο διαχειρίσιμες στις πολύπλοκες στατιστικές αναλύσεις που θα ακολουθούσαν.

Προέκυψαν 7 παράγοντες, οι οποίοι εξηγούν το 55,52% της συνολικής διακύμανσης. Ο πρώτος παράγοντας (ο οποίος εξηγεί 19,36% της συνολικής διακύμανσης) περιείχε θετικές και αρνητικές φορτίσεις, οπότε από αυτόν προέκυψαν 2 πόλοι. Ο ένας, «Εγγύτητα», αποτελείται από τις απαντήσεις: «Χαίρομαι να προσφέρω μια αγκαλιά, όταν ο/η σύντροφός μου τη χρειάζεται.», «Νιώθω άνετα να κρατώ αγκαλιά τον/την σύντροφό μου, όταν χρειάζεται σωματική επαφή για υποστήριξη.», «Όταν ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος, η πρώτη μου αντίδραση είναι η αγκαλιά.» και «Προσφέρω υποστήριξη και ανακούφιση, όταν ο/η σύντροφός μου είναι προβληματισμένος/η.». Ο δεύτερος, «Απόσταση», αποτελείται από τις απαντήσεις: «Όταν ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η, θέλω να αποτραβηχτώ.», «Γυρίζω το κεφάλι αλλού, όταν χρειάζεται μια αγκαλιά.» και «Αποδιώχνω τον/την σύντροφό μου, όταν ζητάει μια αγκαλιά ή ένα φιλί.». Οι πρώτες απαντήσεις δηλώνουν μια εγγύτητα και μια άνεση με αυτήν, μέσα στην ερωτική σχέση, ενώ οι δεύτερες, αντίθετα, δηλώνουν την έλλειψη εγγύτητας και την άνεση με την απόσταση.

Ο δεύτερος παράγοντας, «Ενυαισθησία», (ο οποίος εξηγεί το 11,03% της συνολικής διακύμανσης) περιλαμβάνει τις μεταβλητές: «Αναγνωρίζω τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου.», «Καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται βοήθεια και πότε όχι.», «Καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται παρηγοριά.», «Προσέχω τα μη-λεκτικά σημάδια του/της συντρόφου μου.» και «Δεν παίρνω τον έλεγχο, όταν βοηθώ τον/την σύντρόφό μου.». Οι μεταβλητές αυτές αναφέρονται στην ικανότητα του ατόμου να παρατηρεί λεκτικά και μη-λεκτικά σημάδια της συμπεριφοράς του/της ερωτικού/ής συντρόφου, ώστε να είναι σε θέση να καταλαβαίνει και να αναγνωρίζει την ανάγκη του/της για φροντίδα.

Ο τρίτος παράγοντας, «Έλεγχος», (ο οποίος εξηγεί το 7,47% της συνολικής διακύμανσης) αποτελείται από τις απαντήσεις: «Τείνω να επιβάλλομαι, όταν προσπαθώ να βοηθήσω τον/την σύντρόφό μου.», «Το παρακάνω με την κριτική μου στις προσπάθειες του/της συντρόφου μου να χειριστεί τα προβλήματά του/της.», «Τα κάνω όλα με τον δικό μου τρόπο, όταν βοηθώ τον/την σύντρόφό μου.» και «Λέω στον/στην σύντρόφό μου τι να κάνει, όταν προσπαθεί να πάρει μια απόφαση.». Οι απαντήσεις αυτές αναφέρονται στην τάση του ατόμου, κατά την παροχή φροντίδας, να θεωρεί ότι γνωρίζει καλύτερα τι χρειάζεται για τη λύση των προβλημάτων του/της συντρόφου του/της, με αποτέλεσμα να παίρνει τον έλεγχο και να επιβάλει τον δικό του/της τρόπο αντιμετώπισης.

Ο τέταρτος παράγοντας, «Αυτονομία», (ο οποίος εξηγεί το 5,68% της συνολικής διακύμανσης) περιλαμβάνει τις μεταβλητές: «Όταν είναι σημαντικό φροντίζω πρώτα τις δικές μου ανάγκες και μετά του/της συντρόφου μου.», «Μπορώ να πω όχι, χωρίς ενοχές, στις εκκλήσεις του/της συντρόφου μου για βοήθεια.» και «Δεν μου αρέσει ο/η σύντροφός μου να έχει ανάγκη και να γαντζώνεται πάνω μου.». Οι μεταβλητές αυτές αναφέρονται στη διατήρηση αυτονομίας από μέρους του ατόμου

στην ερωτική του/της σχέση, ώστε να είναι σε θέση να κρίνει τη βαρύτητα των αναγκών, των δικών του/της και του/της συντρόφου και να θέτει, ανάλογα, την προτεραιότητα στον εαυτό ή στον άλλο για την παροχή φροντίδας. Κάνοντας αυτό νιώθει ασφάλεια για την κρίση του, οπότε αισθάνεται άνετα με την αυτονομία του/της και δεν έχει ενοχές.

Ο πέμπτος παράγοντας, «Έλλειψη ευαισθησίας», (ο οποίος εξηγεί το 4,59% της συνολικής διακύμανσης) αποτελείται από τις απαντήσεις: «Μου ξεφεύγουν τα λεπτά σημάδια για το πώς νιώθει ο/η σύντροφός μου.», «Μου διαφεύγουν ή παρερμηνεύω τα σημάδια του/της συντρόφου μου για βοήθεια και κατανόηση.» και «Δεν αντιλαμβάνομαι πότε ο/η σύντροφός μου είναι στεναχωρημένος/η.». Οι απαντήσεις αυτές αναφέρονται στην έλλειψη της ικανότητας από μέρους του ατόμου να παρατηρεί και να ερμηνεύει τα λεκτικά και μη λεκτικά σημάδια της συμπεριφοράς του/της συντρόφου του/της, με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να βρίσκεται σε εγρήγορση για την παροχής φροντίδας στον/στην σύντροφο, όταν αυτός/ή την χρειάζεται.

Ο έκτος παράγοντας, «Καταναγκαστική φροντίδα», (ο οποίος εξηγεί το 3,80% της συνολικής διακύμανσης) περιλαμβάνει τις μεταβλητές: «Παίρνω πάνω μου τα προβλήματα του/της συντρόφου μου και μετά τα νιώθω ως βάρος.», «Είμαι υπερβολικά χωμένος/η στα προβλήματά του/της συντρόφου μου.», «Παίρνω πάνω μου τις σκοτούρες του/της συντρόφου μου και δημιουργώ προβλήματα.» και «Τείνω να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματα του/της συντρόφου μου.». Οι μεταβλητές αυτές αναφέρονται στην υπερβολική ενασχόληση του ατόμου με τα προβλήματα του/της ερωτικού/κής συντρόφου σε σημείο να επιβαρύνεται το ίδιο ή και να επιβαρύνει τη σχέση.

Ο έβδομος παράγοντας, «Οριοθετημένη φροντίδα», (ο οποίος εξηγεί το 3,58% της συνολικής διακύμανσης) αποτελείται από τις απαντήσεις: «Δεν ανακατεύομαι υπερβολικά, όταν βοηθώ τον/την σύντροφό μου στα προβλήματά του.», «Στηρίζω τις προσωπικές προσπάθειες του/της συντρόφου μου να λύσει τα προβλήματά του/της.» και «Σέβομαι τις δυνατότητές του/της συντρόφου μου να παίρνει αποφάσεις και να βρίσκει λύσεις.». Οι απαντήσεις αυτές αναφέρονται σε μια οριοθετημένη ενασχόληση του ατόμου με τα προβλήματα του/της ερωτικού/κής συντρόφου, ώστε να σέβεται και να εμπιστεύεται τις δικές του/της προσπάθειες στην ανεύρεση λύσης γι' αυτά. Από κάθε παράγοντα φτιάχτηκε μια μεταβλητή (παίρνοντας τον μέσο όρο των απαντήσεων) και δύο μεταβλητές από τον πρώτο παράγοντα που είχε δύο πόλους. Επίσης, έγινε έλεγχος αξιοπιστίας Cronbach's α για κάθε επιμέρους παράγοντα. Τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης και του ελέγχου αξιοπιστίας δίνονται στον Πίνακα 20.

Πίνακας 20

Παραγοντική ανάλυση με περιστροφή varimax για την παροχή φροντίδας.

Μεταβλητές	M.O.	Φορτίσεις
Παράγοντας 1: (19,36)		
Πόλος 1: Εγγύτητα Cronbach's alpha = ,83		
Χαίρομαι να προσφέρω μια αγκαλιά, όταν ο/η σύντροφός μου τη χρειάζεται.	6,05	,81
Νιώθω άνετα να κρατώ αγκαλιά τον/την σύντροφό μου, όταν χρειάζεται σωματική επαφή για υποστήριξη.	5,74	,80
Όταν ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η, η πρώτη μου αντίδραση είναι η αγκαλιά.	5,93	,72
Προσφέρω υποστήριξη και ανακούφιση, όταν ο/η σύντροφός μου είναι προβληματισμένος/η.	5,72	,61
Πόλος 2: Απόσταση Cronbach's alpha = ,64		
Όταν ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η, θέλω να αποτραβηχτώ.	2,26	,53
Γυρίζω το κεφάλι αλλού, όταν χρειάζεται μια αγκαλιά.	2,54	,53
Αποδιώχνω τον/την σύντροφό μου, όταν ζητάει μια αγκαλιά ή ένα φιλί.	2,44	,50
Παράγοντας 2: Ευαισθησία (11,03%) Cronbach's alpha = ,73		
Αναγνωρίζω τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου.	4,95	,70
Καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται βοήθεια και πότε όχι.	4,72	,68
Καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται παρηγοριά.	4,73	,65
Προσέχω τα μη-λεκτικά σημάδια του/της συντρόφου μου.	5,19	,60
Δεν παίρνω τον έλεγχο, όταν βοηθώ τον/την σύντροφό μου.	4,33	,53

Πιν. 20 (συν.)

Μεταβλητές	Μ.Ο.	Φορτίσεις
Παράγοντας 3: Έλεγχος (7,47%) Cronbach's alpha = ,76		
Τείνω να επιβάλλομαι, όταν προσπαθώ να βοηθήσω τον/την σύντροφό μου.	4,48	,75
Το παρακάνω με την κριτική μου στις προσπάθειες του/της συντρόφου μου να χειριστεί τα προβλήματα του/της.	4,08	,74
Τα κάνω όλα με τον δικό μου τρόπο, όταν βοηθώ τον/την σύντροφό μου.	4,69	,69
Λέω στον/στην σύντροφό μου τι να κάνει, όταν προσπαθεί να πάρει μια απόφαση.	4,31	,68
Παράγοντας 4: Αυτονομία (5,68%) Cronbach's alpha = ,55		
Όταν είναι σημαντικό φροντίζω πρώτα τις δικές μου ανάγκες και μετά του/της συντρόφου μου.	4,30	,65
Μπορώ να πω όχι, χωρίς ενοχές, στις εκκλήσεις του/της συντρόφου μου για βοήθεια.	3,27	,60
Δεν μου αρέσει ο/η σύντροφός μου να έχει ανάγκη και να γαντζώνεται πάνω μου.	4,02	,56
Παράγοντας 5: Έλλειψη ευαισθησίας (4,59%) Cronbach's alpha = ,65		
Μου ξεφεύγουν τα λεπτά σημάδια για το πώς νιώθει ο/η σύντροφός μου.	3,57	,71
Μου διαφεύγουν ή παρερμηνεύω τα σημάδια του/της συντρόφου μου για βοήθεια και κατανόηση.	3,68	,69
Δεν αντιλαμβάνομαι πότε ο/η σύντροφός μου είναι στεναχωρημένος/η.	2,99	,56

Πιν. 20 (συν)

Μεταβλητές	M.O.	Φορτίσεις
Παράγοντας 6: Καταναγκαστική Φροντίδα (3,80%) Cronbach's alpha =,59		
Παίρνω πάνω μου τα προβλήματα του/της συντρόφου μου και μετά τα νιώθω ως βάρος.	3,14	,63
Είμαι υπερβολικά χωμένος/η στα προβλήματά του/της συντρόφου μου.	3,55	,63
Παίρνω πάνω μου τις σκοτούρες του/της συντρόφου μου και δημιουργώ προβλήματα.	2,73	,62
Τείνω να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματα του/της συντρόφου μου.	3,70	,51
Παράγοντας 7: Οριοθετημένη Φροντίδα (3,58%) Cronbach's alpha = ,27		
Δεν ανακατεύομαι υπερβολικά, όταν βοηθώ τον/την σύντροφό μου στα προβλήματά του.	4,84	,66
Στηρίζω τις προσωπικές προσπάθειες του/της συντρόφου μου να λύσει τα προβλήματά του/της.	5,40	,56
Σέβομαι τις δυνατότητές του/της συντρόφου μου να παίρνει αποφάσεις και να βρίσκει λύσεις.	5,27	,54
Το σύνολο των παραγόντων εξηγεί το 55,52% της συνολικής διακύμανσης. Στις παρενθέσεις δίπλα στα ονόματα των παραγόντων φαίνεται το ποσοστό διακύμανσης που εξηγεί κάθε παράγοντας.		

Στον παράγοντα 7 το άλφα είναι πολύ χαμηλό, πράγμα που δείχνει ότι η κλίμακα αυτή δεν είναι πολύ καλή. Αυτός είναι ένας από τους λόγους που αργότερα χρησιμοποιείται ο γενικός δείκτης φροντίδας.

3.4. Γενικός Βαθμός Φροντίδας

Από το σύνολο των παραγόντων εξήχθη ένας γενικός βαθμός φροντίδας, ώστε εκφράζοντας με έναν γενικό και περιεκτικό τρόπο την παροχή φροντίδας να συμμετέχει στις απαιτητικές στατιστικές αναλύσεις των υποθέσεων για τον/την ιδανικό/ή και τον/την πραγματικό/ή σύντροφο. Συγκεκριμένα έγινε πρόσθεση των

παραγόντων που προέκυψαν από την παραγοντική ανάλυση και εξαγωγή του μέσου όρου τους. Η αξιοπιστία της κλίμακας ήταν ικανοποιητική (Cronbach's $\alpha = ,54$).

4. Σεξουαλικότητα

4.1. Οι Προτάσεις-Δηλώσεις

Οι ερωτήσεις για τη σεξουαλικότητα αναφέρονταν σε σεξουαλικές συμπεριφορές και στάσεις, ώστε να περιγράψουν σφαιρικά τον τρόπο που οι άνθρωποι σκέφτονται και λειτουργούν στη σεξουαλική τους ζωή. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις για το σύνολο των απαντήσεων των συμμετεχόντων παρουσιάζονται στον Πίνακα 21.

Πίνακας 21

Σεξουαλικές στάσεις και συμπεριφορές

Σεξουαλικές στάσεις και συμπεριφορές	M.O.	T.A.
με πόσους/ες κάνατε έρωτα πέρσι	2,26	2,86
με πόσους/ες θα κάνετε έρωτα στα επόμενα 5 χρόνια	6,34	7,07
με πόσους/ες κάνατε έρωτα μόνο μία φορά	1,71	3,07
πόσο συχνά φαντασιώνετε άλλον/η, όταν κάνετε έρωτα	3,54	2,17
το σεξ χωρίς αγάπη είναι μια χαρά	4,61	2,63
χαίρομαι το ευκαιριακό σεξ με διαφορετικούς/ές συντρόφους	4,37	2,79
όχι απαραίτητο να έχω δεσμό	4,19	2,60

Σημείωση: Η πρώτη ερώτηση είχε ελάχιστη τιμή το 0 και μέγιστη το 26, η δεύτερη ελάχιστη το 0 και μέγιστη το 50, η τρίτη ελάχιστη το 0 και μέγιστη το 30 και η τέταρτη ελάχιστη το 0 = ποτέ και μέγιστη το 8 = τουλάχιστον μία φορά τη μέρα. Η πέμπτη και η έκτη είχαν ελάχιστη τιμή το 0 = διαφωνώ απόλυτα και μέγιστη το 9 = συμφωνώ απόλυτα. Η τελευταία αντεστράφη και είχε ελάχιστη τιμή το 0 = διαφωνώ απόλυτα και μέγιστη το 9 = συμφωνώ απόλυτα.

4.2. Σεξουαλικότητα και Φύλο

Έγιναν διασταυρώσεις ανάμεσα στις ερωτήσεις για τη σεξουαλικότητα και το φύλο. Οι διαφορές φύλου ελέγχθηκαν με τον έλεγχο ισότητας των μέσων όρων σε ανεξάρτητα δείγματα (t-test). Σε όλες τις διασταυρώσεις υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Οι μέσοι όροι, οι τυπικές αποκλίσεις και τα αποτελέσματα από τον έλεγχο της ισότητας των μέσων όρων σε ανεξάρτητα δείγματα (t-test) παρουσιάζονται στον Πίνακα 22.

Πίνακας 22
Σεξουαλικότητα και Φύλο

Προτάσεις-δηλώσεις	Ανδρας		Γυναίκα		t(311)
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	
με πόσους/ες κάνατε έρωτα πέρσι	2,78	3,13	1,72	2,45	3,34**
με πόσους/ες θα κάνατε έρωτα στα επόμενα 5 χρόνια	8,18	7,28	4,45	6,32	4,84***
με πόσους/ες κάνατε έρωτα μόνο μία φορά	2,48	3,93	,92	1,43	4,68***
πόσο συχνά φαντασιώνετε άλλον/η	4,33	2,19	2,71	1,81	7,14***
το σεξ χωρίς αγάπη είναι μια χαρά	5,67	2,35	3,52	2,47	7,91***
χαίρομαι το ευκαιριακό σεξ	5,80	2,43	2,89	2,34	10,78***
όχι απαραίτητο να έχω δεσμό	4,99	2,45	6,65	2,49	-5,92***

Σημείωση: ** $p < ,01$ *** $p < ,001$. Οι προτάσεις - δηλώσεις είχαν ελάχιστη τιμή το 1 = δεν με περιγράφει καθόλου και μέγιστη το 7 = με περιγράφει απόλυτα.

4.3. Ελευθεριάζουσα - μη Ελευθεριάζουσα Στάση Απέναντι στο Σεξ

Οι ερωτήσεις αναφορικά με τις σεξουαλικές συμπεριφορές και στάσεις μπορούν να αποτελέσουν έναν ενιαίο παράγοντα ή μία διάσταση, όπου στο ένα άκρο με τις υψηλές βαθμολογίες περιγράφουν μία ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ, ενώ στο άλλο άκρο με τις χαμηλές βαθμολογίες περιγράφουν μία μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ. Για το σκοπό αυτό έγινε πρόσθεση των ερωτήσεων και εξαγωγή του μέσου όρου τους. Η αξιοπιστία της κλίμακας ήταν ικανοποιητική (Cronbach's $\alpha = ,78$).

5. Η Επίδραση της Σειράς των Ερωτηματολογίων

Η επίδραση της εναλλαγής στη σειρά με την οποία δόθηκαν τα ερωτηματολόγια (εναλλακτικά, πρώτο το ερωτηματολόγιο για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο έναντι εκείνου για τον/την ιδανικό/ή ή πρώτο το ερωτηματολόγιο για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο έναντι εκείνου για τον/την πραγματικό/ή) πάνω στις απαντήσεις των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών για τον/την πραγματικό/ή και τον/την ιδανικό/ή σύντροφο εξετάστηκε με το μη παραμετρικό Mann-Whitney Test.

5.1. Η Επίδραση της Σειράς των Ερωτηματολογίων πάνω στον/στην

Πραγματικό/ή Σύντροφο

Η επίδραση της εναλλαγής της σειράς των ερωτηματολογίων πάνω στις απαντήσεις των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο ελέγχθηκε με το μη παραμετρικό Mann-Whitney Test. Δεν παρατηρήθηκαν διαφορές με εξαίρεση τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου για τη Φοβικότητα ($U = 9970$, $p = ,004$) που έδειξε ότι, όταν προηγούνταν το

ερωτηματολόγιο για τον/ή πραγματικό/ή σύντροφο λιγότερα άτομα απαντούσαν ότι ο/η πραγματικός/ή τους σύντροφος ήταν φοβικός.

5.2. Η Επίδραση της Σειράς των Ερωτηματολογίων πάνω στον/στην Ιδανικό/ή Σύντροφο

Η επίδραση της εναλλαγής της σειράς των ερωτηματολογίων πάνω στις απαντήσεις των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο ελέγχθηκε με το μη παραμετρικό Mann-Whitney Test. Δεν παρατηρήθηκαν διαφορές.

6. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Πραγματικό/ή Σύντροφο

Από το σύνολο των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών, περίπου τα μισά άτομα δήλωσαν ότι ο/η πραγματικός/ή τους σύντροφος ανήκει στον Ασφαλή τύπο σύναψης δεσμού, ενώ, συγκριτικά λίγα, ένα άτομο στα δέκα, δήλωσαν ότι ο/η πραγματικός/ή τους σύντροφος είναι Φοβικός. Οι υπόλοιποι μοίρασαν τις επιλογές τους ανάμεσα στον Υπερεμπλεκόμενο και τον Απορριπτικό τύπο. Τα ακριβή αποτελέσματα (συχνότητες και ποσοστά) δίνονται στον Πίνακα 23, ενώ στον Πίνακα 24 παρατίθενται οι μέσοι όροι των απαντήσεων, με ελάχιστη τιμή το 1 = δεν τον/την περιγράφει καθόλου και μέγιστη το 7 = τον/την περιγράφει απόλυτα, για το πόσο περιγράφει τον/την πραγματικό/ή σύντροφο η ασφάλεια, η φοβικότητα, η υπερεμπλοκή και η απορριπτικότητα ή αλλιώς ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού.

Πίνακας 23

ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο

ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο	N	%
Ασφαλής	152	48,6
Φοβικός	31	9,9
Υπερεμπλεκόμενος	62	19,8
Απορριπτικός	68	21,7
Σύνολο	313	100,0

Πίνακας 24

Οι διαστάσεις ασφάλεια, φοβικότητα, υπερεμπλοκή και απορριπτικότητα για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο

		N	M.O.	T.A.
ΤΣΔ	Ασφάλεια	313	4,90	1,77
για τον/την	Φοβικότητα	313	3,36	1,64
πραγματικό/ή	Υπερεμπλοκή	313	3,88	1,77
σύντροφο	Απορριπτικότητα	313	3,37	1,92

Σημείωση: Οι διαστάσεις ασφάλεια, φοβικότητα, υπερεμπλοκή και απορριπτικότητα για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο είχαν ελάχιστη τιμή το 1 = δεν με περιγράφει καθόλου και μέγιστη το 7 = με περιγράφει απόλυτα.

7. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Ιδανικό/ή Σύντροφο

Από το σύνολο των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα, περισσότερα άτομα από το 1/3 δήλωσαν ότι ο/η σύντροφος που τους/τις φαίνεται πιο ελκυστικός/ή

ανήκει στον Υπερεμπλεκόμενο τύπο σύναψης δεσμού. Περίπου ένας στους τέσσερις απάντησε ότι ελκύεται από τον Ασφαλή τύπο, ενώ οι υπόλοιποι μοιράστηκαν ανάμεσα στον Φοβικό και τον Απορριπτικό. Τα ακριβή αποτελέσματα (συχνότητες και ποσοστά) δίνονται στον Πίνακα 25. Ενώ στον Πίνακα 26 παρατίθενται οι μέσοι όροι των απαντήσεων, με ελάχιστη τιμή το 1 = δεν τον/την περιγράφει καθόλου και μέγιστη το 7 = τον/την περιγράφει απόλυτα, για το πόσο περιγράφει τον/την ιδανικό/ή σύντροφο η ασφάλεια, η φοβικότητα, η υπερεμπλοκή και η απορριπτικότητα ή αλλιώς ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού.

Πίνακας 25

ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο

ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο	N	%
Ασφαλής	78	24,9
Φοβικός	58	18,5
Υπερεμπλεκόμενος	117	37,4
Απορριπτικός	60	19,2
Σύνολο	313	100,0

Πίνακας 26

Οι διαστάσεις ασφάλεια, φοβικότητα, υπερεμπλοκή και απορριπτικότητα για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο

		N	M.O.	T.A.
ΤΣΔ	Ασφάλεια	313	4,62	1,54
για τον/την	Φοβικότητα	313	4,12	1,60
ιδανικό/ή	Υπερεμπλοκή	313	4,82	1,73
σύντροφο	Απορριπτικότητα	313	3,94	1,77

Σημείωση: Οι διαστάσεις ασφάλεια, φοβικότητα, υπερεμπλοκή και απορριπτικότητα για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο είχαν ελάχιστη τιμή το 1 = δεν με περιγράφει καθόλου και μέγιστη το 7 = με περιγράφει απόλυτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

1. Πρώτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ερωτική Ζωή

Με βάση την πρώτη υπόθεση, ο τύπος σύναψης δεσμού θα επιτρέπει προβλέψεις για το πώς λειτουργεί το άτομο μέσα στις ερωτικές του σχέσεις. Συγκεκριμένα, οι επιμέρους προβλέψεις εξετάζονται παρακάτω και αφορούν πολλές από τις πτυχές της ερωτικής ζωής του ατόμου.

1.1. Αν έχουν Ερωτευτεί Ποτέ

Όσον αφορά το αν έχουν ερωτευτεί ποτέ, η πρόβλεψη ήταν πως οι Αποφευκτικοί θα τείνουν να αναφέρουν περισσότερο από τους άλλους τύπους ότι δεν έχουν ερωτευτεί ποτέ. Για να διερευνηθεί η πρόβλεψη αυτή, ελέγχθηκε η επίδραση του φύλου και του τύπου σύναψης δεσμού πάνω στην μεταβλητή «ερωτευτεί ποτέ». Για τους ελέγχους αυτούς εφαρμόστηκε η δοκιμασία ανεξαρτησίας χ^2 σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05.

Οι άνδρες (ποσοστό ναι = 91,2%) διέφεραν από τις γυναίκες (ποσοστό ναι = 96,8%) $\chi^2(1, N = 313) = 4,24, p < ,05$, δηλαδή περισσότερες γυναίκες από ότι άνδρες δήλωναν ότι έχουν ερωτευτεί.

Ως προς τον τύπο σύναψης δεσμού, οι Απορριπτικοί διέφεραν οριακά από τους υπόλοιπους τύπους $\chi^2(3, N=313) = 6,51, p \leq ,09$, επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Οι αλληλεπιδράσεις του φύλου με τους τύπους σύναψης δεσμού επίσης αποδείχθηκαν οριακά στατιστικά σημαντικές για τους άνδρες $\chi^2(3, N = 313) = 7,26, p \leq ,06$, ενώ δεν ήταν στατιστικά σημαντικές για τις γυναίκες $\chi^2(3, N = 313) = ,36, p > ,05$. Τα ποσοστά των τύπων σύναψης δεσμού πάνω στο αν έχουν ερωτευτεί ποτέ δίνονται στον Πίνακα 27.

Πίνακας 27

Τα ποσοστά των τύπων σύναψης δεσμού πάνω στο αν έχουν ερωτευτεί ποτέ

		<u>ΤΣΔ %</u>			
		Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλ.	Απορριπτ.
Ερωτευτεί	Ναι	95,8	96,4	93,8	86,5
Ποτέ	Όχι	4,2	3,6	6,2	13,5
	Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0

Σημείωση: . Οι συχνότητες διέφεραν οριακά σε $p \leq .09$.

1.2. Πόσες Φορές έχουν Ερωτευτεί

Όσον αφορά το πόσες φορές έχουν ερωτευτεί, η πρόβλεψη ήταν ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι θα έχουν τρεις ή περισσότερες ερωτικές εμπειρίες. Για τον έλεγχο αυτής της υπόθεσης εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) και εξετάστηκε η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η τυχόν αλληλεπίδρασή τους πάνω στη μεταβλητή «πόσες φορές ερωτευτεί». Δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές επιδράσεις.

Οι άνδρες (Μ.Ο. = 1,84 και Τ.Α. = 1,80) δεν διέφεραν από τις γυναίκες (Μ.Ο. = 1,87 και Τ.Α. = 1,00), $F(1, 305) = ,00$, $p > ,05$, $\eta^2 = ,00$.

Οι Ασφαλείς, οι Φοβικοί, οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Απορριπτικοί δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 305) = ,09$, $p > ,05$, $\eta^2 = ,00$ μη επιβεβαιώνοντας την υπόθεση. Δεν υπήρχε αλληλεπίδραση φύλου και τύπου σύναψης δεσμού. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για το πόσες φορές έχουν ερωτευτεί δίνονται στον Πίνακα 28.

Πίνακας 28

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ

για το πόσες φορές έχουν ερωτευτεί

ΤΣΔ	<u>Πόσες φορές</u> <u>ερωτευτεί</u>	
	<u>Μ.Ο.</u>	<u>Τ.Α.</u>
Ασφαλής	1,83	1,18
Φοβικός	1,77	1,11
Υπερεμπλεκόμενος	1,90	1,20
Απορριπτικός	1,94	2,48

Σημείωση: Οι μέσοι όροι δεν διέφεραν.

1.3. Ένταση

Όσον αφορά την ένταση του ερωτικού συναισθήματος η πρόβλεψη ήταν πως οι Αποφευκτικοί θα τείνουν να αναφέρουν μικρότερη ένταση από όλους τους υπόλοιπους τύπους, οι οποίοι μεταξύ τους θα αναφέρουν παρόμοια ένταση. Για τον έλεγχο αυτής της υπόθεσης εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA), προκειμένου να εξεταστεί η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η τυχόν αλληλεπίδρασή τους πάνω στην ένταση με την οποία τα άτομα βιώνουν το συναίσθημα του έρωτα μέσα στη σχέση τους. Βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές για την επίδραση του φύλου και του τύπου σύναψης δεσμού, αλλά όχι για την αλληλεπίδρασή τους.

Όσον αφορά το φύλο, οι άνδρες (Μ.Ο. = 1,82 και Τ.Α. = ,80) διέφεραν από τις γυναίκες (Μ.Ο. = 1,58 και Τ.Α. = ,75), $F(1, 305) = 7,26$, $p < ,01$, $\eta^2 = ,02$.

Όσον αφορά τους τύπους σύναψης δεσμού, διαπιστώθηκε διαφορά $F(3, 305) = 4,68$, $p < ,01$, $\eta^2 = ,04$. Ελέγχθηκαν περαιτέρω οι διαφορές των μέσων όρων με το post hoc test Scheffe και βρέθηκε ότι οι Απορριπτικοί διέφεραν από τους Ασφαλείς, τους Φοβικούς και τους Υπερεμπλεκόμενους επιβεβαιώνοντας την

υπόθεση. Δεν υπήρχε αλληλεπίδραση φύλου και τύπου σύναψης δεσμού. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για την ένταση δίνονται στον Πίνακα 29.

Πίνακας 29

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την ένταση

ΤΣΔ	<u>Ένταση</u>	
	M.O.	T.A.
Ασφαλής	1,65 _α	,74
Φοβικός	1,65 _β	,72
Υπερεμπλεκόμενος	1,58 _γ	,69
Απορριπτικός	2,10 _{αβγ}	,98

Σημείωση: Οι μέσοι όροι που μοιράζονται τον ίδιο δείκτη διαφέρουν στατιστικά μεταξύ τους. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p = ,05$, Scheffe test.

1.4. Διάρκεια της Τωρινής Σχέσης

Όσον αφορά τη διάρκεια της σχέσης, η πρόβλεψη ήταν ότι οι Ασφαλείς θα τείνουν να έχουν μεγαλύτερης διάρκειας σχέσεις από τους Αποφευκτικούς και αυτοί από τους Υπερεμπλεκόμενους. Για να ελεγχθεί η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η τυχόν αλληλεπίδρασή τους πάνω στη διάρκεια της τωρινής σχέσης εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA). Δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές επιδράσεις.

Όσον αφορά το φύλο, οι άνδρες (M.O. = 18,60 και T.A. = 17,22) δεν διέφεραν από τις γυναίκες (M.O. = 20,15, T.A. = 19,85) $F(1,145) = ,51$, $p > ,01$, $\eta^2 = ,00$.

Όσον αφορά τους τύπους σύναψης δεσμού, οι Ασφαλείς, οι Φοβικοί, οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Απορριπτικοί δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 145) = ,32$, $p > ,01$, $\eta^2 = ,01$, μη επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη και δεν υπήρχε αλληλεπίδραση του τύπου σύναψης δεσμού με το φύλο. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των

τύπων σύναψης δεσμού για την διάρκεια της τωρινής σχέσης δίνονται στον Πίνακα 30.

Πίνακας 30

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την διάρκεια της τωρινής σχέσης (σε μήνες)

ΤΣΔ	<u>Διάρκεια</u> <u>τωρινής σχέσης</u>	
	Μ.Ο.	Τ.Α.
Ασφαλής	20,73	19,04
Φοβικός	19,58	21,94
Υπερεμπλεκόμενος	17,59	14,54
Απορριπτικός	20,22	20,07

. Σημείωση: Οι μέσοι όροι δεν διέφεραν.

1.5. Διάρκεια της Προηγούμενης Σχέσης

Όσον αφορά την πρόβλεψη για τη διάρκεια της σχέσης, ελέγχθηκε συμπληρωματικά η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η τυχόν αλληλεπίδρασή τους πάνω στη διάρκεια της προηγούμενης σχέσης. Για τον έλεγχο αυτό εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA). Βρέθηκε μία οριακή κύρια επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού.

Όσον αφορά το φύλο, οι άνδρες (Μ.Ο. = 9,69 και Τ.Α. = 11,26) δεν διέφεραν από τις γυναίκες (Μ.Ο. = 9,97 και Τ.Α. = 10,80) $F(1,157) = ,01$, $p >,01$, $\eta^2 = ,00$.

Όσον αφορά τους τύπους σύναψης δεσμού, οι Ασφαλείς, οι Φοβικοί, οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Απορριπτικοί διέφεραν μεταξύ τους οριακά $F(3, 157) = 2,20$, $p = ,09$, $\eta^2 = ,01$. Δεν υπήρχε αλληλεπίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και του φύλου.

Προκειμένου να εντοπιστούν οι επιμέρους διαφορές έγιναν post hoc αναλύσεις. Εξαιτίας της οριακής σημαντικότητας, εφαρμόστηκε το τεστ LSD, το οποίο έδειξε ότι οι Φοβικοί διαφέρουν από τους Υπερεμπλεκόμενους, όχι όμως από τους υπόλοιπους ούτε οι υπόλοιποι μεταξύ τους. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για την διάρκεια της προηγούμενης σχέσης, καθώς και οι στατιστικά σημαντικές διαφορές δίνονται στον Πίνακα 31.

Πίνακας 31

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την διάρκεια της προηγούμενης σχέσης (σε μήνες)

ΤΣΔ	<u>Διάρκεια προηγούμ. σχέσης</u>	
	M.O.	T.A.
Ασφαλής	9,41	8,73
Φοβικός	7,42 _α	10,98
Υπερεμπλεκόμενος	13,41 _α	13,85
Απορριπτικός	9,41	11,03

Σημείωση: Οι μέσοι όροι που μοιράζονται τον δείκτη διέφεραν οριακά σε $p = ,09$, LSD test.

1.6. Επανασυνδέσεις

Όσον αφορά την πρόβλεψη ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν περισσότερους χωρισμούς και επανασυνδέσεις από τους υπόλοιπους τύπους σύναψης δεσμού ελέγχθηκε η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η τυχόν αλληλεπίδρασή τους πάνω στην ύπαρξη ή όχι επανασυνδέσεων. Για τους ελέγχους αυτούς εφαρμόστηκε η δοκιμασία ανεξαρτησίας χ^2 σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05. Δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές.

Συγκεκριμένα, οι άνδρες δεν διέφεραν από τις γυναίκες $\chi^2(1, N=313) = ,51$,

$p > ,05$.

Οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους $\chi^2(3, N=313) = 3,86, p > ,05$ μη επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Οι αλληλεπιδράσεις του φύλου με τους τύπους σύναψης δεσμού επίσης δεν αποδείχθηκαν στατιστικά σημαντικές ούτε για τους άνδρες $\chi^2(3, N=313) = 1,29, p > ,05$ ούτε για τις γυναίκες $\chi^2(3, N=313) = 3,77, p > ,05$. Οι συχνότητες και τα ποσοστά των τύπων σύναψης δεσμού αναφορικά με το αν υπήρχαν ή όχι επανασυνδέσεις δίνονται στον Πίνακα 32.

Πίνακας 32

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για τις επανασυνδέσεις

ΤΣΔ	<u>Επανασυνδέσεις</u>			
	<u>Ναι</u>		<u>Όχι</u>	
	N	%	N	%
Ασφαλής	36	37,5	60	62,5
Φοβικός	26	31,0	58	69,0
Υπερεμπλεκόμενος	37	45,7	44	54,3
Απορριπτικός	19	36,5	33	63,5

Συμπληρωματικά ελέγχθηκε η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η τυχόν αλληλεπίδρασή τους πάνω στην ποσότητα των επανασυνδέσεων. Για τον έλεγχο αυτό εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA). Δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές επιδράσεις.

Όσον αφορά το φύλο, οι άνδρες (Μ.Ο. = 2,48 και Τ.Α. = 2,77) δεν διέφεραν από τις γυναίκες (Μ.Ο. = 2,25 και Τ.Α. = 2,34) $F(1,108) = ,23, p > ,01, \eta^2 = ,00$.

Όσον αφορά τους τύπους σύναψης δεσμού, οι Ασφαλείς, οι Φοβικοί, οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Απορριπτικοί δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 108) = ,62, p > ,01 \eta^2 = ,02$. Οι αλληλεπιδράσεις του φύλου με τους τύπους σύναψης δεσμού επίσης δεν αποδείχθηκαν στατιστικά σημαντικές ούτε για τους άνδρες $\chi^2(3, N=313) = ,18, p > ,05$ ούτε για τις γυναίκες $\chi^2(3, N=313) = ,40, p > ,05$. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για την ποσότητα των επανασυνδέσεων δίνονται στον Πίνακα 33.

Πίνακας 33

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για το
 πόσες επανασυνδέσεις

ΤΣΔ	<u>Πόσες</u> <u>επανασυνδέσεις</u>	
	ΜΟ	ΤΑ
Ασφαλής	2,33	2,77
Φοβικός	1,96	2,35
Υπερεμπλεκόμενος	2,32	2,17
Απορριπτικός	3,05	3,17

. Σημείωση: Οι μέσοι όροι δεν διέφεραν.

1.7. Κατάσταση Σχέσης

Αναφορικά με την πρόβλεψη ότι οι Αποφευκτικοί και οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν περισσότερο ότι δεν βγαίνουν καθόλου ραντεβού και οι Αποφευκτικοί ότι βγαίνουν με περισσότερους/ες από έναν/μία συντρόφους, ελέγχθηκε η επίδραση του φύλου και η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού πάνω στην κατάσταση σχέσης. Για τους ελέγχους αυτούς εφαρμόστηκε η δοκιμασία ανεξαρτησίας χ^2 σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05.

Οι άνδρες διέφεραν από τις γυναίκες $\chi^2(9, N=313) = 21,97, p < ,05$.

Περισσότερες γυναίκες ανέφεραν ότι βλέπουν κάποιον, ότι δεν βλέπουν κάποιον ούτε ψάχνουν και ότι ζουν με τον σύντροφό τους. Αντίθετα, περισσότεροι άντρες ανέφεραν ότι βλέπουν περισσότερες από μία γυναίκες και ότι δεν βλέπουν κάποια, αλλά ψάχνουν. Οι διαφοροποιήσεις του φύλου πάνω στην κατάσταση της σχέσης παρουσιάζονται στον Πίνακα 34.

Πίνακας 34

Οι διαφοροποιήσεις του φύλου πάνω στην κατάσταση της σχέσης

		<u>Φύλο %</u>	
		<u>Άνδρας</u>	<u>Γυναίκα</u>
Κατάσταση	βλέπω κάποιον/α	37,1	50,0
Σχέσης	βλέπω περισσότερους/ες	11,3	1,9
	δεν βλέπω, ψάχνω	23,3	15,6
	δεν βλέπω, δεν ψάχνω	8,8	11,7
	ζω με τον/την σύντροφο	9,4	12,3
	λογοδοσμ/αρραβωνιασμ.	1,9	2,6
	παντρεμένος/η	1,3	,0
	χωρισμένος/η πρόσφατα	5,0	5,8
	σε διάσταση	1,3	,0
	χήρος/α	,6	,0
	Σύνολο	100,0	100,0

Οι τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους $\chi^2(27, N=313) = 31,17,$

$p > ,05$. Τα ποσοστά των τύπων σύναψης δεσμού πάνω στην κατάσταση της σχέσης δίνονται στον Πίνακα 35.

Πίνακας 35

Τα ποσοστά των ΤΣΔ πάνω στην κατάσταση της σχέσης

		<u>ΤΣΔ %</u>			
		Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλ.	Απορριπτ.
Κατάσταση	βλέπω κάποιον/α	38,5	44,0	49,4	42,3
σχέσης	βλέπω περισσότερ.	9,4	7,1	4,9	3,8
	δεν βλέπω, ψάχνω	21,9	20,2	19,8	13,5
	δεν βλέπω, δεν ψάχ	8,3	14,3	3,7	17,3
	ζω με σύντροφο	9,4	9,5	13,6	11,5
	λογοδοσμ/αρραβων	5,2	1,2	,0	1,9
	παντρεμένος/η	1,0	,0	,0	1,9
	χωρισμένος/η προσ.	6,3	3,6	7,4	3,8
	σε διάσταση	,0	,0	1,2	1,9
	χήρος/α	,0	,0	,0	1,9
	Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0

Καθώς η έλλειψη διαφοροποίησης των τύπων σύναψης δεσμού δεν συμφωνεί με τη βιβλιογραφία κρίθηκε σκόπιμη μια περαιτέρω διερεύνηση, κατά την οποία ελέγχθηκε η επίδραση του φύλου και η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού πάνω στην αποκλειστικότητα ή όχι της σχέσης. Για τους ελέγχους αυτούς εφαρμόστηκε η δοκιμασία ανεξαρτησίας χ^2 σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05. Επίσης, δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές επιδράσεις. Εξετάστηκε αν διέφεραν οι τύποι σύναψης δεσμού

μεταξύ των ανδρών και μεταξύ των γυναικών χωριστά. Δεν βρέθηκαν διαφορές ούτε στη μία ούτε στην άλλη περίπτωση, οπότε δεν επιβεβαιώθηκε η πρόβλεψη.

1.8. Ελεύθερος Χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί

Όσον αφορά τον ελεύθερο χρόνο που περνάει κανείς με τον/την σύντροφό του η πρόβλεψη ήταν ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν ότι περνάνε περισσότερο ελεύθερο χρόνο μαζί με τους/τις συντρόφους τους σε σύγκριση με τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς, ενώ οι Ασφαλείς θα κατανέμουν πιο ισόρροπα τον χρόνο τους. Για τον έλεγχο αυτής της υπόθεσης εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA), προκειμένου να εξεταστεί η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η τυχόν αλληλεπίδρασή τους πάνω στον ελεύθερο χρόνο.

Οι άνδρες (M.O. = 4,01 και T.A. = 1,17) δεν διέφεραν από τις γυναίκες (M.O. = 4,19 και T.A. = 1,37) $F(1, 305) = 1,10, p > ,01, \eta^2 = ,00$.

Οι Υπερεμπλεκόμενοι διέφεραν από τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς, $F(3, 305) = 4,81, p < ,01, \eta^2 = ,05$, επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Η αλληλεπίδραση του φύλου με τους τύπους σύναψης δεσμού δεν ήταν στατιστικά σημαντική $F(3, 305) = ,75, p > ,01, \eta^2 = ,01$. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για τον ελεύθερο χρόνο δίνονται στον Πίνακα 36.

Πίνακας 36

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για τον ελεύθερο χρόνο

ΤΣΔ	<u>Ελεύθερ. χρόνος</u>	
	Μ.Ο.	Τ.Α.
Ασφαλής	4,18	1,24
Φοβικός	3,88 _α	1,27
Υπερεμπλεκόμενος	4,47 _{αβ}	1,23
Απορριπτικός	3,73 _β	1,29

Σημείωση: Οι μέσοι όροι που μοιράζονται τον ίδιο δείκτη διαφέρουν στατιστικά μεταξύ τους. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p = ,05$, Scheffe test.

1.9. Αναφερόμενη Πιθανότητα Παντρείας

Διερευνήθηκε η επίδραση του φύλου, του τύπου σύναψης δεσμού και της αλληλεπίδρασής τους πάνω στην πιθανότητα παντρείας. Για τον έλεγχο αυτό εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA). Δεν υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές.

Συγκεκριμένα οι άνδρες (Μ.Ο. = 2,09 και Τ.Α. = 1,00) δεν διέφεραν από τις γυναίκες (Μ.Ο. = 2,20 και Τ.Α. = 1,03) $F(1, 160) = ,19, p > ,01, \eta^2 = ,00$. Επίσης, οι τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 160) = 1,82, p > ,01, \eta^2 = ,03$. Τέλος, η αλληλεπίδραση του φύλου με τους τύπους σύναψης δεσμού δεν ήταν στατιστικά σημαντική $F(3, 160) = ,06, p > ,01, \eta^2 = ,00$. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για την αναφερόμενη πιθανότητα παντρείας παρουσιάζονται στον Πίνακα 37.

Πίνακας 37

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την αναφερόμενη πιθανότητα παντρείας

ΤΣΔ	<u>Πιθανότητα</u> <u>παντρείας</u>	
	Μ.Ο.	Τ.Α.
Ασφαλής	2,31	,93
Φοβικός	2,21	1,05
Υπερεμπλεκόμενος	2,15	1,08
Απορριπτικός	1,75	,93

. Σημείωση: Οι μέσοι όροι δεν διέφεραν.

1.10. Αναφερόμενη Πιθανότητα Χωρισμού

Διερευνήθηκε η επίδραση του φύλου, του τύπου σύναψης δεσμού και της αλληλεπίδρασής τους πάνω στην πιθανότητα χωρισμού. Για τον έλεγχο εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA).

Οι άνδρες (Μ.Ο. = 2,65 και Τ.Α. = ,98) διέφεραν από τις γυναίκες (Μ.Ο. = 2,19 και Τ.Α. = 1,02) $F(1, 158) = 5,53, p < ,05, \eta^2 = ,03$.

Όσον αφορά τους τύπους σύναψης δεσμού, διαπιστώθηκε οριακή διαφορά $F(3, 166) = 2,36, p \leq 0,7, \eta^2 = ,04$. Προκειμένου να εντοπιστούν οι επιμέρους διαφορές έγιναν post hoc αναλύσεις. Εξαιτίας της οριακής σημαντικότητας, εφαρμόστηκε το τεστ LSD, το οποίο έδειξε ότι οι Απορριπτικοί διαφέρουν από όλους του υπόλοιπους τύπους. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για την αναφερόμενη πιθανότητα χωρισμού παρουσιάζονται στον Πίνακα 38.

Πίνακας 38

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την αναφερόμενη πιθανότητα χωρισμού

ΤΣΔ	<u>Πιθανότητα</u> <u>χωρισμού</u>	
	Μ.Ο.	Τ.Α.
Ασφαλής	2,42 _α	1,03
Φοβικός	2,07 _β	,96
Υπερεμπλεκόμενος	2,38 _γ	1,02
Απορριπτικός	2,93 _{αβγ}	,96

Σημείωση: Οι μέσοι όροι που μοιράζονται τον ίδιο δείκτη διαφέρουν

στατιστικά μεταξύ τους. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p = ,05$, LSD test.

2. Δεύτερη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Παροχή Φροντίδας

Με βάση τη δεύτερη υπόθεση ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου θα επιτρέπει προβλέψεις για τις συμπεριφορές φροντίδας που αυτό προτιμάει μέσα στη σχέση.

Η πρόβλεψη είναι ότι ο Ασφαλής τύπος θα προτιμάει υψηλή εγγύτητα, υψηλή ευαισθησία, υψηλή συνεργασία, υψηλή αυτονομία και οριοθετημένες συμπεριφορές φροντίδας. Ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος θα προτιμάει χαμηλή ευαισθησία, χαμηλή συνεργασία, χαμηλή αυτονομία, υψηλή εγγύτητα και συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας. Ο Απορριπτικός τύπος θα προτιμάει χαμηλή εγγύτητα, χαμηλή ευαισθησία, οριοθετημένες συμπεριφορές φροντίδας, υψηλό έλεγχο και υψηλή αυτονομία. Ο Φοβικός τύπος, συγκεντρώνοντας τα αρνητικά χαρακτηριστικά του Υπερεμπλεκόμενου και του Αποφευκτικού, θα προτιμάει χαμηλή ευαισθησία, χαμηλή συνεργασία, υψηλό έλεγχο, υψηλή αυτονομία και συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας.

Διερευνήθηκε η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η αλληλεπίδρασή τους πάνω στους παράγοντες της παροχής φροντίδας. Για τον έλεγχο της υπόθεσης εφαρμόστηκε η πολλαπλή ανάλυση διακύμανσης (MANOVA). Ανεξάρτητες μεταβλητές ήταν ο τύπος σύναψης δεσμού και το φύλο, ενώ εξαρτημένες ήταν οι 8 νέες μεταβλητές που προέκυψαν από την παραγοντική ανάλυση στην οποία υποβλήθηκαν οι προτάσεις-δηλώσεις της Κλίμακας για την Παροχή Φροντίδας και από την οποία προέκυψαν 7 παράγοντες, ο πρώτος από τους οποίους είχε δύο πόλους (βλ. σ. 134). Συγκεκριμένα, οι εξαρτημένες μεταβλητές ήταν η εγγύτητα, η απόσταση, η ευαισθησία, ο έλεγχος, η αυτονομία, η έλλειψη ευαισθησίας, η καταναγκαστική φροντίδα και η οριοθετημένη φροντίδα. Βρέθηκαν δύο κύριες στατιστικά σημαντικές επιδράσεις, ενώ η αλληλεπίδραση δεν ήταν στατιστικά σημαντική.

Το πολλαπλό F για το φύλο ήταν $F(8, 298) = 5,76, p < ,01, \eta^2 = ,13$, για τον τύπο σύναψης δεσμού ήταν $F(24, 864,892) = 3,10, p < ,01, \eta^2 = ,08$, ενώ για την αλληλεπίδραση του φύλου και του τύπου σύναψης δεσμού ήταν $F(24, 864,892) = 1,19, p > ,05, \eta^2 = ,03$.

Αναφορικά με το φύλο οι επιμέρους συγκρίσεις είχαν ως εξής. οι άνδρες διέφεραν από τις γυναίκες ως προς την εγγύτητα $F(1, 305) = 22,86, p < ,01, \eta^2 = ,07$, την απόσταση $F(1, 305) = 13,19, p < ,01, \eta^2 = ,04$, την ευαισθησία $F(1, 305) = 20,00, p < ,01, \eta^2 = ,06$, τον έλεγχο $F(1, 305) = 3,99, p < ,05, \eta^2 = ,01$, την έλλειψη ευαισθησίας $F(1, 305) = 13,45, p < ,01, \eta^2 = ,04$ και την οριοθετημένη φροντίδα $F(1, 305) = 11,70, p < ,01, \eta^2 = ,04$. Αντίθετα, τα δύο φύλα δεν διέφεραν μεταξύ τους ως προς την αυτονομία $F(1, 305) = 1,32, p > ,05, \eta^2 = ,00$ και την καταναγκαστική φροντίδα $F(1, 305) = ,47, p > ,05, \eta^2 = ,00$. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις

των δύο φύλων ως προς τους παράγοντες της παροχής φροντίδας δίνονται στον Πίνακα 39.

Πίνακας 39

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των δύο φύλων ως προς τους παράγοντες παροχής φροντίδας

		<u>Φύλο</u>			
		<u>Άνδρας</u>		<u>Γυναίκα</u>	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Παροχή	εγγύτητα	5,58*	1,03	6,14*	,90
Φροντίδας	απόσταση	2,68*	1,19	2,14*	1,11
	ευαισθησία	4,55*	,89	5,02*	,92
	έλεγχος	4,53*	1,10	4,25*	1,17
	αυτονομία	3,98	1,18	3,75	1,32
	έλλειψη ευαισθησίας	3,66*	1,07	3,16*	1,14
	καταναγκ. φροντίδα	3,24	1,07	3,32	,96
	οριοθετημ. φροντίδα	4,96*	1,00	5,39*	1,97

Σημείωση: Με αστερίσκο σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές.

Για τις επιμέρους συγκρίσεις των τύπων σύναψης δεσμού εφαρμόστηκε το τεστ του Scheffe. Ως προς την εγγύτητα, οι Απορριπτικοί διέφεραν από τους Ασφαλείς, τους Φοβικούς και τους Υπερεμπλεκόμενους $F(3, 305) = 11,60, p < ,01, \eta^2 = ,10$ επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Ως προς την απόσταση, οι Απορριπτικοί διέφεραν από τους Φοβικούς και τους Υπερεμπλεκόμενους $F(3, 305) = 3,73, p < ,01, \eta^2 = ,04$ επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Ως προς την ευαισθησία, οι Ασφαλείς διέφεραν από τους Απορριπτικούς $F(3, 305) = 3,76, p < ,01, \eta^2 = ,04$ επιβεβαιώνοντας

την πρόβλεψη. Ως προς τον έλεγχο, οι Φοβικοί διέφεραν από τους Υπερεμπλεκόμενους $F(3, 305) = 4,71, p < ,01, \eta^2 = ,04$ μη επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Ως προς την αυτονομία, οι Φοβικοί διέφεραν από τους Απορριπτικούς $F(3, 305) = 2,93, p < ,05, \eta^2 = ,03$ μη επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Ως προς την έλλειψη ευαισθησίας, οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 305) = 2,01, p > ,05, \eta^2 = ,02$ μη επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Ως προς την καταναγκαστική φροντίδα, οι Υπερεμπλεκόμενοι διέφεραν από τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς $F(3, 305) = 5,08, p < ,01, \eta^2 = ,05$ επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη μόνο ως προς τους Απορριπτικούς. Ως προς την οριοθετημένη φροντίδα, οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 305) = ,96, p > ,05, \eta^2 = ,01$ μη επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού ως προς τους παράγοντες παροχής φροντίδας παρουσιάζονται στον Πίνακα 40.

Πίνακας 40

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ ως προς τους παράγοντες
παροχής φροντίδας

			M.O.	T.A.
Παροχή Φροντίδας	Εγγύτητα	Ασφαλής	5,91 _α	,91
		Φοβικός	5,89 _β	,92
		Υπερεμπλεκόμε	6,19 _γ	,82
		Απορριπτικός	5,20 _{αβγ}	1,24
	Απόσταση	Ασφαλής	2,47	1,16
		Φοβικός	2,16 _α	1,00
		Υπερεμπλεκόμε	2,28 _β	1,22
		Απορριπτικός	2,92 _{αβ}	1,29
	Ευαισθησία	Ασφαλής	4,95 _α	,89
		Φοβικός	4,75	,94
		Υπερεμπλεκόμε	4,80	,88
		Απορριπτικός	4,49 _α	1,05
	Έλεγχος	Ασφαλής	4,46	1,12
		Φοβικός	4,09 _α	1,18
		Υπερεμπλεκόμε	4,72 _α	,98
		Απορριπτικός	4,25	1,23
	Αυτονομία	Ασφαλής	3,99	1,13
		Φοβικός	3,58 _α	1,32
		Υπερεμπλεκόμε	3,76	1,23
		Απορριπτικός	4,25 _α	1,29

Πιν. 40 (συν.)

		M.O.	T.A.
Έλλειψη ευαισθησίας	Ασφαλής	3,38	1,14
	Φοβικός	3,18	1,04
	Υπερεμπλεκόμ	3,57	1,21
	Απορριπτικός	3,60	1,07
Καταναγκαστική φροντίδα	Ασφαλής	3,27	,96
	Φοβικός	3,11 _α	1,05
	Υπερεμπλεκόμ	3,61 _{αβ}	,98
	Απορριπτικός	3,06 _β	1,00
Οριοθετημένη φροντίδα	Ασφαλής	5,18	,92
	Φοβικός	5,08	,94
	Υπερεμπλεκόμ	5,12	,99
	Απορριπτικός	5,36	3,22

Σημείωση: Οι μέσοι όροι που μοιράζονται δείκτες διαφέρουν στατιστικά σημαντικά μεταξύ τους. Για όλες τις μετρήσεις οι μεγαλύτεροι μέσοι όροι δηλώνουν μεγαλύτερες βαθμολογίες σε κλίμακα από το 1= δεν με περιγράφει καθόλου έως το 7 = με περιγράφει απόλυτα. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p = ,05$, Scheffe test.

Έγινε ένας δεύτερος έλεγχος για την επίδραση του φύλου, του τύπου σύναψης δεσμού και της αλληλεπίδρασής τους πάνω στον γενικό βαθμό για την παροχή φροντίδας ο οποίος προέκυψε από την πρόσθεση των επιμέρους μεταβλητών της παραγοντικής ανάλυσης και την εξαγωγή του μέσου όρου τους. Για τον έλεγχο της υπόθεσης εφαρμόστηκε, η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA). Βρέθηκε μια κύρια στατιστικά σημαντική επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού.

Οι άνδρες (Μ.Ο. = 4,15 και Τ.Α. = ,43) δεν διέφεραν από τις γυναίκες (Μ.Ο. = 4,15 και Τ.Α. = ,42) $F(1, 305) = ,58, p > ,05, \eta^2 = ,00$.

Οι Ασφαλείς και οι Υπερεμπλεκόμενοι διέφεραν από τους Φοβικούς $F(3, 305) = 6,71, p < ,001, \eta^2 = ,06$. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για τον γενικό βαθμό φροντίδας δίνονται στον Πίνακα 41.

Πίνακας 41

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για τον γενικό βαθμό φροντίδας

ΤΣΔ	Γ. β. φροντίδας	
	Μ.Ο.	Τ.Α.
Ασφαλής	4,20 _α	,41
Φοβικός	3,98 _{αβ}	,38
Υπερεμπλεκόμενος	4,26 _β	,38
Απορριπτικός	4,14	,51

Σημείωση: Οι μέσοι όροι που μοιράζονται δείκτες διαφέρουν στατιστικά σημαντικά μεταξύ τους. Για όλες τις μετρήσεις οι μεγαλύτεροι μέσοι όροι δηλώνουν μεγαλύτερες βαθμολογίες σε κλίμακα από το 1= δεν με περιγράφει καθόλου έως το 7 = με περιγράφει απόλυτα. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p < ,001$.

Όσον αφορά την αλληλεπίδραση του φύλου με τον τύπο σύναψης δεσμού δεν υπήρχαν διαφορές $F(3, 305) = 1,06, p > ,05, \eta^2 = ,01$.

3. Τρίτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Σεξουαλική Έκφραση

Με βάση την τρίτη υπόθεση ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου θα επιτρέπει προβλέψεις για τη σεξουαλική έκφραση που αυτό προτιμάει μέσα στη σχέση.

Προσδοκούμε ότι ο Ασφαλής και ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος θα παρουσιάζουν μια μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ. Αντίθετα ο Απορριπτικός και ο Φοβικός τύπος θα παρουσιάζουν μια ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ.

Διερευνήθηκε η επίδραση του φύλου, η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού και η αλληλεπίδρασή τους πάνω στην ελευθεριάζουσα ή μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ. Για τον έλεγχο της υπόθεσης εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA). Ανεξάρτητες μεταβλητές ήταν το φύλο και ο τύπος σύναψης δεσμού και εξαρτημένη η ελευθεριάζουσα - μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ. Βρέθηκε μία κύρια στατιστικά σημαντική επίδραση του φύλου.

Οι άνδρες (M.O. = 18,64 και T.A. = 11,04) διέφεραν από τις γυναίκες (M.O. = 10,21 και T.A. = 9,52) $F(1, 305) = 46,52, p < ,01, \eta^2 = ,13$.

Οι Ασφαλείς, οι Φοβικοί, οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Απορριπτικοί διέφεραν οριακά μεταξύ τους $F(3, 305) = 1,85, p = ,14, \eta^2 = ,02$ επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψη.

Εξαιτίας της οριακής διαφοράς εφαρμόστηκε ο έλεγχος LSD, για να εντοπιστούν οι ήπιες επιμέρους διαφορές. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού για την ελευθεριάζουσα - μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ παρουσιάζονται στον Πίνακα 42.

Πίνακας 42

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την ελευθεριάζουσα ή μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ

ΤΣΔ	ελ.στάση στο σεξ	
	Μ Ο	Τ.Α.
Ασφαλής	15,52	10,30
Φοβικός	12,93 _α	12,51
Υπερεμπλεκόμενος	12,67 _β	9,16
Απορριπτικός	17,96 _{αβ}	12,29

Σημείωση: Post hoc έλεγχος με LSD. Οι μέσοι όροι που μοιράζονται δείκτες διαφέρουν στατιστικά σημαντικά μεταξύ τους. Για όλες τις μετρήσεις οι μεγαλύτεροι μέσοι όροι δηλώνουν μεγαλύτερες βαθμολογίες σε κλίμακα από το 1= δεν με περιγράφει καθόλου έως το 7 = με περιγράφει απόλυτα. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p < ,05$

4. Τέταρτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ιδανικός/ή Σύντροφος

Με βάση την τέταρτη υπόθεση, ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου μαζί με τις συμπεριφορές του μέσα στην ερωτική ζωή, την παροχή φροντίδας και την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ θα επιτρέπουν προβλέψεις για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της συντρόφου που τον/την ελκύει και άρα του/της ιδανικού/ής συντρόφου.

Προσδοκούμε ότι ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου μαζί με τις μεταβλητές για την ερωτική ζωή που προέκυψαν σημαντικές από την πρώτη υπόθεση και είναι η ένταση και ο ελεύθερος χρόνος, μαζί με την παροχής φροντίδας και μαζί με την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση του απέναντι στο σεξ θα προβλέπουν ότι θα ελκύεται και άρα θα θεωρεί ιδανικό/ή σύντροφο του αυτόν/ήν που

θα έχει τύπο σύναψης δεσμού όμοιο με τον δικό του υποστηρίζοντας την υπόθεση για την ομοιότητα.

Έγινε μια πρώτη διερεύνηση πάνω στις διαστάσεις, δηλαδή τι βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας πρέπει να διαθέτει ένας/μία σύντροφος, ώστε να ελκύει το άτομο και αυτό έγινε για κάθε τύπο σύναψης δεσμού του ατόμου.

Συγκεκριμένα, διερευνήθηκε η επίδραση της έντασης, του ελεύθερου χρόνου, του γενικού βαθμού φροντίδας, της ελευθεριάζουσας - μη ελευθεριάζουσας στάσης απέναντι στο σεξ, του φύλου, του τύπου σύναψης δεσμού του ατόμου και η αλληλεπίδραση του φύλου με τον τύπο σύναψης δεσμού του ατόμου πάνω στον βαθμό ασφάλειας, στον βαθμό φοβικότητας, στον βαθμό υπερεμπλοκής και στον βαθμό απορριπτικότητας του/της υποψήφιου/ας συντρόφου. Για τον έλεγχο αυτό εφαρμόστηκε πολλαπλή ανάλυση συνδιακύμανσης (MANCOVA). Ως κύριες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν το φύλο και ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου, ενώ ως συμμεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν η ένταση, ο ελεύθερος χρόνος, ο γενικός βαθμός φροντίδας και η ελευθεριάζουσα - μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ. Εξαρτημένες μεταβλητές ήταν οι τέσσερις διαστάσεις του τύπου σύναψης δεσμού του/της υποψήφιου/ας συντρόφου.

Βρέθηκαν δύο στατιστικά σημαντικές κύριες επιδράσεις, του ελεύθερου χρόνου πολλαπλό $F(4, 298) = 3,71, p < ,05, \eta^2 = ,01$ και του τύπου σύναψης δεσμού πολλαπλό $F(4, 298) = 3,00, p < ,001, \eta^2 = ,04$ και μία οριακά στατιστικά σημαντική επίδραση του γενικού βαθμού φροντίδας $F(4, 298) = 1,94, p = ,11, \eta^2 = ,03$. Δεν ήταν στατιστικά σημαντικές οι επιδράσεις της έντασης $F(4, 298) = 1,00, p > ,05, \eta^2 = ,01$, της ελευθεριάζουσας – μη ελευθεριάζουσας στάσης απέναντι στο σεξ

$F(4, 298) = 1,55, p > ,05, \eta^2 = ,02$, του φύλου $F(4, 298) = 1,63, p > ,05, \eta^2 = ,02$ και της αλληλεπίδρασης του φύλου με τον τύπο σύναψης δεσμού $F(4, 298) = ,45, p > ,05, \eta^2 = ,00$.

Εφαρμόστηκε μία δεύτερη πολλαπλή ανάλυση συνδιακύμανσης (MANCOVA), όπου αφαιρέθηκαν οι μεταβλητές των οποίων η επίδραση αποδείχθηκε ότι δεν ήταν στατιστικά σημαντική στην πρώτη ανάλυση. Έτσι διερευνήθηκε η επίδραση του ελεύθερου χρόνου, του φύλου, του τύπου σύναψης δεσμού και η αλληλεπίδραση του φύλου με τον τύπου σύναψης δεσμού πάνω στον βαθμό ασφάλειας, στον βαθμό φοβικότητας, στον βαθμό υπερεμπλοκής και στον βαθμό απορριπτικότητας του/της υποψήφιου/ας συντρόφου. Δεν διαπιστώθηκε υποχώρηση των επιδράσεων, οι οποίες παρέμειναν όπως στην πρώτη ανάλυση.

Εφαρμόστηκε μία τρίτη πολλαπλή ανάλυση συνδιακύμανσης (MANCOVA), όπου αφαιρέθηκαν όλες οι συμμεταβλητές. Έτσι διερευνήθηκε η επίδραση του φύλου, του τύπου σύναψης δεσμού και η αλληλεπίδραση του φύλου με τον τύπο σύναψης δεσμού πάνω στον βαθμό ασφάλειας, στον βαθμό φοβικότητας, στον βαθμό υπερεμπλοκής και στον βαθμό απορριπτικότητας του/της υποψήφιου/ας συντρόφου. Ακόμα και τότε οι επιδράσεις παρέμειναν εξίσου ισχυρές. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα είχαν ως εξής.

Οι άνδρες δεν διέφεραν από τις γυναίκες ως προς τον βαθμό της ασφάλειας $F(1, 305) = 2,04, p > ,05, \eta^2 = ,00$, ως προς τον βαθμό της φοβικότητας $F(1, 305) = 2,07, p > ,05, \eta^2 = ,00$, ως προς τον βαθμό της υπερεμπλοκής $F(1, 305) = ,76, p > ,05, \eta^2 = ,00$ και ως προς τον βαθμό της απορριπτικότητας $F(1, 305) = 1,18, p > ,05, \eta^2 = ,00$ που προτιμούσαν στον/στην υποψήφιο/α σύντροφο. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των δύο φύλων ως προς το βαθμό της ασφάλειας, της

φοβικότητας, της υπερεμπλοκής και της απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην ιδανικό/ή σύντροφο παρουσιάζονται στον Πίνακα 43.

Πίνακας 43

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των δύο φύλων ως προς το βαθμό της ασφάλειας, της φοβικότητας, της υπερεμπλοκής και της απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην ιδανικό/ή σύντροφο

		<u>Φύλο</u>			
		<u>Ανδρας</u>		<u>Γυναίκα</u>	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ιδανικός/ή	Ασφάλεια	4,64	1,49	4,60	1,59
Σύντροφος	Φοβικότητα	4,05	1,49	4,18	1,71
	Υπερεμπλοκή	4,69	1,65	4,95	1,80
	Απορριπτικότητα	3,83	1,62	4,05	1,91

Σημείωση: Δεν παρατηρήθηκαν διαφορές.

Για τις επιμέρους συγκρίσεις αναφορικά με τους τύπους σύναψης δεσμού έγιναν post hoc αναλύσεις. Δεδομένου ότι υπήρχαν και οριακές επιδράσεις εφαρμόστηκε το τεστ LSD. Ως προς τον βαθμό της ασφάλειας που προτιμούσαν στον/στην υποψήφιο/α σύντροφο, οι Απορριπτικοί διέφεραν οριακά από τους Ασφαλείς και τους Φοβικούς $F(3, 305) = 2,25, p = ,08, \eta^2 = ,02$. Ως προς τον βαθμό της φοβικότητας οι Υπερεμπλεκόμενοι διέφεραν από τους Ασφαλείς και τους Απορριπτικούς και οι Φοβικοί διέφεραν από τους Απορριπτικούς $F(3, 305) = 4,33,$

$p < ,05$, $\eta^2 = ,04$. Ως προς τον βαθμό της υπερεμπλοκής οι Υπερεμπλεκόμενοι διέφεραν από τους Ασφαλείς, τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς και οι Απορριπτικοί από τους Ασφαλείς και τους Φοβικούς $F(3, 305) = 7,49$, $p < ,001$, $\eta^2 = ,07$. Τέλος, ως προς τον βαθμό της απορριπτικότητας οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 305) = 1,92$, $p > ,05$, $\eta^2 = ,02$. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού ως προς το βαθμό της ασφάλειας, της φοβικότητας, της υπερεμπλοκής και της απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην ιδανικό/ή σύντροφο παρουσιάζονται στον Πίνακα 44.

Πίνακας 44

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ ως προς το βαθμό της ασφάλειας, της φοβικότητας, της υπερεμπλοκής και της απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην ιδανικό/ή σύντροφο

			M.O.	T.A.
Ιδανικός/ή Σύντροφος	Ασφάλεια	Ασφαλής	4,82 _α	1,60
		Φοβικός	4,70 _β	1,60
		Υπερεμπλεκόμενος	4,60	1,41
		Απορριπτικός	4,13 _{αβ}	1,47
	Φοβικότητα	Ασφαλής	4,34 _α	1,57
		Φοβικός	3,96 _γ	1,70
		Υπερεμπλεκόμενος	3,72 _{αβ}	1,33
		Απορριπτικός	4,56 _{βγ}	1,74
	Υπερεμπλοκή	Ασφαλής	4,65 _{αδ}	1,68
		Φοβικός	4,85 _{βε}	1,78
		Υπερεμπλεκόμενος	5,48 _{αβγ}	1,43
		Απορριπτικός	4,06 _{γδε}	1,82
	Απορριπτικότητα	Ασφαλής	3,94	1,68
		Φοβικός	3,60	1,95
		Υπερεμπλεκόμενος	4,14	1,70
		Απορριπτικός	4,19	1,68

Σημείωση: Post hoc έλεγχος με LSD. Οι μέσοι όροι που μοιράζονται δείκτες διαφέρουν στατιστικά σημαντικά μεταξύ τους. Για όλες τις μετρήσεις οι μεγαλύτεροι μέσοι όροι δηλώνουν μεγαλύτερες βαθμολογίες σε κλίμακα από το 1 = δεν με περιγράφει καθόλου έως το 7 = με περιγράφει απόλυτα. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p < ,05$.

Έγινε μια δεύτερη διερεύνηση με βάση τα πρότυπα (βλ. σ. 61), πάνω στους τύπους σύναψης δεσμού, δηλαδή διερευνήθηκε το ποιον τύπο σύναψης δεσμού βρίσκει το κάθε άτομο ως πιο ελκυστικό και θα μπορούσαμε να τον ονομάσουμε ως τον/την ιδανικό/ή γι' αυτόν/ήν σύντροφο. Για τον έλεγχο αυτό εφαρμόστηκαν διασταυρώσεις ανάμεσα στους τύπους σύναψης δεσμού του εαυτού και τους τύπους σύναψης δεσμού του/της ιδανικού/ής συντρόφου. Οι διαφορές των τύπων σύναψης δεσμού του εαυτού ως προς την επιλογή του τύπου σύναψης δεσμού του/της ιδανικού/ής συντρόφου ελέγχθηκαν με τη δοκιμασία ανεξαρτησίας χ^2 σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και αποδείχθηκαν στατιστικά σημαντικές, $\chi^2(9, N=313) = 31,49, p < ,01$. Τα αποτελέσματα δίνονται στον Πίνακα 45.

Πίνακας 45

Οι διασταυρώσεις ανάμεσα στον ΤΣΔ για τον εαυτό και τον ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο

		<u>ΤΣΔ για ιδανικό/ή σύντροφο %</u>			
		Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλ.	Απορριπτ.
ΤΣΔ	Ασφαλής	31,3	19,8	29,2	19,8
για εαυτό	Φοβικός	25,0	17,9	38,1	19,0
	Υπερεμπ.	23,5	4,9	53,1	18,5
	Απορριπτ.	15,4	38,5	26,9	19,2

Σημείωση: Σημειώνονται με έντονη γραφή τα μεγαλύτερα ποσοστά για κάθε ΤΣΔ.

Οι προβλέψεις επιβεβαιώθηκαν για τον Ασφαλή και τον Υπερεμπλεκόμενο υποστηρίζοντας την υπόθεση για την ομοιότητα, ενώ επιβεβαιώθηκαν εν μέρει μόνο για τον Απορριπτικό (εφόσον ο Φοβικός που επιλέγει είναι επίσης Αποφευκτικός) και

εν μέρει για τον Φοβικό (εφόσον ο Υπερεμπλεκόμενος μοιράζεται στοιχεία μαζί του), υποστηρίζοντας εν μέρει την υπόθεση για τη ομοιότητα και εν μέρει την υπόθεση για την συμπληρωματικότητα.

5. Πέμπτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Πραγματικός/ή Σύντροφος

Με βάση την πέμπτη υπόθεση, θελήσαμε να διερευνήσουμε κατά πόσο ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου μαζί με τις συμπεριφορές του μέσα στην ερωτική ζωή, την παροχή φροντίδας και την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση του απέναντι στο σεξ θα επιτρέπουν προβλέψεις για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου.

Προσδοκούμε ότι ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου μαζί με τις μεταβλητές για την ερωτική ζωή που προέκυψαν σημαντικές από την πρώτη υπόθεση και είναι η ένταση και ο ελεύθερος χρόνος, μαζί με την παροχής φροντίδας και μαζί με την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ θα προβλέπουν τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής σύντροφο που θα επιλέγει.

Όμοια με την τέταρτη υπόθεση έγινε μια πρώτη διερεύνηση πάνω στις διαστάσεις, δηλαδή τι βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας τείνει να διαθέτει ο/η πραγματικός/ή σύντροφος του ατόμου για κάθε τύπο σύναψης δεσμού του ατόμου.

Συγκεκριμένα, διερευνήθηκε η επίδραση του γενικού βαθμού φροντίδας, της ελευθεριάζουσας - μη ελευθεριάζουσας στάσης απέναντι στο σεξ, του ελεύθερου χρόνου, της έντασης, του φύλου, του τύπου σύναψης δεσμού και η αλληλεπίδραση του φύλου και του τύπου σύναψης δεσμού πάνω στον βαθμό ασφάλειας, τον βαθμό φοβικότητας, τον βαθμό υπερεμπλοκής και τον βαθμό απορριπτικότητας του/της πραγματικού/ής συντρόφου. Για τον έλεγχο αυτό εφαρμόστηκε πολλαπλή ανάλυση συνδιακύμανσης (MANCOVA). Ως κύριες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν το φύλο

και ο τύπος σύναψης δεσμού, ενώ ως συμμεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν ο γενικός βαθμός φροντίδας, η ελευθεριάζουσα - μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ, ο ελεύθερος χρόνος και η ένταση. Εξαρτημένες μεταβλητές ήταν οι τέσσερις διαστάσεις του τύπου σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/τής συντρόφου.

Βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές η επίδραση του γενικού βαθμού φροντίδας πολλαπλό $F(4, 298) = 2,84, p < ,05, \eta^2 = ,04$ και η επίδραση του ελεύθερου χρόνου, πολλαπλό $F(4, 298) = 3,78, p = ,005, \eta^2 = ,05$.

Εφαρμόστηκε μία δεύτερη πολλαπλή ανάλυση συνδιακύμανσης (MANCOVA), όπου αφαιρέθηκαν οι μεταβλητές των οποίων η επίδραση αποδείχθηκε ότι δεν ήταν στατιστικά σημαντική στην πρώτη ανάλυση. Έτσι διερευνήθηκε η επίδραση του γενικού βαθμού φροντίδας, του ελεύθερου χρόνου, του φύλου, του τύπου σύναψης δεσμού και η αλληλεπίδραση του φύλου και του τύπου σύναψης δεσμού πάνω στον βαθμό ασφάλειας, τον βαθμό φοβικότητας, τον βαθμό υπερεμπλοκής και τον βαθμό απορριπτικότητας του/της πραγματικού/ής συντρόφου. Διαπιστώθηκε ότι κατέστη οριακά στατιστικά σημαντική η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού, πολλαπλό $F(12, 794,017) = 1,66, p = ,07, \eta^2 = ,02$.

Εφαρμόστηκε μία τρίτη πολλαπλή ανάλυση συνδιακύμανσης (MANCOVA), όπου αφαιρέθηκε και η συμμεταβλητή του ελεύθερου χρόνου. Η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού διατηρήθηκε και ενισχύθηκε, πολλαπλό $F(12, 796,663) = 1,69, p = ,06, \eta^2 = ,02$.

Εφαρμόστηκε και μία τέταρτη πολλαπλή ανάλυση συνδιακύμανσης (MANCOVA), όπου αφαιρέθηκε και η συμμεταβλητή του γενικού βαθμού φροντίδας. Η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού παρέμεινε οριακή.

Οι άνδρες δεν διέφεραν από τις γυναίκες ως προς τον βαθμό της ασφάλειας $F(1, 305) = ,73, p >,05, \eta^2 = ,00$, ως προς τον βαθμό της υπερεμπλοκής $F(1, 305) = 2,43, p >,05, \eta^2 = ,00$ και ως προς τον βαθμό της απορριπτικότητας $F(1, 305) = ,01, p >,05, \eta^2 = ,00$, ενώ διέφεραν οριακά ως προς τον βαθμό της φοβικότητας $F(1, 305) = 3,76, p =,05, \eta^2 = ,01$. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των δύο φύλων ως προς το βαθμό της ασφάλειας, της φοβικότητας, της υπερεμπλοκής και της απορριπτικότητας του/της πραγματικού/ής συντρόφου τους παρουσιάζονται στον Πίνακα 46.

Πίνακας 46

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των δύο φύλων ως προς το βαθμό της ασφάλειας, της φοβικότητας, της υπερεμπλοκής και της απορριπτικότητας του/της πραγματικού/ής συντρόφου τους

		<u>Φύλο</u>			
		<u>Άνδρας</u>		<u>Γυναίκα</u>	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Πραγματικός/ή	Ασφάλεια	4,81	1,72	4,99	1,83
σύντροφος	Φοβικότητα	3,18 _α	1,44	3,55 _α	1,81
	Υπερεμπλοκή	4,01	1,69	3,75	1,85
	Απορριπτικότητα	3,35	1,75	3,40	2,10

Σημείωση: Σημειώνονται με δείκτη οι στατιστικά σημαντικές διαφορές. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p \leq ,05$.

Για τις επιμέρους συγκρίσεις αναφορικά με τους τύπους σύναψης δεσμού έγιναν post hoc αναλύσεις. Επειδή η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού ήταν οριακή, εφαρμόστηκε το τεστ LSD.

Ως προς τον βαθμό της ασφάλειας που προτιμούσαν στον/στην πραγματικό/ή σύντροφο, οι Απορριπτικοί διέφεραν από τους Ασφαλείς και τους Φοβικούς $F(3, 305) = 4,07, p < ,05, \eta^2 = ,04$. Ως προς τον βαθμό της φοβικότητας, οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 305) = ,17, p > ,05, \eta^2 = ,00$. Ως προς τον βαθμό της υπερεμπλοκής, οι Φοβικοί διέφεραν οριακά από τους Υπερεμπλεκόμενους $F(3, 305) = 1,98, p = ,12, \eta^2 = ,02$. Τέλος, ως προς τον βαθμό της απορριπτικότητας, οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους $F(3, 305) = 1,20, p > ,05, \eta^2 = ,01$. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των τύπων σύναψης δεσμού ως προς το βαθμό της ασφάλειας, της φοβικότητας, της υπερεμπλοκής και της απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην πραγματικό/ή σύντροφο παρουσιάζονται στον Πίνακα 47.

Πίνακας 47

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ ως προς το βαθμό της ασφάλειας, της φοβικότητας, της υπερεμπλοκής και της απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην πραγματικό/ή σύντροφο

			M.O.	T.A.
Πραγματικός/ή σύντροφος	Ασφάλεια	Ασφαλής	5,20 _α	1,66
		Φοβικός	5,10 _β	1,73
		Υπερεμπλεκόμε	4,79	1,69
		Απορριπτικός	4,19 _{αβ}	1,98
Φοβικότητα	Ασφάλεια	Ασφαλής	3,25	1,60
		Φοβικός	3,46	1,88
		Υπερεμπλεκόμε	3,38	1,50
		Απορριπτικός	3,38	1,55
Υπερεμπλοκή	Ασφάλεια	Ασφαλής	3,84	1,77
		Φοβικός	3,67 _α	1,72
		Υπερεμπλεκόμε	4,28 _α	1,83
		Απορριπτικός	3,67	1,71
Απορριπτικότητα	Ασφάλεια	Ασφαλής	3,17	1,96
		Φοβικός	3,29	2,07
		Υπερεμπλεκόμε	3,56	1,75
		Απορριπτικός	3,60	1,88

Σημείωση: Post hoc έλεγχος με LSD. Οι μέσοι όροι που μοιράζονται δείκτες διαφέρουν στατιστικά σημαντικά μεταξύ τους. Για όλες τις μετρήσεις οι μεγαλύτεροι μέσοι όροι δηλώνουν μεγαλύτερες βαθμολογίες σε κλίμακα από το 1 = δεν με περιγράφει καθόλου έως το 7 = με περιγράφει απόλυτα. Οι μέσοι όροι διέφεραν σε $p < ,05$.

Όπως και στην προηγούμενη υπόθεση έγινε μια δεύτερη διερεύνηση με βάση τα πρότυπα (βλ. σ. 61), πάνω στους τύπους σύναψης δεσμού, δηλαδή διερευνήθηκε ποιον τύπο σύναψης δεσμού έχει το άτομο ως πραγματικό/ή σύντροφο. Για τον έλεγχο αυτό εφαρμόστηκαν διασταυρώσεις ανάμεσα στους τύπους σύναψης δεσμού του εαυτού και τους τύπους σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου. Οι διαφορές των τύπων σύναψης δεσμού του εαυτού ως προς την επιλογή του πραγματικού συντρόφου ελέγχθηκαν με τη δοκιμασία ανεξαρτησίας χ^2 σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και αποδείχθηκαν οριακά στατιστικά σημαντικές $\chi^2(9, N=313) = 16,46, p = ,06$. Τα αποτελέσματα δίνονται στον Πίνακα 48.

Πίνακας 48

Οι διασταυρώσεις ανάμεσα στον ΤΣΔ για τον εαυτό και τον ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο

		<u>ΤΣΔ για πραγματικό/ή σύντροφο %</u>			
		Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλ.	Απορριπτ.
ΤΣΔ	Ασφαλής	59,4	6,3	15,6	18,8
για εαυτό	Φοβικός	50,0	14,3	14,3	21,4
	Υπερεμπ.	42,0	6,2	28,4	23,5
	Απορριπτ.	36,5	15,4	23,1	25,0

Σημείωση: Σημειώνονται με έντονη γραφή τα μεγαλύτερα ποσοστά για κάθε ΤΣΔ για τον εαυτό. Η κατανομή του ΤΣΔ για τον εαυτό με την κατανομή του ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο είχαν οριακά στατιστικά σημαντική συνάφεια.

Οι προβλέψεις επιβεβαιώθηκαν μόνο για τον Ασφαλή τύπο σύναψης δεσμού υποστηρίζοντας την υπόθεση για την ομοιότητα, ενώ για τους υπόλοιπους επιβεβαιώνεται η υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στις σχέσεις.

Επικουρικά, διερευνήθηκε ποιον τύπο σύναψης δεσμού έχει ως πραγματικό/ή σύντροφο κάθε άτομο, το οποίο έχει έναν συγκεκριμένο τύπο σύναψης δεσμού στο μυαλό του για τον/την ιδανικό/ή του/της σύντροφο, μέσα από την οπτική ότι ο/η ιδανικός/ή σύντροφος αποτελεί προβολή του ιδανικού εαυτού (Klohmen & Luo, 2003). Οι διαφορές του τύπου σύναψης δεσμού του/της ιδανικού/ής συντρόφου ως προς την επιλογή του/της πραγματικού/ής συντρόφου ελέγχθηκαν με τη δοκιμασία ανεξαρτησίας χ^2 σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και αποδείχθηκαν στατιστικά σημαντικές, $\chi^2(9, 313) = 36,35, p = ,00$. Τα αποτελέσματα δίνονται στον Πίνακα 49.

Πίνακας 49

Οι διασταυρώσεις ανάμεσα στον ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο και τον/την ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο

		<u>ΤΣΔ για πραγματικό/ή σύντροφο %</u>			
		Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλ.	Απορριπτ.
ΤΣΔ	Ασφαλής	38,6	8,7	15,2	15,5
για	Φοβικός	27,2	6,2	10,7	10,9
ιδανικό/ή	Υπερεμπ.	64,9	14,6	25,5	25,9
σύντροφο	Απορριπτ.	24,3	5,5	9,5	4,7

Σημείωση: Σημειώνονται με έντονη γραφή τα μεγαλύτερα ποσοστά για κάθε ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο. Η κατανομή του ΤΣΔ για τον ιδανικό/ή σύντροφο με την κατανομή του ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο είχαν στατιστικά σημαντική συνάφεια.

Τα αποτελέσματα βρίσκονται σε συνέπεια με τα προηγούμενα ευρήματα για τον τύπο σύναψης δεσμού για τον εαυτό και για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο, όπου οι προβλέψεις επιβεβαιώθηκαν μόνο για τον Ασφαλή τύπο (υπόθεση για την ομοιότητα), καθώς και εδώ φαίνεται ότι αυτός/ή που προτιμάει Ασφαλή τύπο σύναψης δεσμού στον/στην ιδανικό/ή του/της σύντροφο έχει πραγματικό/ή σύντροφο με Ασφαλή τύπο. Για τους υπόλοιπους τύπους, οι οποίοι επιλέγουν τον Ασφαλή υποστηρίζεται η υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στις σχέσεις.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ
ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Παρακάτω συζητούνται τα περιγραφικά αποτελέσματα και τα αποτελέσματα από τους ελέγχους των υποθέσεων. Όποτε υπάρχει επικάλυψη των δύο η συζήτηση γίνεται στους ελέγχους των υποθέσεων, όπου τα ευρήματα είναι πιο αναλυτικά και στοχευμένα. Σε όλες τις υποθέσεις, επειδή, πέρα από τους ελέγχους αναφορικά με τον τύπο σύναψης δεσμού, ελέγχθηκαν και οι διαφοροποιήσεις των δύο φύλων, συζητούνται και αυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Παρακάτω συζητούνται τα περιγραφικά αποτελέσματα που, όπως αναφέρθηκε, δεν θα συζητηθούν στον έλεγχο των υποθέσεων.

1. Γενικά Περιγραφικά Χαρακτηριστικά

Η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων του δείγματος έχουν ερωτηθεί έστω και μία φορά μέχρι τώρα, σημαντικό μέγεθος δεδομένου του νεαρού της ηλικίας των συμμετεχόντων. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων, περισσότερα από τα 2/3 έχουν ερωτηθεί από 1 έως 2 φορές.

Γενικά, φάνηκε πως περισσότερες γυναίκες έτειναν να έχουν σχέση και να είναι ερωτευμένες κατά τη διάρκεια της έρευνας σε σύγκριση με τους άνδρες. Επίσης, οι γυναίκες έτειναν να επιλέγουν συντρόφους με μεγαλύτερη ηλικία. Το εύρημα αυτό, το οποίο είναι ευρέως διαδεδομένο και θεωρείται αναμενόμενο στον ευρύτερο πληθυσμό, εν μέρει μπορεί να ερμηνευτεί από την κοινωνιο-βιολογική αντίληψη (Sayers, 1983) που περιγράφει τις γυναίκες να έχουν γρηγορότερη βιολογική και κοινωνική ωρίμανση από τους άνδρες και τον προσανατολισμό να βρουν κάποιον σύντροφο που να είναι όσο το δυνατόν αποκαταστημένος ή σε τροχιά αποκατάστασης επαγγελματικά, προκειμένου να είναι σε θέση να θρέψει τη σύντροφό του και την οικογένειά του αργότερα. Από την πλευρά τους, οι άνδρες θεωρείται ότι επιλέγουν νέες και ωραίες συντρόφους, προκειμένου να διασπείρουν με επιτυχία τα γονίδιά τους και να αποκτήσουν γερά και όμορφα παιδιά.

Από την άλλη, φάνηκε πως οι άνδρες έτειναν να αναφέρουν συχνότερες σεξουαλικές επαφές σε σύγκριση με τις γυναίκες, εύρημα αναμενόμενο από την

κοινωνιο-βιολογική αντίληψη (Sayers, 1983) για την διαφορετική ανατροφή ανδρών και γυναικών, η οποία «θέλει» τους άνδρες να εμπλέκονται πιο νωρίς, και συχνότερα σε σεξουαλικές επαφές, γι' αυτό και λιγότερο συχνά απαντάνε «καμία επαφή», ενώ τις γυναίκες να τις καθυστερούν και να είναι πιο διστακτικές. Ωστόσο, η οριακή διαφορά δείχνει μια στροφή των γυναικών από τις παραδοσιακές επιταγές σε μια απελευθέρωση της σεξουαλικότητάς τους τουλάχιστον στο ηλικιακό δείγμα της έρευνας μας.

2. Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον Εαυτό

2.1. Κατανομή

Τα άτομα κατένειμαν τους εαυτούς τους κυρίως στους Ασφαλείς (30,7%), τους Φοβικούς (26,8%) και τους Υπερεμπλεκόμενους (25,9%), ενώ ως Απορριπτικοί αναφέρονταν μόνο 16,6%. Το εύρημα αυτό δεν φαίνεται να συμφωνεί με αυτά που συναντώνται στη βιβλιογραφία, όπου υπάρχει ξεκάθαρη υπεροχή των Ασφαλών. Για παράδειγμα, οι Bartholomew and Horowitz (1991) στην έρευνά τους βρήκαν ότι 47% των ατόμων περιέγραφαν τους εαυτούς τους ως Ασφαλείς, 21% ως Φοβικούς-Αποφευκτικούς, 18% ως Απορριπτικούς-Αποφευκτικούς και 14% ως Υπερεμπλεκόμενους, σε δείγμα ίδιας ηλικίας με αυτό της παρούσας έρευνας. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι και στην παρούσα έρευνα οι αυτοπεριγραφόμενοι ως Ασφαλείς είναι— αν και όχι εντυπωσιακά — περισσότεροι από τους υπόλοιπους τύπους σύναψης δεσμού.

Φαίνεται πως στον ελληνικό πληθυσμό δεν υπάρχει ο αναμενόμενα υψηλός αριθμός Ασφαλών τύπων, αλλά μια σχεδόν ίση κατανομή ανάμεσα σ' αυτούς, τους Φοβικούς και τους Υπερεμπλεκόμενους, ενώ διαχωρίζονται από αυτούς οι Απορριπτικοί. Το εύρημα αυτό ίσως να συνδέεται με τον ιδιαίτερο πολιτισμικό

χαρακτήρα του ελληνικού πληθυσμού και τις εκφάνσεις του στην ανατροφή και την κοινωνικοποίηση των παιδιών, όπου προεξάρχει ως χαρακτηριστικό η υπερπροστατευτικότητα των Ελληνίδων μητέρων και η «απουσία» των Ελλήνων πατέρων. Ίσως δηλαδή τα χαρακτηριστικά αυτά της ελληνικής οικογένειας να μην επιτρέπουν εύκολα την ανάπτυξη Ασφαλών τύπων από τη μία, αλλά ούτε και την ανάπτυξη Απορριπτικών από την άλλη (πβ. Georgas, 1989· Γεώργας, 1999· Γεώργας, Berry, VanDeVijver, Kagitcibasi, & Poortinga, 2009).

Πρέπει να σημειωθεί πως τα αποτελέσματα της έρευνας του Καφέτσιου (2005) ο οποίος βρήκε στο δείγμα του 57% Ασφαλείς, 19,1% Υπερεμπλεκόμενους, 17,2% Φοβικούς-Αποφευκτικούς και 7,1% Απορριπτικούς-Αποφευκτικούς δεν μπορούν να συγκριθούν αξιόπιστα με αυτά της παρούσας έρευνας, καθώς αναφέρονται (α) σε άτομα μεγαλύτερης ηλικιακής ομάδας (Μ.Ο.=25,1) και (β) το 48% των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνά του ήταν παντρεμένοι/ες.

Από το σύνολο των απαντήσεων των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών όσον αφορά τον τύπο σύναψης δεσμού για τον εαυτό τους προκύπτει πως οι περισσότεροι/ες θεωρούν ότι χαρακτηρίζονται από ασφάλεια, ελάχιστα λιγότερο από φοβικότητα και υπερεμπλοκή, ενώ αρκετά λιγότερο από απορριπτικότητα. Τα ευρήματα αυτά που βρίσκονται σε συνέπεια με εκείνα της κύριας κατανομής, δεδομένης άλλωστε της εξαγωγής της κύριας κατανομής από αυτά, δίνουν μια συμπληρωματική οπτική που βοηθάει στην καλύτερη κατανόηση της εικόνας που έχει το κάθε άτομο για τον εαυτό του.

Έτσι, όσον αφορά το μέσο άτομο της έρευνας, φαίνεται πως αυτό αυτοχαρακτηρίζεται μέτρια ως Ασφαλής, επίσης μέτρια, αν και με ελάχιστη διαφορά, ως Φοβικός και Υπερεμπλεκόμενος, ενώ αυτοχαρακτηρίζεται λίγο ως Απορριπτικός, αφήνοντας να διαφανεί περισσότερο ένας συγκερασμός τύπων παρά ότι προεξάρχει

κάποιος. Αυτό πιθανόν να έχει επηρεάσει τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τον έλεγχο των υποθέσεων.

2.2. Τύπος Σύναψης Δεσμού για Εαυτό και Φύλο

Περισσότεροι άντρες έναντι των γυναικών ανέφεραν ότι ανήκουν στον Ασφαλή και τον Απορριπτικό τύπο σύναψης δεσμού, ενώ περισσότερες γυναίκες ανέφεραν ότι ανήκουν στον Φοβικό και τον Υπερεμπλεκόμενο. Το εύρημα αυτό, επίσης, δεν συμφωνεί με τη βιβλιογραφία, όπου ο τύπος σύναψης δεσμού αποδεικνύεται ανεξάρτητος του φύλου, με εξαίρεση μία έρευνα των Bartholomew & Horowitz (1991), οι οποίες βρήκαν μία ελαφριά υπεροχή των Υπερεμπλεκόμενων γυναικών.

Οι διαφορές φύλου είναι πιθανό να ερμηνεύονται από τη διαφορετική κοινωνικοποίηση των αγοριών και των κοριτσιών, η οποία κινείται περισσότερο σε στερεότυπα πλαίσια σε σύγκριση με αυτή άλλων πληθυσμών. Το αποτέλεσμα είναι οι άνδρες να τείνουν να είναι υπερβολικά προσανατολισμένοι στην αυτονομία και την απόσταση (Ασφαλείς και Απορριπτικοί), μέσα στη σχέση, συμμετέχοντας λιγότερο στην οικογενειακή ζωή ως σύζυγοι και αργότερα ως πατέρες, ενώ οι γυναίκες να είναι υπερβολικά προσανατολισμένες στην εγγύτητα (Φοβικές και Υπερεμπλεκόμενες), νιώθοντας από τη μία ματαίωση από τη συμπεριφορά των ανδρών και από την άλλη επιβεβαίωση των προσδοκιών τους.

3. Παροχή Φροντίδας

3.1. Γενικά

Κατά μέσο όρο ο συμμετέχων και η συμμετέχουσα στην έρευνά μας τείνει να δίνει μεγάλη προσοχή στα μη λεκτικά σημάδια του/της συντρόφου του/της για βοήθεια και υποστήριξη και η κύρια αντίδρασή του/της σε τέτοιες δύσκολες στιγμές

είναι να προσφέρει μια αγκαλιά. Σέβεται τις δυνατότητες του/της συντρόφου του/της να παίρνει αποφάσεις και να βρίσκει λύσεις, οπότε και συνεργάζεται μαζί του/της στην επίλυση των προβλημάτων του/της, χωρίς να του/της ασκεί έλεγχο. Κάποιες φορές αναγνωρίζει τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου του/της, καθώς και πότε ο/η σύντροφός του/της χρειάζεται παρηγοριά ή βοήθεια, ενώ άλλες φορές όχι. Επίσης, κάποιες φορές έχει την τάση να το παρακάνει με την κριτική του/της, να επιβάλλεται και να καταλήγει να τα κάνει όλα με τον δικό του/της τρόπο, όταν βοηθάει τον/την σύντροφό του, ωστόσο άλλες φορές είναι σε θέση να συγκρατιέται, ώστε να μην το παρακάνει με την έγνοια και την προστατευτικότητα του/της, να μην ανακατεύεται υπερβολικά στα προβλήματα του/της συντρόφου του/της και να αποφεύγει να παίρνει τον έλεγχο, όταν βοηθάει.

Σε καμία περίπτωση πάντως δεν γυρίζει αλλού το κεφάλι μη δίνοντας σημασία στην ανάγκη του/της συντρόφου του/της για μια αγκαλιά, προκειμένου να τον/την καθησυχάσει, δεν τον/την αποδιώχνει, όταν εκείνος/η τον/την πλησιάζει για μια αγκαλιά ή ένα φιλί που έχει ανάγκη ούτε έχει την τάση να θέλει να αποτραβηχτεί σε στιγμές ταραχής του/της συντρόφου.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι κατά μέσον όρο ο συμμετέχων και η συμμετέχουσα της έρευνας τείνουν να αντιλαμβάνονται πότε έχει ανάγκη ο/η σύντροφός του/της για φροντίδα και να την παρέχουν σεβόμενοι τα όριά του/της ως προσωπικότητας, ενώ κάποιες φορές δεν είναι σε θέση να το καταφέρνουν επιτυχώς. Σε καμία όμως περίπτωση δεν αρνούνται την παροχή φροντίδας.

3.2. Παροχή Φροντίδας και Φύλο

Συμπερασματικά, από τις συγκρίσεις των δύο φύλων όσον αφορά την παροχή φροντίδας προκύπτει πως και τα δύο φύλα ανταποκρίνονται σε ικανοποιητικό βαθμό σε όλες τις σχετικές συμπεριφορές, με τις γυναίκες, ωστόσο, να σημειώνουν

καλύτερες επιδόσεις. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με τη βιβλιογραφία (Bartholomew & Horowitz, 1991· Collins & Read, 1990· Hazan & Shaver, 1987· Kuncle & Shaver, 1994· Simpson et al., 1992).

Έτσι, οι γυναίκες παρουσιάζονται πιο ικανές στο να διαβάζουν τη μη λεκτική συμπεριφορά του συντρόφου τους, να αναγνωρίζουν τις ανάγκες και τα συναισθήματά του και να αντιλαμβάνονται πότε βρίσκεται σε δύσκολη συναισθηματική κατάσταση. Επίσης, τείνουν να είναι πιο συνεργατικές, όταν βοηθάνε τον σύντροφό τους να παίρνει αποφάσεις και να λύνει τα προβλήματά του. Τέλος, νιώθουν πιο άνετα να κρατάνε τον σύντροφό τους αγκαλιά, όταν το χρειάζεται, χαίρονται να του προσφέρουν την αγκαλιά τους και αυτή τείνει να είναι η πρώτη αντίδρασή τους σε δύσκολες συναισθηματικά στιγμές του συντρόφου τους.

Αυτές οι διαφορές πρέπει να ερμηνεύονται από τη διαφορετική ιδιοσυγκρασία των γυναικών αλλά και τη διαφορετική ανατροφή και κοινωνικοποίησή τους που τις προσανατολίζει στην παροχή φροντίδας, τη μητρότητα, αλλά και την ανάπτυξη και διατήρηση των σχέσεων, περισσότερο, σε σύγκριση με τους άνδρες (Sayers, 1983).

4. Σεξουαλικότητα

4.1. Γενικά

Όσον αφορά τις σεξουαλικές συμπεριφορές, το μέσο άτομο της έρευνάς μας έκανε έρωτα την περσινή χρονιά με 2 ή 3 διαφορετικούς/ές συντρόφους, προβλέπει ότι θα κάνει έρωτα στα επόμενα πέντε χρόνια με 6-7 άτομα, ενώ έχει κάνει έρωτα μία μόνο φορά με 1 ή 2 άτομα. Κατά τη διάρκεια που κάνει έρωτα με τον/την σύντροφό του/της τείνει να φαντασιώνεται κάποιο άλλο άτομο από μία φορά το μήνα έως μία φορά κάθε δύο εβδομάδες.

Όσον αφορά τις σεξουαλικές στάσεις του, το μέσο άτομο της έρευνάς μας διαφωνεί λίγο έως είναι ουδέτερο σχετικά με το ότι «το σεξ χωρίς αγάπη είναι μια χαρά», με το να φαντάζεται τον εαυτό του/της να χαίρεται το ευκαιριακό σεξ με διαφορετικούς/ές συντρόφους ή με το να μην του/της είναι απαραίτητο να έχει στενό δεσμό (συναισθηματικό και ψυχολογικό) με κάποιο άτομο προτού μπορέσει να αισθανθεί άνετα και να χαρεί πλήρως να κάνει έρωτα μαζί του/της.

Συμπερασματικά, κατά μέσον όρο, τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα μας φαίνεται να έχουν αρκετά επιτρεπτικές συμπεριφορές και στάσεις απέναντι στο σεξ, κάτι που εν μέρει πρέπει να δικαιολογείται από το νεαρό της ηλικίας τους, δηλαδή την τάση ή την επιθυμία των νέων να γνωρίσουν σεξουαλικούς/ές συντρόφους και να πειραματιστούν μαζί τους σε μια προσπάθεια να γνωρίσουν και να επιβεβαιώσουν τη σεξουαλικότητά τους.

4.2. Σεξουαλικότητα και Φύλο

Οι άνδρες, σε σύγκριση με τις γυναίκες, φαίνεται ότι έχουν κάνει έρωτα με περισσότερες συντρόφους πέρσι, προβλέπουν ότι θα κάνουν έρωτα με περισσότερες συντρόφους μέσα στα επόμενα 5 χρόνια και έχουν κάνει περισσότερες φορές έρωτα για μία και μόνο φορά. Επίσης, φαντασιώνονται περισσότερο συχνά απ' ότι οι γυναίκες, κάποια άλλη, όταν κάνουν έρωτα με τη σύντροφό τους, θεωρούν ότι η σεξουαλική πράξη χωρίς αγάπη είναι μια χαρά και χαίρονται το ευκαιριακό σεξ με διαφορετικές συντρόφους, καθώς επίσης δεν θεωρούν απαραίτητο το να έχουν στενό συναισθηματικό δεσμό με κάποια, προκειμένου να χαρούν τη σεξουαλική πράξη μαζί της. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με τη βιβλιογραφία (Hendrick, Hendrick, Slapion-Foote, & Foote, 1985· Hendrick & Hendrick, 1986· Snyder, Simpson, & Gangestad, 1986).

Τα αποτελέσματα αυτά φαίνεται να συνδέονται με τη διαφορετική κοινωνικοποίηση των ανδρών και των γυναικών αναφορικά με τον έρωτα και τη σεξουαλικότητα, που προσανατολίζει τους άνδρες να είναι πιο εξωστρεφείς και ανοιχτοί, ενώ τις γυναίκες πιο «προσεκτικές» και διστακτικές και να συνδέουν την ερωτική πράξη με το συναίσθημα. (Hendrick & Hendrick, 1986· Sayers, 1983).

5. Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Πραγματικό/ή Σύντροφο

Από το σύνολο των απαντήσεων φαίνεται ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες και οι περισσότερες συμμετέχουσες τείνουν να περιγράφουν τον/την σύντροφό τους ως Ασφαλή τύπο (48,6%), έπονται αυτοί που τον/την περιγράφουν ως Απορριπτικό (21,7%) και, με ελάχιστη διαφορά, ως Υπερεμπλεκόμενο (19,8%), ενώ λίγοι μόνο τον/την περιγράφουν ως Φοβικό (9,9%).

Όσον αφορά τον/την μέσο/η πραγματικό/ή σύντροφο προκύπτει πως χαρακτηρίζεται από τους συμμετέχοντες αρκετά ως Ασφαλής τύπος, μέτρια ως Υπερεμπλεκόμενος, ενώ λίγο προς μέτρια ως Φοβικός και Απορριπτικός.

Το εύρημα αυτό συμφωνεί με προηγούμενες έρευνες που βρίσκουν ότι τα ζευγάρια τείνουν να θεωρούν τους/τις συντρόφους τους περισσότερο ασφαλείς απ' ό,τι είναι (Chappell & Davis, 1998), διαστρεβλώνοντας την πραγματικότητα, ίσως επειδή με το πέρασμα του χρόνου, τη δέσμευση και την εδραίωση ή την επισημοποίηση της σχέσης τους προσαρμόζονται στον/στην σύντροφό τους και τις ιδιαιτερότητές του/της και μέσα από τη γνώση και την προβλεψιμότητά του/της αισθάνονται πιο ασφαλείς μαζί του/της, ενδεχομένως σε σύγκριση με τα αρχικά στάδια της σχέσης τους.

Επιπλέον, η αξιολόγηση του/της πραγματικού/ής συντρόφου φαίνεται να παρουσιάζει κάποια συνέπεια με την αυτοαξιολόγηση των συμμετεχόντων και των

συμμετεχουσών ως προς την προτίμηση και τη διαβάθμιση των τύπων, κάτι που ωστόσο θα διερευνηθεί στον Έλεγχο Υποθέσεων.

6. Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Ιδανικό/ή Σύντροφο

Από το σύνολο των απαντήσεων φαίνεται ότι το πιο ελκυστικό άτομο για σύντροφος είναι αυτό που ανήκει στον Υπερεμπλεκόμενο τύπο (37,4%), ακολουθεί με διαφορά ο Ασφαλής (24,9%), ενώ λιγότερο ελκυστικοί θεωρούνται οι Φοβικοί (18,5%) και οι Απορριπτικοί (19,2%).

Όσον αφορά τον/την μέσο/η ιδανικό/ή σύντροφο προκύπτει πως θεωρείται από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες αρκετά ως Υπερεμπλεκόμενος και Ασφαλής τύπος, ενώ μέτρια ως Φοβικός και Απορριπτικός.

Το συμπέρασμα αυτό τείνει να συμφωνεί με τη βιβλιογραφία (Latty-Mann & Davis, 1996), όπου τα άτομα τείνουν να αποφεύγουν τους Απορριπτικούς και τους Φοβικούς τύπους σύναψης δεσμού και να προτιμούν τους Ασφαλείς και τους Υπερεμπλεκόμενους. Τους Ασφαλείς για την ισορροπία που υπόσχονται στη σχέση και τους Υπερεμπλεκόμενους για τον προσανατολισμό τους προς τη σχέση και τη διατήρησή της, σε αντίθεση με τους Απορριπτικούς και τους Φοβικούς που τείνουν να αποφεύγουν τη σχέση, ο καθένας για τους δικούς του λόγους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

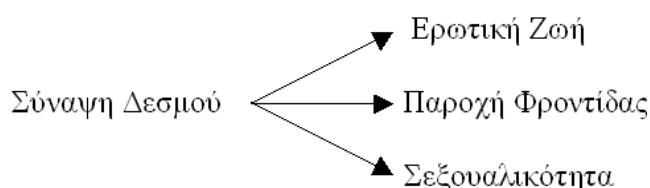
ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Το πρώτο μέρος της έρευνας σκοπό είχε να μελετήσει πώς το σύστημα της σύναψης δεσμού συνδέεται με τον τρόπο που τα άτομα συνηθίζουν να λειτουργούν στην ερωτική τους ζωή, πώς συνδέεται με το σύστημα της παροχής φροντίδας και πώς με το σύστημα της σεξουαλικότητας. Η σύνδεση αυτή είχε να κάνει με το ότι το σύστημα της σύναψης δεσμού, δεδομένου ότι προηγείται χρονικά, αναμένεται ότι θα επιδράει με τρόπο καθοριστικό και συνεπή στα υπόλοιπα συστήματα.

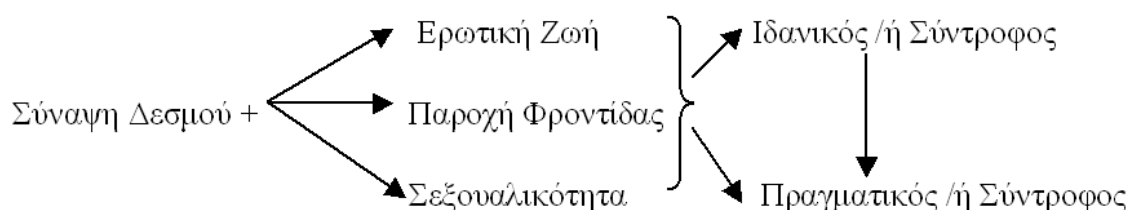
Το δεύτερο μέρος της έρευνας μελέτησε την επίδραση όλων των παραμέτρων του πρώτου μέρους στην πρωταρχική έλξη, σε μια προσπάθεια να διασαφηνιστεί αν είναι απαραίτητη η συνέργεια των τριών συστημάτων έτσι ώστε να προβλέπουν την επιλογή του/της ιδανικού/ής και του/της πραγματικού/ής συντρόφου ή αν το σύστημα της σύναψης δεσμού, όντας καθοριστικό για τα υπόλοιπα συστήματα, υπερκαθορίζει την επιλογή του/της ιδανικού/ής και του/της πραγματικού/ής συντρόφου αφήνοντας τα άλλα να διαδραματίζουν έναν δευτερεύοντα ρόλο. Επίσης διερευνήθηκε η ύπαρξη συνάφειας ανάμεσα στον/στην ιδανικό/ή και τον/την πραγματικό/ή σύντροφο.

Έτσι παρακάτω συζητούνται οι επιδράσεις του συστήματος της σύναψης δεσμού πάνω στις συνήθειες της ερωτικής ζωής, έπειτα πάνω στο σύστημα της παροχής φροντίδας και στη συνέχεια πάνω στο σύστημα της σεξουαλικότητας. Οι επιδράσεις αυτές παριστάνονται στο Σχήμα 2. Στη συνέχεια συζητείται η επίδραση του συστήματος της σύναψης δεσμού, της ερωτικής ζωής, της παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας πάνω στον/στην ιδανικό/ή σύντροφο και πάνω στον/στην πραγματικό/ή σύντροφο, καθώς και η επίδραση του/της ιδανικού/ής συντρόφου πάνω

στον/στην πραγματικό/ή σύντροφο, όπως διατυπώθηκαν οι υποθέσεις και όπως φαίνεται στο Σχήμα 3.

Σχήμα 2. Η επίδραση του συστήματος της σύναψης δεσμού στην ερωτική ζωή, το σύστημα παροχής φροντίδας και το σύστημα της σεξουαλικότητας.

Σχήμα 3. Η επίδραση του συστήματος της σύναψης δεσμού, της ερωτικής ζωής, του συστήματος παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας πάνω στον ιδανικό/ή και τον/την πραγματικό/ή σύντροφο και η επίδραση του/της ιδανικού/ής συντρόφου πάνω στον/στην πραγματικό/ή.

1. Πρώτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ερωτική Ζωή

Στην πρώτη υπόθεση ελέγχθηκε η επίδραση του συστήματος της σύναψης δεσμού σε ένα πλήθος παραμέτρων που αφορούσαν τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα σχετίζονται και λειτουργούν στην ερωτική τους ζωή. Οι παράμετροι αυτοί είναι το αν έχουν ερωτευτεί ποτέ, πόσες φορές έχουν ερωτευτεί, ποια ήταν η ένταση του ερωτικού τους συναισθήματος, ποια είναι η διάρκεια της τωρινής τους σχέσης και αν δεν είχαν τώρα σχέση ποια ήταν η διάρκεια της προηγούμενης, αν χώριζαν και επανασυνδέονταν στη σχέση τους και πόσες φορές, ποια είναι η κατάσταση της σχέσης τους τώρα, το ποσό του ελεύθερου χρόνου που περνούν μαζί με τον/την

σύντροφό τους, η πιθανότητα που υπολογίζουν ότι έχουν να τον/την παντρευτούν και η πιθανότητα που υπολογίζουν ότι έχουν να τον/την χωρίσουν. Οι παραπάνω πληροφορίες κρίθηκε σκόπιμο να συλλεγθούν, επειδή αποτελούν στοιχεία που καθορίζονται από τον τύπο σύναψης δεσμού, άρα από το σύστημα της σύναψης δεσμού και θα μπορούσαν να αποτελέσουν βοηθητικά στοιχεία στον έλεγχο των υποθέσεων του δεύτερου μέρους της έρευνας, δηλαδή όσον αφορά τον/την ιδανικό/ή και τον/την πραγματικό/ή σύντροφο. Με άλλα λόγια, όλα αυτά τα στοιχεία αφενός μπορεί να παίζουν κάποιο ρόλο στην επιλογή του τύπου δεσμού του/της ιδανικού/ής και του/της πραγματικού/ής συντρόφου αφετέρου μπορεί να βοηθήσουν στην ερμηνεία όσον αφορά τις επιδράσεις που ασκεί ο τύπος σύναψης δεσμού σε αυτά.

1.1. Αν Έχουν Ερωτευτεί Ποτέ

Όσον αφορά το αν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες έχουν ερωτευτεί ποτέ, η πρόβλεψη ήταν πως οι Αποφευκτικοί θα τείνουν να αναφέρουν, περισσότερο, ότι δεν έχουν ερωτευτεί ποτέ.

Καταρχήν αναφορικά με το φύλο, φαίνεται πως οι άνδρες έτειναν να αναφέρουν ότι έχουν ερωτευτεί έστω και μία φορά στη ζωή τους λιγότερο συχνά σε σύγκριση με τις γυναίκες. Το εύρημα αυτό πρέπει να ερμηνεύεται από την διαφορετική ανατροφή των δύο φύλων αναφορικά με την ερωτική ζωή, όπου οι γυναίκες παραδοσιακά προσανατολίζονται να εμπλακούν συναισθηματικά και να προβούν σε σοβαρή δέσμευση νωρίτερα απ' ότι οι άνδρες (Sayers, 1983).

Όσον αφορά τον τύπο σύναψης δεσμού, φαίνεται πως οι Απορριπτικοί έτειναν να αναφέρουν περισσότερο συχνά ότι δεν έχουν ερωτευτεί ποτέ (βλ. Πιν. 27), εύρημα που συμφωνεί με τη βιβλιογραφία και καταδεικνύει την έντονη τάση τους να αποφεύγουν τις στενές σχέσεις (Hazan & Shaver, 1990).

1.2. Πόσες Φορές Έχουν Ερωτευτεί

Όσον αφορά το πόσες φορές έχουν ερωτευτεί, η πρόβλεψη ήταν ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι θα έχουν τρεις ή περισσότερες ερωτικές εμπειρίες.

Τα φύλα δεν διέφεραν μεταξύ τους, αφήνοντας να εννοηθεί ότι, παρά το γεγονός ότι οι άντρες τείνουν, περισσότερο συχνά, να μην έχουν ερωτευτεί ποτέ, όσοι το κάνουν, ερωτεύονται το ίδιο συχνά με τις γυναίκες.

Οι τύποι σύναψης δεσμού, επίσης δεν διέφεραν μεταξύ τους (βλ. Πίν. 28), αφήνοντας, ομοίως, να εννοηθεί πως, αν και οι Απορριπτικοί μπορεί να μην έχουν ερωτευτεί ποτέ, ωστόσο, όταν το κάνουν, ερωτεύονται τόσο συχνά όσο και οι υπόλοιποι. Συμπληρωματικά, φαίνεται να σημαίνει πως οι λιγότεροι Απορριπτικοί ανέφεραν ότι ερωτεύτηκαν περισσότερες φορές, αφού μπόρεσαν να εξισωθούν με τους υπόλοιπους τύπους, ενδεικτικό της επιπόλαιας εμπλοκής τους στις σχέσεις.

Επιπλέον, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού αναφέρει, κατά μέσο όρο, περίπου τον ίδιο αριθμό ερωτικών εμπειριών, αλλά για τους δικούς του λόγους. Έτσι ο Ασφαλής μπορεί να ερωτεύεται, επειδή δεν φοβάται να το κάνει, ο Φοβικός, επειδή το έχει τόσο μεγάλη ανάγκη, ώστε να καταφέρνει να παρακάμψει τους φόβους του, ο Υπερεμπλεκόμενος, γιατί δεν μπορεί να φανταστεί τη ζωή του χωρίς ερωτική σχέση και ο Απορριπτικός, επειδή αντιμετωπίζει τις σχέσεις επιπόλαια και μπορεί να ερωτεύεται το ίδιο συχνά με τους υπόλοιπους, χωρίς όμως να επενδύει.

Η πρόβλεψη για την υπεροχή των Υπερεμπλεκόμενων ως προς αυτή την παράμετρο δεν επιβεβαιώθηκε. Η διαφορά ανάμεσα στο εύρημα αυτό και τα ευρήματα της βιβλιογραφίας ίσως να ερμηνεύεται από την χρήση των τεσσάρων τύπων σύναψης δεσμού έναντι των τριών, καθώς στους τρεις τύπους σύναψης δεσμού υπήρχε μια μείξη των Φοβικών και των Υπερεμπλεκόμενων, με αποτέλεσμα οι

Φοβικοί να εντάσσονται στους Υπερεμπλεκόμενους και να παρουσιάζονται ενισχυμένα τα αποτελέσματα των απαντήσεών τους.

1.3. Ένταση

Όσον αφορά την ένταση του ερωτικού συναισθήματος η πρόβλεψη ήταν πως οι Αποφευκτικοί θα τείνουν να αναφέρουν μικρότερη ένταση από όλους τους υπόλοιπους τύπους, οι οποίοι μεταξύ τους θα αναφέρουν παρόμοια ένταση.

Οι άνδρες έτειναν να αναφέρουν, δεδομένης της αντίστροφης μέτρησης της απάντησης (από τη μεγαλύτερη προς τη μικρότερη ένταση), μικρότερη ένταση από τις γυναίκες, εύρημα το οποίο έρχεται σε αντίθεση με τη βιβλιογραφία.

Η αντίφαση αυτή, ίσως, να οφείλεται στον τρόπο που διάβασαν τα άτομα του δείγματος την ερώτηση, δεδομένων των ερωτήσεων που προηγούνταν. Έτσι μάλλον την διάβασαν ως επένδυση στη σχέση και όχι ως σεξουαλικό πάθος. Από την άλλη μπορεί να αποτελεί μια πολιτισμική διαφορά. Σίγουρα, θα χρειαζόταν περαιτέρω διερεύνηση, για να διευκρινιστεί το τι εννοούν και τι βιώνουν τα δύο φύλα αναφορικά με την ένταση του ερωτικού τους συναισθήματος.

Σε σχέση με τους τύπους σύναψης δεσμού και λαμβάνοντας υπόψη την αντίστροφη μέτρηση στην συγκεκριμένη απάντηση, οι Απορριπτικοί έτειναν να αναφέρουν μικρότερη ένταση από τους υπόλοιπους τύπους σύναψης δεσμού, οι οποίοι ανέφεραν παρόμοια ένταση μεταξύ τους (βλ. Πίν. 29), εύρημα σύμφωνο με τη βιβλιογραφία (Shaver & Brennan, 1992· Tidwell, Shaver, Lin, & Reis, 1991), το οποίο δείχνει πως οι Απορριπτικοί, κρατώντας μεγαλύτερη απόσταση στη σχέση, εμπλέκονται λιγότερο έντονα συναισθηματικά.

Αξιοσημείωτο είναι όμως πως στη βιβλιογραφία ο λόγος γίνεται γενικά για τους Αποφευκτικούς εξαιτίας της αναφοράς σε τρεις και όχι σε τέσσερις τύπους

σύναψης δεσμού. Η διαφοροποίηση των δύο τύπων Αποφευκτικών στις απαντήσεις τους δείχνει τη διαφορετική ψυχοσύνθεσή τους και διαχωρίζει αυτούς που αποφεύγουν τη σχέση, επειδή την απαξιώνουν, από αυτούς που την αποφεύγουν, επειδή φοβούνται πως αν εμπλακούν, θα πληγωθούν.

1.4. Διάρκεια της Τωρινής Σχέσης

Όσον αφορά τη διάρκεια της σχέσης, η πρόβλεψη ήταν ότι οι Ασφαλείς θα τείνουν να έχουν μεγαλύτερης διάρκειας σχέσεις από τους Αποφευκτικούς και αυτοί από τους Υπερεμπλεκόμενους.

Τα δύο φύλα δεν διέφεραν μεταξύ τους.

Οι τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους (βλ. Πίν. 30). Το εύρημα αυτό δεν συμφωνεί με τη βιβλιογραφία (Collins & Read, 1990· Hazan & Shaver, 1987· Keelan, Dion, & Dion, 1994· Kirkpatrick & Davis, 1994· Kirkpatrick & Hazan, 1994) που παρουσιάζει τους Ασφαλείς να έχουν τις μακροβιότερες σχέσεις. Αξίζει να σημειωθεί ωστόσο, πως, αν και η διαφορά δεν είναι σημαντική, σε απόλυτους αριθμούς οι Ασφαλείς έχουν τη μεγαλύτερη βαθμολογία. Ίσως πάλι να πρόκειται για ένα πολιτισμικό χαρακτηριστικό που θέλει τους Έλληνες πιο ερωτικό λαό, οπότε και να εμπλέκεται σε περισσότερες σχέσεις και αναπόφευκτα μικρότερες σε διάρκεια.

1.5. Διάρκεια της Προηγούμενης Σχέσης

Ελέγχθηκε συμπληρωματικά με τη διάρκεια της τωρινής σχέσης.

Τα δύο φύλα εξακολουθούν να μη διαφέρουν μεταξύ τους.

Αντίθετα, ως προς τους τύπους σύναψης δεσμού, προέκυψε ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι έχουν μακροβιότερες σχέσεις από τους Φοβικούς (βλ. Πίν. 31), εύρημα το οποίο καταδεικνύει την εμπλοκή των Υπερεμπλεκόμενων στη σχέση και το ενεργό ενδιαφέρον τους για τη διατήρησή της. Από την άλλη δείχνει πόσο οι

Φοβικοί είναι πιο επιρρεπείς στο να διακόπτουν τις σχέσεις τους, συγκριτικά σύντομα, ίσως φοβούμενοι την κάθε δυσκολία που αντιμετωπίζουν στην πορεία της.

Αξιοσημείωτο είναι πως και στην περίπτωση της διάρκειας της προηγούμενης σχέσης δεν επιβεβαιώθηκε η υπόθεση για το μακροβιότερο των σχέσεων των Ασφαλών παρά αυτοί φάνηκαν να βρίσκονται κάπου στη μέση μαζί με τους Απορριπτικούς. Ίσως οι Ασφαλείς και οι Απορριπτικοί έχοντας μια πιο «ψύχραιμη» σχέση με την εγγύτητα και την απόσταση να μην πολώνονται όπως οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Φοβικοί.

Τα συγκριτικά αποτελέσματα για τη διάρκεια της τωρινής (Μ.Ο. = 9,51 και Τ.Α. = 16,28) και της προηγούμενης (Μ.Ο. = 5,17 και Τ.Α. = 9,38) σχέσης δείχνουν μια μεγαλύτερη διάρκεια για την τωρινή σχέση τόσο από τα δύο φύλα (άνδρες-τωρινή σχέση: Μ.Ο. = 18,60 και Τ.Α. = 17,22 και άνδρες-προηγούμενη σχέση: Μ.Ο. = 9,69 και Τ.Α. = 11,26 και γυναίκες-τωρινή σχέση: Μ.Ο. = 20,15 και Τ.Α. = 19,85 και γυναίκες-προηγούμενη σχέση: Μ.Ο. = 9,97 και Τ.Α. = 10,80) όσο και από τους τέσσερις τύπους (βλ Πίν. 30 και 31), εύρημα που ίσως να σημαίνει πως τα άτομα στην πορεία της ζωής τους μεγαλώνοντας ηλικιακά και αποκτώντας εμπειρίες από τις προηγούμενες σχέσεις τους, ωριμάζουν σχεσιακά, με αποτέλεσμα να μπορούν να διαχειριστούν καλύτερα τη σχέση τους και να τη διατηρήσουν περισσότερο, αλλά και ίσως να επιλέγουν πιο ταιριαστούς/ές συντρόφους από τους/τις προηγούμενους/ες. Όσον αφορά την προβληματική της επιλογής, αυτή θα συζητηθεί παρακάτω. Όσον αφορά την επίδραση της ηλικίας, θα χρειαζόταν περαιτέρω διερεύνηση. Εδώ, ωστόσο, μπορεί να ειπωθεί ότι, (α) δεδομένης της έλλειψης διαφοροποίησης στις τωρινές σχέσεις έναντι της ύπαρξης διαφοροποίησης στις προηγούμενες και (β) δεδομένης της μεγαλύτερης διάρκειας στις τωρινές, φαίνεται πως ουσιαστικά στις μακροβιότερες σχέσεις εκμηδενίζονται οι διαφορές των τύπων σύναυξης δεσμού, κάτι

που επίσης θα χρειαζόταν περαιτέρω διερεύνηση και η οποία θα μπορούσε ενδεχομένως να γίνει σε μια έρευνα με παντρεμένα ζευγάρια.

1.6. Επανασυνδέσεις

Αναφορικά με τις επανασυνδέσεις, η πρόβλεψη ήταν ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν περισσότερους χωρισμούς και επανασυνδέσεις από τους υπόλοιπους τύπους σύναψης δεσμού.

Τα δύο φύλα δεν διέφεραν μεταξύ τους στο αν είχαν βιώσει επανασυνδέσεις ούτε στην ποσότητα αυτών. Το ίδιο και οι τύποι σύναψης δεσμού (βλ. Πίν. 32 και 33).

Τα ευρήματα αυτά δεν συμφωνούν με τη βιβλιογραφία. Ίσως η διαφορά αυτή να συνδέεται με τη χρήση των τεσσάρων τύπων σύναψης δεσμού στη συγκεκριμένη έρευνα αντί των τριών, οπότε αλλάζει η κατανομή και ίσως μοιράζονται πιο ομοιόμορφα τα άτομα, ώστε να μην υπερέχει κάποιος τύπος ως προς το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό. Έτσι είναι πιθανόν αυτή η αλλαγή να έχει ως αποτέλεσμα ο Φοβικός, που μοιράζεται στοιχεία με τον Υπερεμπλεκόμενο και τον Απορριπτικό, αποτελώντας πια ξεχωριστό τύπο, να αποδυναμώνει τον Υπερεμπλεκόμενο.

1.7. Κατάσταση Σχέσης

Η πρόβλεψη ήταν ότι οι Αποφευκτικοί και οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν, περισσότερο, ότι δεν βγαίνουν καθόλου ραντεβού και οι Αποφευκτικοί ότι βγαίνουν με περισσότερους/ες από έναν/μία συντρόφους.

Όσον αφορά το φύλο, το εύρημα ότι οι άνδρες τείνουν να βλέπουν περισσότερες από μία συντρόφους (βλ. Πιν. 34) συμφωνεί με τη βιβλιογραφία.

Οι τύποι σύναψης δεσμού δεν διέφεραν μεταξύ τους (βλ. Πίν. 35), εύρημα που δεν συμφωνεί με τη βιβλιογραφία.

Η περαιτέρω διερεύνηση με την άμεση ερώτηση για την αποκλειστικότητα της σχέσης δεν έδωσε διαφορές φύλου. Το εύρημα αυτό δεν συμφωνεί με το προηγούμενο που παρουσιάζει τους άνδρες να βγαίνουν με περισσότερες από μία συντρόφους. Ίσως σε μία πιο άμεση ερώτηση, όπως είναι το αν έχουν αποκλειστική σχέση ή όχι, τα άτομα να απάντησαν διαφορετικά από ότι σε μια έμμεση που διερευνούσε την κατάσταση σχέσης μέσα από μια ποικιλία καταστάσεων.

Αντίθετα, τα ευρήματα αναφορικά με τους τύπους σύναψης δεσμού ήταν συνεπή με αυτά για την κατάσταση σχέσης. Ωστόσο, δεν συμφωνούν με τη βιβλιογραφία, όπου οι Αποφευκτικοί και οι Υπερεμπλεκόμενοι τείνουν να αναφέρουν συχνότερα ότι δεν βγαίνουν καθόλου ραντεβού, ενώ οι Αποφευκτικοί, όταν το κάνουν, τείνουν να βγαίνουν με περισσότερους/ες από έναν/μία συντρόφους. Η μη υπεροχή των Αποφευκτικών ίσως να ερμηνεύεται από τον διαχωρισμό τους σε δύο τύπους που όπως έχει συζητηθεί παραπάνω, έχει σαν αποτέλεσμα το μοίρασμα των ατόμων σε Φοβικούς και Απορριπτικούς. Επίσης, είναι εξίσου πιθανό, δεδομένου ότι οι Φοβικοί μοιράζονται χαρακτηριστικά με τους Υπερεμπλεκόμενους, κάποια άτομα που επέλεξαν τον Υπερεμπλεκόμενο τύπο τώρα να επέλεξαν τον Φοβικό, επειδή με την διαφοροποίηση του Φοβικού αποφάσισαν ότι αυτός τους εκφράζει περισσότερο. Σε μια τέτοια περίπτωση το αποτέλεσμα θα ήταν το άπλωμα των ατόμων στους τέσσερις τύπους και η εικόνα της ομοιομορφίας που προέκυψε.

1.8. Ελεύθερος Χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί

Όσον αφορά τον ελεύθερο χρόνο που περνάει κανείς με τον/την σύντροφό του/της, η πρόβλεψη ήταν ότι οι Υπερεμπλεκόμενοι θα τείνουν να αναφέρουν ότι περνάνε περισσότερο ελεύθερο χρόνο μαζί με τους/τις συντρόφους τους σε σύγκριση με τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς, ενώ οι Ασφαλείς θα κατανέμουν πιο ισόρροπα τον χρόνο τους.

Οι άνδρες δεν διέφεραν από τις γυναίκες.

Ως προς τους τύπους σύναψης δεσμού, οι Υπερεμπλεκόμενοι διέφεραν από τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς, περνώντας περισσότερο ελεύθερο χρόνο με τον/την σύντροφό τους, (βλ. Πίν. 36), εύρημα το οποίο συμφωνεί με την πρόβλεψη. Επίσης σε συνέπεια με αυτή οι Ασφαλείς βρίσκονται κάπου ανάμεσα.

1.9. Αναφερόμενη Πιθανότητα Παντρείας

Όσον αφορά την αναφερόμενη πιθανότητα παντρείας, η πρόβλεψη ήταν ότι οι Απορριπτικοί θα τείνουν να θεωρούν μικρότερη την πιθανότητα να παντρευτούν τον/την τωρινό/ή τους σύντροφο σε σύγκριση με τους υπόλοιπους τύπους. Δεν υπήρξαν διαφορές ούτε για το φύλο ούτε για τον τύπο σύναψης δεσμού (βλ. Πίν. 37).

1.10. Αναφερόμενη Πιθανότητα Χωρισμού

Όσον αφορά την αναφερόμενη πιθανότητα χωρισμού, η πρόβλεψη ήταν ότι οι Απορριπτικοί θα τείνουν να θεωρούν μεγαλύτερη την πιθανότητα να χωρίσουν από τον/την τωρινό/ή τους σύντροφο σε σύγκριση με τους υπόλοιπους τύπους.

Οι άνδρες είχαν την τάση να αναφέρουν μεγαλύτερη πιθανότητα χωρισμού απ' ότι οι γυναίκες, εύρημα που πρέπει να ερμηνεύεται από τον μεγαλύτερο προσανατολισμό των γυναικών στη σχέση και τη διατήρησή της και από την άλλη τον μεγαλύτερο προσανατολισμό των ανδρών στην καθυστέρηση της δέσμευσής τους, ιδιαίτερα σε μια τόσο μικρή ηλικία όσο αυτή του δείγματος της έρευνας (Sayers, 1983).

Οι Απορριπτικοί έτειναν να αναφέρουν μεγαλύτερη πιθανότητα χωρισμού από τους υπόλοιπους τύπους (βλ. Πίν. 38), εύρημα που πρέπει να ερμηνεύεται από την έλλειψη επένδυσης στη σχέση και δέσμευσης σε αυτήν από μέρους των Απορριπτικών.

2. Δεύτερη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Παροχή Φροντίδας

Με βάση τη δεύτερη υπόθεση ο τύπος σύναψης δεσμού του ατόμου θα επιτρέπει προβλέψεις για τις συμπεριφορές φροντίδας που αυτό προτιμάει μέσα στη σχέση.

Η πρόβλεψη ήταν ότι ο Ασφαλής τύπος θα προτιμάει υψηλή εγγύτητα, υψηλή ευαισθησία, υψηλή συνεργασία, υψηλή αυτονομία και οριοθετημένες συμπεριφορές φροντίδας. Ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος θα προτιμάει χαμηλή ευαισθησία, χαμηλή συνεργασία, χαμηλή αυτονομία, υψηλή εγγύτητα και συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας. Ο Απορριπτικός τύπος θα προτιμάει χαμηλή εγγύτητα, χαμηλή ευαισθησία, οριοθετημένες συμπεριφορές φροντίδας, υψηλό έλεγχο και υψηλή αυτονομία. Ο Φοβικός τύπος συγκεντρώνοντας τα αρνητικά χαρακτηριστικά του Υπερεμπλεκόμενου και του Αποφευκτικού θα προτιμάει χαμηλή ευαισθησία, χαμηλή συνεργασία, υψηλό έλεγχο, υψηλή αυτονομία και συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας.

Από τα αποτελέσματα (βλ. Πίν. 39) προέκυψε ότι οι άνδρες έτειναν να αναφέρουν μεγαλύτερη απόσταση, έλεγχο και έλλειψη ευαισθησίας από τις γυναίκες. Από την άλλη, οι γυναίκες έτειναν να αναφέρουν υψηλότερη εγγύτητα, ευαισθησία και οριοθετημένη φροντίδα σε σύγκριση με τους άνδρες. Τα δύο φύλα δεν διέφεραν στην αυτονομία και την καταναγκαστική φροντίδα.

Τα ευρήματα αυτά, που είναι σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, πρέπει να ερμηνεύονται από τη διαφορετική ανατροφή και κοινωνικοποίηση ανδρών και γυναικών που σε μια παραδοσιακή κοινωνία, όπως είναι η ελληνική, προσανατολίζει τους άνδρες στην τήρηση κάποιας απόστασης στις σχέσεις τους και την ανάγκη να ασκούν περισσότερο έλεγχο σ' αυτήν, ενώ τις γυναίκες σε μεγαλύτερη εγγύτητα και στην εκδήλωση περισσότερης ευαισθησίας και φροντίδας (Lynn, 1966· Sayers, 1987).

Αξιοσημείωτο είναι πως τα δύο φύλα δεν διέφεραν στην αυτονομία, ένδειξη μιας κοινωνίας που εξελίσσεται σε ατομοκεντρική προωθώντας την ανάγκη του ατόμου για αυτονομία, συμπεριλαμβάνοντας σταδιακά σε αυτή τη διαδικασία και τις γυναίκες. Επίσης, τα δύο φύλα δεν διέφεραν στην άσκηση καταναγκαστικής φροντίδας, η οποία φαίνεται να συνδυάζεται με την αυτονομία και έχει ως αποτέλεσμα την προσπάθεια να διατηρήσουν μια ισορροπία στη φροντίδα (οριοθετημένη φροντίδα), ώστε να μη γίνονται φορτικοί στη σχέση και να μην πνίγουν τον/την σύντροφό τους.

Ως προς τους τύπους σύναψης δεσμού (βλ. Πίν. 40), τα ευρήματα δείχνουν ότι οι Απορριπτικοί τείνουν να αναφέρουν χαμηλότερη εγγύτητα από τους υπόλοιπους τύπους, μεγαλύτερη απόσταση από τους Φοβικούς και τους Υπερεμπλεκόμενους και χαμηλότερη ευαισθησία από τους Ασφαλείς. Οι Φοβικοί τείνουν να αναφέρουν μικρότερη έλλειψη ευαισθησίας από τους Υπερεμπλεκόμενους και λιγότερη αυτονομία από τους Απορριπτικούς. Οι Υπερεμπλεκόμενοι τείνουν να αναφέρουν περισσότερες συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας από τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με τη βιβλιογραφία (Kunze & Shaver, 1994· Bartholomew & Horowitz, 1991) και επαληθεύουν την υπόθεση, επιβεβαιώνοντας συγχρόνως τη θεωρητική φύση, δηλαδή τον ορισμό για κάθε τύπο σύναψης δεσμού.

Όσον αφορά τον γενικό βαθμό παροχής φροντίδας, τα δύο φύλα δεν διέφεραν, εύρημα που δείχνει ότι εξισορροπήθηκαν οι επιμέρους διαφορές τους, όπως συζητήθηκαν παραπάνω.

Όσον αφορά τον γενικό βαθμό παροχής φροντίδας σε σχέση με τους τύπους σύναψης δεσμού (βλ. Πίν. 41), προέκυψε ότι οι Ασφαλείς και οι Υπερεμπλεκόμενοι τείνουν σε γενικές γραμμές να αναφέρουν υψηλότερη φροντίδα από τους Φοβικούς,

ενώ οι Απορριπτικοί βρίσκονται κάπου στη μέση. Το παραπάνω εύρημα συμφωνεί με τη βιβλιογραφία και καταδεικνύει τον δισταγμό των Φοβικών να εμπλακούν ουσιαστικά σε μια σχέση, στην οποία φοβούνται ότι μπορεί να πληγωθούν, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους τύπους που είναι πιο δοτικοί. Οι Ασφαλείς μπορούν να είναι πιο δοτικοί, επειδή νιώθουν ασφάλεια στη σχέση, οι Υπερεμπλεκόμενοι, επειδή γι' αυτούς είναι πολύ σημαντική η σχέση και επενδύουν σ' αυτήν και οι Απορριπτικοί, επειδή μπορούν να εμπλακούν και εξίσου εύκολα να απεμπλακούν από τη σχέση, χωρίς η προηγούμενη εμπλοκή τους να τους δεσμεύει σε κάτι ή να υπόσχεται κάτι για τη διατήρηση της σχέσης.

3. Τρίτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Σεξουαλική Έκφραση

Η τρίτη υπόθεση συζητάει την στάση των τύπων σύναψης δεσμού απέναντι στο σεξ.

Η πρόβλεψή ήταν ότι ο Ασφαλής και ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος θα παρουσιάζουν μια μη-ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ. Αντίθετα ο Απορριπτικός και ο Φοβικός τύπος θα παρουσιάζουν μια ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ.

Οι άνδρες έτειναν να αναφέρουν υψηλότερη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ σε σύγκριση με τις γυναίκες, εύρημα σύμφωνο με τη βιβλιογραφία (Sayers, 1987).

Ως προς τους τύπους σύναψης δεσμού, τα ευρήματα (βλ. Πίν. 42) έδειξαν ότι οι Απορριπτικοί παρουσιάζουν μια περισσότερο ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ σε σύγκριση με τους Φοβικούς και τους Υπερεμπλεκόμενους. Οι Ασφαλείς τοποθετούνται κάπου μεταξύ αυτών.

Αναφορικά με τη στάση των Απορριπτικών, των Υπερεμπλεκόμενων και των Ασφαλών τα ευρήματα επιβεβαιώνουν τη βιβλιογραφία (Feeney, 1990· Brennan & Shaver, 1995· Feeney et al., 1993· Davis & Kirkpatrick, 1990) συμφωνώντας με τα χαρακτηριστικά των τύπων σύναψης δεσμού, όπως αυτά δίνονται για τον καθένα. Δεν φαίνεται, ωστόσο, να επαληθεύεται η πρόβλεψη για μία, παρόμοια με τους Απορριπτικούς, συμπεριφορά, από τη μεριά των Φοβικών, παρά φαίνεται αυτοί να διαχωρίζονται από τους Απορριπτικούς και να τείνουν να συμπεριφέρονται παρόμοια με τους Υπερεμπλεκόμενους.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί, για άλλη μια φορά, πως οι προηγούμενες έρευνες αναφέρονταν στους Αποφευκτικούς γενικά, γεγονός που δικαιολογεί τα διαφορετικά ευρήματά τους. Ο σχετικά πρόσφατος, τουλάχιστον ερευνητικά, διαχωρισμός των δύο Αποφευκτικών σε δύο τύπους και η προσπάθεια ακριβέστερης περιγραφής των Φοβικών, που δεν ήταν τόσο αντιπροσωπευτικοί της αρχικής κατηγορίας, έδειξε πως μοιράζονται κάποια χαρακτηριστικά με τους Απορριπτικούς και κάποια άλλα με τους Υπερεμπλεκόμενους, και τούτο επιβεβαιώνεται, κάθε φορά που η έρευνα χρησιμοποιεί τους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού.

4. Τέταρτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ιδανικός/ή Σύντροφος

Η τέταρτη υπόθεση συζητάει την επιλογή συντρόφου ως προς την πρωταρχική έλξη, δηλαδή τον/την ιδανικό/ή σύντροφο για κάθε τύπο σύναψης δεσμού. Η πρόβλεψή ήταν πως ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού μαζί με την ένταση του ερωτικού συναισθήματος, τον ελεύθερο χρόνο που περνάει μαζί με τον/την σύντροφό του/της, την παροχή φροντίδας και την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση του απέναντι στο σεξ θα ελκύεται και άρα θα θεωρεί ιδανικό/ή σύντροφο του/της

αυτόν/ήν που θα έχει τύπο σύναψης δεσμού όμοιο με τον δικό του υποστηρίζοντας την υπόθεση της ομοιότητας που στηρίζει μερίδα της βιβλιογραφίας.

Τα δύο φύλα δεν διέφεραν μεταξύ τους ως προς την επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου με βάση τη σύναψη δεσμού, εύρημα σύμφωνο με τη βιβλιογραφία, όπου επισημαίνεται ότι ο τύπος σύναψης δεσμού είναι ανεξάρτητος φύλου (Kunce, & Shaver, 1994). Σημαντική, όμως, ήταν η επίδραση του ελεύθερου χρόνου, του τύπου σύναψης δεσμού και οριακά της παροχής φροντίδας.

4.1. Ο Βαθμός Ασφάλειας, Φοβικότητας, Υπερεμπλοκής και Απορριπτικότητας που Προτιμάται στον/στην Ιδανικό/ή Σύντροφο

Τα αποτελέσματα αναφορικά με τον βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας του/της ιδανικού/ής συντρόφου (βλ. Πίν. 44), έδειξαν ότι (α) υψηλό βαθμό ασφάλειας τείνουν να προτιμούν οι Ασφαλείς και οι Φοβικοί σε σύγκριση με τους Απορριπτικούς, (β) υψηλό βαθμό φοβικότητας τείνουν να προτιμούν οι Ασφαλείς και οι Απορριπτικοί, ενώ οι Φοβικοί και οι Υπερεμπλεκόμενοι όχι, (γ) υψηλό βαθμό υπερεμπλοκής τείνουν να προτιμούν οι Υπερεμπλεκόμενοι απ' όλους σε αντίθεση με τους Απορριπτικούς που την προτιμούν λιγότερο απ' όλους και (δ) την απορριπτικότητα δεν τη θεωρεί ελκυστική κανένας τύπος.

Αν δούμε αυτά τα ευρήματα αναλυτικά προκύπτουν σημαντικές διαπιστώσεις. Συγκεκριμένα, ιδανικούς/ές συντρόφους με υψηλό βαθμό ασφάλειας προτιμούν περισσότερο οι Ασφαλείς και οι Φοβικοί από τους Απορριπτικούς, πιθανόν επειδή οι Απορριπτικοί, καθώς δεν ενδιαφέρονται ενεργά για τη διατήρηση της σχέσης τους, δεν ενδιαφέρονται να αναζητήσουν σε αυτήν ασφάλεια. Από την άλλη οι Ασφαλείς ενδιαφέρονται για μια ισορροπία, ενώ οι Φοβικοί, εξαιτίας του έντονου φόβου τους

μήπως πληγωθούν, έχουν επίσης μεγάλη ανάγκη να νιώθουν ασφάλεια, πιθανόν ως άμυνα προς τους κινδύνους που φαντάζονται.

Ως προς τη φοβικότητα οι Υπερεμπλεκόμενοι τείνουν να προτιμούν ιδανικούς/ες συντρόφους με υψηλό βαθμό φοβικότητας λιγότερο από τους Απορριπτικούς και τους Ασφαλείς, ίσως επειδή δεν αντέχουν να βλέπουν στους/στις συντρόφους τους αμυντικές συμπεριφορές που τους/τις κάνουν διστακτικούς στη σχέση και την αναζήτηση εγγύτητας μέσα σ' αυτήν. Οι Φοβικοί από την άλλη τείνουν να επιλέγουν ιδανικούς/ές συντρόφους με υψηλό βαθμό φοβικότητας λιγότερο από τους Απορριπτικούς, εύρημα που για άλλη μια φορά δείχνει τη σημασία διαχωρισμού των Αποφευκτικών και τη σημαντική διαφορά τους, ώστε η ευαισθησία των Φοβικών να μην τους επιτρέπει να προτιμούν επίσης Φοβικούς που ξέρουν πόσο «προβληματικοί» είναι στη σχέση τους.

Ως προς την υπερεμπλοκή, οι Υπερεμπλεκόμενοι τείνουν να προτιμούν ιδανικούς/ές συντρόφους με υψηλό βαθμό υπερεμπλοκής περισσότερο από τους υπόλοιπους τρεις τύπους σύναψης δεσμού, καταδεικνύοντας την ανάγκη τους για αμοιβαία και έντονη εμπλοκή στη σχέση. Από την άλλη οι Απορριπτικοί είναι αυτοί που προτιμούν ιδανικούς/ές συντρόφους με υψηλό βαθμό υπερεμπλοκής λιγότερο από όλους, αφήνοντας να διαφανεί η έλλειψη ενδιαφέροντος για ιδιαίτερη εμπλοκή στη σχέση.

Ως προς την απορριπτικότητα, κανένας από τους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού δεν φάνηκε να προτιμάει ιδανικούς/ές συντρόφους με υψηλό βαθμό απορριπτικότητας περισσότερο από τους υπόλοιπους, δείχνοντας πως η απορριπτικότητα δεν είναι ένα επιθυμητό χαρακτηριστικό. Άλλωστε, όπως υποστηρίζεται στη βιβλιογραφία (βλ. Aronson, 1988· Berscheid, 1984) και έχει

συζητηθεί στο τρίτο μέρος (κεφάλαιο 1), μας ελκύουν άνθρωποι που φαίνονται φιλικοί και διαθέσιμοι.

Συμπληρωματικά, από την οπτική γωνία των τύπων σύναψης δεσμού, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Ασφαλής τύπος προτιμάει περισσότερο την ασφάλεια και την υπερεμπλοκή και λιγότερο την φοβικότητα. Ο Φοβικός προτιμάει περισσότερο την ασφάλεια και λιγότερο τη φοβικότητα και την υπερεμπλοκή. Ο Υπερεμπλεκόμενος προτιμάει περισσότερο την υπερεμπλοκή και λιγότερο την φοβικότητα. Τέλος, ο Απορριπτικός προτιμάει περισσότερο τη φοβικότητα και λιγότερο την ασφάλεια και την υπερεμπλοκή.

Αν δούμε μόνο τις κύριες προτιμήσεις για κάθε τύπο σύναψης δεσμού, παρατηρούμε τα εξής. Την ασφάλεια την επιλέγουν κυρίως οι Ασφαλείς, την φοβικότητα την επιλέγουν κυρίως οι Απορριπτικοί, την υπερεμπλοκή κυρίως οι Υπερεμπλεκόμενοι και την απορριπτικότητα κυρίως οι Απορριπτικοί. Οι Φοβικοί δεν φαίνεται να έχουν μια προεξάρχουσα προτίμηση, ίσως επειδή, εξαιτίας της προβληματικής τους, δεν πιστεύουν πως υπάρχει κάποιος που θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους, παρά πιστεύουν ότι, αργά ή γρήγορα, όλοι πληγώνουν και άρα είναι «κακοί».

Στις τρεις λοιπόν περιπτώσεις συναντάμε την επαλήθευση της γενικής υπόθεσης για την ομοιότητα (Buss, 1984· Buss & Barnes, 1986· Byrne, 1971· Baumeister, 1982· Greenwald, 1980· Holmes & Johnson, 2009· Jones, 1973· Kaplan, 1975). Εξαίρεση αποτελεί η φοβικότητα, η οποία αποτελεί ένα χαρακτηριστικό που φαίνεται να προβληματίζει ακόμη και τους ίδιους τους Φοβικούς, ώστε να μην την επιλέγουν. Οι Απορριπτικοί που την επιλέγουν πρώτοι, ίσως, να βρίσκουν σ' αυτήν το κομμάτι της αποφευκτικότητας που τους ταιριάζει και τους ανακουφίζει από τη μια και από την άλλη την έντονη ανάγκη των Φοβικών για σχέση που τους

κολακεύει, καθώς επιβεβαιώνει την ιδέα της αξίας που έχουν για τον εαυτό τους, έτσι ώστε να είναι ικανοποιημένοι πλήρως.

4.2. Οι Διαστάσεις: Εικόνα για τον Εαυτό – Εικόνα για τον Άλλο

Όπως ειπώθηκε στο Μέρος Α, Κεφάλαιο 3, το μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών που ανέπτυξε η Bartholomew (1990· Bartholomew & Horowitz, 1991) για τη μέτρηση της σύναψης δεσμού και εκφράζεται με τους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού μπορεί συγχρόνως να εκφραστεί με τις διαστάσεις εικόνα για τον εαυτό – εικόνα για τον άλλο, που υπολανθάνουν (βλ. Σχ. 1). Αν, λοιπόν, δούμε τα αποτελέσματα πάνω στις διαστάσεις εικόνα για τον εαυτό – εικόνα για τον άλλο, παίρνουμε ενδιαφέρουσες συμπληρωματικές πληροφορίες που βοηθάνε στην κατανόηση των μηχανισμών που λειτουργούν κατά την πρωταρχική έλξη.

Η ασφάλεια προτιμάται από τους Ασφαλείς και τους Φοβικούς, δηλαδή τους δύο τύπους σύναψης δεσμού που έχουν είτε θετικές είτε αρνητικές και τις δύο εικόνες, αφήνοντας να διαφανεί μια συνέπεια στον τρόπο που «βλέπουν» και νιώθουν τα πράγματα. Προφανώς οι Ασφαλείς καθρεφτίζουν την ισορροπία τους, ενώ οι Φοβικοί, διαμετρικά αντίθετοι, ικανοποιούν μια μεγάλη ανάγκη τους. Από την άλλη μεριά, η ασφάλεια προτιμάται λιγότερο από τους Απορριπτικούς, που έχοντας θετική εικόνα για τον εαυτό τους και θέτοντάς τον ως το επίκεντρο στη ζωή και στις σχέσεις τους, δεν ενδιαφέρονται να εκτιμήσουν ένα στοιχείο, που μάλλον δεν το έχουν ανάγκη.

Τη φοβικότητα φαίνεται να την προτιμούν περισσότερο οι Ασφαλείς και οι Απορριπτικοί, οι οποίοι μοιράζονται την θετική εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους, και που τους καθιστά ικανούς να νιώθουν ασφαλείς από μόνοι τους, ώστε να μην τους φοβίζει ένα χαρακτηριστικό που αλλιώς θα ήταν απειλητικό. Αντίθετα, την επιλέγουν λιγότερο οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Φοβικοί, που μοιράζονται την αρνητική εικόνα

που έχουν για τον εαυτό τους και για τους οποίους η φοβικότητα ίσως να είναι ένα χαρακτηριστικό απειλητικό για την έτσι κι αλλιώς εύθραυστη εικόνα του εαυτού τους.

Όσον αφορά την υπερεμπλοκή, φαίνεται ότι την προτιμούν σημαντικά και περισσότερο απ' όλους οι Υπερεμπλεκόμενοι, αλλά και σε σημαντικό βαθμό οι Φοβικοί, οι δύο τύποι που μοιράζονται την αρνητική εικόνα για τον εαυτό, αφήνοντας να διαφανεί πως και οι δύο έχουν ανάγκη από ένα στοιχείο που θα τους κάνει να νιώσουν επιθυμητοί και ίσως να τους βοηθήσει να προσπαθήσουν να δουν πιο θετικά τον εαυτό τους. Αντίθετα, η υπερεμπλοκή προτιμάται λιγότερο από τους Ασφαλείς και ακόμα λιγότερο από τους Απορριπτικούς, που μοιράζονται την θετική εικόνα για τον εαυτό, δείχνοντας πως δεν έχουν ανάγκη επιβεβαίωσης της αξίας τους από κάτι έξω από αυτούς.

Τέλος, την απορριπτικότητα δεν φαίνεται να την επιλέγει κανένας τύπος, αφήνοντας να φανεί πως κανένας δεν προτιμά ένα στοιχείο που λειτουργεί απαξιωτικά για τον εαυτό.

4.3. Οι Διαστάσεις: Άγχος - Αποφυγή

Όπως, επίσης, ειπώθηκε στο Μέρος Α, Κεφάλαιο 3, το μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών που ανέπτυξε η Bartholomew (1990· Bartholomew & Horowitz, 1991) για τη μέτρηση της σύναψης δεσμού και εκφράζεται με τους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού μπορεί συγχρόνως να εκφραστεί με τις διαστάσεις άγχος-αποφυγή (βλ. Σχ. 1). Αν δούμε τα αποτελέσματα πάνω στις διαστάσεις άγχος – αποφυγή, παίρνουμε επίσης ενδιαφέρουσες πληροφορίες που διαφωτίζουν ακόμη περισσότερο τις προτιμήσεις των ατόμων αναφορικά με την πρωταρχική έλξη.

Η ασφάλεια προτιμάται από τους Ασφαλείς και τους Φοβικούς, δηλαδή τους δύο τύπους σύναψης δεσμού που βρίσκονται διαμετρικά αντίθετοι, ψηλά και χαμηλά

αντίστοιχα και στις δύο διαστάσεις. Όπως και παραπάνω φαίνεται πως η ασφάλεια ικανοποιεί πέρα από αυτούς που είναι οι ίδιοι Ασφαλείς και γνωρίζουν τα «καλά» της και εκείνους που είναι τόσο ταλαιπωρημένοι, ώστε να την έχουν μεγάλη ανάγκη. Από την άλλη η ασφάλεια προτιμάται λιγότερο από τους Απορριπτικούς, καθώς δίνει ισορροπίες που τους αφήνουν αδιάφορους και ίσως να μην τους βολεύουν.

Τη φοβικότητα φαίνεται ότι την προτιμούν περισσότερο οι Ασφαλείς και οι Απορριπτικοί, που μοιράζονται το χαμηλό άγχος τους, ώστε να μην τους αγχώνει ή δυσκολεύει το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό. Αντίθετα, την επιλέγουν λιγότερο οι Υπερεμπλεκόμενοι και οι Φοβικοί, που διακρίνονται για το υψηλό άγχος τους, το οποίο πιθανώς λειτουργεί αρνητικά, ώστε να μην μπορούν να διαχειριστούν τη φοβικότητα ενός/μιας συντρόφου.

Όσον αφορά την υπερεμπλοκή, φαίνεται να την προτιμούν σημαντικά και περισσότερο απ' όλους οι Υπερεμπλεκόμενοι, αλλά και σε σημαντικό βαθμό οι Φοβικοί, οι δύο τύποι που μοιράζονται υψηλό άγχος και ίσως έχουν ανάγκη από το «γάντζωμα» που προσφέρει η υπερεμπλοκή, για να καθησυχάζονται. Αντίθετα, η υπερεμπλοκή προτιμάται λιγότερο από τους Ασφαλείς και ακόμα λιγότερο από τους Απορριπτικούς, οι οποίοι μοιράζονται χαμηλό άγχος, ώστε να μην έχουν την ανάγκη που περιγράφηκε παραπάνω.

Τέλος, την απορριπτικότητα δεν φαίνεται να την επιλέγει κανένας, αφήνοντας να φανεί πως κανένας δεν προτιμά ένα στοιχείο που αγχώνει.

4.4. Η Συνολική Εικόνα των Προτιμήσεων για τον/την Ιδανικό/ή Σύντροφο για κάθε Τύπο Σύναψης Δεσμού του Εαυτού

Αν δούμε, σε απόλυτες τιμές και συγκριτικά, την σειρά με την οποία προτιμάται ο βαθμός ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας

από κάθε τύπο σύναυξης δεσμού, η συνολική εικόνα που παίρνουμε είναι αυτή που δίνει ο Πίνακας 50.

Πίνακας 50

Ο βαθμός ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας που προτιμάει ο κάθε ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο

	<u>ΤΣΔ για τον εαυτό</u>			
	Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλεκόμενος	Απορριπτικός
βαθμός	ασφάλεια	υπερεμπλοκή	υπερεμπλοκή	φοβικότητα
για	υπερεμπλοκή	ασφάλεια	ασφάλεια	απορριπτικότητα
ιδανικό/ή	φοβικότητα	απορριπτικότητα	απορριπτικότητα	ασφάλεια
σύντροφο	απορριπτικότητα	φοβικότητα	φοβικότητα	υπερεμπλοκή

Συμπερασματικά, φαίνεται πως οι Φοβικοί και οι Υπερεμπλεκόμενοι μοιράζονται την ίδια σειρά προτίμησης, η οποία είναι εντελώς αντίθετη από αυτή των Απορριπτικών. Από την άλλη είναι παρόμοια με αυτή των Ασφαλών, με τη διαφορά ότι οι Ασφαλείς προτάσσουν την ασφάλεια έναντι της υπερεμπλοκής και την φοβικότητα έναντι της απορριπτικότητας.

Η εικόνα αυτή δείχνει μάλλον την ανάγκη των Φοβικών και των Υπερεμπλεκόμενων, να νιώθουν από τον/την σύντροφό τους την έντονη επιθυμία του/της για τη σχέση. Στη συνέχεια κλιμακώνεται σταδιακά η απόσταση που μπορούν να αντέξουν, θέτοντας τελευταία την αμφιθυμία της φοβικότητας, που τους προκαλεί τη μεγαλύτερη ανασφάλεια. Οι διαμετρικά αντίθετοί τους Απορριπτικοί θέτουν σε προτεραιότητα την αποφευκτικότητα και δείχνουν τη λιγότερη ανοχή στην υπερεμπλοκή, που προφανώς τους πνίγει και τους κουράζει. Τέλος, οι Ασφαλείς

εκδηλώνουν μια λογική στη σειρά προτίμησής τους ξεκινώντας από την πιο ισορροπημένη σχέση, πηγαίνοντας στην διατήρηση της σχέσης έστω με φορτικό τρόπο, μεταβαίνοντας σε μια αμφιθυμική κατάσταση μεταξύ φορτικής εγγύτητας και αποφυγής και καταλήγοντας στην αποφυγή.

Αν δούμε την συνολική εντύπωση που παίρνουμε από την οπτική των διαστάσεων εικόνα για τον εαυτό – εικόνα για τον άλλο, βλέπουμε ότι οι τύποι σύναψης δεσμού που έχουν αρνητική εικόνα για τον εαυτό, (ο Φοβικός και ο Υπερεμπλεκόμενος), επιλέγουν την εμπλοκή στη σχέση, ενώ δεν αντέχουν την αμφιβολία αν ο/η σύντροφός τους τους/τις θέλει ή όχι. Σε αντιδιαστολή βρίσκονται οι τύποι σύναψης δεσμού που έχουν θετική εικόνα για τον εαυτό (ο Ασφαλής και ο Απορριπτικός). Από τη μια, ο Ασφαλής ως ισορροπημένος παρουσιάζει μια ισορροπία στις επιλογές του, όπως συζητήθηκε παραπάνω, από την άλλη, ο Απορριπτικός, όντας επικεντρωμένος στον εαυτό του, δεν ενδιαφέρεται πολύ για τη σχέση, προτιμώντας μάλλον αποστάσεις, κλιμακώνοντάς τες από την μεγαλύτερη προς τη μικρότερη και δείχνοντας ελάχιστη ανοχή στην υπερεμπλοκή.

Από την οπτική των διαστάσεων άγχος – αποφυγή βλέπουμε ότι οι τύποι σύναψης δεσμού που έχουν υψηλό άγχος, ο Φοβικός και ο Υπερεμπλεκόμενος, έχουν ανάγκη την εγγύτητα στη σχέση, αφήνοντας τελευταία την αποφυγή. Και από την άλλη ο Ασφαλής που έχει χαμηλό άγχος επιλέγει την ισορροπία που αναφέρθηκε παραπάνω, ενώ ο Απορριπτικός που έχει επίσης χαμηλό άγχος, δεν ενδιαφέρεται τόσο για τον/την σύντροφο και την εμπλοκή του στη σχέση.

4.5. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού του/της Ιδανικού/ής Συντρόφου που Προτιμάται από κάθε Τύπο Σύναψης Δεσμού

Τα αποτελέσματα ως προς τον τύπο σύναψης δεσμού είναι όμοια με αυτά που προέκυψαν ως προς τον βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και

απορριπτικότητας, δεδομένου άλλωστε ότι οι τύποι προέκυψαν από τις διαστάσεις, μας δίνουν όμως μια πιο άμεση και σαφή ίσως εικόνα.

Έτσι (α) ο Ασφαλής, που θα προτιμούσε στον/στην σύντροφό του μεγάλο βαθμό ασφάλειας εκδήλωσε προτίμηση για τον Ασφαλή, (β) ο Φοβικός που θα προτιμούσε στον/στην σύντροφό του μεγάλο βαθμό υπερεμπλοκής εκδήλωσε προτίμηση για τον Υπερεμπλεκόμενο, (γ) ο Υπερεμπλεκόμενος που θα προτιμούσε στον/στην σύντροφό του, επίσης, μεγάλο βαθμό υπερεμπλοκής εκδήλωσε προτίμηση για τον Υπερεμπλεκόμενο και (δ) ο Απορριπτικός που θα προτιμούσε στον/στην σύντροφό του μεγάλο βαθμό φοβικότητας εκδήλωσε προτίμηση για τον Φοβικό. Οι επιλογές συζητούνται παραπάνω.

Αν δούμε, σε απόλυτες τιμές και συγκριτικά, την σειρά με την οποία προτιμάται ο ιδανικός τύπος σύναψη δεσμού από κάθε τύπο σύναψη δεσμού, η συνολική εικόνα που παίρνουμε είναι αυτή που δίνει ο Πίνακας 51.

Πίνακας 51

Ο ιδανικός ΤΣΔ που προτιμάει ο κάθε ΤΣΔ

	<u>ΤΣΔ για εαυτό</u>			
	Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλεκόμ.	Απορριπτικός
ΤΣΔ για	Ασφαλής	Υπερεμπλεκόμ.	Υπερεμπλεκόμ	Φοβικός
Ιδανικό/ή	Υπερεμπλεκόμ.	Ασφαλής	Ασφαλής	Υπερεμπλεκόμ
σύντροφο	Φοβικός	Απορριπτικός	Απορριπτικός	Απορριπτικός
	Απορριπτικός	Φοβικός	Φοβικός	Ασφαλής

Από τον πίνακα φαίνεται πως, όσον αφορά τις κύριες ή πρώτες επιλογές κάθε τύπου σύναψη δεσμού, ο Ασφαλής και ο Υπερεμπλεκόμενος επιλέγουν τον/την ιδανικό/ή τους σύντροφο με βάση την υπόθεση της ομοιότητας. Ο Φοβικός επιλέγει

τον Υπερεμπλεκόμενο με τον οποίο μοιάζει εν μέρει, αφού μοιράζεται στοιχεία με τον Υπερεμπλεκόμενο και τον Απορριπτικό και ο Απορριπτικός επιλέγει τον Φοβικό, με τον οποίο όπως προαναφέρθηκε, μοιάζει εν μέρει, εφόσον και οι δύο είναι Αποφευκτικοί, υποστηρίζοντας λοιπόν, εν μέρει, την υπόθεση της ομοιότητας. Το υπόλοιπο κομμάτι αφήνει περιθώριο για την υπόθεση της συμπληρωματικότητας, αφού ο Φοβικός προτιμάει τον Υπερεμπλεκόμενο που έχει χαμηλή αποφυγή, όταν ο ίδιος έχει υψηλή και ο Απορριπτικός προτιμάει τον Φοβικό που έχει υψηλό άγχος, όταν ο ίδιος έχει χαμηλό.

Κοιτάζοντας συνολικά τον πίνακα, οι τρεις πρώτοι τύποι, ο Ασφαλής, ο Φοβικός και ο Υπερεμπλεκόμενος προτιμούνε πρώτα τους τύπους που συνδέονται με το ενδιαφέρον για τη σχέση, αφήνοντας τελευταίους αυτούς που συνδέονται με την αποφυγή. Αντίθετα, ο Απορριπτικός, αρχικά φαίνεται πως παρουσιάζει μια «άτακτη» προτίμηση. Μια προσεκτικότερη ματιά όμως δείχνει πως πρώτα επιλέγει τους τύπους που έχουν ως κοινό στοιχείο τους την εμπλοκή στη σχέση και αφήνει τελευταίους αυτούς που προτιμούνε μια απόσταση. Οι επιλογές του αυτές καταδεικνύουν την αμυντικότητα της στάσης του απέναντι στην εγγύτητα και ίσως φέρνουν στην επιφάνεια ένα βαθύτερο κομμάτι του εαυτού του που συνειδητά αρνείται.

4.6. Οι συμμεταβλητές: Ελεύθερος Χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί και Παροχή Φροντίδας

Θα πρέπει επίσης να συζητηθεί πως, πέρα από τον τύπο σύναψης δεσμού του εαυτού, σημαντικές παράμετροι στην προτίμηση κάποιου τύπου σύναψης δεσμού για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο έναντι των άλλων, φάνηκε από τα αποτελέσματα πως ήταν ο ελεύθερος χρόνος ως ζευγάρι ή μαζί και η παροχή φροντίδας. Και οι δύο αυτές μεταβλητές, η πρώτη πιο έμμεσα και η δεύτερη πιο άμεσα συνδέονται με την εγγύτητα ή την αποφυγή, μία διάσταση καθοριστική στη σύναψη δεσμού και η οποία

βρίσκεται κάτω από τους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού, όπως τους όρισε η Bartholomew (1990· Bartholomew & Horowitz, 1991). Επίσης, οι δύο αυτές παράμετροι συνδέονται με την ευαισθησία και την επένδυση στη σχέση, θέματα που, επίσης, ενυπάρχουν στη σύναψη δεσμού και ήδη έχουν συζητηθεί παραπάνω. Δίνεται έτσι η εντύπωση πως ο ελεύθερος χρόνος ως ζευγάρι ή μαζί και η παροχή φροντίδας μπορεί και να υπερκαθορίζονται από τη σύναψη δεσμού. Επίσης, η σημαντικότητα του ελεύθερου χρόνου για την προτίμηση του/της ιδανικού/ής συντρόφου πιθανώς να συνδέεται με την ανάγκη που νιώθουν τα άτομα να επενδύουν τον ελεύθερο χρόνο τους με το αγαπημένο τους πρόσωπο, ιδιαίτερα στις πρώτες φάσεις σύναψης δεσμού, ανάγκη που εκφράζεται σε μια φανταστική σχέση ή κατά τον πρώτο καιρό μιας πραγματικής σχέσης.

5. Πέμπτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Πραγματικός/ή Σύντροφος

Η πέμπτη υπόθεση συζητάει τον/την πραγματικό/ή σύντροφο για κάθε τύπο σύναψης δεσμού. Η πρόβλεψή ήταν πως ο κάθε τύπος σύναψης δεσμού μαζί με την ένταση του ερωτικού συναισθήματος, τον ελεύθερο χρόνο που περνάει με τον/την σύντροφό του/της, την παροχή φροντίδας και την ελευθεριάζουσα ή μη-ελευθεριάζουσα στάση του απέναντι στο σεξ θα έχει ως πραγματικό/ή σύντροφο του αυτόν/ήν που θα έχει τύπο σύναψης δεσμού όμοιο με τον δικό του.

Τα δύο φύλα δεν διέφεραν μεταξύ τους ως προς τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής τους συντρόφου, εύρημα σύμφωνο με τη βιβλιογραφία, όπου επισημαίνεται ότι ο τύπος σύναψης δεσμού είναι ανεξάρτητος φύλου, (Kunze, & Shaver, 1994), όπως αναφέρθηκε και στη συζήτηση της τέταρτης υπόθεσης. Βρέθηκε σημαντική η επίδραση της φροντίδας και του ελεύθερου χρόνου και οριακά του

τύπου σύναυσης δεσμού, τρεις μεταβλητές που ήταν σημαντικές και στην επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου, αλλά με διαφορετική ισχύ η καθεμία.

5.1. Ο Βαθμός Ασφάλειας, Φοβικότητας, Υπερεμπλοκής και Απορριπτικότητας που Χαρακτηρίζει τον/την Πραγματικό/ή Σύντροφο

Φαίνεται πως, οριακά, οι άνδρες είχαν συντρόφους που αξιολογούνταν χαμηλά στη φοβικότητα λιγότερο συχνά σε σύγκριση με τις γυναίκες (βλ. Πίν. 46).

Όπως έδειξαν τα αποτελέσματα (βλ. Πίν. 47) αναφορικά με τον βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας του/της πραγματικού/ής συντρόφου, φαίνεται πως (α) πραγματικούς/ές συντρόφους με υψηλό βαθμό ασφάλειας έτειναν να έχουν περισσότερο οι Ασφαλείς και οι Φοβικοί, σε σύγκριση με τους Απορριπτικούς και (β) πραγματικούς/ές συντρόφους με υψηλό βαθμό υπερεμπλοκής έτειναν να έχουν περισσότερο οι Υπερεμπλεκόμενοι, σε σύγκριση με τους Φοβικούς. Δεν υπήρξαν ευρήματα για τον βαθμό φοβικότητας και απορριπτικότητας του/της πραγματικού/ής συντρόφου.

Αν δούμε αυτά τα ευρήματα αναλυτικά προκύπτουν σημαντικές διαπιστώσεις. Συγκεκριμένα, πραγματικούς/ές συντρόφους που είναι υψηλά ως προς τον βαθμό ασφάλειας έχουν οι Ασφαλείς και οι Φοβικοί περισσότερο συχνά απ' ότι οι Απορριπτικοί, εύρημα που δείχνει πως οι δύο πρώτοι τύποι έχουν μεγαλύτερη ανάγκη ασφάλειας μέσα στη σχέση σε σύγκριση με τους Απορριπτικούς. Από την άλλη οι Απορριπτικοί, καθώς είναι αποφευκτικοί δεν φαίνεται να ενδιαφέρονται για ένα χαρακτηριστικό που συνδέεται με την ισορροπία και τη διατήρηση της σχέσης.

Επίσης προκύπτει πως οι Υπερεμπλεκόμενοι έχουν πραγματικούς/ές συντρόφους που βρίσκονται υψηλά ως προς το βαθμό υπερεμπλοκής περισσότερο συχνά απ' ότι οι Φοβικοί, εύρημα που δείχνει τη μεγάλη ανάγκη των Υπερεμπλεκόμενων να νιώθουν πολύ κοντά τον/την σύντροφό τους. Δεν υπήρξαν

ευρήματα για τον Φοβικό και τον Απορριπτικό τύπο. Ωστόσο, από τα παραπάνω φαίνεται ότι επιβεβαιώνεται η υπόθεση για την ομοιότητα στην πραγματική σχέση στην περίπτωση των Ασφαλών και των Υπερεμπλεκόμενων.

5.2. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού του/της Πραγματικού/ής Συντρόφου που Έχει κάθε Τύπος Σύναψης Δεσμού

Αν δούμε, σε απόλυτες τιμές, την σειρά με την οποία προτιμάται ο πραγματικός τύπος σύναψης δεσμού από κάθε τύπο σύναψης δεσμού, η συνολική εικόνα που παίρνουμε είναι αυτή που δίνει ο Πίνακας 52.

Πίνακας 52

Ο πραγματικός ΤΣΔ που έχει ο κάθε ΤΣΔ

	<u>ΤΣΔ για εαυτό</u>			
	Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλεκόμεν.	Απορριπτικός
ΤΣΔ για	Ασφαλής	Ασφαλής	Ασφαλής	Ασφαλής
Πραγματικό	Απορριπτικός.	Απορριπτικός	Υπερεμπλεκόμεν	Απορριπτικός
σύντροφο	Υπερεμπλεκόμεν	Φοβικ & Υπερ.	Απορριπτικός	Υπερεμπλεκόμεν
	Φοβικός		Φοβικός	Φοβικός

Όπως έδειξαν τα αποτελέσματα αναφορικά με τον τύπο του/της πραγματικού/ής συντρόφου, φαίνεται πως όλοι οι τύποι τείνουν να έχουν για πραγματικό/ή τους σύντροφο έναν Ασφαλή τύπο. Αυτό επιβεβαιώνει την υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στη σχέση. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως σε έρευνες (Chappell & Davis, 1998) έχει βρεθεί πως τα άτομα τείνουν να διαστρεβλώνουν την

αντίληψή τους και να θεωρούν τους/τις συντρόφους τους περισσότερο ασφαλείς από ότι είναι στην πραγματικότητα.

Αν κοιτάξουμε την δεύτερη επιλογή των ατόμων παίρνουμε εξίσου ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Ο Ασφαλής επιλέγει ως δεύτερο στη σειρά πραγματικό/ή του/της σύντροφο τον Απορριπτικό, ίσως επειδή τον βρίσκει προτιμότερο από τους δύο άλλους, οι οποίοι φαίνονται μάλλον κουραστικοί για κάποιον που θέλει μια ισορροπία στην απόσταση και την εγγύτητα. Ο Φοβικός επιλέγει τον Απορριπτικό με τον οποίο συναντάται στο χαρακτηριστικό της αποφευκτικότητας, επιβεβαιώνοντας εν μέρει την υπόθεση για την ομοιότητα. Ο Υπερεμπλεκόμενος επιλέγει τον Υπερεμπλεκόμενο και ο Απορριπτικός τον Απορριπτικό, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση για την ομοιότητα.

Αν κοιτάξουμε ποιον τύπο σύναψης δεσμού αποφεύγουν τα άτομα για πραγματικό/ή τους σύντροφο, θα δούμε ότι αυτός είναι ο Φοβικός. Η ερμηνεία ίσως να βρίσκεται στο ότι ο Φοβικός ως ο πιο προβληματικός στη στάση και τη συμπεριφορά του είναι επόμενο να μην προτιμάται, ίσως όμως και λόγω ακριβώς της προβληματικής του να μην μπορεί να προχωρήσει πολύ πέρα από την πρωταρχική έλξη και τα πρώτα στάδια μιας σχέσης, ώστε να αποτελέσει σύντροφο σε μία πραγματική σχέση. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον μεγαλύτερο βαθμό τον αποφεύγουν ο Ασφαλής και ο Υπερεμπλεκόμενος σε σύγκριση με τους Φοβικούς και τους Απορριπτικούς, αφού άλλωστε οι τελευταίοι μοιράζονται μαζί του το στοιχείο της αποφευκτικότητας, για να τον κατανοήσουν και ίσως να τον ανεχτούν. Ίσως αυτό να σημαίνει ότι τα περισσότερα άτομα που μένουν μόνα ανήκουν στον Φοβικό τύπο σύναψης δεσμού.

Κοιτάζοντας το σύνολο των προτιμήσεων, φαίνεται ότι, σε γενικές γραμμές, οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού ακολουθούν την ίδια σειρά προτιμήσεων μεταξύ

τους, με πρώτη επιλογή τον Ασφαλή, δεύτερη τον Απορριπτικό, τρίτη τον Υπερεμπλεκόμενο και τέταρτη τον Φοβικό, αφήνοντας να φανεί πως ο/η πραγματικός/ή σύντροφος είναι ανεξάρτητος/η τύπου σύναψης δεσμού. Άλλωστε υπενθυμίζεται ότι η επίδραση του τύπου σύναψης δεσμού στην επιλογή του/της πραγματικού/ής συντρόφου ήταν οριακή. Βέβαια το εύρημα αυτό μπορεί να υποστηρίξει και την υπόθεση για την επιζήτηση ασφάλειας στη σχέση, αν εστιαστεί κανείς μόνο στην πρώτη επιλογή.

5.3. Οι Διαστάσεις: Εικόνα για τον Εαυτό-Εικόνα για τον Άλλα και Άγχος-Αποφυγή

Όσον αφορά τη διάσταση εικόνα για τον εαυτό-εικόνα για τον άλλο παρατηρείται ότι όλοι οι τύποι σύναψης δεσμού φαίνεται να προτιμάνε τον τύπο που έχει θετική εικόνα για τον εαυτό του και θετική εικόνα για τους άλλους, παρουσιάζοντας έτσι μια θετική στάση απέναντι στους ανθρώπους και τη ζωή και ίσως δίνοντας την εντύπωση ότι έχει καλύτερες πιθανότητες να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις δυσκολίες της ζωής και ιδιαίτερα μιας κοινής ζωής. Από την άλλη, πάνω στη διάσταση άγχος-αποφυγή φαίνεται όλοι οι τύποι να προτιμάνε εκείνον τον τύπο που έχει χαμηλό άγχος και χαμηλή αποφυγή, δημιουργώντας έτσι την προσδοκία ότι θα συμμετέχει στην κοινή ζωή και θα διαχειρίζεται τις καταστάσεις και τα προβλήματα που πιθανώς θα προκύπτουν.

Παρατηρείται ότι στη δεύτερη επιλογή, με εξαίρεση τον Υπερεμπλεκόμενο που επιλέγει τον όμοιό του, προτιμάται ο Απορριπτικός τύπος, ο οποίος έχει θετική εικόνα για τον εαυτό του, δίνοντας ίσως την εντύπωση ότι είναι ικανός να ανταπεξέρχεται σε ποικίλες και δύσκολες καταστάσεις και ότι, επομένως, οι άλλοι μπορούν να στηριχθούν επάνω του για ένα κοινό μέλλον. Επίσης, είναι ο τύπος που

έχει χαμηλό άγχος, ώστε να «υπόσχεται» ότι θα αντιμετωπίζει με ψυχραιμία, άρα και αποτελεσματικότητα τις προκλήσεις της κοινής ζωής.

Αν κοιτάξουμε τον τύπο που αποφεύγουν τα άτομα για πραγματικό/ή τους σύντροφο, δηλαδή τον Φοβικό, από την οπτική των διαστάσεων, προκύπτει ότι αποφεύγεται από όλους ο τύπος που έχει αρνητική εικόνα για τον εαυτό του και αρνητική εικόνα για τους άλλους, καθώς και υψηλό άγχος και υψηλή αποφυγή, συγκεντρώνοντας όλα τα χαρακτηριστικά που είναι απορριπτέα, όταν κάποιος σκέφτεται σοβαρά και σε πραγματικές βάσεις να ενώσει τη ζωή του με κάποιον άλλον και να πορευτεί μέσα από τις δυσκολίες της μαζί του, κυρίως θεωρώντας τον μη ικανό να τα καταφέρει, αλλά και μη ικανό να προσφέρει αγάπη, ηρεμία και ευτυχία.

5.4. Σύγκριση των Προτιμήσεων του Εαυτού για τον/την Ιδανικό/ή και τον/την Πραγματικό/ή Σύντροφο

Έχοντας κατά νου τις προβλέψεις της τέταρτης και της πέμπτης υπόθεσης για την ομοιότητα ανάμεσα στον τύπο σύναψης δεσμού του εαυτού με τον τύπο σύναψης δεσμού του/της ιδανικού/ής συντρόφου στη μία περίπτωση και ανάμεσα στον τύπο σύναψης δεσμού του εαυτού με τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου στην άλλη, κρίθηκε σκόπιμο να γίνει μια σύγκριση των αποτελεσμάτων (βλ. Πίν. 51 και 52) ώστε να ιδωθεί αν αυτά μοιάζουν μεταξύ τους και σε τι. Βέβαια, στην περίπτωση που επιβεβαιώνονταν απόλυτα οι προβλέψεις και των δύο υποθέσεων τα αποτελέσματα θα έπρεπε να ταυτίζονταν. Στην δική μας περίπτωση, ενδιαφέρον είχαν οι αποκλίσεις και σε ποια κατεύθυνση κινούνταν, ώστε να φανεί ποιον άνθρωπο έχουν τα άτομα στο μυαλό τους ως ιδανικό/ή γι' αυτούς/ές σύντροφο και ποιον τελικά επιλέγουν για να ζήσουν μια κοινή ζωή.

Ο Ασφαλής θέτει πρώτο τον Ασφαλή και ως ιδανικό/ή και ως πραγματικό/ή σύντροφο. Αντίθετα, τον Απορριπτικό, ενώ τον έχει τελευταίο στις ιδανικές επιλογές του, στις πραγματικές τον θέτει δεύτερο, αφήνοντας να φανεί ότι, παρόλο που δεν τον θεωρεί επιθυμητό θεωρητικά σκεπτόμενος, στην πραγματικότητα τον επιλέγει, ίσως επειδή έχει και εκείνος θετική εικόνα εαυτού και φαίνεται να πατάει γερά, ώστε να πορευτεί κανείς μαζί του.

Ο Φοβικός, ενώ ως ιδανικό/ή σύντροφο είχε θέσει πρώτον/η στην προτίμησή του τον Υπερεμπλεκόμενο τύπο, ως πραγματικό/ή σύντροφο τον θέτει τελευταίο μαζί με τον όμοιό του Φοβικό και προτιμάει τον Ασφαλή και τον Απορριπτικό. Αφήνει δηλαδή τελευταίους αυτούς που του μοιάζουν περισσότερο και στρέφεται προς εκείνους, οι οποίοι έχουν θετική εικόνα εαυτού και ίσως να του εμπνέουν μεγαλύτερη σιγουριά, προφανώς συγκρίνοντάς τους με τον εαυτό του και τις ανασφάλειές του.

Ο Υπερεμπλεκόμενος διατηρεί την ίδια σειρά στις προτιμήσεις του, με μόνη διαφορά ότι αλλάζει μεταξύ τους τον Ασφαλή με τον Υπερεμπλεκόμενο στις πρώτες θέσεις, ώστε να επιλέγει τον όμοιό του ως ιδανικό/ή, αλλά τον Ασφαλή τύπο ως πραγματικό/ή, ίσως αισθανόμενος περισσότερη σιγουριά και ηρεμία με έναν Ασφαλή τύπο.

Ο Απορριπτικός στις πραγματικές επιλογές του ακολουθεί αντίστροφα τις ιδανικές επιλογές του, ώστε στις πραγματικές να θέτει στις πρώτες θέσεις τον Ασφαλή και τον όμοιό του. Αυτό ίσως να ερμηνεύεται από το γεγονός ότι παρόλο που ο Απορριπτικός δεν επενδύει στη σχέση και μπορεί να φαντάζεται άνετα τον εαυτό του με τύπους σύναψης δεσμού που έχουν ή δημιουργούν δυσκολίες μέσα σε μια σχέση και που ίσως ακόμη και να τις βρίσκει προκλητικές ή ενδιαφέρουσες, όταν έρχεται αντιμέτωπος με πραγματικές συνθήκες, σκέφτεται πιο ώριμα και αποφασίζει να επιλέξει πιο λειτουργικούς δεσμούς.

Προκύπτει λοιπόν πως ο πιο σταθερός στις προτιμήσεις του μεταξύ πραγματικού/ής και ιδανικού/ής συντρόφου είναι ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος, ίσως επειδή είναι περισσότερο εστιασμένος στη σχέση και τις αντιμετωπίζει με τη μεγαλύτερη «σοβαρότητα». Ο Ασφαλής ίσως να θεωρεί δεύτερο ως ιδανικό/ή σύντροφο τον Υπερεμπλεκόμενο τύπο, αλλά πιθανόν στην πορεία της σχέσης να αναθεωρεί και να προτιμάει να μένει με έναν Απορριπτικό που δεν είναι φορτικός. Ο Φοβικός και ο Απορριπτικός φαίνεται επίσης να κάνουν το ίδιο με τον Υπερεμπλεκόμενο. Τέλος, ο Απορριπτικός ίσως να θεωρούσε πως θα του άρεσε ένας τύπος που θα επεδίωκε την εγγύτητα, αλλά στην πορεία ανακαλύπτει πως δεν το αντέχει και επιμένει στην απόσταση.

Πέρα από την σύγκριση ανάμεσα στον τύπο σύναψης δεσμού του/της ιδανικού/ής συντρόφου που προτιμάει κάθε άτομο και τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου που τελικά έχει, παρακάτω συζητάται η απευθείας συνάφεια του/της πραγματικού/ής και του/της ιδανικού/ής συντρόφου, χωρίς δηλαδή την παρεμβολή του εαυτού.

5.5. Ο Τύπος Σύναψης Δεσμού για τον/την Πραγματικό/ή Σύντροφο που Αντιστοιχεί σε κάθε Τύπο Σύναψης Δεσμού για τον/την Ιδανικό/ή Σύντροφο

Κρίθηκε, επίσης, σκόπιμο να γίνει μια άμεση σύγκριση των προτιμήσεων των ατόμων ως προς τον τύπο σύναψης δεσμού του/της ιδανικού/ής και του/της πραγματικού/ής συντρόφου. Το σκεπτικό ήταν πως από τη στιγμή που ο/η ιδανικός/ή σύντροφος μπορεί να θεωρηθεί ως μία προβολή του ιδανικού εαυτού προκύπτει το ερώτημα, αν ο ιδανικός εαυτός επιτρέπει καλύτερες προβλέψεις, σε σύγκριση με τον εαυτό, για τον τύπο σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου ή όχι.

Αν δούμε, σε απόλυτες τιμές, την σειρά με την οποία «προτιμάται» ο πραγματικός τύπος σύναψης δεσμού από κάθε ιδανικό τύπο σύναψης δεσμού ή ιδανικό εαυτό, η συνολική εικόνα που παίρνουμε είναι αυτή που δίνει ο Πίνακας 53.

Πίνακας 53

Ο πραγματικός ΤΣΔ που «έχει» ο κάθε ιδανικός ΤΣΔ

	<u>ΤΣΔ για ιδανικό/ή σύντροφο</u>			
	Ασφαλής	Φοβικός	Υπερεμπλεκόμεμ.	Απορριπτικός
Πραγματικ.	Ασφαλής	. Ασφαλής	Ασφαλής	Ασφαλής
Σύντροφος	Απορριπτικός.	Απορριπτικός	Απορριπτικός	Υπερεμπλεκόμεμ
	Υπερεμπλεκόμεμ	Υπερεμπλεκόμεμ.	Υπερεμπλεκόμεμ	Φοβικός
	Φοβικός	Φοβικός	Φοβικός	Απορριπτικός

Καταρχήν, φαίνεται ότι οι τρεις τύποι σύναψης δεσμού για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο, ο Ασφαλής, ο Φοβικός και ο Υπερεμπλεκόμενος δίνουν ακριβώς την ίδια σειρά προτίμησης στον/στην πραγματικό/ή σύντροφο, εύρημα που αποκλείει τη διαφοροποίηση κατά τύπο. Ως πρώτη προτίμηση τίθεται ο Ασφαλής τύπος, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση για την ομοιότητα μόνο στην περίπτωση του Ασφαλή και επιβεβαιώνοντας την υπόθεση για την επιζήτηση ασφάλειας στη σχέση για όλους. Δεύτερος έρχεται ο Απορριπτικός, ίσως γιατί μαζί με τον Ασφαλή είναι αυτοί που έχουν θετική εικόνα για τον εαυτό τους, χαρακτηριστικό που τους κάνει πιο επιθυμητούς ως πραγματικούς/ές συντρόφους.

Αν θελήσουμε να κάνουμε συγκρίσεις με όρους εαυτού και ιδανικού εαυτού θα παρατηρήσουμε, μελετώντας τους αντιστοίχους Πίνακες 52 και 53, ότι υπάρχει

μεγάλη ομοιομορφία μεταξύ τους, οπότε δεν παίρνουμε σημαντικές ή καινούριες πληροφορίες.

Ο Ασφαλής και ο Φοβικός παρουσιάζουν μια σταθερότητα στην προτίμηση του τύπου σύναψης δεσμού του/της πραγματικού/ής συντρόφου ως εαυτοί και ως «ιδανικοί εαυτοί». Ο Υπερεμπλεκόμενος έχει σχεδόν την ίδια εικόνα στις δύο περιπτώσεις διατηρώντας τον ίδιο τύπο ως προς αυτόν που προτιμάει πρώτον και αυτόν που αποφεύγει. Ο Απορριπτικός παρουσιάζει μια πολύ διαφορετική εικόνα, στη μία περίπτωση και την άλλη, ίσως όμως περισσότερο επειδή δεν επενδύει τόσο πολύ στη σχέση, ώστε να παρουσιάζει μια σταθερότητα στις επιλογές και τις προτιμήσεις του. Για άλλη μια φορά ο Φοβικός είναι αυτός που αποφεύγεται από όλους.

5.6. Οι συµμεταβλητές: Ελεύθερος χρόνος ως Ζευγάρι ή Μαζί και Παροχή Φροντίδας

Από τα αποτελέσματα φάνηκε πως, πέρα από τον τύπο σύναψης δεσμού του εαυτού, σημαντικές παράμετροι στην προτίμηση κάποιου τύπου σύναψης δεσμού για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο έναντι των άλλων, ήταν ο ελεύθερος χρόνος ως ζευγάρι ή μαζί και η παροχή φροντίδας, όπως περιγράφηκε και στη συζήτηση της τέταρτης υπόθεσης. Το εύρημα για την φροντίδα έχει να κάνει με αυτό που περιγράφεται στη βιβλιογραφία (Hazan & Shaver, 1994), δηλαδή ότι η ενήλικη ερωτική σχέση παρουσιάζει μια προβλεπόμενη εξέλιξη κατά την οποία η σύναψη δεσμού και η παροχή φροντίδας αυξάνουν σε ένταση και σημασία μέχρι τα πρώτα δύο χρόνια της σχέσης, οπότε και ακολουθούν μια σταθερή, χωρίς αυξομειώσεις πορεία. Επίσης, η σημασία της φροντίδας υποστηρίζεται από ευρήματα που δείχνουν ότι για την ικανοποίηση μέσα στο γάμο ισχυρό προβλεπτικό παράγοντα αποτελεί η ικανότητα να παίρνει και να δίνει κανείς φροντίδα παρά οποιοδήποτε άλλο

χαρακτηριστικό προσωπικότητας, τα υλικά αγαθά ή η υγεία (Kotler, 1985). Ότι ο ελεύθερος χρόνος έχει σημασία έχει να κάνει με την πορεία που ακολουθεί η σύναψη δεσμού, σύμφωνα με την οποία φτάνει στη φάση «Η ζωή όπως συνήθως» (βλ. παρούσα εργασία «Οι Φάσεις στη Σύναψη Δεσμού των Ενηλίκων», σ.38), όπου τα άτομα επενδύουν στο ζευγάρι τους, αλλά μπορούν συγχρόνως να επενδύουν και στα ατομικά τους ενδιαφέροντα. Ωστόσο, όσο περισσότερο κοινό χρόνο έχουν μαζί τόσο περισσότερο είναι σε θέση να απολαμβάνουν κοινές δραστηριότητες και να εμπλέκονται την ανταλλαγή φροντίδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έρευνα μελέτησε και συζήτησε το σύστημα της σύναψης δεσμού και τη λειτουργία του στην ενήλικη ερωτική σχέση, την αλληλεπίδρασή του με το σύστημα της παροχής φροντίδας και το σύστημα της σεξουαλικότητας, καθώς και την επίδρασή των τριών συστημάτων από κοινού στην πρωταρχική έλξη ως πρώτο στάδιο της διαδικασίας επιλογής συντρόφου. Παρακάτω παρατίθενται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την παραπάνω συζήτηση.

1. Πρώτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ερωτική Ζωή

Υπενθυμίζεται πως η ερωτική ζωή περιλαμβάνει τις εξής παραμέτρους: αν τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα έχουν ερωτευτεί ποτέ και πόσες φορές, αν είναι ερωτευμένοι/ες τώρα, η ένταση του ερωτικού τους συναισθήματος, η τωρινή κατάσταση σχέσης τους, αν έχουν τώρα σχέση και η διάρκειά της ή αν δεν έχουν τώρα σχέση η διάρκεια της προηγούμενης, η συχνότητα των σεξουαλικών επαφών στη διάρκεια της σχέσης τους, η αποκλειστικότητα ή όχι της σχέσης τους, το ποσοστό του ελεύθερου χρόνου που περνάνε μαζί με τον/την σύντροφό τους ή περνούσαν με τον/την προηγούμενο/η σύντροφό τους, αν έχουν χωρίσει και επανασυνδεθεί με τον/την ίδιο/α σύντροφο και πόσες φορές και τέλος η πιθανότητα που θεωρούν ότι υπάρχει να παντρευτούν και να χωρίσουν τον/την τωρινό/ή σύντροφό τους.

Συμπερασματικά, ως προς τα στοιχεία που αφορούν τον τρόπο που συνηθίζουν τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα να λειτουργούν μέσα στις ερωτικές τους σχέσεις, δηλαδή γενικά στην ερωτική τους ζωή, προέκυψαν τα παρακάτω.

Οι Ασφαλείς δεν φαίνεται να αναφέρουν μεγάλες διακυμάνσεις, ούτε προς τα πάνω ούτε προς τα κάτω, σε κανένα χαρακτηριστικό, επιβεβαιώνοντας την ισορροπία που χαρακτηρίζει τις σχέσεις τους. Οι Φοβικοί αναφέρουν μικρότερη διάρκεια προηγούμενης σχέσης και περνάνε λιγότερο ελεύθερο χρόνο με τον/την σύντροφό τους. Οι Υπερεμπλεκόμενοι αναφέρουν μεγαλύτερη διάρκεια προηγούμενης σχέσης και τείνουν να περνάνε περισσότερο ελεύθερο χρόνο με τον/την σύντροφό τους. Οι Απορριπτικοί τείνουν πιο συχνά να μην έχουν ερωτευτεί στη ζωή τους, να εμπλέκονται λιγότερο έντονα συναισθηματικά στη σχέση τους, να περνάνε λιγότερο ελεύθερο χρόνο με τους/τις συντρόφους τους και να υπολογίζουν μεγαλύτερη πιθανότητα χωρισμού. Το γεγονός ότι οι Απορριπτικοί ανέφεραν τόσες διαφορές από τους υπόλοιπους είναι ενδεικτικό της σαφούς διαφοροποίησής τους και από τους τρεις τύπους και μάλιστα από τους Φοβικούς με τους οποίους παλιότερα οι ερευνητές έτειναν να τους συγγέουν ή να τους συγχωνεύουν.

2. Δεύτερη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Παροχή Φροντίδας

Συμπερασματικά, η εικόνα που δίνουν τα ευρήματα, όσον αφορά την παροχή φροντίδας, για τους τέσσερις τύπους σύναψης δεσμού είναι η εξής:

Οι Ασφαλείς τείνουν να προτιμούν υψηλή εγγύτητα, υψηλή ευαισθησία, ισορροπία στην απόσταση, τον έλεγχο και την αυτονομία και οριοθετημένες συμπεριφορές φροντίδας. Οι Φοβικοί τείνουν να προτιμούν υψηλή εγγύτητα, μέτρια ευαισθησία, μικρή απόσταση, χαμηλό έλεγχο, χαμηλή αυτονομία και λιγότερες συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας. Οι Υπερεμπλεκόμενοι τείνουν να προτιμούν την υψηλότερη εγγύτητα από όλους, υψηλό έλεγχο, μέτρια αυτονομία, μέτρια ευαισθησία, μικρή απόσταση και περισσότερες συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας. Οι Απορριπτικοί τείνουν να προτιμούν τη μεγαλύτερη

απόσταση και τη μεγαλύτερη αυτονομία απ' όλους, μέτριο έλεγχο, επίσης τη χαμηλότερη εγγύτητα και τη λιγότερη ευαισθησία απ' όλους και λιγότερες συμπεριφορές καταναγκαστικής φροντίδας.

3. Τρίτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Σεξουαλική Έκφραση

Συμπερασματικά, οι Απορριπτικοί φαίνεται πως παρουσιάζουν μια ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ, οι Φοβικοί και οι Υπερεμπλεκόμενοι παρουσιάζουν μια μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ, ενώ οι Ασφαλείς φαίνεται να κρατούν τις ισορροπίες.

4. Τέταρτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Ιδανικός/ή Συντρόφος

Συμπερασματικά, οι πληροφορίες που δίνουν τα ευρήματα ως προς την επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου είναι οι εξής:

Η επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου γίνεται με βάση την ομοιότητα είτε εξ' ολοκλήρου είτε εν μέρει (Holmes & Johnson, 2009).. Οι Φοβικοί και οι Υπερεμπλεκόμενοι έχουν ακριβώς τις ίδιες προτιμήσεις, αφήνοντας να διαφανεί ότι οι Φοβικοί, οι οποίοι μοιράζονται στοιχεία με τους Υπερεμπλεκόμενους και τους Απορριπτικούς, όταν έρχονται στην επιλογή ιδανικού/ής συντρόφου συγκλίνουν με τους Υπερεμπλεκόμενους. Εύλογα, δημιουργείται η υποψία μήπως οι Φοβικοί λειτουργούν μέσα στη σχέση ως Υπερεμπλεκόμενοι και έξω από αυτήν ως Απορριπτικοί.

Αναφορικά με τις διαστάσεις εικόνα για τον εαυτό – εικόνα για τον άλλο, φαίνεται πως η φοβικότητα έχει να κάνει με την εικόνα εαυτού και συγκεκριμένα ότι προτιμάται από άτομα με θετική εικόνα εαυτού (Ασφαλείς και Απορριπτικούς). Η υπερεμπλοκή φαίνεται, επίσης, ότι έχει να κάνει με την εικόνα εαυτού και

συγκεκριμένα ότι προτιμάται από άτομα με αρνητική εικόνα εαυτού (Υπερεμπλεκόμενους και Φοβικούς). Έτσι προκύπτει πως η φοβικότητα και η υπερεμπλοκή πολώνονται. Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η απορριπτικότητα δεν προτιμάται από κανέναν, επειδή, λειτουργώντας απαξιωτικά, πλήττει την εικόνα εαυτού.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τα παραπάνω είναι ότι σημαντικό ρόλο για την επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου φαίνεται πως παίζει η εικόνα για τον εαυτό, αλλά όχι η εικόνα για τον άλλο (Holmes & Johnson, 2009)..

Αναφορικά με τις διαστάσεις άγχος - αποφυγή, φαίνεται πως η φοβικότητα έχει να κάνει με το άγχος, όπως και η υπερεμπλοκή. Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να ειπωθεί για την απορριπτικότητα, που δεν προτιμάται από κανέναν, ότι αποτελεί έναν τρόπο αντιμετώπισης των άλλων που μάλλον αγχώνει.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τα παραπάνω είναι πως σημαντικό ρόλο στην επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου παίζει το άγχος, αλλά όχι η αποφυγή.

Επιπλέον, συμπερασματικά, ως προς την επίδραση των δύο άλλων συστημάτων, δηλαδή του συστήματος της σεξουαλικότητας και του συστήματος της παροχής φροντίδας στην προτίμηση του/της ιδανικού/ής συντρόφου, καθώς και την επίδραση των παραμέτρων που συνθέτουν τις συνήθειες στην ερωτική ζωή του ατόμου μπορούν να ειπωθούν τα εξής: το σύστημα της σεξουαλικότητας δεν φαίνεται να διαδραματίζει κάποιο ρόλο, ενώ το σύστημα της παροχής φροντίδας έχει μόνο οριακή επίδραση. Από τις μεταβλητές της ερωτικής ζωής φαίνεται να επιδρά μόνο ο ελεύθερος χρόνος που περνάει μαζί το ζευγάρι.

5. Πέμπτη Υπόθεση: Τύπος Σύναψης Δεσμού και Πραγματικός/ή Σύντροφος

Η διερεύνηση του/της πραγματικού/ής συντρόφου έδειξε πως, σε γενικές γραμμές, οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού έχουν ακριβώς τις ίδιες προτιμήσεις. Επίσης, έδειξε πως όλοι αποφεύγουν τον Φοβικό ή ότι ο Φοβικός δεν καταφέρνει να κρατηθεί για πολύ σε μία σχέση.

Η πρώτη επιλογή των ατόμων έδειξε πως όλοι οι τύποι σύναψης δεσμού έχουν ως πραγματικό/ή τους σύντροφο έναν Ασφαλή τύπο υποστηρίζοντας την υπόθεση για την αναζήτηση ασφάλειας στις σχέσεις. Σε συνδυασμό όμως με τη δεύτερη επιλογή, μπορεί να υποστηριχθεί η υπόθεση για την ομοιότητα.

Η σύγκριση του/της ιδανικού/ής και του/της πραγματικού/ής συντρόφου έδειξε πως ο Υπερεμπλεκόμενος τύπος κρατάει σταθερές τις προτιμήσεις του, αλλά ότι απογοητεύει όλους τους υπόλοιπους, οι οποίοι, ενώ τον προτιμούν ως ιδανικό/ή σύντροφο, δεν τον θέλουν ως πραγματικό/ή. Επίσης, έδειξε ότι ο Απορριπτικός αντιστρέφει τις επιλογές του, όταν πρόκειται για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο.

Αν ομαδοποιήσουμε τις ιδανικές και τις πραγματικές επιλογές ανά δύο, η εικόνα που προκύπτει είναι η εξής: ως προς τον/την ιδανικό/ή σύντροφο, τις δύο πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν κατά κύριο λόγο οι Ασφαλείς και οι Υπερεμπλεκόμενοι, ενώ ως προς τον/την πραγματικό/ή σύντροφο οι Ασφαλείς και οι Απορριπτικοί.

Οι παρατηρήσεις αυτές αφήνουν να διαφανεί πως οι άνθρωποι όταν φαντασιώνονται μια ιδανική σχέση βάζουν σ' αυτήν περισσότερο ρομαντισμό, αίσθηση που δίνει ο Ασφαλής και αρχικά ο Υπερεμπλεκόμενος (ενώ στη συνέχεια φαίνεται πόσο φορτικός είναι). Από την άλλη, στην πραγματική τους σχέση οι άνθρωποι αναγκάζονται να γίνουν πιο ρεαλιστές προτιμώντας κάποια απόσταση και αυτονομία που δίνουν ο Ασφαλής και ο Απορριπτικός και απορρίπτοντας φορτικές

και προβληματικές καταστάσεις που προκαλούν ο Υπερεμπλεκόμενος και ο Φοβικός, οι οποίες στην καθημερινότητα και τη μακροβιότητα μιας σχέσης κουράζουν.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε λοιπόν να ειπωθεί πως οι ιδανικές επιλογές έχουν να κάνουν με την γενική εντύπωση που δίνουν οι τύποι, ενώ οι πραγματικές με τη λειτουργικότητά τους.

Επιπλέον, συμπερασματικά, ως προς την επίδραση των δύο άλλων συστημάτων, δηλαδή του συστήματος της σεξουαλικότητας και του συστήματος της παροχής φροντίδας στην επιλογή του/της πραγματικού/ής συντρόφου, καθώς και την επίδραση των παραμέτρων που συνθέτουν τις συνήθειες στην ερωτική ζωή του ατόμου της έρευνας μας μπορούν να ειπωθούν τα εξής: το σύστημα της σεξουαλικότητας δεν φαίνεται να παίζει κάποιο ρόλο σε αντίθεση με το σύστημα της παροχής φροντίδας που έχει σημαντική επίδραση. Επίσης, ο ελεύθερος χρόνος είναι το μοναδικό στοιχείο που ξεχωρίζει από την ερωτική ζωή.

6. Γενικό Συμπέρασμα

Συμπερασματικά, ως προς τον/την ιδανικό/ή σύντροφο, αν εξαιρέσουμε τον Ασφαλή τύπο που ακολουθεί μια ισορροπία στις επιλογές του, οι επιλογές των υπόλοιπων τριών τύπων σύναψης δεσμού φαίνεται να καθορίζονται από την εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους και από το άγχος τους, διαστάσεις που υπολανθάνουν των τύπων σύναψης δεσμού και είναι πιο διαφωτιστικές.

Συμπερασματικά, ως προς τον/την πραγματικό/ή σύντροφο, οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού εκφράζουν ακριβώς τις ίδιες προτιμήσεις, αφήνοντας να φανεί ότι η επιλογή πραγματικού/ής συντρόφου είναι ανεξάρτητη δεσμού.

Συμπερασματικά, όσον αφορά τα υπόλοιπα συστήματα, δηλαδή το σύστημα της σεξουαλικότητας και το σύστημα της παροχής φροντίδας και την δική τους

συμβολή στην επιλογή του/της ιδανικού/ής και του/της πραγματικού/ής συντρόφου, το σύστημα της σεξουαλικότητας δεν φάνηκε να παίζει κάποιο ρόλο, ενώ το σύστημα της φροντίδας ήταν σημαντικό, οριακά στην επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου και κύρια στην περίπτωση της επιλογής πραγματικού/ής συντρόφου.

Δεδομένου (α) του γεγονότος ότι τα τρία συστήματα, το σύστημα της σύναψης δεσμού, το σύστημα της σεξουαλικότητας και το σύστημα της παροχής φροντίδας, αλληλεπιδρούν στην ενήλικη ερωτική ζωή και η επίδραση του καθενός μεμονωμένα έχει αποδειχθεί, (β) του γεγονότος ότι το σύστημα της σύναψης δεσμού είχε σημαντική επίδραση στην επιλογή ιδανικού/ής συντρόφου και οριακή στην επιλογή του/της πραγματικού/ής συντρόφου, (γ) του γεγονότος ότι το σύστημα της σεξουαλικότητας δεν είχε κάποια σημαντική επίδραση σε καμία περίπτωση και (δ) του γεγονότος ότι το σύστημα της παροχής φροντίδας είχε οριακή επίδραση στην επιλογή του/της ιδανικού/ής συντρόφου και σημαντική επίδραση στην επιλογή του/της πραγματικού/ής, αλλά και (ε) του γεγονότος ότι υπήρχε διαφορετική διάρκεια στις σχέσεις των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών, φαίνεται πως, ενώ και τα τρία συστήματα συμμετέχουν στην ενήλικη ερωτική σχέση, κάθε ένα από αυτά παίζει σημαντικό ρόλο σε διαφορετική φάση της σχέσης, άλλο στην αρχή, άλλο αργότερα. Ξέρουμε από τη βιβλιογραφία (Hazan & Shaver, 1994) ότι το σύστημα της σεξουαλικότητας παίζει σημαντικό ρόλο στην αρχή μιας σχέσης, έπειτα πέφτει η σημασία του και αυξομειώνεται κατά διαστήματα, χωρίς ποτέ να φτάσει στο αρχικό επίπεδο. Το σύστημα της σύναψης δεσμού ολοκληρώνεται στα δύο χρόνια, έχοντας μια κορύφωση εκεί, όπου και σταθεροποιείται, ενώ ενεργοποιείται κάθε φορά που απειλείται είτε το άτομο π.χ. άγχος είτε η σχέση, π.χ. εμφάνιση τρίτου προσώπου, ενδεχόμενο χωρισμού ή αποχωρισμού. Το σύστημα της φροντίδας επίσης κορυφώνεται λίγο μετά τα δύο χρόνια, έπειτα διατηρείται σε ένα σταθερό επίπεδο και

αποτελεί προβλεπτικό παράγοντα για την ικανοποίηση μέσα στο γάμο (Kotler, 1985). Προκύπτει λοιπόν πως τα τρία συστήματα αλληλεπιδρούν μεν, αλλά το κέντρο βάρους κάθε φορά πέφτει σε κάποιο από αυτά. Συνεπώς, θα ήταν ενδιαφέρον η ίδια έρευνα να επαναληφθεί κρατώντας σταθερή τη διάρκεια της σχέσης είτε εστιάζοντας σε κάποια συγκεκριμένη φάση ή «χρονικό σημείο» της σχέσης είτε επιλέγοντας να συγκρίνει δύο ή τρία τέτοια «χρονικά σημεία».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ

Ως προς τον/την ιδανικό/ή σύντροφο, όλες οι βαθμολογίες βρίσκονταν γύρω από μια μέση τιμή και κάποιες φορές οι διαφορές ήταν οριακά σημαντικές, αφήνοντας να φανεί πως δεν υπάρχει μια ξεκάθαρη και σαφής προτίμηση παρά περισσότερο μια τάση. Αυτό είναι εντυπωσιακό, δεδομένου ότι επρόκειτο για φανταστικό/ή σύντροφο και επομένως οι επιλογές γίνονταν εκ του ασφαλούς, οπότε θα αναμένετο οι προτιμήσεις να είναι πιο αυθόρμητες και πολωμένες,. Το ερώτημα λοιπόν που προκύπτει είναι μήπως οι τύποι σύναψης δεσμού δείχνουν μόνο τάσεις και δεν έχουν προβλεπτική αξία για την επιλογή συντρόφου; Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να εξηγήσει τις μεγάλες ασυνέπειες που παρατηρούνται στις έρευνες.

Μετά το παραπάνω εύρημα, ήταν άξιο απορίας το τι θα προέκυπτε από τη διερεύνηση του/της πραγματικού/ής συντρόφου και το τι διαφορές θα μπορούσαν να παρατηρηθούν εκεί. Τα αποτελέσματα για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο ήταν ακόμη πιο φτωχά, καθώς οι διαφορές που υπήρξαν ήταν λίγες και αυτές οριακές.

Δεδομένων, λοιπόν, των οριακών διαφορών, αλλά και του γεγονότος ότι έχει επισημανθεί η διαστρέβλωση της αντίληψης των ατόμων, ώστε να θεωρούν τους/τις συντρόφους τους περισσότερο ασφαλείς απ' ότι είναι στην πραγματικότητα (Chappell & Davis, 1998), σημαντικό είναι να υπάρξουν έρευνες με ζευγάρια, όπου το κάθε μέλος της σχέσης θα εντοπίζει τον δικό του τύπο σύναψης δεσμού. Μια τέτοια έρευνα θα μπορούσε να διαφωτίσει τι πραγματικά συμβαίνει, απαντώντας στο ερώτημα αν κάθε μέλος της σχέσης θεωρεί τον/την σύντροφό του πιο ασφαλή απ' ότι είναι, αν στο πέρασμα του χρόνου νιώθει περισσότερη ασφάλεια μαζί του ή αν ανήκει πράγματι στον Ασφαλή τύπο σύναψης δεσμού.

Επίσης, ένα άτομο που, για παράδειγμα, είναι κύρια Ασφαλές και δευτερευόντως Απορριπτικό θα φαίνεται αρκετά διαφορετικό από ένα άτομο που είναι κύρια Ασφαλές και δευτερευόντως Υπερεμπλεκόμενο, οπότε θα ήταν σημαντικό οι έρευνες να λάβουν υπόψη και τέτοιους επιμέρους προσδιορισμούς.

Όσον αφορά την απόκλιση ιδανικού/ής και πραγματικού/ής συντρόφου, προκύπτουν ενδιαφέροντα ερωτήματα. Πώς κάποιος που ελκύεται από έναν συγκεκριμένο τύπο σύναψης δεσμού έχει ως σύντροφό του κάποιον/α που ανήκει σε έναν άλλον τύπο σύναψης δεσμού (π.β. Brumbaugh & Fraley, 2010); Ξεκινάει με τον πρώτο και δεν προχωράει μαζί του παραπέρα; Δεν φτιάχνει σχέση μαζί με αυτόν με τον οποίο ελκύεται, για κάποιους λόγους και διαλέγει άλλον; Ξεκινάει με αυτόν με τον οποίο ελκύεται και στη συνέχεια τον αντιλαμβάνεται ως διαφορετικό, εδώ πιο ασφαλή απ' ότι είναι; Έχει τον/την συγκεκριμένο/η πραγματικό/η σύντροφο, αλλά φαντασιώνεται κάποιον/α άλλο, τον/την οποίο/α περιγράφει ως ιδανικό/ή; Μπερδεύεται ανάμεσα σε «θέλω» και «πρέπει»; Θεωρεί διαφορετικούς τύπους σύναψης δεσμού κατάλληλους για διαφορετικές σχέσεις, δηλαδή σχέσεις με διαφορετικούς σκοπούς, π.χ. την σεξουαλική ικανοποίηση, τη συντροφικότητα, το γάμο κοκ; Φαίνεται δηλαδή πως οι έρευνες θα έπρεπε να ασχοληθούν όχι μόνο με τις επιλογές των ατόμων, αλλά και με το πλαίσιο και τα κίνητρα αυτών των επιλογών. Μια πιο σαφή εικόνα θα έδινε, ίσως, η αναζήτηση πληροφοριών από περισσότερες σχέσεις του κάθε ατόμου, ώστε να ελεγχθεί η πιθανότητα μεροληψίας κατά την αναφορά μιας σχέσης.

Η αποκλειστική χρήση μετρήσεων αυτοαναφοράς μπορεί, επίσης να οδηγήσει σε προβλήματα (π.β. Roisman et al, 2007). Ευρήματα από τη βιβλιογραφία των σχέσεων δείχνουν ότι όταν οι άνθρωποι είναι ικανοποιημένοι και χαρούμενοι με τη σχέση τους, τότε τείνουν να αναφέρουν κάθε πλευρά της σχέσης ως θετική και

«φωτεινή» - ένα είδος “halo effect”. Οι κοινωνικά επιθυμητές απαντήσεις μπορεί επίσης να καλύπτουν την αναφορά των πραγματικών στάσεων και συμπεριφορών των ατόμων, αν και η ανωνυμία των ερωτηματολογίων προσπαθεί να ελέγξει τέτοιες επιδράσεις (Farrugia & Hohaus, 1998).

Δυστυχώς, κανένα από αυτά τα στοιχεία δεν είναι αρκετό, ώστε να διευκρινιστεί σε ποιο σημείο στην διαδικασία ανάπτυξης της σχέσης ασκούν την επίδρασή τους οι τύποι σύναψης δεσμού. Οι τύποι σύναψης δεσμού θα πρέπει να επιδρούν είτε στην πρωταρχική έλξη ή στην πρώιμη βραχύχρονη σταθερότητα συγκεκριμένων ζευγαριών. Εναλλακτικά, τα πρώιμα δυναμικά των σχέσεων μπορεί να επηρεάζουν τους αυτο-αναφερόμενους τύπους σύναψης δεσμού. Ο ρόλος του τύπου σύναψης δεσμού στην επιλογή συντρόφου θα μπορούσε να ερευνηθεί πιο ολοκληρωμένα με έρευνες που θα γίνονταν σε βάθος χρόνου, ώστε να εξεταστούν οι επιλογές των συντρόφων και η εξέλιξη των σχέσεων αυτών μέσα στο χρόνο, καθώς διαφορετικοί παράγοντες μπορεί να είναι σημαντικοί σε διαφορετικές φάσεις της σχέσης (βλ. π.χ. Kirkpatrick & Davis, 1994).

Θα ήταν, επίσης, ενδιαφέρον η έρευνα μας να επαναληφθεί με παντρεμένα ζευγάρια. Εκεί υπεισέρχεται ο παράγοντας του χρόνου που θα έχει επιδράσει διαφορετικά στο κάθε ζευγάρι και στο κάθε άτομο ξεχωριστά, όσον αφορά την προσωπική ωριμότητα του καθενός, την ωρίμανση της σχέσης και την εξέλιξη του τύπου σύναψης δεσμού του καθενός. Επιπλέον στην περίπτωση του γάμου εμπεριέχεται το στοιχείο της δέσμευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Η γνώση της επίδρασης του τύπου σύναψης δεσμού στη συμπεριφορά, τις στάσεις και τις προτιμήσεις των ατόμων στο πλαίσιο των ερωτικών τους σχέσεων είναι σημαντική όχι μόνο για τη διερεύνηση και την εξέλιξη της θεωρίας για τη σύναψη δεσμού στις ενήλικες σχέσεις, αλλά και για τις πρακτικές εφαρμογές που μπορεί να έχει.

Μία χρησιμότητα της είναι η διεύρυνση της αυτογνωσίας που μπορεί να προσφέρει σε κάθε ενδιαφερόμενο, με σκοπό την προσωπική του ωρίμανση και την καλύτερη διαχείριση της ερωτικής του σχέσης.

Μια άλλη χρησιμότητα της αφορά τις κλινικές εφαρμογές της. Έτσι, μπορεί να προσφέρει βοήθεια στη Συμβουλευτική Ζευγαριών, προκειμένου να κατανοήσει το κάθε μέλος του ζευγαριού τον τρόπο που λειτουργεί ο εαυτός του και ο άλλος μέσα στη σχέση και τον τρόπο που αναπτύσσεται η δυναμική ανάμεσά τους.

Επίσης, μπορεί να σταθεί χρήσιμη στην Ατομική Συμβουλευτική και την Ατομική Ψυχοθεραπεία, προκειμένου να κατανοήσει το άτομο τον τρόπο που προσεγγίζει την ερωτική του σχέση και τους λόγους που ωθείται σε συγκεκριμένες συμπεριφορές μέσα και έξω από αυτήν. Οι λόγοι αυτοί μπορεί να αποτελούν απλούς προβληματισμούς, μπορεί όμως και να εξελίσσονται σε συμπεριφορές που διαταράσσουν την ψυχική και συναισθηματική ζωή του ατόμου, καθιστώντας το ανεπαρκές ή ανήμπορο να δομήσει ή να διατηρήσει μια σχέση. Στο πλαίσιο αυτό τα αιτήματα μπορεί να είναι ποικίλα, από γενικά, όπως το γιατί κάποιος/α, ενώ έχει φτάσει σε μια ηλικία, δεν έχει καταφέρει να δομήσει μία σοβαρή σχέση έως ειδικά, όπως η φορτική ζήλεια, οι εύκολοι χωρισμοί, οι συχνοί χωρισμοί και επανασυνδέσεις,

η δυσκολία να πιστέψει κανείς ότι υπάρχει κάποιος/α σύντροφος που του/της ταιριάζει, η πεποίθηση ότι οι άλλοι αργά ή γρήγορα πληγώνουν ή εγκαταλείπουν κοκ.

Η γνώση της σημαντικότητας του συστήματος της παροχής φροντίδας στην πραγματική σχέση και την επιλογή πραγματικού/ής συντρόφου μπορεί να βοηθήσει στην επικέντρωση του ενδιαφέροντος στην ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικών με τη φροντίδα, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η ποιότητα της σχέσης.

Η γνώση της σημασίας του ελεύθερου χρόνου που περνάει το ζευγάρι μαζί, μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση της σπουδαιότητας που έχει για τα άτομα να επενδύουν τον ελεύθερο χρόνο τους, συναισθηματικά, στον/στην σύντροφό τους, ώστε να κινητοποιηθούν να δώσουν περισσότερο βάρος σε αυτή την παράμετρο.

Η γνώση της απόκλισης ανάμεσα στον/στην ιδανικό/ή και τον/την πραγματικό/ή σύντροφο μπορεί να βοηθήσει στον προβληματισμό και την αναθεώρηση αναφορικά με το ποια χαρακτηριστικά είναι τελικά σημαντικά σε κάποιον/α για να αποτελέσει τον/την σύντροφο ενός ατόμου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. American Psychologist, *44*, 709-716.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of attachment: A study of the strange situation. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Alexander, P. C. (1993). The differential effects of abuse characteristics and attachment in the prediction of long-term effects of sexual abuse. Journal of Interpersonal Violence, *8*, 346-362.
- Altman, I., & Taylor, D. (1973). Social penetration: The development of interpersonal relationships. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Arend, R., Gove, F., & Sroufe, L. A. (1979). Continuity of individual adaptation from infancy to kindergarten: A predictive study of ego-resiliency and curiosity in preschoolers. Child Development, *50*, 950-959.
- Aron, A. P., Dutton, D. G., Aron, E. N., & Iverson, A. (1989). Experiences of falling in love. Journal of Social and Personal Relationships, *6*, 243-257.
- Aronson, E. (1988). The social animal (5th ed.). New York: Freeman.
- Bäckström, M., & Holmes, B.M. (2007). Measuring attachment security directly: A suggested extension to the two-factor adult attachment construct. Individual Differences Research, *5(2)*, 124-149.
- Baldwin, M., Fehr, B., Keedian, E., Seidel, M., & Thomson, D. (1993). An exploration of the relational schemata underlying attachment styles: Self-report and lexical decision approaches. Personality and Social Psychology Bulletin, *19*, 746-754.
- Baldwin, M. W., Keelan, J. P. R., Fehr, B., Enns, V., & Koh-Rangarajoo, E. (1996). Social-cognitive conceptualization of attachment working models: Availability and accessibility effects. Journal of Personality and Social Psychology, *71(1)*, 94-109.
- Bartholomew, K. (1990). Adult avoidance of intimacy: An attachment perspective. Journal of Social and Personal Relationships, *7*, 147-178.
- Bartholomew, K. (1993). From childhood to adult relationships: Attachment theory and research. In S. Duck (Ed.), Understanding relationship processes 2: Learning about relationships (pp. 30-62). Beverly Hills: Sage Publications.

- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. Journal of Personality and Social Psychology, 61, 226-244.
- Baumeister, R. F. (1982). A self-presentational view of social phenomena. Psychological Bulletin, 91, 3-26.
- Bell, S. M., & Ainsworth, M. D. S. (1972). Infant crying and maternal responsiveness. Child Development, 43, 1171-1190.
- Bem, D.J. (1983). Constructing a theory of a triple typology: Some (second) thought on nomothetic and idiographic approaches to personality Journal of Personality, 51, 566-577.
- Berg, J. H. (1984). Development of friendship between roommates. Journal of Personality and Social Psychology, 46, 346-356.
- Berscheid, E. (1983). Emotion. In H. H. Kelley, E. Berscheid, A. Christensen, J. H. Harvey, T. L. Huston, G. Levinger, E. McClintock, L. A. Peplau, & D. R. Peterson (Eds) Close relationships (pp. 110-168). New York: Freeman.
- Berscheid, E. (1984). Interpersonal attraction. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), Handbook of social psychology (3rd ed, pp. 413-484). Reading, MA: Addison-Wesley.
- Berscheid, E., & Graziano, W. (1979). The initiation of social relationships and social attraction. In R.L. Burgess & T.L. Huston (Eds.) Social exchanges in developing relationships. New York: Academic.
- Berscheid, E., & Walster, E (1974). A little bit about love. In T. L. Huston (Ed.), Foundations of interpersonal attraction (pp. 355-381). New York: Academic.
- Berscheid, E., & Walster, F.H. (1978). Interpersonal attraction. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Bowlby, J. (1969/1982). Attachment and loss (Vol. 1). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). Attachment and loss (Vol. 2). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). The making and breaking of affectional bonds. London: Tavistock.
- Bowlby, J. (1980). Attachment and loss (Vol. 3). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). A secure base: Parent-child attachment and healthy human development. New York, NY: Basic Books.
- Brehm, S.S. (1992). Intimate relationships, 2nd ed. New York: McGraw-Hill

- Brennan, K. A., & Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. Personality and Social Psychology Bulletin, *21*, 267-283.
- Brennan, K. A., Shaver, P. R., & Tobey, A. E. (1991). Attachment styles, gender and parental problem drinking. Journal of Social and Personal Relationships, *8*, 451-466.
- Bretherton, I. (1985). Attachment theory: Retrospect and prospect. Monographs of the Society for Research in Child Development, *50(1&2)*, 3-35.
- Brumbaugh, C. C., & Fraley, R. C. (2010). Adult attachment and dating strategies: How do insecure people attract mates? Personal Relationships, *17*, 599-614.
- Burkson, B. R. (1994). Friendship and similarities in social-cognitive and communication abilities: Social skills bases of interpersonal attraction in childhood. Personal Relationships, *1*, 971-389.
- Buss, D. M. (1984). Toward a psychology of person-environment (PE) correlation: The role of spouse selection. Journal of Personality and Social Psychology, *47*, 361-377.
- Buss, D. M. (1985). Human mate selection. American Scientist, *73*, 47-54.
- Buss, D. M., & Barnes, M. F. (1986). Preferences in human mate-selection. Journal of Personality and Social Psychology, *50*, 559-570.
- Byrne, D. (1971). The attraction paradigm. New York: Academic Press.
- Campos, J. J., Emde, R. N., Gaensbauer, T. J., & Henderson, C. (1975). Cardiac and behavioral interrelationships in the reactions of infants to strangers. Developmental Psychology, *11*, 589-601.
- Cantor, N., Smith, E. E., French, R. deS, & Mezzich, J. (1980). Psychiatric diagnosis as prototype categorization. Journal of Abnormal Psychology, *89*, 181-193.
- Carlson, V., Cicchetti, D., Barnett, D., & Braunwald, K. (1989). Finding order in disorganization: Lessons from research on maltreated infants' attachments to their caregivers. In D. Cicchetti & V. Carlson (Eds.), Child maltreatment: Theory and research on the causes and consequences of child abuse and neglect (pp.494-528). New York: Cambridge University Press.
- Carnelley, K. [Fiala]. (1991). Attachment and the psychosocial functioning of depressed, remitted depressed, and non-depressed women and their partners. Unpublished doctoral dissertation, University of Massachusetts, Amherst.

- Carnelley, K. B., & Janoff-Bulman, R. (1992). Optimism about love relationships: General vs. specific lessons from one's personal experiences. Journal of Social and Personal Relationships, 9, 5-20.
- Carnelley, K. B., & Pietromonaco, P. R. (1991, June). Thinking about a romantic relationship: Attachment style and gender influence emotional reaction and perceptions. Paper presented at the annual meeting of the American Psychological Society, Washington, DC.
- Carnelley, K. B., Pietromonaco, P. R., & Jaffe, K. (1996). Attachment, caregiving, and relationship functioning in couples: Effects of self and partner. Personal Relationships, 3, 257-278.
- Cassidy, J. (1988). Child-mother attachment and the self in six-year-olds. Child Development, 59, 121-134.
- Caspi, A., & Herbener, E.S. (1990). Continuity and change: Assortative marriage and the consistency of personality in adulthood. Journal of Personality and Social Psychology 58(2), 250-258.
- Chappell, K. D., & Davis, K. E. (1998). Attachment, partner choice, and perception of romantic partners: An experimental test of the attachment-security hypothesis. Personal Relationships, 5, 327-342.
- Cicchetti, D, Cummings, E. M., Greenberg, M. T., & Marvin, R. S. (1990). An organizational perspective on attachment beyond infancy. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), Attachment in the preschool years (pp. 3-50). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Clark, M. S., & Reis, H. T. (1988). Interpersonal processes in close relationships. Annual Review of Psychology, 39, 609-672.
- Clark, C. L., Shaver, P. R., & Calverley, R. M. (1994). Adult attachment styles, remembered childhood abuse, and self-concept structure. Paper presented at the annual meeting of the American Psychological Association, Los Angeles, CA.
- Cohn, D. A., Silver, D. H., Cowan, C. P., Cowan, P. A., & Pearson, J. (1992). Working models of childhood attachment and couple relationships. Journal of Family Issues, 13, 432-449.
- Cohen, L., & Campos, J. (1974). Father, mother, and stranger as elicitors of attachment behaviors in infancy. Developmental Psychology, 10, 146-154.

- Collins, N. L. (1994). Attachment style differences in patterns of explanation, emotion, and behavior. Unpublished manuscript, State University of New York, Buffalo.
- Collins, N. L., & Feeney, B. C. (2000). A safe heaven: An attachment theory perspective on support seeking and caregiving in intimate relationships. Journal of Personality and Social Psychology, 78 (6), 1053-1073.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. Journal of Personality and Social Psychology, 58, 644-663.
- Crittenden, P. M. (1988). Relationships at risk. In J. Belsky & T. Nezworski (Eds.), Clinical implications of attachment (pp. 136-174). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Crittenden, P. M., Partridge, M. F., & Claussen, A. H. (1991). Family patterns of relationship in normative and dysfunctional families. Development and Psychology, 3, 491-512.
- Cummings, E. M., & Cicchetti, D. (1990). Toward a transactional model of relations between attachment and depression. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & M. Cummings (Eds.), Attachment in the preschool years (pp. 339-374). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Daniels, T., & Shaver, P. R. (1991). Attachment styles and power strategies in romantic relationships. Unpublished manuscript, State University of New York at Buffalo.
- Davis, K. E., & Kirkpatrick, L. (1990). Adult romantic attachment style and the prediction of courtship progress: Evidence from three cohorts. Paper presented at the International Conference on Personal Relationships, Oxford, July.
- Davis, K. E., Shaver, P. R., & Vernon, M. L. (2004). Attachment style and subjective motivations for sex. Personality and Social Psychology Bulletin, 30(8), 1076-1090.
- Denzin, N. K. (1970). Rules of conduct and the study of deviant behavior: Some notes on social relationships. In G. J. McCall, M. McCall, N. Denzin, & S. Kurth (Eds.) Social Relationships (pp. 62-94). Chicago: Aldine.
- Dozier, M., & Kobak, R. R. (1992). Psychophysiology and adolescent attachment interview: Converging evidence for repressing strategies. Child Development, 59, 1273-1285.

- Driscoll, R., Davis, K. E., & Lipetz, M. E. (1972). Parental influence and romantic love: The Romeo and Juliet effect. Journal of Personality and Social Psychology, *24*, 1-10.
- Dutton, D. G., & Aron, A. P. (1974). Some evidence for heightened sexual attraction under conditions of high anxiety. Journal of Personality and Social Psychology, *30*, 510-517.
- Dutton, D. G., Saunders, K., Starzomski, A., & Bartholomew, K. (1994). Intimacy-anger and insecure attachment as precursor of abuse in intimate relationships. Journal of Applied Social Psychology, *24*, 1367-1386.
- Eastwick, P. W. & Finkel, E. J. (2008). Sex differences in mate preferences revisited: Do people know what they initially desire in a romantic partner? Journal of Personality and Social Psychology, *94*(2), 245-264.
- Egeland, B., & Sroufe, L. (1981). Attachment and early maltreatment. Child Development, *52*, 44-52.
- Elicker, J., England, M., & Sroufe, L. A. (1992). Predicting peer competence and peer relationship in childhood from early parent-child relationships. In R. Parke & G. Ladd (Eds.) Family-peer relations: Models of linkage (pp. 77-106). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Farrugia, C. E., & Hohaus, L. (1998). Conceptualising the pair-bond: Attachment, caregiving, and sexuality as predictors of intimacy in adult romantic relationships. Paper presented in the 6th Australian Institute of Family Studies Conference, Melbourne 25-27 November 1998.
- Feeney, J. A. (1990). The attachment perspective on adult romantic relationships. Unpublished doctoral dissertation, University of Queensland, Brisbane.
- Feeney, J. A., Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. Journal of Personality and Social Psychology, *58*, 281-291.
- Feeney, J. A., Noller, P., & Hanrahan, M. (1994). Assessing adult attachment: Developments in the conceptualization of security and insecurity. In M.B. Sperling & W.H. Berman (Eds.), Attachment in adults: Theory, assessment, and treatment (pp. 128-152). New York: Guilford.
- Feeney, J. A., Noller, P., & Patty, J. (1993). Adolescents' interactions with the opposite sex: Influence of attachment style and gender. Journal of Adolescence, *16*, 169-186.

- Festinger, L., Schachter, S., & Beck, K. W. (1950). Social pressures in informal groups: A study of human factors in housing. New York: Harper.
- Fisher, H. E. (1992). Anatomy of love. New York: Norton.
- Folkes, V. S., & Sears, D. D. (1977). Does everybody like a liker? Journal of Experimental Social Psychology, *13*, 505-519.
- Fraley, R.C., & Shaver, P.R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. Review of General Psychology, *4*, 132-154.
- Frazier, P. A., Byer, A. L., Fischer, A. R., Wright, D. M., & DeBord, K. A. (2005). Adult attachment style and partner choice: Correlational and experimental findings. Personal Relationships, *3*, 117-136.
- Fury, G. S. (1993, March). The relation between infant attachment history and representations of relationships in school-aged family drawings. Paper presented at the biennial meeting of the Society for Research in Child Development, New Orleans, L.A.
- Gangestad, S. W., & Simpson, J. A. (1990). Toward an evolutionary history of female sociosexual variation. Journal of Personality, *58*, 69-96.
- Georgas, J. (1989) Changing family values in Greece: From collectivist to individualist. Journal of Cross-Cultural Psychology, *20*, 80-91.
- Γεώργας, Δ. (1999). Ψυχολογικές διαστάσεις της σύγχρονης οικογένειας. Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, *98-99*, 21-47.
- Γεώργας, Δ., Berry, J. W., Van DeVijver, F. J. R., Kagitcibasi, C., & Poortinga, Y. H. (2009). Πολιτισμοί και οικογένειες: Μια ψυχολογική μελέτη σε 30 χώρες. Ψυχολογία *16(1)*, 1-27.
- Greenwald, A. G. (1980). The totalitarian ego: Fabrication and revision of personal history. American Psychologist, *35*, 603-618.
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1993). Testing a two dimensional model of adult attachment: A latent variable approach. Unpublished manuscript, Department of Psychology, University of Waterloo.
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994, September). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. Journal of Personality and Social Psychology *67 (3)*, 430-445.
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). Metaphysics of measurement: The case of adult attachment. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.). Advances in

- Personal Relationships, Vol. 5: Attachment Processes in Adulthood (pp. 17-52). London: Jessica Kingsley.
- Haith, M.M., Bergman, T., & Moore, M.J. (1977). Eye contact and face scanning in early infancy. Science, 198, 853-855.
- Hatfield, E., & Rapson, R.L. (1987). Passionate love: New directions in research. In W.H. Jones & D. Perlman (Eds.), Advances in Personal Relationships (Vol.1, pp. 109-140). Greenwich, CT: JAI.
- Hatfield, E., Traupmann, J., & Sprecher, S. (1984). Older women's perceptions of their intimate relationships. Journal of Social and Clinical Psychology, 2, 108-124.
- Hazan, C., & Diamond, L. M. (2000). The place of attachment in human mating. Review of General Psychology, 4(2), 186-204.
- Hazan, C., & Hutt, M. (1993). Patterns of Adaptation: Attachment differences in psychosocial functioning during the first year of college. Unpublished manuscript, Cornell University, Ithaca, New York.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. Journal of Personality and Social Psychology, 52, 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1990). Love and work: An attachment-theoretical perspective. Journal of Personality and Social Psychology, 59, 270-280.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on closer relationships. Psychological Inquiry, 5 (1), 1-22
- Hazan, C., & Zeifman, D. (1994). Sex and the psychological tether. Advances in Personal Relationships, 5, 151-177.
- Hendrick, C., & Hendrick, S.S. (1986). A theory and method of love. Journal of Personality and Social Psychology, 50, 392-402.
- Hendrick, C., & Hendrick, S.S. (1989). Research on love: Does it measure up? Journal of Personality and Social Psychology, 56, 784-794.
- Hendrick, S., Hendrick, C., Slapion-Foote, M.J., & Foote, M.H. (1985). Gender differences in sexual attitudes. Journal of Personality and Social Psychology, 48, 1630-1642.
- Heinicke, C., & Westheimer, I. (1966). Brief separations. New York: International Universities Press.
- Hinsz, V.B. (1989). Facial resemblance in engaged and married couples. Journal of Social and Personal Relationships, 6, 223-229.

- Hofer, M.A. (1984). Relationships as regulators: A psychobiologic perspective on bereavement. Psychosomatic Medicine, *46*, 183-197.
- Holmes, B.M., & Johnson, K.R. (2009). Adult attachment and romantic partner preference: A review. Journal of Social and Personal Relationships, *26*, 833-852.
- Horowitz, L.M., Wright, J.K., Lowenstein, E., & Parad, H.W. (1981). The prototype as a construct in abnormal psychology: 1. A method for deriving prototypes. Journal of Abnormal Psychology, *90*, 568-574.
- Huston, T.L., & Vangelisti, A.L. (1991). Socioemotional behavior and satisfaction in marital relationships: A longitudinal study. Journal of Personality and Social Psychology, *61*, 721-733.
- Israel, T.R. (2000). Toward a neurobiology of attachment. Review of General Psychology, *4*, 176-185.
- Jacobsen, T., Edelstein, W., & Hofmann, V. (1994). A longitudinal study of the relation between representations of attachment in childhood and cognitive functioning in childhood and adolescence. Developmental Psychology, *30*, 112-124.
- Jones, S. C. (1973). Self and interpersonal evaluations: Esteem theories versus consistency theories. Psychological Bulletin, *79*, 185-199.
- Kalick, S. M., & Hamilton, T. E. (1986). The matching hypothesis reexamined. Journal of Personality and Social Psychology, *51*, 673-682.
- Kaplan, H. B. (1975). Prevalence to the self-esteem motive. In H.B. Kaplan (Ed.), Self-attitudes and deviant behaviour (pp. 16-27). Pacific Palisades, CA: Goodyear.
- Kaplan, N., & Main, M. (1985, April). Internal representations of attachment at six years as indicated by family drawings and verbal responses to imagined separations. In M. Main (Chair), Attachment: A move to the level of representation. Symposium conducted at the meeting of the Society for Research in Child Development, Toronto, Ontario, Canada.
- Kaye, K. (1982). The mental and social life of babies: How parents create persons. Chicago: University of Chicago Press.
- Καφέτσιος (2005). Δεσμός, συναίσθημα και διαπροσωπικές σχέσεις. Αθήνα: Τυπωθήτω.

- Keelan, J. P. R., Dion, K. L., & Dion, K. K. (1994). Attachment style and heterosexual relationships among young adults: A short-term panel study. Journal of Social and Personal Relationships, *11*, 201-214.
- Kirkpatrick, L. A., & Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. Journal of Personality and Social Psychology, *66*(3), 502-512.
- Kirkpatrick, L. A., & Hazan, C. (1994). Attachment styles and close relationships: A four-year perspective study. Personal Relationships, *1*, 123-142.
- Kirkpatrick, L. A., & Shaver, P. R. (1990). Attachment theory and religion: Childhood attachments, religious beliefs, and conversion. Journal for the Scientific Study of Religion, *29*, 315-334.
- Kirkpatrick, L. A., & Shaver, P. R. (1992). An attachment-theoretical approach to romantic love and religious beliefs. Personality and Social Psychology Bulletin, *18*, 266-275.
- Klohmen, E.C., & Luo, S. (2003). Interpersonal attraction and personality: What is attractive – self similarity, ideal similarity, complementarity, or attachment security? . Journal of Personality and Social Psychology, *85* (4), 709-722.
- Kobak, R. R., & Hazan, C. (1991). Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models. Journal of Personality and Social Psychology, *60*, 851-869.
- Kobak, R. R., & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and representations of self and others. Child Development, *59*, 135-146.
- Kotler, T. (1985). Security and autonomy within marriage. Human Relations, *38*, 299-321.
- Kunce, L. J., & Shaver, P. R. (1994). An attachment-theoretical approach to caregiving in romantic relationships. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.), Advances in personal relationships (Vol. 5, pp. 205-237). London: Jessica Kingsley.
- Kurzban, R., & Weeden, J. (2005). HurryDate: Mate preferences in action. Evolution and Human Behavior *26*, 227-244.
- LaFreniere, P., & Sroufe, L. A. (1985). Profiles of peer competence in the preschool: Interrelations between measures, influence of social ecology, and relation to attachment history. Developmental Psychology, *21*, 56-69.

- Latty-Mann, H. (1989). The influence of family of origin dynamics on the etiology of adult attachment styles and love styles: With special focus on adult children of alcoholics (ACoAs). Unpublished Master's thesis. University of South Carolina, Columbia, SC.
- Latty-Mann, H. (1991). An intergenerational approach to studying the influence of family of origin dynamics on the etiology of adult romantic attachment styles: With special focus on adult children of alcoholics (ACoAs). Unpublished doctoral dissertation. University of South Carolina, Columbia, SC.
- Latty-Mann, H., & Davis, K. E. (1996). Attachment theory and partner choice: Preference and actuality. Journal of Social and Personal Relationships, 13(1), 5-23.
- Levy, M. B., & Davis, K. E. (1988). Lovestyles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. Journal of Social and Personal Relationships, 5, 439-471.
- Levy, K. N., Blatt, S. J., & Shaver, P. R. (1994). Attachment styles and representations in young adults. Unpublished manuscript. Yale University, New Haven, CT.
- Liebowitz, M. (1983). The chemistry of love. New York: Berkeley Books.
- Lindemann, E. (1942). Symptomology and management of acute grief. American Journal of Psychiatry, 101, 141-148.
- Lynn, D.B. (1966). The process of learning parental and sex-role identification. Journal of Marriage and the Family, 28(4), 466-470.
- Main, M., (1990). Parental aversion to infant-initiated contact is correlated with the parent's own rejection during childhood: The effects of experience on signals of security with respect to attachment. In K.E. Barnard & T.B. Brazelton (Eds.), Touch: The foundation of experience (pp. 461-495). Madison, CT: International University Press.
- Main, M., & Cassidy, J. (1988). Categories of response to reunion with the parent at age six: Predictable from infant attachment classification and stable over a one-month period. Developmental Psychology, 24, 415-426.
- Main, M., & Hesse, E. (1990). Parents' unresolved traumatic experiences are related to infant disorganized status: Is frightened and/or frightening parental behaviour the linking mechanism? In M.T. Greenberg, D. Cicchetti, & E.M.

- Cummings (Eds.), Attachments in the preschool years (pp. 161-184). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. Monographs of the Society for Research in Child Development, 50(1&2), 66-104.
- Main, M., & Solomon, J. (1986). Discovery of an insecure disorganized/disoriented attachment pattern: Procedures, findings and implications for classification of behavior. In M. Yogman & T.B. Brazelton (Eds.), Affective development in infancy (pp. 95-124). Norwood, NJ: Ablex.
- Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.) Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention. Chicago: University of Chicago Press.
- Mahler, M. S., Pine, F., & Bergman, A. (1975). The psychological birth of the human infant. New York: Basic Books.
- Matas, L., Arend, R., & Sroufe, L. A. (1978). Continuity of adaptation in the second year: The Relationship between quality of attachment and later competence. Child Development, 49, 547-556.
- McCready, L. E. (1981). Experience of being in love: An interview study describing peak times in reciprocal love relationships. Unpublished doctoral dissertation, New York University.
- Mikulincer, M., Florian, V., & Tolmacz, R. (1990). Attachment styles and fear of personal death: A case study of affect regulation. Journal of Personality and Social Psychology, 58, 273-280.
- Mikulincer, M., Florian, V., & Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and posttraumatic psychological distress: The impact of the Gulf War in Israel, Journal of Personality and Social Psychology, 64, 817-826.
- Mikulincer, M., & Nachshon, O. (1991). Attachment styles and patterns of self-disclosure. Journal of Personality and Social Psychology, 61, 321-331.
- Montgomery, B. M. (1986). Interpersonal attraction as a function of open communication and gender. Communication Research Reports, 3, 27-36.

- Morgan, S., & Ricciuti, H. (1969). Infants' responses to strangers during the first year. In B. Foss (Ed), Determinants of infant behavior (Vol. 4. pp. 253-272). London: Methuen.
- Newkomb, T. M. (1961). The acquaintance process. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Pancake, V. R. (1989). Quality of attachment in infancy as predictor of hostility and emotional distance in preschool peer relationships. Unpublished doctoral dissertation, University of Minnesota, Minneapolis.
- Pietromonaco, P. R., & Barrett, L. F. (2000). The internal working models concept: what do we really know about the self in relation to others? Review of General Psychology, 4 (2), 135-175.
- Pietromonaco, P. R., & Carnelley, K. B. (1994). Gender and working models of attachment: Consequences for perceptions of self and romantic relationships. Personal Relationships, 1, 63-82.
- Pistole, C. (1989). Attachment in adult romantic relationships: Style of conflict resolution and relationship satisfaction. Journal of Social and Personal Relationships, 6, 505-810.
- Pope, K. S., & Associates. (1980). On love and loving: Psychological perspectives on the nature and experience of romantic love. San Francisco: Jossey-Bass.
- Reedy, M. N., Birren, J. E., & Schaie, K. W. (1981). Age and sex differences in satisfying love relationships across the adult life span. Human Development, 24, 52-66.
- Reik, T. (1941). On love and lust. New York: Farrar, Straus, & Cudahy.
- Robeson, K. S. (1967). The role of eye contact in maternal-infant attachment. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 8, 13-25.
- Roisman, G. I., Holland, A., Fortuna, K., Fraley, R. C., Clausell, E., & Clarke, A. (2007). The adult attachment interview and self-reports of attachment style: An empirical rapprochement. Journal of Personality and Social Psychology, 92(4), 678-697.
- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E.Rosch & B.B.Lloyd (eds). Cognition and Categorization (pp. 27-48) Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Rothbard, J. C., & Shaver, P. R. (1994). Continuity of attachment across the lifecourse: An attachment-theoretical perspective on personality. In M.B.

- Sperling & W.H. Berman (Eds.), Attachment in adults: Theory, assessment and treatment (pp. 31-71). New York, Guilford.
- Rubin, Z. (1973). Liking and loving: An invitation to social psychology. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
- Rubin, Z. (1980). Children's friendships. Cambridge: Harvard University Press.
- Schachter, S. (1959). The Psychology of affiliation: Experimental studies of the sources of gregariousness. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Schafer, H. R., & Emerson, P. (1964). The development of social attachments in infancy. Monographs of the Society for Research in Child Development, 29, (3, serial no. 94).
- Senchak, M., & Leonard, K. (1992). Attachment styles and marital adjustment among newlywed couples. Journal of Social and Personal Relationships, 9, 51-64.
- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the "big five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. Personality and Social Psychology Bulletin, 18, 536-546.
- Shaver, P. R., & Hazan, C. (1988). A biased overview of the study of love. Journal of Social and Personal Relationships, 5, 473-501.
- Shaver, P. R., Hazan, C., & Bradshaw, D. (1988). Love as attachment: The integration of three behavioral systems. In R. J. Stenberg & M. Barnes (Eds.), The Psychology of Love (pp. 68-99). New Haven, CT: Yale University Press.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. Journal of Personality and Social Psychology, 59, 971-980.
- Simpson, J.A., & Gangestad, S.W. (1989a). Two month test-retest reliability of the Sociosexual Orientation Inventory. Unpublished data, Texas A&M University.
- Simpson, J.A., & Gangestad, S.W. (1989b). Sociosexuality and patterns of attachment. Unpublished data, Texas A&M University.
- Simpson, J. A., & Gangestad, S.W. (1991). Individual differences in sociosexuality: Evidence for convergent and discriminant validity. Journal of Personality and Social Psychology, 60 (6), 870-888.
- Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2010). Attachment and relationships: Milestones and future directions. Journal of Social and Personal Relationships, 27, (2), 173-180.

- Simpson, J. A., Rholes, W. S., & Nelligan, J. S. (1992). Support seeking and support giving within couples in an anxiety-provoking situation: The role of attachment styles. Journal of Personality and Social Psychology, *62*, 434-446.
- Simpson, J. A., Rholes, W. S., Orina, M.M., & Grich, J. (2002). Working models of attachment, support giving, and support seeking in a stressful. Personality and Social Psychology Bulletin, *28*, 598-608.
- Singelis, T., Levine, T., Hatfield, E., Bachman, G., Muto, K., & Choo, P. (1995). Love schemas, preferences in romantic partners, and reactions to commitment. Unpublished manuscript.
- Snyder, M., Simpson, J.A., & Gangestad, S. (1986). Personality and sexual relations. Journal of Personality and Social Psychology, *51*, 181-190.
- Snyder, M., & Swann, W.B. (1978). Hypothesis-testing processes in social interaction. Journal of Personality and Social Psychology, *36*, 1202-1212.
- Sroufe, L.A., Carlson, E., & Shulman, S. (1993). Individuals in relationships: Development from infancy through adolescence. In D.C. Funder, R.D. Parke, C. Tomlinson-Keasey, & K. Widman (Eds.), Studying lives through time (pp. 315-342). Washington, DC: American Psychological Association.
- Sroufe, L.A., & Fleeson, J. (1988). The coherence of family relationships. In R.A. Hinde & J. Stevenson-Hinde (Eds.), Relationships within families: Mental influences (pp. 27-47). Oxford, England: Oxford University Press.
- Sroufe, L.A., & Waters, E. (1977). Attachment as an organizational construct. Child Development, *48*, 1184-1199.
- Stayton, D., & Ainsworth, M.D.S. (1973). Development of separation behavior in the first year of life: Protest, following, and greeting. Developmental Psychology, *9*, 213-225.
- Stephan, C.W., & Bachman, G.F. (1999). What's sex got to do with it? Attachment, love schemas, and sexuality. Personal Relationships, *6*, 111-123.
- Stern, D. (1977). The first relationship: Infant and mother. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Swann, W. (1992). Seeking "truth", finding despair: Some unhappy consequences of a negative self-concept. Current Directions in Psychological Sciences, *1*, 15-18.
- Swann, W.B.Jr., & Read, S.J. (1981). Acquiring self-knowledge: The search for feedback that fits. Journal of Personality and Social Psychology, *41*, 1119-1128.

- Taylor, D.A., Altman, I., & Wheeler, L. (1972). Self-disclosure in isolated groups. Journal of Personality and Social Psychology, *26*, 39-47.
- Tennov, A.I. (1979). Love and limerence: The experience of being in love. New York: Stein & Day.
- Tidwell, M., Shaver, P. R., Lin, T., & Reis, H. T. (1991, April). Attachment, attractiveness, and daily social interactions. Paper presented at the annual meeting of the Eastern Psychological Association, New York.
- Tracy, R.L., Lamb, M.E., & Ainsworth, M.D.S. (1976). Infant approach behavior as related to attachment. Child Development, *47*, 571-578.
- Traubmann, J., & Hatfield, E. (1981). Love and its effect on mental and physical health. In J. March, S. Kiesler, R. Fogel, E. Hatfield, & E. Shana (Eds) Aging: Stability and change in the family (pp. 253-274). New York: Academic Press.
- Trevarthen, C. (1979). Communication and cooperation in early infancy: a description of primary intersubjectivity. In M. Bullowa (Ed.), Before Speech: The Beginnings of Human Communication. Cambridge: Cambridge University Press.
- Troy, M., & Sroufe, L.A. (1987). Victimization among preschoolers: The role of attachment relationship history. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, *26*, 166-172.
- Vaillant, G.E. (1977). Adaptation to life: How the best and the brightest came of age. Boston: Little, Brown.
- Walster, E., Aronson, E., Abrahams, D., & Rottmann, L. (1966). The importance of physical attractiveness in dating behaviour. Journal of Personality and Social Psychology, *4*, 508-516.
- Walster, E., & Walster, G.W. (1978). A new look at love. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Waters, E., Wippman, J., & Sroufe, L.A. (1979). Attachment, positive affect, and competence in the peer group: Two studies in construct validation. Child Development, *50*, 821-829.
- Weiss, R.S. (1979). The emotional impact of marital separation. In G. Levinger & O.C. Moles (Eds.), Divorce and separation: Context, causes, and consequences. New York: Basic Books.
- Zajonc, R.B. (1968). Attitudinal effects of mere exposure. Journal of Personality and Social Psychology, Monograph Supplement, *9*, (2, Pt. 2), 1-27.

Zeifman, D., & Hazan, C. (2000). A Process Model of Adult Attachment Formation.
In Ickes, W. & Duck, S. (Eds.) The Social Psychology of Personal
Relationships (Vol. , pp. 37-54). John Wiley & Sons Ltd.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παρατίθεται το πολύ-ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε. στην έρευνα στη μορφή Α και Β και το ερωτηματολόγιο με τις συμπληρωματικές αδρανείς ερωτήσεις.

Στο Α πρώτα έχει τοποθετηθεί το ερωτηματολόγιο για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο και έπειτα αυτό για τον/την ιδανικό/ή (για τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες «υποψήφιος/α»). Στο Β έχει ακολουθηθεί η αντίστροφη σειρά.

A

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΡΩΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ

Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος ευρύτερου ερευνητικού προγράμματος που διεξάγεται στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών για την κατανόηση του τρόπου που σχετιζόμαστε με τους ερωτικούς μας συντρόφους.

Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική και ανώνυμη. Οι απαντήσεις σας θα διαβαστούν συνολικά, μόνο αφού συγκεντρωθούν όλα τα ερωτηματολόγια χωρίς να είναι δυνατόν να γνωρίζουν οι ερευνητές ποιος ή ποια απαντά στο κάθε ερωτηματολόγιο. Οι ερωτήσεις θα σας πάρουν λίγο χρόνο και δε θα σας κουράσουν, εφόσον δεν σας ζητούν παρά να σημειώσετε πάνω σε κλίμακες τις απαντήσεις σας ή να γράψετε κάποιους αριθμούς ή μία-δύο το πολύ λέξεις ή φράσεις σε τρεις-τέσσερις περιπτώσεις.

Εάν έχετε απορίες για συγκεκριμένες ερωτήσεις, απευθυνθείτε στους ερευνητές που σας έδωσαν το ερωτηματολόγιο. Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στην υπεύθυνη της έρευνας ή στον επόπτη του προγράμματος. Τα στοιχεία τους αναφέρονται παρακάτω.

Οφέλη από μια έρευνα σαν και αυτήν προκύπτουν μόνον όταν οι απαντήσεις είναι ειλικρινείς. Άλλωστε δεν υπάρχουν στα ζητήματα αυτά σωστές ή λάθος απαντήσεις, παρά μόνον οι δικές σας προσωπικές απαντήσεις. Γι' αυτό σας ζητάμε να απαντάτε χωρίς ενδοιασμούς, περιγράφοντας τι εσείς, προσωπικά κάνετε, πιστεύετε ή αισθάνεστε.

Ακόμη, καλό είναι να απαντάτε στις ερωτήσεις ακολουθώντας τη σειρά με την οποία εμφανίζονται στην κάθε σελίδα και να μην ξεφυλλίζετε.

Σας ευχαριστούμε για την εθελοντική και ειλικρινή συμμετοχή σας. Χωρίς αυτήν θα ήταν αδύνατη η προσπάθειά μας να κατανοήσουμε πολύπλοκα φαινόμενα, όπως οι ερωτικές σχέσεις.

*Ευαγγελία Καραγιαννάκη
Παναγιώτης Κορδούτης*

Υπεύθυνη ερευνήτρια: Ευαγγελία Καραγιαννάκη, Ψυχολόγος, Υποψήφια Διδάκτωρ Κοινωνικής Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών ηλ. ταχ.: evakara@psy.auth.gr

Επόπτης προγράμματος έρευνας: Παναγιώτης Σ. Κορδούτης, Αναπληρωτής Καθηγητής της Ψυχολογίας των Διαπροσωπικών Σχέσεων, Τμήμα Ψυχολογίας Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών ηλ. ταχ.: kordouti@panteion.gr, τηλ.: 2109201708

Δείτε παρακάτω τέσσερις περιγραφές, που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν συχνά για να αναφερθούν στις ερωτικές τους σχέσεις.

Παρακαλώ διαβάστε πρώτα όλες τις περιγραφές και κατόπιν ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ το αντίστοιχο γράμμα (Α-Δ) μόνον μίας, εκείνης που περιγράφει καλύτερα από όλες ή σχετικά καλύτερα πώς εσείς είστε, γενικά, στις ερωτικές σας σχέσεις.

Α. Μου είναι εύκολο να πλησιάζω συναισθηματικά τους άλλους. Νιώθω άνετα να βασίζομαι πάνω τους και να τους αφήνω να βασίζονται σε μένα. Δε με στεναχωρεί να είμαι μόνος/η ή να μην έχω την αποδοχή των άλλων.

Β. Δε νιώθω άνετα, όταν πλησιάζω τους άλλους. Θέλω σχέσεις συναισθηματικά στενές, αλλά μου είναι δύσκολο να εμπιστεύομαι τους άλλους απόλυτα ή να βασίζομαι πάνω τους. Ανησυχώ μην πληγωθώ, αν αφήσω τον εαυτό μου να έρθει πάρα πολύ κοντά στους άλλους.

Γ. Θέλω να είμαι εντελώς κοντά στους άλλους συναισθηματικά, αλλά συχνά βλέπω πως οι άλλοι είναι απρόθυμοι να έρθουν τόσο κοντά όσο θα το ήθελα. Δεν νιώθω άνετα χωρίς στενές σχέσεις, αλλά μερικές φορές με πιάνει ανησυχία πως οι άλλοι δεν με εκτιμάνε τόσο όσο εγώ αυτούς.

Δ. Νιώθω άνετα χωρίς στενές συναισθηματικές σχέσεις. Είναι πολύ σημαντικό για μένα να νιώθω ανεξάρτητος/η και αυτάρκης και προτιμώ να μη βασίζομαι στους άλλους ή και να μην τους αφήνω να βασίζονται σε μένα.

Εδώ σας δίνονται πάλι οι τέσσερις προηγούμενες περιγραφές με την ίδια σειρά. Τώρα όμως, για να δείξετε σε ποιο βαθμό κάθε μία από αυτές χαρακτηρίζει πώς εσείς είστε, γενικά, στις ερωτικές σας σχέσεις, βαθμολογήστε τες μία-μία χωριστά, στην κλίμακα (από το 1=δεν με περιγράφει καθόλου έως το 7=με περιγράφει πάρα πολύ) που αντιστοιχεί σε κάθε περιγραφή παρακάτω. Πρέπει να **ΒΑΛΕΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ έναν αριθμό** για κάθε μία από τις τέσσερις περιγραφές.

A. Μου είναι εύκολο να πλησιάζω συναισθηματικά τους άλλους. Νιώθω άνετα να βασίζομαι πάνω τους και να τους αφήνω να βασίζονται σε μένα. Δε με στεναχωρεί να είμαι μόνος/η ή να μην έχω την αποδοχή των άλλων.

B. Δε νιώθω άνετα, όταν πλησιάζω τους άλλους. Θέλω σχέσεις συναισθηματικά στενές, αλλά μου είναι δύσκολο να εμπιστεύομαι τους άλλους απόλυτα ή να βασίζομαι πάνω τους. Ανησυχώ μην πληγωθώ, αν αφήσω τον εαυτό μου να έρθει πάρα πολύ κοντά στους άλλους.

Γ. Θέλω να είμαι εντελώς κοντά στους άλλους συναισθηματικά, αλλά συχνά βλέπω πως οι άλλοι είναι απρόθυμοι να έρθουν τόσο κοντά όσο θα το ήθελα. Δεν νιώθω άνετα χωρίς στενές σχέσεις, αλλά μερικές φορές με πιάνει ανησυχία πως οι άλλοι δεν με εκτιμάνε τόσο όσο εγώ αυτούς.

Δ. Νιώθω άνετα χωρίς στενές συναισθηματικές σχέσεις. Είναι πολύ σημαντικό για μένα να νιώθω ανεξάρτητος/η και αυτάρκης και προτιμώ να μη βασίζομαι στους άλλους ή και να μην τους αφήνω να βασίζονται σε μένα.

	Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια		Με περιγράφει πάρα πολύ	
	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Α	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Β	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Γ	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Δ	1	2	3	4	5	6	7

Ακολουθούν κάποιες προτάσεις που περιγράφουν διάφορες πλευρές μιας ερωτικής σχέσης. Για να δείξετε σε τι βαθμό κάθε μία πρόταση χαρακτηρίζει τις συνηθισμένες προσωπικές σας σκέψεις, συναισθήματα και συμπεριφορές στις ερωτικές σας σχέσεις, γενικά, χρησιμοποιήστε την κλίμακα (από 1=δεν με περιγράφει καθόλου έως 7=με περιγράφει απόλυτα) που βρίσκεται κάτω από κάθε πρόταση **BAZONTAS ΣΕ ΚΥΚΛΟ** έναν από τους αριθμούς της.

Μερικές φορές μπορεί να σας φανεί ότι καλείστε να απαντήσετε στις ίδιες ερωτήσεις. Αυτό συμβαίνει γιατί κάποιες ερωτήσεις αφορούν διαφορετικές πλευρές του ίδιου πράγματος που για την έρευνά μας είναι σημαντικές. Παρακαλώ δείξτε υπομονή και απαντήστε σε όλες τις ερωτήσεις με την ίδια προσοχή.

1. Όταν ο/η σύντροφός μου δείχνει πως θέλει ή χρειάζεται μια αγκαλιά, χαίρομαι να του/της την προσφέρω.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

2. Είμαι πολύ καλός/ή στο να αναγνωρίζω τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου, ακόμα κι όταν διαφέρουν από τα δικά μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

3. Έχω την τάση να επιβάλλομαι, περισσότερο απ' όσο πρέπει, στον/στην σύντροφό μου, όταν προσπαθώ να τον/την βοηθήσω.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

4. Έχω την τάση να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματα και τις δυσκολίες του/της συντρόφου μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

5. Όταν ο/η σύντροφός μου είναι προβληματισμένος/η ή συγχυσμένος/η, τον/την πλησιάζω, για να του/της προσφέρω υποστήριξη και ανακούφιση.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

6. Δίνω μεγάλη προσοχή στα μη-λεκτικά σημάδια του/της συντρόφου μου για βοήθεια και υποστήριξη.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

7. Όταν βοηθάω τον/την σύντρόφό μου να βρει λύση σ' ένα πρόβλημα, φέρομαι περισσότερο «σαν να συνεργάζομαι» μαζί του/της παρά «σαν να τον/την ελέγχω».

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

8. Είμαι συχνά υπερβολικά «χωμένος/η» μέσα στα προβλήματα και τις ανάγκες του/της συντρόφου μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

9. Μερικές φορές γυρίζω το κεφάλι μου αλλού μη δίνοντας σημασία στις προσπάθειες του/της συντρόφου μου να με κάνει να τον/την αγκαλιάσω, για να τον/την καθησυχάσω.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

10. Πάντοτε καταλαβαίνω, πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται παρηγοριά, ακόμα κι όταν δεν μου τη ζητά.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

11. Όταν βοηθάω τον/την σύντροφό μου σε κάτι, έχω τη τάση να τα κάνω όλα με «τον δικό μου τρόπο».

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

12. Τείνω να παίρνω πάνω μου τα προβλήματα του/της συντρόφου μου – και μετά νιώθω πως μου έχουν γίνει βάρος.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

13. Νιώθω άνετα να κρατώ αγκαλιά τον/την σύντροφό μου, όταν νιώθει την ανάγκη να του/της δείξω με σωματική επαφή την υποστήριξη και την επιβεβαίωση μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

14. Πολύ συχνά δεν αντιλαμβάνομαι πότε ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η ή στενοχωρημένος/η για κάτι.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

15. Είμαι σε θέση να βοηθώ τον/την σύντροφό μου να τα βγάλει πέρα με τα προβλήματά του/της χωρίς «να παίρνω τον έλεγχο».

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

16. Παίρνοντας πάνω μου τις σκοτούρες του/της συντρόφου μου σαν να ήταν δικές μου, δημιουργώ προβλήματα.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

17. Μερικές φορές αποδιώχνω τον/την σύντροφό μου, όταν κάνει να με πλησιάσει για μια αγκαλιά ή ένα φιλί που έχει ανάγκη.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

18. Μερικές φορές μου ξεφεύγουν τα λεπτά κι ανεπαίσθητα εκείνα σημάδια που δείχνουν πώς νιώθει ο/η σύντροφός μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

19. Πάντοτε στηρίζω τις προσωπικές προσπάθειες του/της συντρόφου μου να βρει λύσεις στα προβλήματά του/της.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

20. Βοηθάω τον/την σύντροφό μου χωρίς να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματά του/της.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

21. Όταν ο/η σύντροφός μου κλαίει ή είναι πολύ ταραγμένος, η πρώτη μου αντίδραση είναι να τον/την πάρω αγκαλιά ή να τον/την αγγίξω.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

22. Είμαι καλός/ή στο να καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται τη βοήθεια και την υποστήριξή μου και πότε θα προτιμούσε να χειριστεί τα πράγματα μόνος/η του/της.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

23. Όταν ο/η σύντροφός μου μού μιλάει για ένα πρόβλημά του/της, μερικές φορές το παρακάνω με την κριτική μου στις προσωπικές του/της προσπάθειες να το χειριστεί.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

24. Όταν χρειάζεται, μπορώ να πω «όχι» στις εκκλήσεις του/της συντρόφου μου για βοήθεια, χωρίς να νιώθω ενοχές.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

25. Όταν ο/η σύντροφός μου κλαίει ή είναι ταραγμένος, εγώ νιώθω πως θέλω να αποτραβηχτώ.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

26. Δεν είμαι και πολύ καλός/ή στο να «συντονίζομαι» με τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

27. Πάντοτε σέβομαι την δυνατότητα του/της συντρόφου μου να παίρνει τις δικές του/της αποφάσεις και να βρίσκει λύσεις στα προβλήματά του/της.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

28. Μπορώ εύκολα να συγκρατηθώ, ώστε να μην το παρακάνω με την έγνοια και την προστατευτικότητα μου για τον/την σύντροφο μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

29. Δεν μου αρέσει, όταν ο/η σύντροφός μου βρίσκεται σε ανάγκη και γαντζώνεται πάνω μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

30. Μερικές φορές μου «διαφεύγουν» ή «παρερμηνεύω» τα σημάδια του/της συντρόφου μου για βοήθεια και κατανόηση.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

31. Συχνά καταλήγω να λέω στον/στην σύντροφό μου τι να κάνει, όταν προσπαθεί να πάρει μια απόφαση.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

32. Όταν είναι σημαντικό, φροντίζω τις δικές μου ανάγκες, προτού προσπαθήσω να φροντίσω τις ανάγκες του/της συντρόφου μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

Παρακαλώ απαντήστε ειλικρινά στις παρακάτω ερωτήσεις. Σε όσες ερωτήσεις αναφέρονται σε συμπεριφορές ή συνήθειες ΓΡΑΨΤΕ τις απαντήσεις σας στις κενές γραμμές που παρατίθενται. Σε εκείνες τις ερωτήσεις που αφορούν σκέψεις και στάσεις ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ τον κατάλληλο αριθμό πάνω στις κλίμακες που τις συνοδεύουν.

Υπενθυμίζουμε την ανωνυμία του ερωτηματολογίου και ότι μας ενδιαφέρουν πάντα οι απολύτως προσωπικές σας απαντήσεις είτε πρόκειται για σκέψεις είτε για στάσεις είτε για συμπεριφορές.

1. Με πόσους/ες διαφορετικούς/ές συντρόφους κάνατε έρωτα (είχατε σεξουαλική συνεύρεση) μέσα στον προηγούμενο χρόνο; (Γράψτε αριθμό) _____
2. Με πόσους/ες διαφορετικούς/ές συντρόφους προβλέπετε ότι θα κάνετε έρωτα μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια; (Γράψτε έναν αριθμό που να εκφράζει μια συγκεκριμένη και ρεαλιστική εκτίμηση) _____
3. Με πόσους/ες διαφορετικούς/ές συντρόφους έχετε κάνει έρωτα *μία και μόνο μία* φορά; _____
4. Πόσο συχνά φαντασιώνετε ότι κάνετε έρωτα με κάποιο άλλο άτομο από τον/την σύντροφο με τον οποίο βγαίνετε αυτήν την περίοδο;

Αν δεν έχετε σύντροφο αυτήν την περίοδο, τότε πείτε μας πόσο συχνά φαντασιώνετε πως κάνατε έρωτα με κάποιο άλλο άτομο στην προηγούμενη ερωτική σας σχέση (Βάλτε σε κύκλο μία επιλογή).

- 1) Ποτέ
- 2) Μία φορά κάθε δύο ή τρεις μήνες
- 3) Μία φορά το μήνα
- 4) Μία φορά κάθε δύο εβδομάδες
- 5) Μία φορά την εβδομάδα
- 6) Μερικές φορές κάθε εβδομάδα
- 7) Σχεδόν κάθε μέρα
- 8) Τουλάχιστον μία φορά τη μέρα

5. Το σεξ χωρίς αγάπη είναι μια χαρά.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Διαφωνώ απόλυτα								Συμφωνώ απόλυτα

6. Μπορώ να με φανταστώ άνετα να χαίρομαι να κάνω ευκαιριακό σεξ με διαφορετικούς/ές συντρόφους.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Διαφωνώ απόλυτα								Συμφωνώ απόλυτα

7. Μου είναι απαραίτητο να έχω στενό δεσμό (συναισθηματικό και ψυχολογικό) με κάποιον/α, προτού μπορέσω να νιώσω άνετα και να χαίρομαι πλήρως να κάνω έρωτα μαζί του/της.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Διαφωνώ απόλυτα								Συμφωνώ απόλυτα

**Παρακάτω σας ζητείται να απαντήσετε σε κάποιες πιο γενικές ερωτήσεις.
Παρακαλώ ΚΥΚΛΩΣΤΕ τον αριθμό που αντιστοιχεί στην απάντησή σας και
όπου υπάρχουν κενές γραμμές ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ εσείς τον κατάλληλο αριθμό.**

1. Έχετε ερωτευτεί ποτέ; (Κυκλώστε ένα και εάν η απάντηση είναι «Ναι», σημειώστε τον αριθμό στην κενή γραμμή.)
1) Ναι Πόσες φορές _____
2) Όχι
2. Είστε ερωτευμένος/η τώρα; (Κυκλώστε ένα.)
1) Ναι
2) Όχι
3. Αν έχετε ερωτευτεί ή είστε τώρα ερωτευμένος/η, περιγράψτε την ένταση αυτού του έρωτα: (Κυκλώστε ένα.)
1) Μεγάλη ένταση
2) Αρκετή ένταση
3) Μέτρια ένταση
4) Λίγη ένταση
4. Τωρινή κατάσταση σχέσης: (Αφού τα διαβάσετε όλα, κυκλώστε ένα.)
1) Βλέπω κάποιον/α
2) Βλέπω περισσότερους από έναν ανθρώπους
3) Δεν βλέπω κάποιον/α, αλλά ψάχνω
4) Δεν βλέπω κάποιον/α ούτε ψάχνω
5) Ζω μαζί με τον/την ερωτικό/ή μου σύντροφο
6) Είμαι λογοδοσμένος/η ή αρραβωνιασμένος/η
7) Είμαι παντρεμένος/η
8) Έχω χωρίσει από τη σχέση μου πρόσφατα
9) Βρίσκομαι σε διάσταση με τον/τη σύζυγό μου
10) Είμαι διαζευγμένος/η
11) Είμαι χήρος/α
5. Έχετε τώρα μία σχέση; (Κυκλώστε ένα.)
1) Ναι
2) Όχι

Αν είπατε «Ναι» παραπάνω, δηλαδή εάν έχετε τώρα ερωτική σχέση σημειώστε τη διάρκειά της _____ (Σημειώστε χρόνια και μήνες.)

Αν είπατε «Όχι», δηλαδή εάν δεν έχετε τώρα σχέση, πείτε μας για τη διάρκεια της προηγούμενης _____ (Σημειώστε χρόνια και μήνες.)

Παρακάτω σας ζητούνται κάποιες γενικές πληροφορίες που αφορούν τον/την τωρινό/ή σας σύντροφο ή, αν δεν έχετε τώρα σχέση, τον/την προηγούμενο/η. Απαντήστε ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΣ τα κενά, όπου υπάρχουν ή ΚΥΚΛΩΝΟΝΤΑΣ τον κατάλληλο αριθμό.

1. Φέρτε στο νου σας την σχέση για την οποία μας μιλάτε (την τωρινή ή την προηγούμενη) και γράψτε δύο λόγια μόνο, λέξεις ή φράσεις, που να περιγράφουν τη σχέση σας. Μιλήστε ελεύθερα γι' αυτήν, όπως θα κάνατε με τους στενούς σας φίλους.

2. Ηλικία του/της ερωτικού/ής συντρόφου στον/στην οποίο/α αναφέρεστε:
_____ (Συμπληρωμένα έτη)
3. Φύλο του/της συγκεκριμένου/ης ερωτικού/ής συντρόφου
- 1) Άνδρας
 - 2) Γυναίκα
4. Σε όλη τη διάρκεια αυτή της σχέσης (της τωρινής ή της προηγούμενης) πόσο συχνές είναι/ήταν οι σεξουαλικές σας επαφές; (Διαβάστε όλες τις επιλογές, πριν επιλέξετε κυκλώνοντας μία.)
- 1) Δεν έχουμε/δεν είχαμε καμία επαφή
 - 2) Μία μόνο φορά
 - 3) Μία φορά κάθε δύο ή τρεις μήνες
 - 4) Μία φορά το μήνα
 - 5) Μία φορά κάθε δύο εβδομάδες
 - 6) Μία φορά την εβδομάδα
 - 7) Μερικές φορές κάθε εβδομάδα
 - 8) Σχεδόν κάθε μέρα
 - 9) Τουλάχιστον μία φορά τη μέρα
5. Η σχέση σας με αυτόν/ή τον/τη σύντροφο (τωρινό/ή ή προηγούμενο/η) είναι/ήταν αποκλειστική ή έχετε/είχατε και παράλληλη/ες σχέση/εις; (Κυκλώστε τι ισχύει/ίσχυε για σας.)
- 1) Είναι/ήταν αποκλειστική
 - 2) Δεν είναι/ήταν αποκλειστική, υπάρχουν/υπήρχαν παράλληλες σχέσεις

6. Ποσοστό ελεύθερου χρόνου που περνάτε/περνούσατε με αυτόν/ή τον/τη σύντροφο: (Κυκλώστε ένα.)
- 1) Δεν έχουμε/είχαμε καθόλου ελεύθερο χρόνο μαζί
 - 2) Βρισκόμαστε/αν ελάχιστα μαζί
 - 3) Περνάμε/περνούσαμε ένα μικρό ποσοστό του ελεύθερου χρόνου μας μαζί
 - 4) Περνάμε/περνούσαμε τον μισό ελεύθερο χρόνο μας μαζί
 - 5) Περνάμε/περνούσαμε ένα μεγάλο ποσοστό του χρόνου μας μαζί
 - 6) Περνάμε/περνούσαμε σχεδόν όλο τον χρόνο μας μαζί
 - 7) Είμαστε/ήμασταν συνέχεια μαζί
7. Έχετε χωρίσει και επανασυνδεθεί με αυτόν/ή τον/τη σύντροφο; (Κυκλώστε ένα. Αν η απάντηση είναι «ναι», σημειώστε τον αριθμό των επανασυνδέσεων)
- 1) Ναι Πόσες φορές επανασυνδεθήκατε; _____
 - 2) Όχι
8. Πιθανότητα που υπάρχει να παντρευτείτε τον/την τωρινό/ή σας σύντροφο: (Απαντήστε μόνο αν έχετε τώρα σχέση. Κυκλώστε ένα.)
- 1) Καμία
 - 2) Μικρή
 - 3) Μέτρια
 - 4) Μεγάλη
9. Πιθανότητα που υπάρχει να αφήσετε τον/την τωρινό/ή σας σύντροφο μέσα στους επόμενους 6 μήνες: (Απαντήστε μόνο αν έχετε τώρα σχέση. Κυκλώστε ένα.)
- 1) Καμία
 - 2) Μικρή
 - 3) Μέτρια
 - 4) Μεγάλη

Παρακάτω δίνονται τέσσερις περιγραφές διαφορετικών τύπων ερωτικών συντρόφων. Αφού τις διαβάσετε όλες, επιλέξτε εκείνη την περιγραφή που χαρακτηρίζει περισσότερο από όλες ή χαρακτηρίζει σχετικά περισσότερο, τον/την τωρινό/ή σας σύντροφο ή, εάν δεν έχετε τώρα σύντροφο, τον/την σύντροφο της προηγούμενης σχέσης σας.

ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ το γράμμα (Α-Δ) που αντιστοιχεί στη μία περιγραφή που θα επιλέξετε.

Α. Ο/η σύντροφός μου είναι τύπος που χαίρεται να είναι κοντά μου, να με νοιάζεται και να βασίζεται πάνω μου. Επίσης του/της αρέσει, όταν τον/την πλησιάζω, τον/την νοιάζομαι και στηρίζομαι πάνω του/της. Επικοινωνεί μαζί μου με ευκολία και είναι πολύ αξιόπιστος/η. Φαίνεται να έχει αυτοπεποίθηση και σιγουριά για τον εαυτό του/της, όχι όμως αλαζονικά.

Β. Ο/η σύντροφός μου μοιάζει να είναι ο τύπος που έχει δυσκολία να πλησιάσει τον άλλο ή να ζητήσει παρηγοριά, συμβουλή ή βοήθεια. Γι' αυτό ίσως του/της φαίνεται δύσκολο να αφήσει τον εαυτό του/της να βασιστεί πάνω μου. Αλλά κι αν εγώ προσπαθούσα να τον/την πλησιάσω, ένας τέτοιος άνθρωπος, μάλλον θα ένιωθε κάπως νευρικά. Το νιώθεις σαν πρόκληση να είσαι εσύ εκείνος/η που τελικά θα καταφέρει να προσεγγίσει αυτόν τον άνθρωπο.

Γ. Ο/η σύντροφός μου φαίνεται να είναι τύπος που ζηλεύει, μάλιστα σαν να μου δίνει την εντύπωση ότι μπορεί να ανησυχεί, μήπως με χάσει. Εξαιτίας αυτού, ίσως συχνά να προσπαθεί να μαθαίνει που βρίσκομαι και τι κάνω, μην τυχόν και δείξω ενδιαφέρον για κάποιον/α άλλον/η. Όλη αυτή η προσοχή στραμμένη πάνω σου είναι ωραία, αρκεί να μην φεύγει εκτός ελέγχου.

Δ. Ο/η σύντροφός μου με κάνει συνέχεια να αναρωτιέμαι, αν νοιάζεται για μένα και πόσο. Μερικές φορές φέρεται σαν να ενδιαφέρεται, αλλά άλλες δείχνει να χάνει το ενδιαφέρον του/της. Ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί μερικές φορές να ισχυρίζεται πως του/της λείπω, όταν είμαστε χώρια, αλλά, όταν είμαστε μαζί, μπορεί να φέρεται σαν να είναι ενοχλημένος/η ή θυμωμένος/η μαζί μου χωρίς να υπάρχει προφανής λόγος. Η ελπίδα, πως μια μέρα τα θετικά θα ξεπεράσουν τα αρνητικά και πως ο/η ίδιος/α θα ανακαλύψει ότι είναι ερωτευμένος/η μαζί μου εντελώς, με κάνει να θέλω να μείνω στη σχέση και να προσπαθώ να βρω λύσεις, για «να την κάνω να περπατήσει».

Εδώ σας δίνονται πάλι οι τέσσερις προηγούμενες περιγραφές με την ίδια σειρά. Τώρα όμως, για να δείξετε σε ποιο βαθμό κάθε μία από αυτές χαρακτηρίζει τον/την σύντροφο της τωρινής ερωτικής σας σχέσης ή, εάν δεν έχετε, της προηγούμενης, βαθμολογήστε τις μία-μία χωριστά, στην κλίμακα (από 1=δεν περιγράφει καθόλου τον/την σύντροφο έως 7=περιγράφει τον/την σύντροφο πάρα πολύ) που αντιστοιχεί σε κάθε περιγραφή παρακάτω. Πρέπει να ΒΑΛΕΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ έναν αριθμό για κάθε μία από τις τέσσερις περιγραφές.

A. Ο/η σύντροφός μου είναι τύπος που χαίρεται να είναι κοντά μου, να με νοιάζεται και να βασίζεται πάνω μου. Επίσης του/της αρέσει, όταν τον/την πλησιάζω, τον/την νοιάζομαι και στηρίζομαι πάνω του/της. Επικοινωνεί μαζί μου με ευκολία και είναι πολύ αξιόπιστος/η. Φαίνεται να έχει αυτοπεποίθηση και σιγουριά για τον εαυτό του/της, όχι όμως αλαζονικά.

B. Ο/η σύντροφός μου μοιάζει να είναι ο τύπος που έχει δυσκολία να πλησιάσει τον άλλο ή να ζητήσει παρηγοριά, συμβουλή ή βοήθεια. Γι' αυτό ίσως του/της φαίνεται δύσκολο να αφήσει το εαυτό του/της να βασιστεί πάνω μου. Αλλά κι αν εγώ προσπαθούσα να τον/την πλησιάσω, ένας τέτοιος άνθρωπος, μάλλον θα ένιωθε κάπως νευρικά. Το νιώθεις σαν πρόκληση να είσαι εσύ εκείνος/η που τελικά θα καταφέρει να προσεγγίσει αυτόν τον άνθρωπο.

Γ. Ο/η σύντροφός μου φαίνεται να είναι τύπος που ζηλεύει, μάλιστα σαν να μου δίνει την εντύπωση ότι μπορεί να ανησυχεί, μήπως με χάσει. Εξαιτίας αυτού, ίσως συχνά να προσπαθεί να μαθαίνει που βρίσκομαι και τι κάνω, μην τυχόν και δείξω ενδιαφέρον για κάποιον/α άλλον/η. Όλη αυτή η προσοχή στραμμένη πάνω σου είναι ωραία, αρκεί να μην φεύγει εκτός ελέγχου.

Δ. Ο/η σύντροφός μου με κάνει συνέχεια να αναρωτιέμαι, αν νοιάζεται για μένα και πόσο. Μερικές φορές φέρεται σαν να ενδιαφέρεται, αλλά άλλες δείχνει να χάνει το ενδιαφέρον του/της. Ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί μερικές φορές να ισχυρίζεται πως του/της λείπω, όταν είμαστε χώρια, αλλά, όταν είμαστε μαζί, μπορεί να φέρεται σαν να είναι ενοχλημένος/η ή θυμωμένος/η μαζί μου χωρίς να υπάρχει προφανής λόγος. Η ελπίδα, πως μια μέρα τα θετικά θα ξεπεράσουν τα αρνητικά και πως ο/η ίδιος/α θα ανακαλύψει ότι είναι ερωτευμένος/η μαζί μου εντελώς, με κάνει να θέλω να μείνω στη σχέση και να προσπαθώ να βρω λύσεις, για να «την κάνω να περπατήσει».

	Δεν περιγράφει τον/την σύντροφο καθόλου			Περιγράφει τον/την σύντροφο μέτρια			Περιγράφει τον/την σύντροφο πάρα πολύ
Περιγραφή Α	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Β	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Γ	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Δ	1	2	3	4	5	6	7

Πριν συνεχίσετε για λίγο ακόμη, θα θέλαμε να συμπληρώσετε ορισμένα στοιχεία σας, πάντα ανώνυμα. ΚΥΚΛΩΣΤΕ την κατάλληλη απάντηση ή ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ τα κενά, όπου χρειάζεται.

1. Ηλικία _____
2. Φύλο: (Κυκλώστε την απάντησή σας.)
 - 1) Άνδρας
 - 2) Γυναίκα
3. Κύρια απασχόληση
 - 1) Εργαζόμενος/η - Σημειώστε την εργασία σας (όχι όμως γενικά όπως «δημόσιος υπάλληλος»):

 - 2) Φοιτητής/τρια ή σπουδαστής/τρια - Σημειώστε Ίδρυμα, Σχολή και Τμήμα _____
 - 3) Άνεργος/η
 - 4) Άλλο: _____
4. Εκπαίδευση: (Κυκλώστε το επίπεδο εκπαίδευσης που έχετε ολοκληρώσει.)
 - 1) Λιγότερο από 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
 - 2) Τουλάχιστον 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
 - 3) Τουλάχιστον 9 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
 - 4) Λύκειο
 - 5) Μεταλυκειακή Επαγγελματική Εκπαίδευση
 - 6) ΤΕΙ
 - 7) ΑΕΙ
 - 8) Μεταπτυχιακές Σπουδές
 - 9) Διδακτορικές Σπουδές
5. Τόπος κατοικίας:
 - 1) Αθήνα
 - 2) Θεσσαλονίκη
 - 3) Μεγάλο αστικό κέντρο (από 200.000 κάτοικοι έως περίπου 1.000.000)
 - 4) Πόλη (από 50.000 έως 200.000 κάτοικοι)
 - 5) Μικρή πόλη (έως 50.000 κάτοικοι)
 - 6) Χωριό
 - 7) Άλλο: _____
6. Τόπος προέλευσης: [Κυκλώστε έναν από τους παρακάτω τόπους που ζήσατε το μεγαλύτερο μέρος της εφηβείας σας (περίπου έως τα 18).]
 - 1) Αθήνα
 - 2) Θεσσαλονίκη
 - 3) Μεγάλο αστικό κέντρο (από 200.000 κάτοικοι έως περίπου 1.000.000)
 - 4) Πόλη (από 50.000 έως 200.000 κάτοικοι)
 - 5) Μικρή πόλη (έως 50.000 κάτοικοι)
 - 6) Χωριό
 - 7) Άλλο: _____

7. Συγκατοίκηση:

1. Με την πατρική μου οικογένεια
2. Με τη δική μου οικογένεια (αν είστε παντρεμένος/η)
3. Με τον/την ερωτικό/ή μου σύντροφο
4. Με συγκατοίκους (γνωστό/ή, φίλο/η, συγκατοικο από αγγελία κλπ.)
5. Τίποτα από τα παραπάνω (π.χ. στρατόπεδο)
6. Δε συγκατοικώ, μένω μόνος/η

8. Εκπαίδευση μητέρας (επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρώσει):

1. Λιγότερο από 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
2. Τουλάχιστον 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
3. Τουλάχιστον 9 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
4. Λύκειο
5. Μεταλυκειακή Επαγγελματική Εκπαίδευση
6. ΤΕΙ
7. ΑΕΙ
8. Μεταπτυχιακές Σπουδές
9. Διδακτορικές Σπουδές

9. Εκπαίδευση πατέρα (επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρώσει):

1. Λιγότερο από 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
2. Τουλάχιστον 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
3. Τουλάχιστον 9 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
4. Λύκειο
5. Μεταλυκειακή Επαγγελματική Εκπαίδευση
6. ΤΕΙ
7. ΑΕΙ
8. Μεταπτυχιακές Σπουδές
9. Διδακτορικές Σπουδές

10. Επάγγελμα γονιών:

Μητέρα (συγκεκριμένα, π.χ. όχι απλά «δημόσιος υπάλληλος»):

Πατέρα (συγκεκριμένα, π.χ. όχι απλά «δημόσιος υπάλληλος»):

Παρακάτω δίνονται τέσσερις περιγραφές διαφορετικών υποψήφιων ερωτικών συντρόφων. Αφού τις διαβάσετε όλες, επιλέξτε εκείνη την περιγραφή που χαρακτηρίζει περισσότερο από όλες ή χαρακτηρίζει σχετικά περισσότερο, εκείνον/η που σας φαίνεται πιο ελκυστικός/ή, για να βγείτε ένα πρώτο ραντεβού μαζί του/της.

ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ το γράμμα (Α-Δ) της μίας και μόνο περιγραφής που αντιστοιχεί στον τύπο του υποψήφιου ερωτικού συντρόφου που θα επιλέγατε για ραντεβού.

Α. Ο Γιάννης/Η Γιάννα σε κάνει να νιώθεις ωραία για τη σχέση που έχετε. Είναι σύντροφος τρυφερός. Και επειδή δεν έχει καμία απολύτως αμφιβολία για την αφοσίωσή σου, δεν το έχει έννοια να είναι συνέχεια υποστηρικτικός/ή ή να προσπαθεί να σου δίνει συνέχεια ενθάρρυνση, όταν είσαι αγχωμένος/η ή πιεσμένος/η. Κάνει λάθη μερικές φορές, αλλά σε γενικές γραμμές είναι αξιόπιστος/η σύντροφος. Σου δείχνει εμπιστοσύνη και νιώθει άνετα που έχει σχέση δέσμευσης.

Β. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι πολύ ανεξάρτητο άτομο. Βασίζεται στον εαυτό του/της για τα περισσότερα πράγματα και δεν έχει πολλές απαιτήσεις από έναν/μία σύντροφο. Μπορεί μερικές φορές να μοιάζει απόμακρος/η, αλλά αυτό συμβαίνει μόνο γιατί φοβάται μην πληγωθεί. Δεν του/της αρέσει να μιλάει πάρα πολύ για τις προσωπικές του/της σκέψεις και τα συναισθήματά του/της· θα μπορούσε να θεωρηθεί μάλιστα ο τύπος του δυνατού σιωπηλού ανθρώπου. Σου αφήνει μεγάλα περιθώρια να συμμετέχεις σε δραστηριότητες έξω από τη σχέση σας, όπως η σταδιοδρομία σου ή άλλες φιλίες.

Γ. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι άτομο δοτικό, που του/της αρέσει να σε φροντίζει. Σε κάνει να νιώθεις ξεχωριστός/ή προσπαθώντας πάντα να σ' ευχαριστεί. Του/της αρέσει να του/της δίνεις πάρα πολύ προσοχή και κάποιες φορές έχει ανάγκη να του/της επιβεβαιώνεις τα συναισθήματά σου γι' αυτόν/ή. Μπορεί να γίνει ζηλιάρης/α, όπως άλλωστε ορισμένοι άλλοι άνθρωποι, αλλά αυτό συμβαίνει μόνο γιατί φοβάται μη σε χάσει. Σε κάνει να νιώθεις πως σε χρειάζεται πολύ και σ' αγαπάει.

Δ. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι βασικά σύντροφος που νοιάζεται και φροντίζει, αλλά κατά καιρούς μπορεί να βάζει ερωτηματικά για τη σχέση σας ή να την αναλύει. Άλλοτε μοιάζει να είναι τρελά ερωτευμένος/η μαζί σου και άλλοτε μπορεί να αποτραβιέται. Αποτραβιέται, γιατί φοβάται τη δύναμη των συναισθημάτων του/της για σένα και ότι είναι πιθανό να τον/την πληγώσεις. Το ότι δεν είναι προβλέψιμος/η μπορεί να κάνει τη σχέση συναρπαστική και η ικανότητά του/της να αγαπά είναι μεγάλη.

Σας δίνονται πάλι οι παραπάνω τέσσερις περιγραφές. Τώρα όμως, για να μας δείξετε σε ποιο βαθμό κάθε μία από αυτές χαρακτηρίζει εκείνον/η που σας φαίνεται πιο ελκυστικός/ή, για να βγείτε ένα πρώτο ραντεβού μαζί του/της, βαθμολογήστε τις περιγραφές μία-μία χωριστά, στην κλίμακα (από 1=δεν είναι καθόλου ελκυστικός/ή έως 7=είναι πάρα πολύ ελκυστικός/ή) που αντιστοιχεί σε κάθε περιγραφή ΒΑΖΟΝΤΑΣ ΣΕ ΚΥΚΛΟ έναν αριθμό στην κλίμακα της κάθε μίας.

A. Ο Γιάννης/Η Γιάννα σε κάνει να νιώθεις ωραία για τη σχέση που έχετε. Είναι σύντροφος τρυφερός. Και επειδή δεν έχει καμία απολύτως αμφιβολία για την αφοσίωσή σου, δεν το έχει έννοια να είναι συνέχεια υποστηρικτικός/ή ή να προσπαθεί να σου δίνει συνέχεια ενθάρρυνση, όταν είσαι αγχωμένος/η ή πιεσμένος/η. Κάνει λάθη μερικές φορές, αλλά σε γενικές γραμμές είναι αξιόπιστος/η σύντροφος. Σου δείχνει εμπιστοσύνη και νιώθει άνετα που έχει σχέση δέσμευσης.

B. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι πολύ ανεξάρτητο άτομο. Βασίζεται στον εαυτό του/της για τα περισσότερα πράγματα και δεν έχει πολλές απαιτήσεις από έναν/μία σύντροφο. Μπορεί μερικές φορές να μοιάζει απόμακρος/η, αλλά αυτό συμβαίνει μόνο γιατί φοβάται μην πληγωθεί. Δεν του/της αρέσει να μιλάει πάρα πολύ για τις προσωπικές του/της σκέψεις και τα συναισθήματά του/της: θα μπορούσε να θεωρηθεί μάλιστα ο τύπος του δυνατού σιωπηλού ανθρώπου. Σου αφήνει μεγάλα περιθώρια να συμμετέχεις σε δραστηριότητες έξω από τη σχέση σας, όπως η σταδιοδρομία σου ή άλλες φιλίες.

Γ. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι άτομο δοτικό, που του/της αρέσει να σε φροντίζει. Σε κάνει να νιώθεις ξεχωριστός/ή προσπαθώντας πάντα να σ' ευχαριστεί. Του/της αρέσει να του/της δίνεις πάρα πολύ προσοχή και κάποιες φορές έχει ανάγκη να του/της επιβεβαιώνεις τα συναισθήματα σου γι' αυτόν/ή. Μπορεί να γίνει ζηλιάρης/α, όπως άλλωστε ορισμένοι άλλοι άνθρωποι, αλλά αυτό συμβαίνει μόνο γιατί φοβάται μη σε χάσει. Σε κάνει να νιώθεις πως σε χρειάζεται πολύ και σ' αγαπάει.

Δ. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι βασικά σύντροφος που νοιάζεται και φροντίζει, αλλά κατά καιρούς μπορεί να βάζει ερωτηματικά για τη σχέση σας ή να την αναλύει. Άλλοτε μοιάζει να είναι τρελά ερωτευμένος/η μαζί σου και άλλοτε μπορεί να αποτραβιέται. Αποτραβιέται, γιατί φοβάται τη δύναμη των συναισθημάτων του/της για σένα και ότι είναι πιθανό να τον/την πληγώσεις. Το ότι δεν είναι προβλέψιμος/η μπορεί να κάνει τη σχέση συναρπαστική και η ικανότητά του/της να αγαπά είναι μεγάλη.

	Δεν είναι καθόλου ελκυστικός/ή			Είναι μέτρια ελκυστικός/ή			Είναι πάρα πολύ ελκυστικός/ή
Περιγραφή Α	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Β	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Γ	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Δ	1	2	3	4	5	6	7

B

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΡΩΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ

Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος ευρύτερου ερευνητικού προγράμματος που διεξάγεται στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών για την κατανόηση του τρόπου που σχετιζόμαστε με τους ερωτικούς μας συντρόφους.

Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική και ανώνυμη. Οι απαντήσεις σας θα διαβαστούν συνολικά, μόνο αφού συγκεντρωθούν όλα τα ερωτηματολόγια χωρίς να είναι δυνατόν να γνωρίζουν οι ερευνητές ποιος ή ποια απαντά στο κάθε ερωτηματολόγιο. Οι ερωτήσεις θα σας πάρουν λίγο χρόνο και δε θα σας κουράσουν, εφόσον δεν σας ζητούν παρά να σημειώσετε πάνω σε κλίμακες τις απαντήσεις σας ή να γράψετε κάποιους αριθμούς ή μία-δύο το πολύ λέξεις ή φράσεις σε τρεις-τέσσερις περιπτώσεις.

Εάν έχετε απορίες για συγκεκριμένες ερωτήσεις, απευθυνθείτε στους ερευνητές που σας έδωσαν το ερωτηματολόγιο. Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στην υπεύθυνη της έρευνας ή στον επόπτη του προγράμματος. Τα στοιχεία τους αναφέρονται παρακάτω.

Οφέλη από μια έρευνα σαν και αυτήν προκύπτουν μόνον όταν οι απαντήσεις είναι ειλικρινείς. Άλλωστε δεν υπάρχουν στα ζητήματα αυτά σωστές ή λάθος απαντήσεις, παρά μόνον οι δικές σας προσωπικές απαντήσεις. Γι' αυτό σας ζητάμε να απαντάτε χωρίς ενδοιασμούς, περιγράφοντας τι εσείς, προσωπικά κάνετε, πιστεύετε ή αισθάνεστε.

Ακόμη, καλό είναι να απαντάτε στις ερωτήσεις ακολουθώντας τη σειρά με την οποία εμφανίζονται στην κάθε σελίδα και να μην ξεφυλλίζετε.

Σας ευχαριστούμε για την εθελοντική και ειλικρινή συμμετοχή σας. Χωρίς αυτήν θα ήταν αδύνατη η προσπάθειά μας να κατανοήσουμε πολύπλοκα φαινόμενα, όπως οι ερωτικές σχέσεις.

*Ευαγγελία Καραγιαννάκη
Παναγιώτης Κορδούτης*

Υπεύθυνη ερευνήτρια: Ευαγγελία Καραγιαννάκη, Ψυχολόγος, Υποψήφια Διδάκτωρ Κοινωνικής Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών ηλ. ταχ.: evakara@psy.auth.gr

Επόπτης προγράμματος έρευνας: Παναγιώτης Σ. Κορδούτης, Αναπληρωτής Καθηγητής της Ψυχολογίας των Διαπροσωπικών Σχέσεων, Τμήμα Ψυχολογίας Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών ηλ. ταχ.: kordouti@panteion.gr, τηλ.: 2109201708

Δείτε παρακάτω τέσσερις περιγραφές, που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν συχνά για να αναφερθούν στις ερωτικές τους σχέσεις.

Παρακαλώ διαβάστε πρώτα όλες τις περιγραφές και κατόπιν ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ το αντίστοιχο γράμμα (Α-Δ) μόνον μίας, εκείνης που περιγράφει καλύτερα από όλες ή σχετικά καλύτερα πώς εσείς είστε, γενικά, στις ερωτικές σας σχέσεις.

Α. Μου είναι εύκολο να πλησιάζω συναισθηματικά τους άλλους. Νιώθω άνετα να βασίζομαι πάνω τους και να τους αφήνω να βασίζονται σε μένα. Δε με στεναχωρεί να είμαι μόνος/η ή να μην έχω την αποδοχή των άλλων.

Β. Δε νιώθω άνετα, όταν πλησιάζω τους άλλους. Θέλω σχέσεις συναισθηματικά στενές, αλλά μου είναι δύσκολο να εμπιστευόμαι τους άλλους απόλυτα ή να βασίζομαι πάνω τους. Ανησυχώ μην πληγωθώ, αν αφήσω τον εαυτό μου να έρθει πάρα πολύ κοντά στους άλλους.

Γ. Θέλω να είμαι εντελώς κοντά στους άλλους συναισθηματικά, αλλά συχνά βλέπω πως οι άλλοι είναι απρόθυμοι να έρθουν τόσο κοντά όσο θα το ήθελα. Δεν νιώθω άνετα χωρίς στενές σχέσεις, αλλά μερικές φορές με πιάνει ανησυχία πως οι άλλοι δεν με εκτιμάνε τόσο όσο εγώ αυτούς.

Δ. Νιώθω άνετα χωρίς στενές συναισθηματικές σχέσεις. Είναι πολύ σημαντικό για μένα να νιώθω ανεξάρτητος/η και αυτάρκης και προτιμώ να μη βασίζομαι στους άλλους ή και να μην τους αφήνω να βασίζονται σε μένα.

Εδώ σας δίνονται πάλι οι τέσσερις προηγούμενες περιγραφές με την ίδια σειρά. Τώρα όμως, για να δείξετε σε ποιο βαθμό κάθε μία από αυτές χαρακτηρίζει πώς εσείς είστε, γενικά, στις ερωτικές σας σχέσεις, βαθμολογήστε τες μία-μία χωριστά, στην κλίμακα (από το 1=δεν με περιγράφει καθόλου έως το 7=με περιγράφει πάρα πολύ) που αντιστοιχεί σε κάθε περιγραφή παρακάτω. Πρέπει να **ΒΑΛΕΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ έναν αριθμό** για κάθε μία από τις τέσσερις περιγραφές.

A. Μου είναι εύκολο να πλησιάζω συναισθηματικά τους άλλους. Νιώθω άνετα να βασίζομαι πάνω τους και να τους αφήνω να βασίζονται σε μένα. Δε με στεναχωρεί να είμαι μόνος/η ή να μην έχω την αποδοχή των άλλων.

B. Δε νιώθω άνετα, όταν πλησιάζω τους άλλους. Θέλω σχέσεις συναισθηματικά στενές, αλλά μου είναι δύσκολο να εμπιστευομαι τους άλλους απόλυτα ή να βασίζομαι πάνω τους. Ανησυχώ μην πληγωθώ, αν αφήσω τον εαυτό μου να έρθει πάρα πολύ κοντά στους άλλους.

Γ. Θέλω να είμαι εντελώς κοντά στους άλλους συναισθηματικά, αλλά συχνά βλέπω πως οι άλλοι είναι απρόθυμοι να έρθουν τόσο κοντά όσο θα το ήθελα. Δεν νιώθω άνετα χωρίς στενές σχέσεις, αλλά μερικές φορές με πιάνει ανησυχία πως οι άλλοι δεν με εκτιμάνε τόσο όσο εγώ αυτούς.

Δ. Νιώθω άνετα χωρίς στενές συναισθηματικές σχέσεις. Είναι πολύ σημαντικό για μένα να νιώθω ανεξάρτητος/η και αυτάρκης και προτιμώ να μη βασίζομαι στους άλλους ή και να μην τους αφήνω να βασίζονται σε μένα.

	Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια		Με περιγράφει πάρα πολύ	
	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Α	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Β	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Γ	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Δ	1	2	3	4	5	6	7

Ακολουθούν κάποιες προτάσεις που περιγράφουν διάφορες πλευρές μιας ερωτικής σχέσης. Για να δείξετε σε τι βαθμό κάθε μία πρόταση χαρακτηρίζει τις συνηθισμένες προσωπικές σας σκέψεις, συναισθήματα και συμπεριφορές στις ερωτικές σας σχέσεις, γενικά, χρησιμοποιήστε την κλίμακα (από 1=δεν με περιγράφει καθόλου έως 7=με περιγράφει απόλυτα) που βρίσκεται κάτω από κάθε πρόταση ΒΑΖΟΝΤΑΣ ΣΕ ΚΥΚΛΟ έναν από τους αριθμούς της.

Μερικές φορές μπορεί να σας φανεί ότι καλείστε να απαντήσετε στις ίδιες ερωτήσεις. Αυτό συμβαίνει γιατί κάποιες ερωτήσεις αφορούν διαφορετικές πλευρές του ίδιου πράγματος που για την έρευνά μας είναι σημαντικές. Παρακαλώ δείξτε υπομονή και απαντήστε σε όλες τις ερωτήσεις με την ίδια προσοχή.

1. Όταν ο/η σύντροφός μου δείχνει πως θέλει ή χρειάζεται μια αγκαλιά, χαίρομαι να του/της την προσφέρω.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

2. Είμαι πολύ καλός/ή στο να αναγνωρίζω τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου, ακόμα κι όταν διαφέρουν από τα δικά μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

3. Έχω την τάση να επιβάλλομαι, περισσότερο απ' όσο πρέπει, στον/στην σύντροφό μου, όταν προσπαθώ να τον/την βοηθήσω.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

4. Έχω την τάση να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματα και τις δυσκολίες του/της συντρόφου μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

5. Όταν ο/η σύντροφός μου είναι προβληματισμένος/η ή συγχυσμένος/η, τον/την πλησιάζω, για να του/της προσφέρω υποστήριξη και ανακούφιση.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

6. Δίνω μεγάλη προσοχή στα μη-λεκτικά σημάδια του/της συντρόφου μου για βοήθεια και υποστήριξη.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

7. Όταν βοηθάω τον/την σύντρόφό μου να βρει λύση σ' ένα πρόβλημα, φέρομαι περισσότερο «σαν να συνεργάζομαι» μαζί του/της παρά «σαν να τον/την ελέγχω».

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

8. Είμαι συχνά υπερβολικά «χωμένος/η» μέσα στα προβλήματα και τις ανάγκες του/της συντρόφου μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

9. Μερικές φορές γυρίζω το κεφάλι μου αλλού μη δίνοντας σημασία στις προσπάθειες του/της συντρόφου μου να με κάνει να τον/την αγκαλιάσω, για να τον/την καθησυχάσω.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

10. Πάντοτε καταλαβαίνω, τότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται παρηγοριά, ακόμα κι όταν δεν μου τη ζητά.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

11. Όταν βοηθάω τον/την σύντροφό μου σε κάτι, έχω τη τάση να τα κάνω όλα με «τον δικό μου τρόπο».

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

12. Τείνω να παίρνω πάνω μου τα προβλήματα του/της συντρόφου μου – και μετά νιώθω πως μου έχουν γίνει βάρος.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

13. Νιώθω άνετα να κρατώ αγκαλιά τον/την σύντροφό μου, όταν νιώθει την ανάγκη να του/της δείξω με σωματική επαφή την υποστήριξη και την επιβεβαίωση μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

14. Πολύ συχνά δεν αντιλαμβάνομαι πότε ο/η σύντροφός μου είναι ταραγμένος/η ή στενοχωρημένος/η για κάτι.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

15. Είμαι σε θέση να βοηθώ τον/την σύντροφό μου να τα βγάζει πέρα με τα προβλήματά του/της χωρίς «να παίρνω τον έλεγχο».

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

16. Παίρνοντας πάνω μου τις σκοτούρες του/της συντρόφου μου σαν να ήταν δικές μου, δημιουργώ προβλήματα.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

17. Μερικές φορές αποδιώχνω τον/την σύντροφό μου, όταν κάνει να με πλησιάσει για μια αγκαλιά ή ένα φιλί που έχει ανάγκη.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

18. Μερικές φορές μου ξεφεύγουν τα λεπτά κι ανεπαίσθητα εκείνα σημάδια που δείχνουν πώς νιώθει ο/η σύντροφός μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

19. Πάντοτε στηρίζω τις προσωπικές προσπάθειες του/της συντρόφου μου να βρει λύσεις στα προβλήματά του/της.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

20. Βοηθάω τον/την σύντροφό μου χωρίς να ανακατεύομαι υπερβολικά στα προβλήματά του/της.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

21. Όταν ο/η σύντροφός μου κλαίει ή είναι πολύ ταραγμένος, η πρώτη μου αντίδραση είναι να τον/την πάρω αγκαλιά ή να τον/την αγγίξω.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

22. Είμαι καλός/ή στο να καταλαβαίνω πότε ο/η σύντροφός μου χρειάζεται τη βοήθεια και την υποστήριξή μου και πότε θα προτιμούσε να χειριστεί τα πράγματα μόνος/η του/της.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

23. Όταν ο/η σύντροφός μου μού μιλάει για ένα πρόβλημά του/της, μερικές φορές το παρακάνω με την κριτική μου στις προσωπικές του/της προσπάθειες να το χειριστεί.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

24. Όταν χρειάζεται, μπορώ να πω «όχι» στις εκκλήσεις του/της συντρόφου μου για βοήθεια, χωρίς να νιώθω ενοχές.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

25. Όταν ο/η σύντροφός μου κλαίει ή είναι ταραγμένος, εγώ νιώθω πως θέλω να αποτραβηχτώ.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

26. Δεν είμαι και πολύ καλός/ή στο να «συντονίζομαι» με τις ανάγκες και τα συναισθήματα του/της συντρόφου μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

27. Πάντοτε σέβομαι την δυνατότητα του/της συντρόφου μου να παίρνει τις δικές του/της αποφάσεις και να βρίσκει λύσεις στα προβλήματά του/της.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

28. Μπορώ εύκολα να συγκρατηθώ, ώστε να μην το παρακάνω με την έγνοια και την προστατευτικότητα μου για τον/την σύντροφο μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

29. Δεν μου αρέσει, όταν ο/η σύντροφός μου βρίσκεται σε ανάγκη και γαντζώνεται πάνω μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

30. Μερικές φορές μου «διαφεύγουν» ή «παρερμηνεύω» τα σημάδια του/της συντρόφου μου για βοήθεια και κατανόηση.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

31. Συχνά καταλήγω να λέω στον/στην σύντροφό μου τι να κάνει, όταν προσπαθεί να πάρει μια απόφαση.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

32. Όταν είναι σημαντικό, φροντίζω τις δικές μου ανάγκες, προτού προσπαθήσω να φροντίσω τις ανάγκες του/της συντρόφου μου.

1	2	3	4	5	6	7
Δεν με περιγράφει καθόλου			Με περιγράφει μέτρια			Με περιγράφει απόλυτα

Παρακαλώ απαντήστε ειλικρινά στις παρακάτω ερωτήσεις. Σε όσες ερωτήσεις αναφέρονται σε συμπεριφορές ή συνήθειες ΓΡΑΨΤΕ τις απαντήσεις σας στις κενές γραμμές που παρατίθενται. Σε εκείνες τις ερωτήσεις που αφορούν σκέψεις και στάσεις ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ τον κατάλληλο αριθμό πάνω στις κλίμακες που τις συνοδεύουν.

Υπενθυμίζουμε την ανωνυμία του ερωτηματολογίου και ότι μας ενδιαφέρουν πάντα οι απολύτως προσωπικές σας απαντήσεις είτε πρόκειται για σκέψεις είτε για στάσεις είτε για συμπεριφορές.

1) Με πόσους/ες διαφορετικούς/ές συντρόφους κάνατε έρωτα (είχατε σεξουαλική συνεύρεση) μέσα στον προηγούμενο χρόνο; (Γράψτε αριθμό) _____

2) Με πόσους/ες διαφορετικούς/ές συντρόφους προβλέπετε ότι θα κάνετε έρωτα μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια; (Γράψτε έναν αριθμό που να εκφράζει μια συγκεκριμένη και ρεαλιστική εκτίμηση) _____

3) Με πόσους/ες διαφορετικούς/ές συντρόφους έχετε κάνει έρωτα *μία και μόνο μία* φορά; _____

4) Πόσο συχνά φαντασιώνετε ότι κάνετε έρωτα με κάποιο άλλο άτομο από τον/την σύντροφο με τον οποίο βγαίνετε αυτήν την περίοδο;

Αν δεν έχετε σύντροφο αυτήν την περίοδο, τότε πείτε μας πόσο συχνά φαντασιώνατε πως κάνατε έρωτα με κάποιο άλλο άτομο στην προηγούμενη ερωτική σας σχέση (Βάλτε σε κύκλο μία επιλογή).

1. Ποτέ
2. Μία φορά κάθε δύο ή τρεις μήνες
3. Μία φορά το μήνα
4. Μία φορά κάθε δύο εβδομάδες
5. Μία φορά την εβδομάδα
6. Μερικές φορές κάθε εβδομάδα
7. Σχεδόν κάθε μέρα
8. Τουλάχιστον μία φορά τη μέρα

5) Το σεξ χωρίς αγάπη είναι μια χαρά.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Διαφωνώ απόλυτα								Συμφωνώ απόλυτα

6) Μπορώ να με φανταστώ άνετα να χαίρομαι να κάνω ευκαιριακό σεξ με διαφορετικούς/ές συντρόφους.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Διαφωνώ απόλυτα								Συμφωνώ απόλυτα

7) Μου είναι απαραίτητο να έχω στενό δεσμό (συναισθηματικό και ψυχολογικό) με κάποιον/α, προτού μπορέσω να νιώσω άνετα και να χαίρομαι πλήρως να κάνω έρωτα μαζί του/της.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Διαφωνώ απόλυτα								Συμφωνώ απόλυτα

Παρακάτω δίνονται τέσσερις περιγραφές διαφορετικών υποψήφιων ερωτικών συντρόφων. Αφού τις διαβάσετε όλες, επιλέξτε εκείνη την περιγραφή που χαρακτηρίζει περισσότερο από όλες ή χαρακτηρίζει σχετικά περισσότερο, εκείνον/η που σας φαίνεται πιο ελκυστικός/ή, για να βγείτε ένα πρώτο ραντεβού μαζί του/της.

ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ το γράμμα (Α-Δ) της μίας και μόνο περιγραφής που αντιστοιχεί στον τύπο του υποψήφιου ερωτικού συντρόφου που θα επιλέγατε για ραντεβού.

Α. Ο Γιάννης/Η Γιάννα σε κάνει να νιώθεις ωραία για τη σχέση που έχετε. Είναι σύντροφος τρυφερός. Και επειδή δεν έχει καμία απολύτως αμφιβολία για την αφοσίωσή σου, δεν το έχει έννοια να είναι συνέχεια υποστηρικτικός/ή ή να προσπαθεί να σου δίνει συνέχεια ενθάρρυνση, όταν είσαι αγχωμένος/η ή πιεσμένος/η. Κάνει λάθη μερικές φορές, αλλά σε γενικές γραμμές είναι αξιόπιστος/η σύντροφος. Σου δείχνει εμπιστοσύνη και νιώθει άνετα που έχει σχέση δέσμευσης.

Β. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι πολύ ανεξάρτητο άτομο. Βασίζεται στον εαυτό του/της για τα περισσότερα πράγματα και δεν έχει πολλές απαιτήσεις από έναν/μία σύντροφο. Μπορεί μερικές φορές να μοιάζει απόμακρος/η, αλλά αυτό συμβαίνει μόνο γιατί φοβάται μην πληγωθεί. Δεν του/της αρέσει να μιλάει πάρα πολύ για τις προσωπικές του/της σκέψεις και τα συναισθήματά του/της· θα μπορούσε να θεωρηθεί μάλιστα ο τύπος του δυνατού σιωπηλού ανθρώπου. Σου αφήνει μεγάλα περιθώρια να συμμετέχεις σε δραστηριότητες έξω από τη σχέση σας, όπως η σταδιοδρομία σου ή άλλες φιλίες.

Γ. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι άτομο δοτικό, που του/της αρέσει να σε φροντίζει. Σε κάνει να νιώθεις ξεχωριστός/ή προσπαθώντας πάντα να σ' ευχαριστεί. Του/της αρέσει να του/της δίνεις πάρα πολύ προσοχή και κάποιες φορές έχει ανάγκη να του/της επιβεβαιώνεις τα συναισθήματά σου γι' αυτόν/ή. Μπορεί να γίνει ζηλιάρης/α, όπως άλλωστε ορισμένοι άλλοι άνθρωποι, αλλά αυτό συμβαίνει μόνο γιατί φοβάται μη σε χάσει. Σε κάνει να νιώθεις πως σε χρειάζεται πολύ και σ' αγαπάει.

Δ. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι βασικά σύντροφος που νοιάζεται και φροντίζει, αλλά κατά καιρούς μπορεί να βάζει ερωτηματικά για τη σχέση σας ή να την αναλύει. Άλλοτε μοιάζει να είναι τρελά ερωτευμένος/η μαζί σου και άλλοτε μπορεί να αποτραβιέται. Αποτραβιέται, γιατί φοβάται τη δύναμη των συναισθημάτων του/της για σένα και ότι είναι πιθανό να τον/την πληγώσεις. Το ότι δεν είναι προβλέψιμος/η μπορεί να κάνει τη σχέση συναρπαστική και η ικανότητά του/της να αγαπά είναι μεγάλη.

Σας δίνονται πάλι οι παραπάνω τέσσερις περιγραφές. Τώρα όμως, για να μας δείξετε σε ποιο βαθμό κάθε μία από αυτές χαρακτηρίζει εκείνον/η που σας φαίνεται πιο ελκυστικός/ή, για να βγείτε ένα πρώτο ραντεβού μαζί του/της, βαθμολογήστε τις περιγραφές μία-μία χωριστά, στην κλίμακα (από 1=δεν είναι καθόλου ελκυστικός/ή έως 7=είναι πάρα πολύ ελκυστικός/ή) που αντιστοιχεί σε κάθε περιγραφή ΒΑΖΟΝΤΑΣ ΣΕ ΚΥΚΛΟ έναν αριθμό στην κλίμακα της κάθε μίας.

A. Ο Γιάννης/Η Γιάννα σε κάνει να νιώθεις ωραία για τη σχέση που έχετε. Είναι σύντροφος τρυφερός. Και επειδή δεν έχει καμία απολύτως αμφιβολία για την αφοσίωσή σου, δεν το έχει έννοια να είναι συνέχεια υποστηρικτικός/ή ή να προσπαθεί να σου δίνει συνέχεια ενθάρρυνση, όταν είσαι αγχωμένος/η ή πιεσμένος/η. Κάνει λάθη μερικές φορές, αλλά σε γενικές γραμμές είναι αξιόπιστος/η σύντροφος. Σου δείχνει εμπιστοσύνη και νιώθει άνετα που έχει σχέση δέσμευσης.

B. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι πολύ ανεξάρτητο άτομο. Βασίζεται στον εαυτό του/της για τα περισσότερα πράγματα και δεν έχει πολλές απαιτήσεις από έναν/μία σύντροφο. Μπορεί μερικές φορές να μοιάζει απόμακρος/η, αλλά αυτό συμβαίνει μόνο γιατί φοβάται μην πληγωθεί. Δεν του/της αρέσει να μιλάει πάρα πολύ για τις προσωπικές του/της σκέψεις και τα συναισθήματά του/της: θα μπορούσε να θεωρηθεί μάλιστα ο τύπος του δυνατού σιωπηλού ανθρώπου. Σου αφήνει μεγάλα περιθώρια να συμμετέχεις σε δραστηριότητες έξω από τη σχέση σας, όπως η σταδιοδρομία σου ή άλλες φιλίες.

Γ. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι άτομο δοτικό, που του/της αρέσει να σε φροντίζει. Σε κάνει να νιώθεις ξεχωριστός/ή προσπαθώντας πάντα να σ' ευχαριστεί. Του/της αρέσει να του/της δίνεις πάρα πολύ προσοχή και κάποιες φορές έχει ανάγκη να του/της επιβεβαιώνεις τα συναισθήματα σου γι' αυτόν/ή. Μπορεί να γίνει ζηλιάρης/α, όπως άλλωστε ορισμένοι άλλοι άνθρωποι, αλλά αυτό συμβαίνει μόνο γιατί φοβάται μη σε χάσει. Σε κάνει να νιώθεις πως σε χρειάζεται πολύ και σ' αγαπάει.

Δ. Ο Γιάννης/Η Γιάννα είναι βασικά σύντροφος που νοιάζεται και φροντίζει, αλλά κατά καιρούς μπορεί να βάζει ερωτηματικά για τη σχέση σας ή να την αναλύει. Άλλοτε μοιάζει να είναι τρελά ερωτευμένος/η μαζί σου και άλλοτε μπορεί να αποτραβιέται. Αποτραβιέται, γιατί φοβάται τη δύναμη των συναισθημάτων του/της για σένα και ότι είναι πιθανό να τον/την πληγώσεις. Το ότι δεν είναι προβλέψιμος/η μπορεί να κάνει τη σχέση συναρπαστική και η ικανότητά του/της να αγαπά είναι μεγάλη.

	Δεν είναι καθόλου ελκυστικός/ή			Είναι μέτρια ελκυστικός/ή			Είναι πάρα πολύ ελκυστικός/ή
Περιγραφή Α	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Β	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Γ	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Δ	1	2	3	4	5	6	7

Παρακάτω σας ζητείται να απαντήσετε σε κάποιες πιο γενικές ερωτήσεις. Παρακαλώ ΚΥΚΛΩΣΤΕ τον αριθμό που αντιστοιχεί στην απάντησή σας και όπου υπάρχουν κενές γραμμές ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ εσείς τον κατάλληλο αριθμό.

1. Έχετε ερωτευτεί ποτέ; (Κυκλώστε ένα και εάν η απάντηση είναι «Ναι», σημειώστε τον αριθμό στην κενή γραμμή.)

- 1) Ναι Πόσες φορές _____
2) Όχι

2. Είστε ερωτευμένος/η τώρα; (Κυκλώστε ένα.)

- 1) Ναι
2) Όχι

3. Αν έχετε ερωτευτεί ή είστε τώρα ερωτευμένος/η, περιγράψτε την ένταση αυτού του έρωτα: (Κυκλώστε ένα.)

- 5) Μεγάλη ένταση
6) Αρκετή ένταση
7) Μέτρια ένταση
8) Λίγη ένταση

4. Τωρινή κατάσταση σχέσης: (Αφού τα διαβάσετε όλα, κυκλώστε ένα.)

- 12) Βλέπω κάποιον/α
13) Βλέπω περισσότερους από έναν ανθρώπους
14) Δεν βλέπω κάποιον/α, αλλά ψάχνω
15) Δεν βλέπω κάποιον/α ούτε ψάχνω
16) Ζω μαζί με τον/την ερωτικό/ή μου σύντροφο
17) Είμαι λογοδοσμένος/η ή αρραβωνιασμένος/η
18) Είμαι παντρεμένος/η
19) Έχω χωρίσει από τη σχέση μου πρόσφατα
20) Βρίσκομαι σε διάσταση με τον/τη σύζυγό μου
21) Είμαι διαζευγμένος/η
22) Είμαι χήρος/α

5. Έχετε τώρα μία σχέση; (Κυκλώστε ένα.)

- 1) Ναι
2) Όχι

Αν είπατε «Ναι» παραπάνω, δηλαδή εάν έχετε τώρα ερωτική σχέση σημειώστε τη διάρκειά της _____ (Σημειώστε χρόνια και μήνες.)

Αν είπατε «Όχι», δηλαδή εάν δεν έχετε τώρα σχέση, πείτε μας για τη διάρκεια της προηγούμενης _____ (Σημειώστε χρόνια και μήνες.)

Παρακάτω σας ζητούνται κάποιες γενικές πληροφορίες που αφορούν τον/την τωρινό/ή σας σύντροφο ή, αν δεν έχετε τώρα σχέση, τον/την προηγούμενο/η. Απαντήστε ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΣ τα κενά, όπου υπάρχουν ή ΚΥΚΛΩΝΟΝΤΑΣ τον κατάλληλο αριθμό.

1. Φέρτε στο νου σας την σχέση για την οποία μας μιλάτε (την τωρινή ή την προηγούμενη) και γράψτε δύο λόγια μόνο, λέξεις ή φράσεις, που να περιγράφουν τη σχέση σας. Μιλήστε ελεύθερα γι' αυτήν, όπως θα κάνατε με τους στενούς σας φίλους.

2. Ηλικία του/της ερωτικού/ής συντρόφου στον/στην οποίο/α αναφέρεστε:

_____ (Συμπληρωμένα έτη)

3. Φύλο του/της συγκεκριμένου/ης ερωτικού/ής συντρόφου

1) Άνδρας

2) Γυναίκα

4. Σε όλη τη διάρκεια αυτή της σχέσης (της τωρινής ή της προηγούμενης) πόσο συχνές είναι/ήταν οι σεξουαλικές σας επαφές; (Διαβάστε όλες τις επιλογές, πριν επιλέξετε κυκλώνοντας μία.)

10) Δεν έχουμε/δεν είχαμε καμία επαφή

11) Μία μόνο φορά

12) Μία φορά κάθε δύο ή τρεις μήνες

13) Μία φορά το μήνα

14) Μία φορά κάθε δύο εβδομάδες

15) Μία φορά την εβδομάδα

16) Μερικές φορές κάθε εβδομάδα

17) Σχεδόν κάθε μέρα

18) Τουλάχιστον μία φορά τη μέρα

5. Η σχέση σας με αυτόν/ή τον/τη σύντροφο (τωρινό/ή ή προηγούμενο/η) είναι/ήταν αποκλειστική ή έχετε/είχατε και παράλληλη/ες σχέση/εις; (Κυκλώστε τι ισχύει/ίσχυε για σας.)

3) Είναι/ήταν αποκλειστική

4) Δεν είναι/ήταν αποκλειστική, υπάρχουν/υπήρχαν παράλληλες σχέσεις

6. Ποσοστό ελεύθερου χρόνου που περνάτε/περνούσατε με αυτόν/ή τον/τη σύντροφο:

(Κυκλώστε ένα.)

- 8) Δεν έχουμε/είχαμε καθόλου ελεύθερο χρόνο μαζί
- 9) Βρισκόμαστε/αν ελάχιστα μαζί
- 10) Περνάμε/περνούσαμε ένα μικρό ποσοστό του ελεύθερου χρόνου μας μαζί
- 11) Περνάμε/περνούσαμε τον μισό ελεύθερο χρόνο μας μαζί
- 12) Περνάμε/περνούσαμε ένα μεγάλο ποσοστό του χρόνου μας μαζί
- 13) Περνάμε/περνούσαμε σχεδόν όλο τον χρόνο μας μαζί
- 14) Είμαστε/ήμασταν συνέχεια μαζί

7. Έχετε χωρίσει και επανασυνδεθεί με αυτόν/ή τον/τη σύντροφο; (Κυκλώστε ένα. Αν

η απάντηση είναι «ναι», σημειώστε τον αριθμό των επανασυνδέσεων)

- 1) Ναι Πόσες φορές επανασυνδεθήκατε; _____
- 2) Όχι

8. Πιθανότητα που υπάρχει να παντρευτείτε τον/την τωρινό/ή σας σύντροφο:

(Απαντήστε μόνο αν έχετε τώρα σχέση. Κυκλώστε ένα.)

- 5) Καμία
- 6) Μικρή
- 7) Μέτρια
- 8) Μεγάλη

9. Πιθανότητα που υπάρχει να αφήσετε τον/την τωρινό/ή σας σύντροφο μέσα στους

επόμενους 6 μήνες: (Απαντήστε μόνο αν έχετε τώρα σχέση. Κυκλώστε ένα.)

- 5) Καμία
- 6) Μικρή
- 7) Μέτρια
- 8) Μεγάλη

Πριν συνεχίσετε για λίγο ακόμη, θα θέλαμε να συμπληρώσετε ορισμένα στοιχεία σας, πάντα ανώνυμα. ΚΥΚΛΩΣΤΕ την κατάλληλη απάντηση ή ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ τα κενά, όπου χρειάζεται.

1. Ηλικία _____

2. Φύλο: (Κυκλώστε την απάντησή σας.)

3) Άνδρας

4) Γυναίκα

3. Κύρια απασχόληση

5) Εργαζόμενος/η - Σημειώστε την εργασία σας (όχι όμως γενικά όπως «δημόσιος υπάλληλος»):

6) Φοιτητής/τρια ή σπουδαστής/τρια - Σημειώστε Ίδρυμα, Σχολή και Τμήμα _____

7) Άνεργος/η

8) Άλλο: _____

4. Εκπαίδευση: (Κυκλώστε το επίπεδο εκπαίδευσης που έχετε ολοκληρώσει.)

10) Λιγότερο από 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης

11) Τουλάχιστον 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης

12) Τουλάχιστον 9 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης

13) Λύκειο

14) Μεταλυκειακή Επαγγελματική Εκπαίδευση

15) ΤΕΙ

16) ΑΕΙ

17) Μεταπτυχιακές Σπουδές

18) Διδακτορικές Σπουδές

5. Τόπος κατοικίας:

8) Αθήνα

9) Θεσσαλονίκη

10) Μεγάλο αστικό κέντρο (από 200.000 κάτοικοι έως περίπου 1.000.000)

11) Πόλη (από 50.000 έως 200.000 κάτοικοι)

12) Μικρή πόλη (έως 50.000 κάτοικοι)

13) Χωριό

14) Άλλο: _____

6. Τόπος προέλευσης: [Κυκλώστε έναν από τους παρακάτω τόπους που ζήσατε το μεγαλύτερο μέρος της εφηβείας σας (περίπου έως τα 18).]

8) Αθήνα

9) Θεσσαλονίκη

10) Μεγάλο αστικό κέντρο (από 200.000 κάτοικοι έως περίπου 1.000.000)

11) Πόλη (από 50.000 έως 200.000 κάτοικοι)

12) Μικρή πόλη (έως 50.000 κάτοικοι)

13) Χωριό

14) Άλλο: _____

Παρακάτω δίνονται τέσσερις περιγραφές διαφορετικών τύπων ερωτικών συντρόφων. Αφού τις διαβάσετε όλες, επιλέξτε εκείνη την περιγραφή που χαρακτηρίζει περισσότερο από όλες ή χαρακτηρίζει σχετικά περισσότερο, τον/την τωρινό/ή σας σύντροφο ή, εάν δεν έχετε τώρα σύντροφο, τον/την σύντροφο της προηγούμενης σχέσης σας.

ΒΑΛΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ το γράμμα (Α-Δ) που αντιστοιχεί στη μία περιγραφή που θα επιλέξετε.

Α. Ο/η σύντροφός μου είναι τύπος που χαίρεται να είναι κοντά μου, να με νοιάζεται και να βασίζεται πάνω μου. Επίσης του/της αρέσει, όταν τον/την πλησιάζω, τον/την νοιάζομαι και στηρίζομαι πάνω του/της. Επικοινωνεί μαζί μου με ευκολία και είναι πολύ αξιόπιστος/η. Φαίνεται να έχει αυτοπεποίθηση και σιγουριά για τον εαυτό του/της, όχι όμως αλαζονικά.

Β. Ο/η σύντροφός μου μοιάζει να είναι ο τύπος που έχει δυσκολία να πλησιάσει τον άλλο ή να ζητήσει παρηγοριά, συμβουλή ή βοήθεια. Γι' αυτό ίσως του/της φαίνεται δύσκολο να αφήσει τον εαυτό του/της να βασιστεί πάνω μου. Αλλά κι αν εγώ προσπαθούσα να τον/την πλησιάσω, ένας τέτοιος άνθρωπος, μάλλον θα ένιωθε κάπως νευρικά. Το νιώθεις σαν πρόκληση να είσαι εσύ εκείνος/η που τελικά θα καταφέρει να προσεγγίσει αυτόν τον άνθρωπο.

Γ. Ο/η σύντροφός μου φαίνεται να είναι τύπος που ζηλεύει, μάλιστα σαν να μου δίνει την εντύπωση ότι μπορεί να ανησυχεί, μήπως με χάσει. Εξαιτίας αυτού, ίσως συχνά να προσπαθεί να μαθαίνει που βρίσκομαι και τι κάνω, μην τυχόν και δείξω ενδιαφέρον για κάποιον/α άλλον/η. Όλη αυτή η προσοχή στραμμένη πάνω σου είναι ωραία, αρκεί να μην φεύγει εκτός ελέγχου.

Δ. Ο/η σύντροφός μου με κάνει συνέχεια να αναρωτιέμαι, αν νοιάζεται για μένα και πόσο. Μερικές φορές φέρεται σαν να ενδιαφέρεται, αλλά άλλες δείχνει να χάνει το ενδιαφέρον του/της. Ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί μερικές φορές να ισχυρίζεται πως του/της λείπω, όταν είμαστε χώρια, αλλά, όταν είμαστε μαζί, μπορεί να φέρεται σαν να είναι ενοχλημένος/η ή θυμωμένος/η μαζί μου χωρίς να υπάρχει προφανής λόγος. Η ελπίδα, πως μια μέρα τα θετικά θα ξεπεράσουν τα αρνητικά και πως ο/η ίδιος/α θα ανακαλύψει ότι είναι ερωτευμένος/η μαζί μου εντελώς, με κάνει να θέλω να μείνω στη σχέση και να προσπαθώ να βρω λύσεις, για «να την κάνω να περπατήσει».

Εδώ σας δίνονται πάλι οι τέσσερις προηγούμενες περιγραφές με την ίδια σειρά. Τώρα όμως, για να δείξετε σε ποιο βαθμό κάθε μία από αυτές χαρακτηρίζει τον/την σύντροφο της τωρινής ερωτικής σας σχέσης ή, εάν δεν έχετε, της προηγούμενης, βαθμολογήστε τις μία-μία χωριστά, στην κλίμακα (από 1=δεν περιγράφει καθόλου τον/την σύντροφο έως 7=περιγράφει τον/την σύντροφο πάρα πολύ) που αντιστοιχεί σε κάθε περιγραφή παρακάτω. Πρέπει να ΒΑΛΕΤΕ ΣΕ ΚΥΚΛΟ έναν αριθμό για κάθε μία από τις τέσσερις περιγραφές.

A. Ο/η σύντροφός μου είναι τύπος που χαίρεται να είναι κοντά μου, να με νοιάζεται και να βασίζεται πάνω μου. Επίσης του/της αρέσει, όταν τον/την πλησιάζω, τον/την νοιάζομαι και στηρίζομαι πάνω του/της. Επικοινωνεί μαζί μου με ευκολία και είναι πολύ αξιόπιστος/η. Φαίνεται να έχει αυτοπεποίθηση και σιγουριά για τον εαυτό του/της, όχι όμως αλαζονικά.

B. Ο/η σύντροφός μου μοιάζει να είναι ο τύπος που έχει δυσκολία να πλησιάσει τον άλλο ή να ζητήσει παρηγοριά, συμβουλή ή βοήθεια. Γι' αυτό ίσως του/της φαίνεται δύσκολο να αφήσει το εαυτό του/της να βασιστεί πάνω μου. Αλλά κι αν εγώ προσπαθούσα να τον/την πλησιάσω, ένας τέτοιος άνθρωπος, μάλλον θα ένιωθε κάπως νευρικά. Το νιώθεις σαν πρόκληση να είσαι εσύ εκείνος/η που τελικά θα καταφέρει να προσεγγίσει αυτόν τον άνθρωπο.

Γ. Ο/η σύντροφός μου φαίνεται να είναι τύπος που ζηλεύει, μάλιστα σαν να μου δίνει την εντύπωση ότι μπορεί να ανησυχεί, μήπως με χάσει. Εξαιτίας αυτού, ίσως συχνά να προσπαθεί να μαθαίνει που βρίσκομαι και τι κάνω, μην τυχόν και δείξω ενδιαφέρον για κάποιον/α άλλον/η. Όλη αυτή η προσοχή στραμμένη πάνω σου είναι ωραία, αρκεί να μην φεύγει εκτός ελέγχου.

Δ. Ο/η σύντροφός μου με κάνει συνέχεια να αναρωτιέμαι, αν νοιάζεται για μένα και πόσο. Μερικές φορές φέρεται σαν να ενδιαφέρεται, αλλά άλλες δείχνει να χάνει το ενδιαφέρον του/της. Ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί μερικές φορές να ισχυρίζεται πως του/της λείπω, όταν είμαστε χώρια, αλλά, όταν είμαστε μαζί, μπορεί να φέρεται σαν να είναι ενοχλημένος/η ή θυμωμένος/η μαζί μου χωρίς να υπάρχει προφανής λόγος. Η ελπίδα, πως μια μέρα τα θετικά θα ξεπεράσουν τα αρνητικά και πως ο/η ίδιος/α θα ανακαλύψει ότι είναι ερωτευμένος/η μαζί μου εντελώς, με κάνει να θέλω να μείνω στη σχέση και να προσπαθώ να βρω λύσεις, για να «την κάνω να περπατήσει».

	Δεν περιγράφει τον/την σύντροφο καθόλου			Περιγράφει τον/την σύντροφο μέτρια			Περιγράφει τον/την σύντροφο πάρα πολύ
	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Α	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Β	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Γ	1	2	3	4	5	6	7
Περιγραφή Δ	1	2	3	4	5	6	7

Οι συμπληρωματικές αδρανείς ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο πολύ-ερωτηματολόγιο Β

6. Συγκατοίκηση

7. με την πατρική σας οικογένεια
8. με τη δική σας οικογένεια (αν είστε παντρεμένος/η)
9. με τον/την ερωτικό/ή σας σύντροφο
10. με συγκατοίκους (γνωστό, φίλο, συγκάτοικο από αγγελία κλπ.)
11. Τίποτα από τα παραπάνω (π.χ. στρατόπεδο)
12. Δε συγκατοικώ, μένω μόνος/η

7. Εκπαίδευση μητέρας (επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρώσει):

- a. Λιγότερο από 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
- b. Τουλάχιστον 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
- c. Λύκειο
- d. Μεταλυκειακή Επαγγελματική Εκπαίδευση
- e. ΤΕΙ
- f. ΑΕΙ
- g. Μεταπτυχιακές Σπουδές

8. Εκπαίδευση πατέρα (επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρώσει):

10. Λιγότερο από 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
11. Τουλάχιστον 6 χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης
12. Λύκειο
13. Μεταλυκειακή Επαγγελματική Εκπαίδευση
14. ΤΕΙ
15. ΑΕΙ
16. Μεταπτυχιακές Σπουδές

9. Επάγγελμα γονιών

Μητέρας (συγκεκριμένα, π.χ. όχι απλά ‘δημόσιος υπάλληλος’):

Πατέρα (συγκεκριμένα, π.χ. όχι απλά ‘δημόσιος υπάλληλος’):

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Η σειρά των γεγονότων στην «Αλλόκοτη Συνθήκη» ή «Συνθήκη του Ξένου».....	26
Πίνακας 2. Χαρακτηριστικά των Τριών Τύπων Σύναψης Δεσμού.....	27
Πίνακας 3. Σύγκριση των χαρακτηριστικών της σύναψης δεσμού και της ερωτικής σχέσης.....	35
Πίνακας 4. Οι φάσεις στη σύναψη δεσμού στις ενήλικες ερωτικές σχέσεις.....	43
Πίνακας 5. Οι τέσσερις τύποι σύναψης δεσμού όπως προκύπτουν από τα ενεργά μοντέλα επεξεργασίας για τον εαυτό και τον άλλο	44
Πίνακας 6. Οι υποθέσεις	102
Πίνακας 7. Απασχόληση των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών.....	103
Πίνακας 8. Ίδρυμα σπουδών των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών.....	104
Πίνακας 9. Σχολή φοίτησης των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών.....	105
Πίνακας 10. Τόπος κατοικίας και προέλευσης των συμμετεχόντων	106
Πίνακας 11. Πόσες φορές έχουν ερωτευτεί οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες	118
Πίνακας 12. Ένταση ερωτικού συναισθήματος	119
Πίνακας 13. Κατάσταση σχέσης	120
Πίνακας 14. Ελεύθερος χρόνος ως ζευγάρι ή μαζί	123
Πίνακας 15. Ο τύπος σύναψης δεσμού για τον εαυτό	125
Πίνακας 16 Πόσο περιγράφει ο κάθε ΤΣΔ τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες	125
Πίνακας 17. Οι διαφορές φύλου ως προς την ασφάλεια, τη φοβικότητα, την υπερεμπλοκή και την απορριπτικότητα	126
Πίνακας 18. Παροχή φροντίδας	128

Πίνακας 19. Οι διαφορές φύλου για τις προτάσεις – δηλώσεις για την παροχή φροντίδας	131
Πίνακας 20. Παραγοντική ανάλυση με περιστροφή varimax. για την παροχή φροντίδας.....	138
Πίνακας 21. Σεξουαλικές στάσεις και συμπεριφορές	141
Πίνακας 22. Σεξουαλικότητα και φύλο	142
Πίνακας 23. ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο	145
Πίνακας 24. Οι διαστάσεις ασφάλεια, φοβικότητα, υπερεμπλοκή και απορροπτικότητα για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο	145
Πίνακας 25. ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο	146
Πίνακας 26. Οι διαστάσεις ασφάλεια, φοβικότητα, υπερεμπλοκή και απορροπτικότητα για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο	147
Πίνακας 27. Τα ποσοστά των τύπων σύναψης δεσμού πάνω στο αν έχουν ερωτευτεί ποτέ	149
Πίνακας 28. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για το πόσες φορές έχουν ερωτευτεί	150
Πίνακας 29. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την ένταση ...	151
Πίνακας 30. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την διάρκεια της τωρινής σχέσης (σε μήνες)	152
Πίνακας 31. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την διάρκεια της προηγούμενης σχέσης (σε μήνες)	153
Πίνακας 32. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για τις επανασυνδέσεις	154
Πίνακας 33. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για το πόσες επανασυνδέσεις	155

Πίνακας 34. Οι διαφοροποιήσεις του φύλου πάνω στην κατάσταση της σχέσης ...	156
Πίνακας 35. Τα ποσοστά των ΤΣΔ πάνω στην κατάσταση της σχέσης	157
Πίνακας 36. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για τον ελεύθερο χρόνο	159
Πίνακας 37. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την αναφερόμενη πιθανότητα παντρείας	160
Πίνακας 38. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την αναφερόμενη πιθανότητα χωρισμού	161
Πίνακας 39. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των δύο φύλων ως προς τους παράγοντες παροχής φροντίδας	163
Πίνακας 40. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ ως προς τους παράγοντες παροχής φροντίδας	165
Πίνακας 41. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για τον γενικό βαθμό φροντίδας	167
Πίνακας 42. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ για την ελευθεριάζουσα ή μη ελευθεριάζουσα στάση απέναντι στο σεξ	169
Πίνακας 43. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των δύο φύλων ως προς το βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην ιδανικό/ή σύντροφο	172
Πίνακας 44. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ ως προς το βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην ιδανικό/ή σύντροφο	174
Πίνακας 45. Οι διασταυρώσεις ανάμεσα στον ΤΣΔ για τον εαυτό και τον ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο	175

Πίνακας 46. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των δύο φύλων ως προς το βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας του/της πραγματικού/ής σύντροφου τους	178
Πίνακας 47. Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των ΤΣΔ ως προς το βαθμό ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας που προτιμούνε στον/στην πραγματικό/ή σύντροφο	180
Πίνακας 48. Οι διασταυρώσεις ανάμεσα στον ΤΣΔ για τον εαυτό και τον ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο	181
Πίνακας 49. Οι διασταυρώσεις ανάμεσα στον ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο και τον/την ΤΣΔ για τον/την πραγματικό/ή σύντροφο	182
Πίνακας 50. Ο βαθμός ασφάλειας, φοβικότητας, υπερεμπλοκής και απορριπτικότητας που προτιμάει ο κάθε ΤΣΔ για τον/την ιδανικό/ή σύντροφο	214
Πίνακας 51. Ο ιδανικός ΤΣΔ που προτιμάει ο κάθε ΤΣΔ	216
Πίνακας 52. Ο πραγματικός ΤΣΔ που έχει ο κάθε ΤΣΔ	220
Πίνακας 53. Ο πραγματικός ΤΣΔ που «έχει» ο κάθε ιδανικός ΤΣΔ	226

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1. Το μοντέλο των τεσσάρων κατηγοριών.....	62
Σχήμα 2. Η επίδραση του συστήματος της σύναψης δεσμού στην ερωτική ζωή, το σύστημα παροχής φροντίδας και το σύστημα της σεξουαλικότητας	195
Σχήμα 3. Η επίδραση του συστήματος της σύναψης δεσμού, της ερωτικής ζωής, του συστήματος παροχής φροντίδας και της σεξουαλικότητας πάνω στον ιδανικό/ή και τον/την πραγματικό/ή σύντροφο και η επίδραση του/της ιδανικού/ής συντρόφου πάνω στον/στην πραγματικό/ή.....	195